www.tezaurliturgic.ro

ПРАЗНИЧЕН МИНЕЙ

СВЕТИЙСКИ СЛУЖБИ

Манастир
Свв. Апостоли Петър и Павел
край село Одраница

ВЗІ

2019

www.tezaurliturgic.ro

ПРАЗНИЧЕН МИНЕЙ
СВЕТИЙСКИ СЛУЖБИ

© Издава манастир Свв. Апостоли Петър и Павел
край село Одраница, 2019 г.

© Превод и бележки – Алексей Стамболов, 2019 г.

© Дизайн и предпечат – Емилия Лозанова, 2019 г.

ISBN 978-619-90752-4-1

www.tezaurliturgic.ro

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБИЧНИ В ГОСПОДА БРАТЯ И ПРИЯТЕЛИ 11

1 януари
ОБРЕЗАНИЕ ГОСПОДНЕ. СВ. ВАСИЛИЙ ВЕЛИКИ 13

17 януари
ПРЕПОДОБНИ АНТОНИЙ ВЕЛИКИ 39

18 януари
СВ. СВ. АТАНАСИЙ И КИРИЛ АРХИЕПИСКОПИ
АЛЕКСАНРДИЙСКИ 57

18 ЯНУАРИ
СВ. ЙОАКИМ, ПАТРИАРХ ТЪРНОВСКИ 75

30 януари
СВЕТИ БЛАГОВЕРЕН ЦАР ПЕТЪР БЪЛГАРСКИ 92

30 ЯНУАРИ
ПРЕПОДОБНИ СЕРГИЙ КЪПИНСКИ 107

11 май
СВ. СВ. РАВНОАПОСТОЛНИ КИРИЛ И МЕТОДИИ 123

21 май
СВ. СВ. РАВНОАПОСТОЛНИ ЦАРЕ КОНСТАНТИН
И ЕЛЕНА 138

1 юли
ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ ЙОАН РИЛСКИ
ЧУДОТВОРЕЦ 152

www.tezaurliturgic.ro

17 юли
СВЕТА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА МАРИНА 169
20 юли
СВ. ПРОРОК ИЛИЯ 185
18 август
УСПЕНИЕ НА ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ ЙОАН
РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ 202
3 септември
СВЕТИ ТЕРВЕЛ, ПРЪВ БЪЛГАРСКИ ЦАР 203
17 септември
СВЕТА МЪЧЕНИЦА СОФИЯ И ТРИТЕ Ѝ ДЪЩЕРИ:
ВЯРА, НАДЕЖДА И ЛЮБОВ 219
14 октомври
ПРЕПОДОБНАТА НАША МАЙКА
ПАРАСКЕВА (ПЕТКА) 232
18 ОКТОМВРИ
СВЕТА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА ЗЛАТА МЪГЛЕНСКА 246
19 октомври
ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ
ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ 261
26 октомври
СВ. ВЕЛИКОМЪЧЕНИК ДИМИТЪР СОЛУНСКИ
МИРОТОЧИВИ И ВЪЗПОМЕНАНИЕ НА СТРАШНОТО
ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ 262
8 ноември
СЪБОР НА АРХИСТРАТИЗИТЕ МИХАИЛ
И ГАВРИИЛ И ДРУГИТЕ БЕЗПЛЪТНИ СИЛИ 279
13 ноември
СВ. ЙОАН ЗЛАТОУСТ, АРХИЕПИСКОП
КОНСТАНТИНОПОЛСКИ 296
6 декември
СВ. НИКОЛАЙ, АРХИЕПИСКОП
МИРЛИКИЙСКИ, ЧУДОТВОРЕЦ 314
27 декември
СВ. ПЪРВОМЪЧЕНИК И АРХИДЯКОН СТЕФАН
И ПРЕП. ТЕОДОР НАЧЕРТАНИ, ИЗПОВЕДНИК 333
ПРИЛОЖЕНИЕ
КАНОН НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА 354

www.tezaurliturgic.ro

До
Негово Светейшество
Г-н г-н Неофит
Митрополит Софийски и Патриарх Български

Ваше Светейшество,

Църковнославянският език безспорно е духовно богатство, което трябва да се съхранява и изучава, но неговата употреба в ежедневните и празничните богослужения в нашето съвремие трябва да се ограничи до минимум. Така ние, свещениците, ще отговорим на все по-нарастващите нужди на хората и най-вече на младите за разбираеми служби. Това е нужда, която се налага не само от моята практика, но и от тази на моите събратя, с които коментирам темата. Все повече са хората, които избират да се черкуват там, където богослуженията са на разбираем език. Вече има много преводи на съвременен български език, но и много красиви текстове остават неразбрани.

Воден от тези мисли, както и от огромната ми почит и любов към светиите, чиито служби са влезли в годишния богослужебен кръг, моля за Вашето благословение тези служби да бъдат преведени. Ще работя с г-н Алексей Стамболов, който е безспорен и доказан професионалист, но и църковен човек. Прилагам към писмото неговата биография.

Ваше Светейшество, вярвам, че и Вие като мен живеете с думите на апостол Павел: „Ако се моля на непознат език, духът ми се моли, умът ми обаче остава безплоден (1 Кор. 14:14), но в църква предпочитам да кажа пет думи разбрани, за да поуча и други, отколкото хиляди думи на език непознат" (1 Кор. 14:19).

Целувам първосветителската Ви десница и оставам на Ваше Светейшество вярно в Христа духовно чадо.

27.03.2018 г.

Иеромонах Ефрем

Игумен на манастир „Св. св. ап. Петър и Павел"

с. Одраница, общ. Земен

www.tezaurliturgic.ro

Софийска света митрополия

1000 гр. София. ул. „Цар Калоян" № 7, тел. 02/ 987 22 75; www.mitropolia-sofia.org

СОФИЙСКА МИТРОПОЛИЯ
No 402
22.05. 2018 г.
1000 - София
ул. "ЦАР КАЛОЯН" No

ДО
НЕГОВО ВСЕПРЕПОДОБИЕ
ЙЕРОМОНАХ ЕФРЕМ
ИГУМЕН НА ОДРАНИШКИЯ МАНАСТИР
„СВ. СВ. АП-ЛИ ПЕТЪР И ПАВЕЛ"
С. ОДРАНИЦА, ОБЩИНА ЗЕМЕН

ВАШЕ ВСЕПРЕПОДОБИЕ,

Уведомяваме Ви, че Софийският епархийски съвет в заседанието си на 15.05.2018 г., протокол № 06, разгледа писмото Ви, вх. № 661/27.03.2018 г., с молба за благословение да бъде извършен превод на богослужебните книги от църковно-славянски на съвременен български език.

Съветът ПОСТАНОВИ:

1. Препоръчва освен предложения от Вас г-н Алексей Стамболов да определите и други специалисти филолози, които да подпомагат при превеждането на книгите.
2. Напомня Ви, че съгласно чл. 58, т. 5 от Устава на БПЦ-БП Св. Синод в пълен състав „предварително проверява и одобрява за отпечатване текстовете на Свещеното Писание, богослужебните книги и съчиненията с догматическо съдържание, определени за употреба в православните храмове, ..." и т. 6: „да издава Свещеното Писание и богослужебните книги и да следи други да не издават такива книги."

Призоваваме над Вас Божието благословение и оставаме Ваш в Христа молитствувател,

ЗА СОФИЙСКИ МИТРОПОЛИТ,

† Белоградчишки епископ

www.tezaurliturgic.ro

ЗА ИЗДАНИЕТО

Настоящото издание включва празнични богослужебни последования на 20 светии. Сред тях са някои от най-почитаните имена в православния календар – св. Василий Велики, св. св. Кирил и Методий, св. прор. Илия, св. Йоан Рилски, св. Димитър Солунски, св. Николай Мирликийски, св. Архангели и др.[1] Към тях са добавени и четирима по-слабо известни български светии – св. Йоаким Търновски, св. цар Петър, св. Сергий Кънпински, св. цар Тривелий (хан Тервел) – които досега не са имали своя богослужебна прослава. Автор на техните служби е монахиня Филарета от монастира „Св. Богородица Икосифиниса“ в Гърция. Тук те се издават за първи път. Накрая като допълнение е включен т.нар. „акатистен“ канон на Пресвета Богородица от Йосиф Песнописец, който може да се чете като първи (Богородичен) канон на утренята, преди канона на съответния светия. По този начин той присъства например в гръцката служба на св. Марина (17 юли).

Преводът на включените в сборника богослужебни последования е подчинен на два основни принципа. От една страна, те са преведени от оригиналните им езици (службите на св. св. Кирил и Методий, св. Йоан Рилски, св. Параскева-Петка и св. Злата Мъгленска – от църковнославянски, останалите – от старогръцки), а от друга, съобразени са с богослужебната практика в Българската православна църква. По тази причина онези тропари, седални, светилни и др., които (за една и съща служба) са различни в гръцките и славянските минеи, както и допълнителните стихири (най-често на „Господи, воззвах“), включени в славянските минеи, са преведени от църковнославянски. Това е направено, за да има съответствие между новобългарския превод на службите и славянските минеи, които все още са в основна

[1] Службите на св. Георги, св. Йоан Предтеча (за 24 юни и 29 август) и св. св. Петър и Павел са издадени в: *Празничен миней*, изд.: Монастир „Свв. Апостоли Петър и Павел“ край село Одраница, 2017.

www.tezaurliturgic.ro

богослужебна употреба в БПЦ. Това би било особено полезно за желаещите да потърсят в настоящото издание превод на разбираем език на богослужебните текстове, които са чули или ще чуят в църква, а също така и в случаите, когато богослужението се извършва антифонно, на църковнославянски и български. В тези случаи песнопенията, преведени от църковнославянски (когато останалата част от службата е преведена от старогръцки), са обозначени със звездичка (*). В някои случаи в квадратни скоби са преведени и дублиращите се текстове на старогръцки.

При превода гръцките служби са сравнявани с техните славянски версии. Макар последните да се явяват превод, а не оригинал, подобно сравняване не е лишено от логика. Колкото и странно да звучи, понякога славянската версия на един богослужебен текст може да е по-достоверна, защото – очевидно – предава по-ранна и автентична писмена традиция. Както е известно, тази традиция води началото си от ръкописите, съдържащи съответния богослужебен текст и затова понятието „оригинал“ за гръцките печатни богослужебни книги е донякъде условно. Оригинал в пълния смисъл на думата са само ръкописите. Съответно, ако славянският превод на дадена служба е направен от достатъчно сигурни и надеждни гръцки ръкописи, а гръцката печатна версия на същата служба е използвала по-късни или повредени ръкописи, то славянският текст ще бъде по-достоверен и автентичен от гръцкия. Нека приведем няколко конкретни примера.

В службата на св. прор. Илия (20 юли), на утренята, в първия канон на светията, песен 4, в гръцката версия липсва последният тропар преди богородичния – „Колко се разпали…“ (слав. **Ко́ль разже́глсѧ є҆сѝ**). Това се вижда от акростиха към канона (на гръцки: „Αἰνῶ χορεύων Ἠλιοὺ τὰ θαύματα“). За да излезе акростихът, в гръцките печатни минеи са включили богородичния („Ὡς κατάκαρπος“), въпреки изричното указание, че акростихът се чете без богородичните[2]. Липсващият

[2] Вж. напр. *Μηναῖον τοῦ Ἰουλίου περιέχον Ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν…*, Ἐν

www.tezaurliturgic.ro

тропар би трябвало да започва на гръцки също с „Ὡς“ („Ὡς κατεφλέχθης“), а пропускът се обяснява с една често срещана грешка при преписа на ръкописи, когато два съседни реда (или абзаца) започват с една и съща дума или думи.

По същия начин в гръцките печатни минеи в песен 8 от същия канон е пропуснат пък богородичният, който е заменен с друг тропар („Μύστην σε ἔδειξε Χριστός“ – „Понеже беше насадител на чистота“), отнасящ се за светията, а не за Св. Богородица. И отново е нарушено условието богородичните да не се вземат предвид при четенето на акростиха. В славянските минеи си има богородичен (Всебогатна **вы́сть оу҆тро́ба**), а другият тропар е непосредствено преди него.

Известна представа за състоянието на гръцките богослужебни текстове може да се получи от форума Ψαλτολόγιον (Psaltologion) – Analogion, където се обсъждат подобни разлики[3].

Така или иначе, всички разлики между гръцкия и славянския текст са разрешавани в полза на първия, освен в случаи като горните, когато разликата се дължи на очевидна грешка или пропуск.

Известно е, че основната трудност при превода на богослужебните текстове по принцип е свързана с това, че те обикновено са написани в метрична форма (мерена реч) и са предназначени за пеене по определени образци („подобни“). Разбира се, метриката на старогръцките песнопения е нарушена още при превода им на църковнославянски. При това положение, би било прекрасно за в бъдеще, ако Бог даде, да се намерят хора, които – въз основа на предложените преводи или пък на техни подобрени варианти – да възстановят метричната форма на богослужебните текстове

Βενετίᾳ, Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας τοῦ Φοίνικος, 1843, 101.

[3] Например за тропара на св. Илия съществуващите разночетения в ръкописите са представени тук: < https://analogion.com/forum/index.php?threads/20-%E1%BC%88%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%AF%CE%BA%CE%B9%CE%BF.40942/ > (посещение: 06.02.2019 г.).

www.tezaurliturgic.ro

в техния новобългарски превод, за да придобият отново те онази своя красота и „благодат“, която имат при изпълнението им на старогръцки език. При текстове, които не са предназначени за музикално изпълнение (например кано-ните на утренята) подобен ефект на благозвучност (ритмичност) на фразата може да се постигне чрез ритмуване (т.нар. „бял стих“) и това обикновено е свързано с промяна на обичайните места на думите.

В настоящото издание са направени няколко предпазливи опита за подобни инверсии със съзнанието, че е възможно те да звучат твърде странно за съвременния човек, несвикнал с такъв тип изразни средства. В същото време, музикалната адаптация на богослужебните текстове към техните старогръцки образци (подобни) излиза извън целите на изданието.

Поставените в скоби думи липсват в оригиналния текст и са добавени за пояснение.

В бележка под линия са посочени други възможни варианти за превод на дадена дума или пък пояснение.

За основа при превода на някои песнопения, както и на стихове от Псалтира, послужиха вече съществуващите преводи на Людмил Спасов Петров (издадени от Одранишкия монастир „Св. св. Петър и Павел“) и Петко Т. Хинов, на които изказвам благодарност. Всички използвани по-ранни преводи са сравнявани с техните оригинали.

Накрая, както преводачът, така и издателят приемат с благодарност всяка обратна връзка – бележки, коментари, въпроси и добронамерена критика относно предлаганите богослужебни текстове.

Алексей Стамболов

www.tezaurliturgic.ro

ОТ ИЗДАТЕЛЯ

ОБИЧНИ В ГОСПОДА БРАТЯ И ПРИЯТЕЛИ,

В ръцете си държите последната книга от поредицата богослужебни книги на български език. В отговор на моя молба Софийският епархийски съвет препоръчва начело с г-н Алексей Стамболов да се сформира екип от филолози, който да помага при превеждането на книгата. Поради факта, че липсва кадрови потенциал от филолози в тази специфична материя - от една страна, поетична, а от друга страна - догматична, се обръщам към всички вас: нека всеки даде своя принос към това дело. Тъй като църквата ни е съборна и ние трябва да се вслушваме един в друг, та за това и аз сега ви моля – всеки, който има препоръка и градивна критика, да я сподели. Знаейки, че повечето от моите събратя имат отношение към богослужебните текстове, а също така с убеждението, че са добре подготвени, моля всеки да бъде коректив на това необходимо богослужебно пособие.

Благодаря на всеки, който ще вземе участие и ще даде своето обосновано мнение и препоръка. Така заедно ще представим пред Епархийския съвет, а оттам и пред Светия Синод една достойна за благословение богослужебна книга.

Адрес за връзка: odr_manastir@abv.bg

www.tezaurliturgic.ro

www.tezaurliturgic.ro

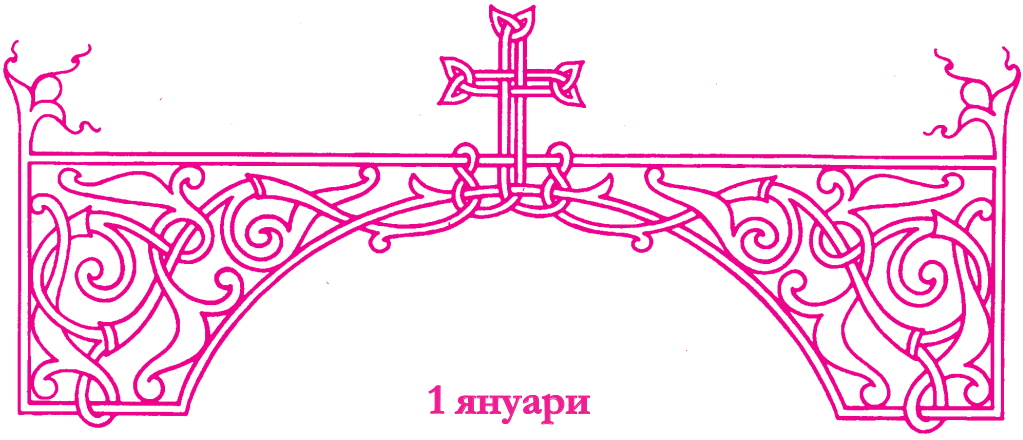

1 януари

ОБРЕЗАНИЕ ГОСПОДНЕ. СВ. ВАСИЛИЙ ВЕЛИКИ

На великата вечерня

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8. На празника 4, глас 8. Самогласни:

Слизайки при човешкия род, Спасителят прие повиване с пелени; не се погнуси от плътско обрязване осемдневният по Майка, безначалният по Баща. Към Него ние, верните, да викнем: „Ти си нашият Бог, помилуй ни!“. (два пъти)

Не се срамуваше всеблагият Бог с плътско обрязване да бъде обрязан, по Себе Си даде образец и пример на всички за спасение; понеже Творецът на Закона изпълнява законните постановления и възвестеното от пророците за Него. Господи, Ти, Който всичко държиш в шепата Си и си повит в пелени, слава на Теб! (два пъти)

Стихири на св. Василий – 4, глас 4. Подобен: **Зва́нный свы́ше:**

Съименниче на царството, когато ти царското свещенство[4], Христовия народ пасеше с мъдра разсъдителност и изкуство, тогава с венец на царството те украси, отче Василие, Царят на царете и Господарят на всичко, познаван като ве-

[4] Вж. 1 Петр. 2:9.

www.tezaurliturgic.ro

чен и събезначален Син на Своя Родител. Него моли да спаси и просвети нашите души. (два пъти)

Украсен с бляскави светителски одежди, радостен, ти провъзгласи Евангелието на царството, Василие, изливайки обилно на Църквата православните учения. Просвещавани сега с тях, ние изповядваме и славим едно Божество, неразделно в Три Лица – Вседържителя Отец, Единородното Слово Божие и Божествения Дух. Него моли да спаси и просвети нашите души.

Отче Василие, ти, който пребиваваш заедно с небесните хорове и живееш с тях, който с пресветлата чистота на житието си възревнува по техния живот, който, бидейки още в плът, живееше като безплътен сред земните, умолявай Христа, нашия Бог, да спаси от беди и от тъмата на незнанието тия, които се наслаждават на твоето боговдъхновено учение и да просвети нашите души.

Слава…, глас 8. От патриарх Анатолий:

Възлюбил, преподобни, мъдростта и предпочел пред всичко съществуващо живеенето с Бога и размисъла за смъртта, справедливо ти остави светския живот. Понеже с трудовете на въздържанието премахна от себе си плътските страсти и с размисъла върху Божия Закон съхрани непоробено достойнството на душата, а с превъзходството на добродетелта цялото плътско мъдруване подчини на духа. Затова, като намрази плътта, света и светоуправника[5], ти стоиш сега пред Христа; изпроси за душите ни велика милост.

И сега... на празника, на същия глас:

Слизайки при човешкия род, Спасителят прие повиване с пелени; не се погнуси от плътско обрязване осемдневният по Майка, безначалният по Баща. Към Него ние, верните, да викнем: „Ти си нашият Бог, помилуй ни!“.

[5] Вж. Еф. 6:12.

www.tezaurliturgic.ro

Литийни стихири на св. Василий, глас 3.
От патриарх Герман:

С чистотата на твоя живот, изявителю на свещените тайни Василие, ти посели в душата си Христа, извора на живота и изля обилно на вселената реки от благочестиви догмати; напояван от тях, верният църковен народ принася плод от устни, изповядващи благодатта, на Прославилия твоята памет вовеки веков.

Мирото на благодатта, изляло се на теб, те помаза да свещенодействаш Евангелието на Царството небесно, Василие, ти, който ни откриваш Бога. Понеже, като стана Христово благоухание, ти изпълни вселената с аромата на Неговото познание. Затова, като приемаш благосклонно гласа на твоите слуги, изпроси за нас, почитащите твоята памет, велика милост.

Слава…, глас 6:

Благодатта се изля в твоите устни, преподобни отче, и ти стана пастир на Христовата Църква, поучавайки словесните овце да вярват в Троица единосъщна, в едно Божество.

И сега... на празника, глас 8:

Слизайки при човешкия род, Спасителят прие повиване с пелени; не се погнуси от плътско обрязване осемдневният по Майка, безначалният по Баща. Към Него ние, верните, да викнем: „Ти си нашият Бог, помилуй ни!“.

Стиховни стихири, самогласни, глас 1.

От Византиеца:

Ти си божествена и свещена пчела на Христовата Църква, всеблажени Василие! Защото, като се въоръжи с жилото на божествената любов, ти прободе хулите на богомерзките ереси, а за душите на верните събра сладкия сок на благо-

www.tezaurliturgic.ro

честието. И сега, като обхождаш божествените поля на чистото пасбище, споменавай и нас, стоейки пред единосъщната Троица.

Стих: Устата ми ще изрече мъдрост и поучението на сърцето ми – разум.

От монах Василий:

Добродетелите на всичките светии ти в себе си събра, отче наш, Василие: кротостта на Мойсей, ревността на Илия, изповедта на Петър, богословието на Йоан; като Павел не престана да издигаш глас: „Кой изнемогва, та не изнемогвам и аз? Кой се съблазнява, та аз се не разпалям?“[6]. Затова, преселил се при тях, моли се за спасението на нашите души!

Стих: Устата на праведния ще се поучава на мъдрост и езикът му ще изрече съд.

От монах Йоан:

Изучил старателно природата на всичко съществуващо и забелязал непостоянството на всичко, ти откри, че Един е неподвижен: Този, Който свръх всяка същност е Творец на всичко. Привърза се още повече към Него и отхвърли стремежа към всичко несъществуващо. Застъпвай се и ние да постигнем божествената любов, изявителю на свещените тайни Василие.

Слава..., на св. Василий, глас 6:

Получил от небето благодатта на чудесата и изобличил с ученията си идолската заблуда, всеблажени Василие, ти си слава и опора за архиереите и образец за учението на всичките отци. Като имаш дръзновение към Христа, моли Го да спаси нашите души.

[6] 2 Кор. 11:29.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, на празника, глас 8:

Не се срамуваше всеблагият Бог с плътско обрязване да бъде обрязан, за Себе Си даде образец и пример на всички за спасение; понеже Творецът на Закона изпълнява законните постановления и възвестеното от пророците за Него. Господи, Ти, Който всичко държиш в шепата Си и си повит в пелени, слава на Теб!

Отпустителен тропар на светителя, глас 1:

Гласът ти се разнесе по цялата земя, защото тя прие словото ти, отче преподобни; чрез него ти истините на вярата богодостойно изложи, природата на всичко съществуващо изясни, човешките нрави облагороди, царско свещенство[7], моли Христа Бога да дари на душите ни велика милост.

Слава… И сега… на празника, на същия глас:

На престола огневиден във висините седиш, с безначалния Отец и Божествения Твой Дух, Иисусе, но благоволи да се родиш на земята от Дева — непозналата мъж Твоя Майка; затова и бе обрязан като човек осмодневен: слава на всеблагата Ти воля, слава на промисъла Ти, слава на снизхождането[8] Ти, едничък Човеколюбче!*

Друг тропар на празника, глас 1:

Бидейки Бог по същност, неизменно възприе човешки образ, многомилостиви Господи; и изпълнявайки Закона драговолно, Ти прие обрязване плътско, та да премахнеш сянката на Закона и снемеш покривалото на нашите страсти. Слава на благостта Ти, слава на милосърдието Ти, слава на неизразимото Ти снизхождане, Слове.

---

[7] Вж. 1 Петр. 2:9.

[8] Снизхождане (гр. συγκατάβασις) – слизането на Божия Син и Слово от небето на земята за спасението на човешкия род.

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарѧт на празника два пѫти. Слава... на светителѧ, И сега... на празника.

Първи седален, глас 5. Подобен: **Собезнача́льное:**

Като царско украшение на Църквата Христова Василий всички да възхвалим – неизчерпаемата съкровищница на догматите; защото с тях той ни научи да почитаме Светата Троица, съединена по естество, разделима по Ипостаси.

Слава..., глас 1. **Подобен: Гро́бъ тво́й, сп҃се:**

Премъдри Василие! Като стоиш пред Троицата, моли се ние, които те възпяваме и почитаме твоята памет, в деня на съда да получим благодат, милост и очистване на прегрешенията, та с уста и сърце да прославяме Единия Човеколюбец.

И сега..., на празника. По същия глас и подобен:

Творецът на всички и Владетелят на света, Който с Отца и Духа пребивава горе, на земята приема обрязване като младенец на осмия ден. Наистина божествени и чудни са делата Ти, Владико: защото заради нас се обрязваш като изпълнение на Закона.

Втори седален, глас 8. Подобен: **Премꙋ́дрости:**

С божественото съзерцание ти източи тайнственото богатство на неизказаната премъдрост, за всички съхрани чистите води на Православието, които божествено веселят сърцата на верните и заслужено потопяват ученията на неверните. Така и в двете, трудейки се за благочестието, се показа непобедим защитник на Троицата. Светителю Василие, моли Христа Бога да дари прошка на прегрешенията на тия, които с любов празнуват светата твоя памет.

www.tezaurliturgic.ro

Слава..., глас 3. Подобен: Бж҃твенныѧ вѣ҃ры:

Цялата вселена напои като с води с твоите учения – събраните догмати на благочестието, понеже Изворът на живота наистина пребъдваше в теб, Василие. Имайки дръзновение (пред Него), моли Го, боговдъхновени, да ни дари велика милост.*

И сега..., глас 4:

Невидимият по естество сега е видим в плът: несъзданото Слово, раждащо се от чиста Дева, започва да расте. Затова и спазвайки Закона заради нас, людете, приема обрязване като осемдневен младенец. Нека Му се поклоним като на наш Спасител.*

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премꙋ́дрости:

Със силата на божествените (си) слова ти съкруши мрачните ереси и потопи всичката надменност на Евномий; защото пред людете обяви Духа за Бог и с въздигането на ръцете (си) враговете умъртви, прогони всичкото служение на Савелий и разпръсна мъдруванията на Несторий. Светителю Василие, моли Христа Бога да дари прошка на прегрешенията на тия, които с любов празнуват светата твоя памет.

Слава..., по същия глас и подобен:

Благодатта на божествените ти слова и тайнствената висота на ученията (ти) стана за нас стълба за божествено възхождане; понеже като придоби духовна тръба, ти с нея, отче, провъзгласи божествените наставления. Затова и се посели на място злачно, преподобни, приемайки отплата за подвизите свои. Светителю Василие, моли Христа Бога да дари прошка на прегрешенията на тия, които с любов празнуват светата твоя памет.

www.tezaurliturgic.ro

И сега..., по същия глас и подобен:

Като прие плът от твоята чиста утроба, Всенепорочна, Владиката и Творецът на всичко те яви закрилница на човеците. Затова всички към тебе прибягваме, просейки умилостивление за нашите прегрешения, Владичице, и избавление от вечната мъка и от всяко угнетяване на лютия светоуправник. Затова викаме към теб: „Моли се на твоя Син и Бог да дари прошка на грехопаденията на тия, които с вяра се покланят на твоята всесвета Рожба!“.

Степенни антифони, глас 4.

Антифон 1

От младини много страсти ме борят, но Сам Ти ме защити и спаси, Спасителю мой.

Които мразите Сион, засрамете се от Господа, защото ще изсъхнете, както тревата от огън.

Слава…

Чрез Светия Дух всяка душа се оживява и с чистота се възвисява, просвещава се тайнствено чрез Троичната Единица.

И сега…

От Светия Дух изтичат благодатни струи, напояващи всяка твар за съживление.

Степенни: 1-ви антифон на глас 4. Прокимен, глас 4:

Устата ми ще изрекат мъдрост и размислите на сърцето ми – нещо разумно.

Стих: Чуйте това, всички народи, послушайте всички, които живеете по вселената.

www.tezaurliturgic.ro

Псалом 50.

Глас 2. Слава... По молитвите на светителя, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Благодатта се изля в твоите устни, преподобни отче, и ти стана пастир на Христовата Църква, поучавайки словесните овце на вяра в Троица единосъщна, в едно Божество.

Канони: на празника и на светителя.

Канон на празника, от преп. Стефан.

Глас 2. Песен 1.

Ирмос: Дойдете, люде, да пеем песен на Христа Бога, Който раздели морето и преведе народа, който освободи от египетското робство, понеже се прослави.

Припев: Слава на Тебе, Боже наш, слава на Тебе.

Осмият ден, предизобразяващ бъдещия век, се осветлява и осветява от Твоята доброволна нищета, Христе; понеже в този ден Ти според Закона бе обрязан по плът.

На осмия ден след раждането Си Христос приема обрязване и прекратява днес неговата сянка, като прави да изгрее светлината на новата благодат.

Канон на светителя, от св. Йоан Дамаскин.

Гласът и ирмосът са същите. Песен 1:

Желаещите да започнат (да пишат) похвални слова за теб би трябвало да имат твоя глас, Василие; но ти, отче, със снизхождение изпълнен, щедро ни подавай благодат.

www.tezaurliturgic.ro

Припев: Светителю, отче Василие Велики, моли Бога за нас.

Като измина трудния път на добродетелите, ти достигна гладкия и безпрепятствен небесен възход и за всички стана образец, Василие.

С любов към истинската мъдрост ти обузда страстното движение на потисницата плът, затова се поселваш в нетлените царски чертози, отче Василие.

Душевните страсти, а заедно с тях – и телесните, Василие, ти вещо посече с меча на Духа, като сам себе си принесе в жертва на Владиката.

Като стана служител на неизказаните тайни, ти въведе в тайнствата царственото свещенство на Христа, отче Василие, като ясно ни яви светлината на Троицата.

Богородичен: Кой може по достойнство да разкаже за Твоето надвишаващо словото зачатие? Понеже ти, Всесвета, Бог роди по плът – явилия се Спасител на всички нас.

Катавасия:

Дъното на дълбините морски силният на бран Господ разкри и по сухо преведе Своя народ, а покри с тях враговете, защото е прославен.

Друга катавасия:

През развълнуваното море, което внезапно за него се оказа суша, преминава Израил, а египетските воеводи мрачната дълбочина покри напълно като воден гроб под крепката десница на Владиката.

Песен 3. На празника.

Ирмос: Утвърди ни в Тебе, Господи, Ти, Който на Дървото умъртви греха и Твоя страх всели в сърцата на нас, които Те възпяваме.

www.tezaurliturgic.ro

Свръхсъщностното въплътено Слово се обряза, за да прекрати Закона и ни даде началото на божествената благодат и нетленния живот.

Като изпълнител на Закона, а не като богопротивник се показа въплътилият се Христос и благоволи доброволно да бъде обрязан на осмия ден.

На светителя.

Твоята памет, отче, съвпадна и изгря с Христовото Рождество, чието неизказано тайнство ти ни изяви със своите учения.

Утвърден в страха Господен, който е начало на мъдростта, ти се окрили с любов към превъзходната премъдрост, о, Василие.

Бидейки изпълнен с всяка образованост – не само с низша и презирана, но най-вече – с висша, ти се яви като светлина за света, Василие.

Василие, ти мъдро премина към деяние, а деянието за теб стана преход към божественото съзерцание и навлезе явно в тайните на познанието на всичко съществуващо.

Богородичен: Приснодево, ти безсеменно зачена в утробата (си) и раждаш неизразимо въплътилия се Бог, към Когото не смеят да гледат небесните сили.

Катавасия:

Господ, Който дава могъщество на нашите царе и въздига рога[9] на Своите помазаници, се ражда от Дева и идва за кръщение; Нему, верни, да зовем: „Никой не е свят като нашия Бог, нито е праведен някой освен Тебе, Господи!“.

[9] Думата „Рог“ тук е използвана в своето библейско, метафорично значение на „сила, власт, могъщество“. Срв. пс. 74:5-6, 11; Лук. 1:69.“.

www.tezaurliturgic.ro

Друга катавасия:

Всички, които се освободихме от древните примки (сега, когато) челюстите на ненаситните лъвове се съкрушиха[10], нека се възрадваме и разтворим уста[11], като изплетем мелодия от слова на Словото, Което се радва на даровете (Си) към нас.

Кондак на празника, глас 3. Подобен: Дѣ́ва днѐсь:

Господарят на всички претърпява обрязване и като благ обрязва човешките грехопадения; спасение дава днес на света; а във висините се радва и светоносният светител на Създателя — божественият Христов довереник Василий.

Седален на светителя, глас 8. Подобен: Премꙋ́дрости:

Усвоил премъдростта на Словото и отхвърлил писания Закон, ти на всички проповядва учението на благодатта и със своите беседи изглади скрижалите на душите, върху които написа божествените наставления. Затова и премина облачния мрак – покривалото на тялото и заблестя с духа си, светителю Василие. Моли Христа Бога да даде прошка на греховете на тия, които с любов почитат твоята свята памет.*

Слава... И сега... на празника, глас 4. Подобен: Ꙗ҆ви́лсѧ є҆сѝ днѐсь:

Като истинска бездна от човеколюбие Ти се облече, Владико, в образ на раб и прие обрязване по плът, като даруваш на всички люде Твоята велика милост.*

Песен 4. На празника.

Ирмос: Чух, Господи, слуха за Твоето (божествено) домостроителство[12] и Те прославих, единствен Човеколюбче.

---

[10] Срв. Пс. 57:7.
[11] Срв. 1 Цар. 2:1.
[12] (Божествено) домостроителство – грижата на Бога за спасението на човешкия род и особено – Боговъплъщението.

www.tezaurliturgic.ro

Обрязването се прекрати, след като Христос доброволно се обряза, спасявайки по благодат множествата на народите.

Вечният бъдещ (век) от осмия ден е предизобразен. В този ден Владиката Христос обрязване прие.

На светителя.

Украсява се невестата Църква както за Христовото Рождество, така и за твоята памет, всеблажени.

Непокорен се оказа, Василие, когато се сражаваше за Бога – ти, който се покоряваше на всички Негови повели.

На Църквата бе даден ти от Бога като защитен вал и непреодолима стена, всеблажени Василие.

За богопротивниците ти бе като режеща секира и пояждащ огън за заблудата, отче Василие.

Богородичен: Молим те, Чиста, заченала безсеменно Бога, винаги да ходатайстваш за твоите раби.

Катавасия:

Чух Твоя глас, Господи, когото Ти нарече „глас на викащия в пустинята“[13], когато Ти загърмя над много води, свидетелствайки за Своя Син, и цял изпълнен със снизходилия Дух, той извика: „Ти си Христос, Божия Мъдрост и Сила!“.

Друга катавасия:

Очистен от огъня на тайнственото видение и възпявайки обновлението на човеците, пророкът извисява глас в Духа, разкриващ въплъщението на неизказаното Слово, Което съкрушава мощта на силните.

[13] Има се предвид св. Йоан Предтеча – вж. Йоан. 1:23.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 5. На празника.

Ирмос: Господи, Подателю на светлината и Творец на вековете, в светлината на Твоите повели настави ни, защото освен Тебе друг бог не знаем.

Произлязъл необяснимо от Девица Майка и не счел за унижение да се облечеш в човешки образ, Ти, Господи, като младенец по законен начин изпълни Закона.

На нощ бе уподобена родилата Израил[14], тъй като бе привързана към сянката на Закона; от нея като грейнала светлина на света се яви Христос.

На светителя.

Ирмос: Днес Църквата наистина празнува двоен празник: обрязването като младенец на Владиката, явил се на земята и паметта на Неговия мъдър и трижди блажен слуга.

Непостижимата светлина, която почиваше в теб – Христос те яви, преподобни, сияен факел в света, затова и ние възпяваме паметта ти, Василие.

Нито законодателят Мойсей, нито Йосиф, живял преди Закона, бяха такива раздавачи на храна като теб: понеже ти самият стана угостител с божествената плът, Василие.

Мойсей на Синай неясно описа произхода на всичко (съществуващо), а ти сам, тълкувайки от божествените съкровища (почерпи), го разясни за всички, преблажени Василие.

Богородичен: Към теб, родилата Христа, Създателя на всичко, ние викаме: „Радвай се, Чиста; радвай се, ти, която ни яви светлината; радвай се ти, която вмести невместимия Бог!“.

[14] Вероятно се има предвид Ревека – майката на Йаков (Израил). Вж. също 1 Сол. 5:5. Римл. 13:12.

www.tezaurliturgic.ro

Катавасия:

Началникът на живота Иисус идва, за да премахне осъждането на първосъздадения Адам; като Бог Той не се нуждае от очистване, но заради падналия се умива в Йордан, където убивайки враждата, дарява мир, превъзхождащ всеки ум.

Друга катавасия:

Умити с очищението на Духа от отровата на тъмния и скверен враг, ние стъпихме на нов и безопасен път, водещ към непристъпната радост, достъпна единствено за примирените с Бога.

Песен 6. На празника.

Ирмос: Окръжен съм от предълбока бездна от грехове, но като пророк Йона Ти зова: Господи, изведи живота ми от гибел!

Дойде краят на Закона, когато Христос, бидейки младенец, се показа изпълнител на Закона, прие обрязване и отмени клетвата на Закона.

Събота и обрязването, с които се хвалят евреите, се прекратиха по знак на явилия се Христос и изгря пролетта на благодатта.

На светителя.

Ти нахрани богато изнемогващите от глад души на бедните и изпълни сърцата на гладните с всяко божествено веселие, Василие.

Ти нахрани гладуващите души с небесна храна: понеже словото е ангелски хляб; негов превъзходен раздавач стана ти, Василие.

Като трудолюбива пчела ти събра цвят от всяка добродетел, Василие, и като стана изкусен в тях (добродетелите), биваш облажаван.

www.tezaurliturgic.ro

Побърза да скъсаш със света и да заживееш с Бога, отче Василие, затова вместо непостоянните и преходни неща ти като мъдър придоби трайните.

Богородичен: Спаси от беди твоите раби, Богородице, понеже след Бога всички към тебе прибягваме като към нерушима стена и защитница.*

Катавасия:

Гласът на Словото, светилникът на Светлината, утринната звезда – Предтечата на Слънцето вика в пустинята към всички люде: „Кайте се и бързайте да се очистите, защото ето, пред вас стои Христос, Който избавя света от гибел!“.

Друга катавасия:

С всерадостен глас Отец яви Възделения, Когото изведе от утробата Си: „Наистина Този, Който се явява сега, е Моят светозарен и Единосъщен Син, Който произлезе от човешкия род – Моето живо Слово и заедно с това – Човек по промисъл[15]!“.

Кондак на светителя, глас 4. Подобен: Ꙗ҆ви́лсѧ є҆сѝ дне́сь:

Ти се яви непоклатима основа на Църквата, предоставяйки на всички люде неприкосновено убежище – господството[16], което запечата с твоите учения, изявителю на небесните неща преподобни Василие.

Икос

Бокалът на целомъдрието, устата на премъдростта и основата на догматите – Василий Велики - всички осиява с

[15] По (Божий) промисъл – съгласно Божията грижа (промисъл) за спасението на човешкия род.

[16] Тук „господство“ (гр. κυριότης) означава отъждествяването (единението) на вярващите с Господ, т.е. светостта, обожението, което се постига с послушание към догматите (ученията) на Църквата и св. отци – в случая св. Василий като изразител на нейното догматично учение.

www.tezaurliturgic.ro

духовна светлина. Затова елате да застанем в Божия дом, наблюдавайки с горещо усърдие, наслаждавайки се на неговите чудеса; и озарени като сияние от неговата светлина, да се възпламеним духовно към очистване на живота, подражавайки на неговата вяра, гореща ревност, смирение, чрез които стана дом на истинския Бог. Към него ние пеем велегласно: „(Радвай се) изявителю на небесните неща, преподобни Василие!“.

Синаксар:

В 1-ия ден от месец януари празнуваме обрязването по плът на нашия Господ, Бог и Спасител Иисус Христос.

Стихове:

Когато Христос се обряза, престана Законът.
И когато престана Законът, дойде Благодатта.

В същия ден е паметта на светия наш отец Василий Велики, архиепископ на Кесария Кападокийска.

Стихове:

Жив е Василий, макар и умрял – в Господа.
Жив е и сред нас, защото говори от книгите.
На първи януари умря, Василие.

По неговите свети молитви, Христе Боже наш, помилуй и спаси нас! Амин.

Песен 7. На празника.

Ирмос: Когато на полето Деир бе издигнат за поклонение златен истукан, Твоите трима момци пренебрегнаха безбожната повеля и бяха хвърлени в огън, но оросявани (в него), те пееха: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Светло и пресветло е Христовото Рождество: то днес

www.tezaurliturgic.ro

предизобразява тайнството на бъдещото обновление; понеже според Закона Спасителят се обрязва не като Бог, а като смъртен и като изпълнение на Закона.

Изпълнявайки Закона, Творецът на Закона днес доброволно обрязва Своята плът, като извършва обрязване на зимата на греха и (на всички) дарява (възможност) да възкликват: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

На светителя.

Образ на Отца е Синът, а на Сина образ е Духът. А ти, Василие, си незамъглено огледало на Духа и дом на Троицата цяла. Блажена е твоята памет и които я прославят, също ще бъдат прославени.

Потопил ума си в непостижимите Божии дълбини и събрал драгоценния бисер на знанията, ти обогати света с мъдрост и го научи да възкликва: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

О, единодушен ум и двоица свещена! Като една душа в две тела неразделима: в Григорий е Василий – свързани с божествена любов – а във Василий е Григорий. Умолявайте сега Христа за вашето паство.

Баща за сираците, защитник за вдовиците, богатство за нищите, утешение за болните и ръководство за живеещите в богатство, подпора в старостта, наставник в младостта и образец на добродетел за монасите се яви ти, Василие.

Очистил ума от всяка тинеста нечистота, Василие, ти изследва духовното заедно със Самия възжелан от тебе Дух. Затова, възпявайки Троицата, с дръзновение възклицаваше: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Богородичен: На планината Синай Мойсей те видя, Чиста, като горяща къпина, приела, без да изгориш, нетърпи-

www.tezaurliturgic.ro

мия блясък на неизказаната Същност – на една от светите Ипостаси в Нея, съединила се с грубата плът.

Катавасия:

Благочестивите юноши, хвърлени в огнената пещ, бяха съхранени невредими от шумния росоносен вятър и от слизането на Божия ангел; затова, оросявани сред пламъка, те с благодарност пееха: „Всевъзпяван Господи и Боже на отците ни, благословен си!“.

Друга катавасия:

Този, Който укроти високия пламък на пещта, обхванал благочестивите юноши, изгори главите на змиите в струите Йордански и трудно разпръскващата се мъгла на греха Той цялата изчиства с росата на Духа.

Песен 8. На празника.

Ирмос: Бога Слово, Който с неизказана мъдрост създаде всичко и приведе от небитие в битие, благославяйте като Господ, Господни творения (и Го превъзнасяйте през всички векове).

На осмия ден се обрязва Владиката като младенец и приема името Иисус, защото е Спасител на света и Господ.

С осмия ден от Христовото Рождество заслужено се е съединила всеславната памет на светителя; нея като почитаме с вяра, възпяваме Господа (и Го превъзнасяме през всички векове).

На светителя.

Този, Който по неизказания (Свой) промисъл дарува на света Василий, светлината на благочестието, тръбата на богословието, благославяйте като Господ, Господни творения.

www.tezaurliturgic.ro

Този, Който със Своята изобилна благодат[17] се всели в мъдрия Василий и чрез него благочестиво[18] богословства, благославяйте като Господ, Господни творения.

Ние, които непрестанно се наслаждаваме на твоите божествени слова, Василие, в деня на твоята памет празнувайки, възклицаваме: „Благославяйте Господа, Господни творения!“.

Ти, Василие, изпрати на света лъчите на словата (си), които го просветиха да почита едно естество на Троицата, възклицавайки: „Благославяйте, творения, Господа!“.

Богородичен: Предвечния и извънвременен Бог Слово, произлязъл от Отца, а в последно време възсиял от Дева, благославяйте като Господ, Господни творения.

Катавасия:

Вавилонската пещ, която източи роса, яви преславна тайна – Йордан щеше да приеме в струите си невеществения Огън и да вмести кръщаващия се по плът Творец, Когото благославят людете и Го превъзнасят във всички векове.

Друга катавасия:

Творението вече е свободно, а тези, които преди бяха помрачени, сега са синове на светлината; само владетелят на тъмнината стене. Затова сега цялото - преди окаяно наследие на народите - нека усърдно благославя Причинителя на всичко това.

Песен 9

Не пеем Чтнѣйшую, а следните величания, като припеви преди ирмосите и тропарите на всеки от двата канона.

[17] В оригинала: действие (ἐνέργεια).
[18] Т.е. в съответствие с благочестието – православната вяра.

www.tezaurliturgic.ro

Величания на празника:

Величай, душо моя, по-почитаната от небесните войнства, Пречистата Дева Богородица.

Величай, душо моя, Обрязалия се по плът според Закона.

Величай, душо моя, Приелия обрязване на осмия ден.

Днес Владиката приема обрязване по плът като младенец, изпълнявайки Закона.

Днес Владиката бе обрязан по плът и наречен Иисус.

Канон на празника.

Ирмос: Величаем те, благословена Пречиста Богородице: ти неизречено даде плът на Светилото, изгряло преди Слънцето - на Бога, Който в плът дойде при нас от (твоите) девствени недра.

Надминавайки границите на цялото човешко естество, Христос свръхестествено се ражда от Девица и както повелява буквата на Закона, обрязва плътта (Си) и се явява изпълнител на Закона.

Елате в святост да празнуваме тържествено славния именен ден на Владиката Христос: защото на днешния ден богоприлично Той бе наречен Иисус. Заедно с това и паметта на светителя нека величаем.

Величания на светителя:

Величай, душо моя, светителя велик Василий.

Величай, душо моя, великия Василий от Кесария.

Величай, душо моя, пресветлото светило на вселената.

Величай, душо моя, украсилия Христовата Църква.

Слава…:

www.tezaurliturgic.ro

Величай, душо моя, властта на Триипостасното и неразделно Божество.

И сега…:

Величай, душо моя, Избавилата нас от клетвата.

Канон на светителя.

Като вярна овца на Архипастиря Христа, Василие, ти последва Неговите живоносни стъпки; защото душата си, отче, ти пренебрегна пред тиранина[19], доблестно излагайки се на опасност за Църквата, всеблажени.

Виждайки всесвещения строй на Църквата Христова, украсен с твоето светителство, мъдри, всепорочният тиранин падна като поразен от гръм; понеже той не понесе сиянието на Духа, пребиваващо в теб, Василие.

С апостолска катедра, с радостта на Христовите страдалци, с шатрата на патриарсите и насладата на праведните, с радостта на пророците ти се удостои, Василие, понеже стана довереник на Богородица и служител на Троицата.

Богородичен: Едничкият Господ, Който покрива с води горните чертози, Който удържа морето и пресушава бездните, Който от тебе, Чиста, прие плът, бърза от Витлеем към Йордан, за да се кръсти по плът.

Катавасия:

Никой език не може да те възхвали достойно и дори надмирният ум е в недоумение как да те възпее, Богородице; но като Блага, приеми вярата ни, защото знаеш и нашата божествена любов; ти си защитница на християните и тебе ние величаем.

---

[19] Има се предвид имп. Юлиан Отстъпник (361-363 г.). Обичайна практика е християнските автори да представят императорите-гонители на Църквата (езичници и еретици) като тирани, т.е. нелегитимни владетели, узурпатори на трона.

www.tezaurliturgic.ro

Катавасия:

О, как превишат ума чудесата на Родилия се от тебе, Невесто всечиста, Майко благословена! Получили чрез тебе всесъвършено спасение, ние достойно те възхваляваме като Благодетелка, принасяйки ти в дар благодарствена песен.

Светилен, на светителя. Подобен: Дх҃омъ во ст҃и́лищи:

С любов към истинската мъдрост ти обряза, отче, покривалото на твоята душа, с чудесата (си) се яви за света като слънце и озари мислите на верните, богоразумни служителю на Троицата и довереничe на Богородица, мъдри Василие.

Слава…, И сега…, на празника. По същия подобен:

По плът се обрязва като осемдневен младенец изпълнилият Закона Творец на вековете, в пелени се повива като човек и с мляко се храни Този, Който като Бог държи всичко с безпределната (Си) сила и по Своя воля (го) устройва.

Хвалитни стихири на 6, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Обрязва се по плът Този, Който без разделяне и изтичане неизречено се роди от Отца като Слово, като Бог от Бога, оставайки неизменен по Божество. Затова според Закона Този, Който е над Закона, избавя всички от проклятието на Закона и дарява благословение свише. И тъй, възхваляваме с химни и благодарствено прославяме Неговото преблаго снизхождане, като Го молим да дари на душите ни велика милост. (два пъти)

По благодат син Божий стана ти с възраждането на божественото кръщение, и изповяда, преподобни, Този, Който по естество и истина предвечно е Син Божий, Слово, за единосъщен на Отца и събезначален; а немлъкващите уста на еретиците ти с твоите сияйни слова затули. Затова и в горното царство се пресели, където царуваш с единствения Цар по

www.tezaurliturgic.ro

естество Христа, раздавайки обилно на света велика милост.

Вътре в небесния храм влезе ти като светител свещен, в деяние и съзерцание – началото на премъдростта – облечен като в одежда свята; и сега, преподобни, когато служиш в небесния жертвеник, стоиш пред Бога и извършваш невеществена литургия, помени, най-състрадетелни, всеблажени Василие, тези, които честват твоята свещена и всепочитана памет, молейки Христа, Който дава на света велика милост.

Цял осветен от Бога и всецяло от детство Нему посветен, озарен с лъчите на най-премъдрата мъдрост, ти изяви познанието на всичко съществуващо, като бляскаво (го) изясни и мъдро (го) описа, представяйки порядъка сред съществата като основа за божествено познание. Затова те проповядваме като богоречив и божествен учител и светоносно светило на Църквата, възпявайки Христа, Който дава на света велика милост.

Утвърдил се в страха Божий, ти разбра началото на мъдростта, Василие, но чрез мъдростта и праведния (си) живот, отче, ти преодоля страха и се преизпълни с любов към Бога, като стана най-близък Негов приятел. Наставляван от божествените повели и съдби, ти изучи човешките нрави и украси умовете на верните с духовни закони, като просвети техния сонм. Моли се Христа да дарува на душите ни велика милост.*

Слава…, глас 6:

Благодатта се изля в твоите устни, преподобни отче, и ти стана пастир на Христовата Църква, поучавайки словесните овце да вярват в Троица единосъщна, в едно Божество.

И сега…, глас 8:

Слизайки при човешкия род, Спасителят прие повиване с пелени; не се погнуси от плътско обрязване осемдневният по Майка, безначалният по Баща. Към Него ние, верните, да викнем: „Ти си нашият Бог, помилуй ни!“.

www.tezaurliturgic.ro

Велико славословие. Тропар на светителя.

На литургията, антифон 1, глас 2:

Стих: Възкликнете към Господа, всички живеещи по земята. **Моли́твами бцы̑, сн҃се, спасѝ на́съ.**

Стих: Пейте на името Му. **Моли́твами бцы̑...**

Стих: Разкажете за всички Негови чудеса. **Моли́твами бцы̑...**

Стих: Кажете на Бога: „Колко страшни са Твоите дела!“. **Моли́твами бцы̑...** Слава… И сега… **Моли́твами бцы̑...**

Антифон 2, глас 2:

Стих 1: Да се веселят небесата и да се радва земята. **Спаси́ ны сн҃е бж҃їй, пло́тїю ѡ҆брѣза́выйсѧ, пою́щыѧ тѝ: А҆ллилꙋ́їа.**

Стих 2: Пейте на Господа, пейте на Неговото име. **Спаси́ ны сн҃е бж҃їй...**

Стих 3: От Сион е изяществото на Неговата красота. **Спаси́ ны сн҃е бж҃їй...**

Стих 4: Нашият Бог е на небето и на земята; всичко, що поиска, сътвори. **Спаси́ ны сн҃е бж҃їй... Сла́ва, и҆ ны́нѣ. Є҆дино́родный сн҃е и҆ сло́ве бж҃їй:**

Антифон 3, глас 4:

Стих 1: Твоите милости, Господи, ще възпявам вовеки.

На престола огневиден във висините седиш, с безначалния Отец и Божествения Твой Дух, Иисусе, но благоволи да се родиш на земята от Девойка — непозналата мъж Твоя Майка; затова и бе обрязан като човек осмодневен: слава на всеблагата Ти воля, слава на промисъла Ти, слава на снизхождането[20] Ти, едничък Човеколюбче!*

[20] Снизхождане (гр. συγκατάβασις) – слизането на Божия Син и Слово от небето на земята за спасението на човешкия род.

www.tezaurliturgic.ro

Стих 2: Ще възвестя истината Ти с устата си. На престола огневиден...

Стих 3: Ти обикна правдата и намрази беззаконието. На престола огневиден...

Апостол: Кол. 2:8–12 (на празника), Евр. 7:26–8:2 (на светителя).

Евангелие: Лук. 2:20–21, 40–52 (на празника), Лук. 6:17–23 (на светителя).

www.tezaurliturgic.ro

17 януари

ПРЕПОДОБНИ АНТОНИЙ ВЕЛИКИ

На вечернята

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8, глас 4.
Подобен: **Зва́нный свы́ше:**

Просветен с лъчите на Духа, Антоние, когато божествената любов[21] те възпламени и окрили душата (ти) да закопнее за Този, Който е наистина най-висшата любов, тогава ти остави плът и кръв и се посели извън света, съединявайки се с Него в усилен подвиг и безмълвие; и така се изпълни, както искаше, с небесни блага и заблестя като звезда, осияваща нашите души. (два пъти)

На демоните лъковете и стрелите счупил с благодатта на божествения Дух и злобата и козните им разкрил на всички с поучения божествени, осияван от божествени лъчи, отче Антоние, ти стана на монасите светилник богоозарен, на пустинята – първо украшение, на боледуващите – най-опитен и уважаван лекар и първообразен нагледен пример на добродетелен живот. (два пъти)

Отче, с божествени дарби изпълнен, Христос те намери като чисто огледало, отразяващо божественото и те осия със светлите отблясъци на Своята светлина; затова и стана

[21] Гр. ὁ ἔνθεος ἔρως.

www.tezaurliturgic.ro

обилен извор на изцеления, храна за гладните, щедро напояващ желанието на жадните; а виждайки душевните разположения, със словото си мъдро ги изправяше пред Бога; Него умолявай да спаси и просвети нашите души. (два пъти)

Чист по душа и сърце, земен ангел и небесен човек, учител на девството, точно мерило на въздържанието, Антоние, ти живя с твоя Владика, Комуто (сега) отправяш, блажени, непрестанно славословие с ангелите и всички преподобни и мъченици; избави тия, които винаги честват твоята свещена памет от тежки беди и грешки. (два пъти)

Слава…, глас 6. От Сикеот:

Запазил неповредено това, що е по (Божий) образ, чрез постническия живот направил ума си господар на пагубните страсти, ти, доколкото бе възможно, се издигна до (Божието) подобие; защото подбуждайки мъжествено естеството, се постара по-долното да покориш на по-висшето; затова на монашеващите стана връх и основател на пустинен град, наставник на добри подвижници, най-точен еталон за добродетел; и сега на небесата ясно съзерцаваш Светата Троица, Антоние, вече не през огледало[22], като непосредствено Я молиш за тия, които те почитат с вяра и любов.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

[22] Срв. 1 Кор. 13:12.

www.tezaurliturgic.ro

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Литийни стихири, глас 2:

Ангела на земята и Божия човек на небесата, украшението на света и наслаждението с блага и добродетели, похвалата на постниците – Антоний да почетем: той бе посаден в Божия дом и праведно разцъфна, и като кедър в пустинята умножи Христовите стада на словесните овци в святост и праведност.

Преподобни отче, ти от младенец прилежно се обучаваше в добродетел и стана орган на Светия Дух; получил от Него чудотворна дарба, убеждаваше хората да пренебрегват наслади-те, а сега, осияван още по-ярко от божествената светлина, просвети и нашите мисли, отче Антоние.

Слава…, глас 5:

Преподобни отче, като чу гласа на Господа в Евангелието, ти остави света и богатството и славата не счете за нищо. Затова на всички викаше: „Възлюбете Бога и ще намерите вечна благодат; не предпочитайте нищо пред Неговата любов, та кога дойде в славата Си, да намерите покой с всички светии“. По неговите молитви, Христе, запази и спаси нашите души.

И сега…, Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Радвай се, Антоние, който общуваш с ангелските ликове във висините! Защото ти наистина живя като тях на земята, отче, упражнявайки се в добродетел и се показа като най-ясно и чисто огледало, отразяващо лъчезарните сияния на

www.tezaurliturgic.ro

Светия Дух, всеблажени. И като бе озаряван така, виждаше бъдещето и предсказваше всичко, бидейки посветен от Христовото божествено светоявление; Него моли да даде на душите ни велика милост.

Стих: Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите преподобни.

Радвай се, ти, който стана на аскетите родоначалник и пръв борец непобедим! Понеже като отсичаше корените на страстите и на демонските нападения мъжествено се противеше, ти възтържествува над тяхната немощ и душепагубна измама и яви действието и непобедимата сила на Кръста на Спасителя; с нея като се препаса, победи всички, които отхвърляха божественото явяване на Христа в плът; Него моли да даде на душите ни велика милост.

Стих: Блажен е оня човек, който се бои от Господа – той крепко ще възлюби Неговите заповеди.

Ти стана световиден стълб, издигнат здраво върху добродетели и сенчест облак за тия, които са в пустинята, предвождащ от небето към земята *гледащите Бога*[23]. Като раздели на две морето на страстите с тоягата на Кръста и победи духовния Амалик, ти откри незапречен небесен път и нетленно наследство, богоблажени, който радостно стоиш пред престола Христов заедно с безплътните; Него моли да даде на душите ни велика милост.

Слава…, глас 8. От Сикеот:

Почитаме те за наставник ние, монашеските множества, Антоние; защото от теб се научихме да вървим по един наистина прав път. Блажен си ти, който служеше на Христа и възтържествува над вражеската сила, на ангелите съобщник

[23] Игра на думи: *гледащи Бога* се наричат също и израилтяните (св. отци превеждат Израил като „гледащ Бога“). Цялата стихира представлява образно сравнение между преп. Антоний и Мойсей. Вж. по-специално Изх. 13:21-22; 14:16 и сл.; 17:8 и сл.

www.tezaurliturgic.ro

и на Павел Тивейски съратник; с него се моли на Господа да помилва душите ни.

И сега..., Богородичен, на същия глас:

Безневестна Дево, Която Бога неизречено зачена по плът, Майко на Всевишния Бог! Просбите на твоите молители приемай, Всечиста, която на всички даряваш очистване от паденията (греховни). Като приемеш нашите молби сега, измоли спасение за всички.

Отпустителен тропар, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Подражаващ в нрава на ревнителя Илия и последвал в правите пътеки Кръстителя, отче Антоние, ти стана жител на пустинята и утвърди вселената с твоите молитви. Затова моли Христа Бога да се спасят нашите души.

Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь, тропарят два пъти. Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа.

Първи седален, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Призива на твоя Господ ти последва, всеблажени Антоние, като отхвърли света и всички мирски красоти и усърдно понасяше несгодите на пустиннническия живот, а отблъсквaше мъжествено демонските пълчища. Затова винаги възхваляваме вярно с песни твоята памет.*

www.tezaurliturgic.ro

Слава… И сега… Богородичен, на същия глас:

С божественото твое Детерождение ти обнови, Чиста, поразеното от страстите смъртно естество на земнородните и въздигна всички от смърт към нетленен живот. Затова заслужено те облажаваме, Дево препрославена, както ти предрече.*

Втори седален, глас 5. Подобен: Собезначáльное слóво:

Постника Господен с песни да почетем, понеже умъртви всички нападения на страстите с въздържание и наистина упорито търпение, и посрами тежко противника враг с цялата му надменност; и сега се моли на Господа да помилва нашите души.

Слава…, И сега…, Богородичен:

Страшното чудо на зачатието и неизразимият начин на раждането, които се извършиха при теб, чиста Приснодево, ужасяват ума и удивляват мисълта ми: твоята слава, Богородице, се разпростря навсякъде за спасение на нашите души.*

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премýдрости:

Пастирското изкуство усвоил и за монасите стълб и твърдина станал, ти крепко пасеше словесното си стадо; и в него словото пося, преподобни, защото силно пожела Христовите божествени учения. Затова и всички подбуди към ревност по ангелския живот единомислено да славят Бога, богоносни Антоние; моли Христа Бога да даде прошка на прегрешенията на тия, които с любов честват твоята свята памет.*

Слава… И сега… Богородичен:

Нека да възпеем небесната врата и кивот, всесвятата планина, светлия облак, неизгарящата къпина, словесния рай,

www.tezaurliturgic.ro

Евиното възстановяване[24], великото съкровище на цялата вселена, защото чрез нея се извърши спасението на света и прошката на древните прегрешения. Затова нека викнем към нея: Моли се на твоя Син да дарува прошка на прегрешенията на тия, които благочестиво се покланят на твоята всесвята Рожба.*

Степенни: 1-ви антифон на глас 4.
Прокимен, глас 4:

Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговия преподобен.[25]

Стих: Какво да въздам на Господа за всичко, което Той ми е дал?[26]

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на преподобния, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Преподобни отче, слухът за твоите подвизи се разнесе по цяла земя; чрез тях на небесата ти намери отплата за твоите трудове, погуби демонските пълчища и достигна ангелските чинове, по чийто живот безукорно възревнува. Като имаш дръзновение към Христа Бога, изпроси мир за душите ни.

---

[24] Със своето послушание и пълна отдаденост на Божията воля Пресвета Богородица поправя грешката (непослушанието) на Ева и чрез раждането на Спасителя я възстановява в предишното блаженство преди грехопадението.
[25] Пс. 115:6.
[26] Пс. 115:3.

www.tezaurliturgic.ro

Канон на преподобния, глас 8. Акростих: Божествения Антоний подобава да възхвалим. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: Някога Мойсеевият чудотворен жезъл с кръстообразен удар раздели морето и потопи колесниците на фараона, спасявайки беглеца Израил, който пеш премина и възпя с песен Бога.

Припев: Преподобни отче Антоние, моли Бога за нас.

Получил явно безсмъртие и вечен живот и преизпълнен с трислънчевата Светлина, отче, помоли се да озари с просвещението на благодатта помрачената ми душа, та достойно да те възпея.

Бидейки млад откъм телесна възраст, ти възприе нов път на добродетелта, по който безопасно вървя, покорявайки се на новия закон на Спасителя и следвайки живоносните повеления на Евангелието, трижди блажени.

Озаряван от трислънчевото сияние, всемъдри, враждебната надменност на демоните, раззинала паст на зверовете и болките от злостраданията ти като паяжина разкъса, блажени, възпламеняван от божествено желание.

Богородичен: Като Майка Божия, която имаш дръзновение към роденото от теб Единородно Слово, събезначално на Отца и съестествено на Духа, не преставай да Го молиш, Всенепорочна, да спаси от беди тия, които те изповядват като Богородица.

Катавасия, глас 3:

Над сухата земя, родила се от бездната, слънце някога изгря и от двете ѝ страни като стена водата се запря за преминаващия през морето пеш народ, който пееше богоугодно: „Да възпеем Господа, защото славно се прослави!“.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 3.

Ирмос: Христе, Ти, Който премъдро утвърди в начало небесата и основа земята върху водите, утвърди и мене върху камъка на Твоите заповеди, защото никой не е свят, освен Тебе, единствен Човеколюбче.

С неотклонен помисъл и твърд разум угаси ти пламъка на страстите, отче Антоние и се облече в светлите дрехи на безстрастието и ризата на спасението.

Когато демоните се одързостяваха с твърде силни нападения и приемаха образи на зверове, ти не обръщаше внимание на тяхната немощна сила; защото имаше за помощник Силния на война[27].

Като възтържествува с усърдно въздържание над началата и властите на тъмнината, богоносният Антоний стана доблестен победител – на постниците слава и на монасите похвала.

Богородичен: Възкреси, Чиста, умъртвения ми ум с действието на явилия се чрез теб в света Живот и ме упъти към живот ти, която едничка унищожи с раждането си портите на смъртта.

Катавасия:

Господи, опора на надяващите се на Теб, утвърди Църквата, която придоби с драгоценната Си кръв.

Седален, глас 8. Подобен: Премꙋдрости:

Душата си привързал към Христовата любов, разумно намразил всичко земно, ти обитаваше, преподобни отче, пустини и планини; като посветен в непристъпните тайни (небесни), славни, ти вкуси от духовното дърво и ангелски про-

[27] Срв. Пс. 23:8.

www.tezaurliturgic.ro

сия. Затова и като падна мрак над твоята път[28], ти прогони демонските пълчища, Антоние, сред монасите предизбран; моли Христа Бога да даде прошка на прегрешенията на тия, които с любов честват твоята свята памет.

Слава… И сега… Богородичен. На същия глас:

Като всенепорочна невеста на Твореца, като непознала мъж майка на Избавителя, като вместилище на Утешителя, Всевъзпявана, побързай да избавиш от злодействата на бесовете и да направиш светло жилище на добродетелите мен, който съзнателно станах нечисто обиталище на беззаконието и посмешище на бесовете; разсей, Светоносна, Нетленна, облака на страстите и с твоите молитви ме удостой с небесното наследие и незалязващата светлина.

Песен 4.

Ирмос: Ти си моя крепост, Господи, Ти си моя сила, Ти си мой Бог и моя радост; без да се отделяш от недрата на Отца, Ти посети нашата нищета, затова заедно с пророк Авакум зова: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Като използва божествената лествица[29] на добродетелите, отче, ти се изкачи на висота; и видя Бога да стои отгоре[30] и с пребогата ръка да раздава дарове на тия, които с вяра пеят: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Ти цял се посвети на Бога, Антоние, като в уединение с Единия се съединяваше и беседваше чрез добродетелта и бидейки чист, се удостояваше с богоявления, всемъдри; защото като отстъпи достойно от земята и земното, намери небесната наслада.

Очистил ума и душата си, отче Антоние, ти разкри душепа-

[28] Вероятно се има предвид успението на преподобния.
[29] Стълба.
[30] Срв. Бит. 28:12-13.

www.tezaurliturgic.ro

губната измама, машинациите, жестоките коварства и фантазии на неприятелите; защото ти от опит ги позна и след като ги изучи, поучаваш и монашеските множества за тях, всеблажени.

Богородичен: Моли непрестанно Бога, въплътил се от теб без промяна, Който остана такъв, какъвто бе – по естество равен на Отца – и Който стана единосъщен на теб, родилата (Го) – да даде прошка на прегрешенията и спасение на душите на тия, които те възпяват.

Катавасия:

Твоето великолепие, Христе, покри небесата: защото, като излезе от Кивота на Твоята светиня[31] – непорочната Ти Майка – Ти се яви в храма на Твоята слава като младенец, носен на ръце, и всичко се изпълни с хвала към Теб.

Песен 5.

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, о незалязваща Светлина, и мен, окаяния, покри ме чуждата тъма? Но, моля Ти се, обърни ме и отправи стъпките ми към изпълнение на Твоите заповеди.

Имайки обитаващ в теб всевиждащия Бог блажен, Който те учеше, просвещаваше и умъдряваше, трижди блажени, ти се удостои да виждаш (небесните) възходи на чистите и блажени души.

Христос ти дари благодат да цериш различни болести и власт над нечистите духове, мъдри; защото като победи естеството, отче, ти се приобщи със свръхестествените дарове на Духа.

Богородичен: Ние, които те придобихме за стена и сме защитавани от твоето покровителство, те облажаваме, Прес-

[31] Срв. Пс. 131:8 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

вята, хвалейки се с твоята божествена слава; защото ти извираш веселие и радост за нашите души.

Катавасия:

Когато Исаия видя в предобраз превъзнесения на престола Бог, окръжен от ангели на славата, възкликна: „О, окаяният аз! Защото предвидях въплъщаващия се Бог, владеещ над непомръкващата светлина и мира“[32].

Песен 6.

Ирмос: Бездна от грехове и буря от прегрешения ме смущават и към дъното на отчаянието насила ме тласкат; но Сам Ти простри Твоята силна ръка и както Петър от дъното на покварата ме извлечи[33].

Усвоил с подвижничество законния живот от най-ранно детство, богоразумни, ти докрай го спазваше; и като божествен първенец прие венеца на победата от Царя на всемира.

Като те имаме за най-силен молитвеник към Бога, другар в тревогите, закрилник, поборник и благосклонен ходатай, блажени, ние се спасяваме от всякакви беди, изкушения и неприятности.

Богородичен: Ти наистина въздигна падналото човешко естество, Богородице, която безсеменно зачена явилия се в божествен образ, равен на Отца, неизменяем Син.

Катавасия:

Старецът, виждайки с очите си спасението, дошло при човеците от Бога, възкликна към Тебе: „Христе, Ти си Бог мой!“.

[32] Срв. Ис. 6:1-5; 9:6.
[33] Срв. Мат. 14:29-30.

www.tezaurliturgic.ro

Кондак, глас 2. Подобен: Вы́шнихъ и҆щѧ̀:

Отхвърлил житейската суматоха, в безмълвие[34] премина ти живота, преподобни, подражавайки във всичко на Кръстителя: с него благоговейно те почитаме, отче на отците ни, Антоние.

Икос:

Като чу Христовия глас, ти последва по стъпките на Неговите заповеди, като беше гол в живота и отхвърли грижите за всички имущества, имения и твои раби и любовта към сестрата, богоносни Антоние. И сам в пустините беседвайки с Бога най-чисто, прие благодатта на разума, която изпрати на мен, който в песни ти пея, отче на отците ни, Антоние.

Синаксар:

В 17-ия ден от този месец е паметта на преподобния наш отец Антоний Велики.

Стихове:

Небето има нещо по-голямо от ангелските умове,
защото притежава началника на аскетите Антоний.
На седемнадесети Антоний вдигнаха оттук.

В същия ден е и паметта на преподобни Ахил Изповедник.

По техните свети молитви, Христе Боже, помилвай и спаси нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Някога във Вавилон огънят отстъпи в страх пред Божието снизхождане, затова отроците в пещта с радостни стъпки, играейки сякаш на поляна, пееха: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

[34] Или: „исихия“ (гр. ἡσυχαστικῶς).

www.tezaurliturgic.ro

Челюстите ти станаха чаши с аромати, ухаещи като дъхава градина с приятния мирис на добродетелите и спасението за тия, които с вяра викат: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Благодатта на Всесветия Дух, която обитаваше в теб, те направи, отче, гонител на лукавите духове и наставник на монасите – теб, който викаше: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Богородичен: Пречистата и всесвята Мария да възхвалим, защото чрез нея благодатта ни излива като от поток с божествена благост, превъзхождащи разума дарове; с благочестив помисъл нея сега да облажим.

Катавасия:

Тебе, Бог Слово, Който в огъня ороси богословстващите отроци и в чиста Дева се всели, ние славим, пеейки благочестиво: „Благословен е Бог на нашите отци!“.

Песен 8.

Ирмос: Халдейският мъчител разпали седем пъти по-силно пещта за богопочитателите, но когато ги видя, спасени от по-висша Сила, той викна към Твореца и Избавителя: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

Като придоби с молитвите бодрост, с постите – издръжливост, с изкушенията – търпение и като живя с чист разум като ангел на земята, към Бога издигаше глас: „Отроци, благославяйте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

С просби и молитви, преподобни, ти непрестанно към Бога се издигаше, към небесна висота, а като избегна демонските мрежи и се освободи от тяхното тиранство, ти пееш богоразумни: „Свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

www.tezaurliturgic.ro

Ти стана нов Мойсей, издигнал в пустинята паметник на победата над враговете и противниците, предвождайки народ – множество аскети, които с веселие и богоугоден живот пееха на Владиката: „Свещеници, благославяйте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

Богородичен: Богородителко всечиста, премахни раните на душата ми и струпеите от греховете ми, като ги изтриеш с потоците (кръв) от ребрата на твоята Рожба и ги очистиш със струите, изтичащи от тях; защото към тебе викам, към теб прибягвам и тебе призовавам, Благодатна.

Катавасия:

Намирайки се в нетърпим огън, юношите – първенци в благочестието, останаха невредими от пламъка и пееха божествен химн: „Всички творения Господни, благославяйте Господа и Го превъзнасяйте във всички векове!“.

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества тебе величаят.

Настъпи твоят светоносен празник, всеблажени отче Антоние – пълен с радост, пълен с духовно веселие, пълен със Светия Дух, пълен с благоухание и просвещение; и сега, като те имаме за пример и законодател в подвижническия живот, ние се радваме.

Не спирай да молиш Изкупителя да дарува на тия, които благоговейно честват твоята свещена памет, всечестни отче, прошка на греховете, раздаване на дарби, божествена закрила, спасение на душите и вечно изкупление.

Като равен на ангелите на земята живя и ангелска светлост

www.tezaurliturgic.ro

придоби, понеже стана причастник на тяхното най-боговидно сияние; с тях непрестанно се радваш като божествен пророк, като венценосен мъченик, като пръв плод на монасите.

Богородичен: Словото Божие, създало всичко, ти безсеменно зачена, Дево, без плътска похот, и роди Го без разтление[35] и без родилни болки; затова те величаем, изповядвайки те с език и сърце за Богородица.

Катавасия:

В сянката и буквата на Закона ние виждаме предобраз, верни: всяко мъжко, отварящо майчина утроба, се посвещава Богу[36]; затова величаем първородното Слово на безначалния Отец, Което се ражда като първороден син на Майка, непознала мъж.

Светилен. Подобен: Свѣте неизмѣнный:

Ти се показа като светлина за еднонравните, научавайки благочестивите да ходят по пътеките на светлината, отче на отците ни Антоние, който пак изпускаш мълниеносен пламък и опалваш като с огън демонските пълчища.

Слава… И сега… Богородичен:

Облажаваме те с незамлъкващи песни, Дево, понеже роди Един от Троицата, Богородице, и носеше в обятията (си) божественото Слово, Което свръхестествено се въплъти необратимо и неизменно.

Хвалитни стихири на 4, глас 8.
Подобен: Ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

Преподобни отче Антоние, като понесе на рамо игото Христово, ти чрез Кръста събори сатанинската надмен-

[35] Без нарушаване на девството (дефлорация).
[36] Вж. Изх. 13:12.

www.tezaurliturgic.ro

ност, а чрез начина си на живот пустините показа градове. О, всеблажени, на аскетите похвала! Моли непрестанно Христа да ни помилва.

Като се събрахме всички с вяра, те почитаме, Антоние, като Христов аскет; защото с радост се посели в непристъпната пустиня и стана неин верен наставник; затова всички ние викаме: „О, всеблажени, на монасите похвала! Непрестанно умолявай Изкупителя да ни спаси!“.

Преподобни отче Антоние, заради истинския живот ти се заключи в гроб, без никак да се убоиш от пристъпите на нечестивия, който понякога идваше при теб с шум и тропот, а ти, преподобни, с молитвите си го отблъскваше. О, храбрецо, пръв населник на пустинята! Затова сега всички те почитаме и облажаваме.

Отче на отците ни Антоние, подбудил душата си с ненаситна любов и желание[37] по Христа, ти Го потърси в пустинята, отбягвайки всички смущения и в уединение общуваше с Единия, като се съединяваше духовно с Него и се изпълваше със светлина; озари с нея и душите на нас, които те възпяват.

Слава…, глас 8:

Като се качи на небоходната колесница на добродетелите, чудни, ти достигна с аскеза височината на добродетелите; като се пресели от пустинята в надмирните селения на горния Йерусалим и прие достойно почести заради постническите трудове, ти се радваш с небесните чиноначалия, всеблажени, ставайки наследник на вечните блага и жител на царството; но моли се, богоносни Антоние, на Спасителя на всички да умири света и да спаси нашите души.

[37] На гр. ἔρως.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

Владичице, приеми молитвите на твоите раби и ни избави от всяка нужда и печал.

Велико славословие. Тропар на преподобния.

www.tezaurliturgic.ro

18 януари

СВ. СВ. АТАНАСИЙ И КИРИЛ АРХИЕПИСКОПИ АЛЕКСАНРДИЙСКИ

На вечерната

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8. На св. Атанасий 4, глас 4. Подобен: **Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:**

Гонения претърпя и опасности премина, преподобни Атанасие богоречиви, додето прогониш заблудата на безбожния Арий и избавиш паството от нечестието му, учейки православно, че Синът и Духът са единосъщни на Отца, свещенодеецо всеблажени. (два пъти)

С мълниите на твоята проповед ти просвети намиращите се в тъмнина и прогони цялата заблуда, твърди Атанасие, сражавайки се смело за вярата като истински пастир и непоклатимо укрепление на Църквата Христова, всевъзпявани; затуй, събрани тук, с песни радостно те почитаме.

Във всяка добродетел се подвизаваше търпеливо ти, боговдъхновени; и бе помазан от Духа със свято помазание, като стана явно пресвещен свещеннослужител, пастир истински и за вярата поборник; затуй цялата Църква свещено тачи паметта ти и я чества, и Спасителя прославя.

www.tezaurliturgic.ro

Стихири на св. Кирил - 4, по същия глас и подобен:

Твоите огнени догмати изгориха цялата еретическа шума, всемъдри; в дълбините на понятията (им) потъна войнството на непокорните нечестивци[38], а ученията на твоята мъдрост, Кириле, всеки ден красят Църквата на верните, която гръмко те почита, блажени. (два пъти)

С изяществото на твоите слова, пресвещени Кириле, цялата Църква се краси и благочестиво гизди с великолепни красоти; (затуй) свещено тя почита святата ти и знаменита памет, славни, на православните похвала, на отците на Събора корифей, на Всесветата (Богородица) защитник.

С жезъла на твоите догмати ти, Кириле, изгони вълците духовни от Църквата Христова и я огради отвред със защитната стена на (твоите) слова, и я представи на Христа непоколебима и невредима. Него ти моли да избави от поквара и беди тия, що с вяра честват твоята винаги свещена памет.

Слава..., глас 6. От Константинополския патриарх Кирил:

Заедно да се съберем ние, любители на празника, та с духовни похвали да възхвалим князете на светителите, изтъкнатите сред патриарсите, всесветлите светила на вселената, разкриващи мислите Христови, и да кажем: Радвай се ти, мъдри Атанасие, съименник на безсмъртието, който изгони от Христовото стадо като вълк безумния Арий, удряйки го с ластичната прашка на твоите богомъдри догмати! Радвай се ти, всесветла звезда, поборник на Приснодевата, който гръмко на свещеното събрание в Ефес прекрасно я провъзгласи за Богородица и обори брътвежите на Несторий, всеблажени Кириле! Радвайте се, извори на богословието, винаги течащи реки на богомъдрието и ручеи на божественото знание! Но, о, трижди блажени отци, не преставайте да се молите на Христа за тия, които с вяра и любов честват

[38] Нечестивци = неправославни, т.е. еретици.

www.tezaurliturgic.ro

вашето всесвещено и божествено тържество.

И сега..., Богородичен, на същия глас:

Кой не ще те нарече блажена, Пресвета Дево? И кой ли не ще възпее твоето девствено раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, Той по естество стана човек заради нас, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества; Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Паримии на св. Атанасий (Втор. 1:8-11,15-17; 10:14-18, 20-21; Прем. Сол. 3:1- 9)

Литийни стихири, самогласни.

Глас 1. От Герасим Александрийски:

Скърбите в света и борбите с враговете Божията Премъдрост устрои като драгоценно горнило[39], в което изпита, както подобава, пречистото злато Атанасий, всемъдрия светител, пресветлото светило на Александрия; и като го намери достоен, (го) направи пръстен за (Своята) свята десница. Затова и взе за Своя невеста неговата блажена душа, на която да се радва вовеки.

Същият:

Божията Премъдрост скри Своите съкровища в Кирил; затова да не копаем вече в земята, търсейки тленни богатства, да не бързаме с тях да се обогатим, защото ще имаме временна наслада; а съкровищата на богомъдрието на трижди блажения Кирил да запазим в душите си, като им се наслаждаваме вечно.

[39] Срв. Прем. Сол. 3:5-6 „Господ ги (душите на праведните – б.пр.) е изпитал и ги е намерил достойни за Него. Той ги е изпитал като злато в горнило и ги е приел като най-съвършена жертва“.

www.tezaurliturgic.ro

Слава..., глас 6. От Герасим Александрийски:

Елате всички, родени на земята, да се възрадваме в (деня на) паметта на премъдрите наши учители Атанасий и Кирил; защото те, като достойни за Бога борци и най-верни бранители на истината, с благочестива мисъл се опълчиха на невидимите и видими врагове; затова Царят на всичко (ги) увенча на небесата със Своите венци на безсмъртие. И сега (те) ликуват с ангелите, пеейки непрестанно трисветата песен на Него, Който е единосъщен в Троица.

И сега..., Богородичен, на същия глас:

Богородице, ти си истинската Лоза, от която израсна за нас Плодът на живота; на Тебе се молим, Владичице: заедно с учителите и всички светии застъпвай се да бъдат помилвани душите ни.

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Радвай се, светителска двоице, укрепления големи на Църквата, стълбове на благочестието, опора на верните, падение на еретиците! (Вие) пасохте Христовия народ с божествени учения и (го) отхранихте с различни добродетели, гръмки проповедници на благодатта; разкрихте Христовите закони на (църковната) пълнота; небесни водачи и входове към рая! Молете Христа да изпрати на душите ни велика милост.

Стих: Устата ми ще изрече мъдрост и поучението на сърцето ми – разум.

Радвай се, светителска двоице, земни ангели и небоходци, избавление на света, радост за хората и учители на вселената; поборници за Словото, изкусни лекари за болестите душевни и телесни; неспирни реки на Духа, изобилно напоили със слова лицето на цялата земя; богослови, основи възвишени и боговдъхновени! Молете Христа да изпрати на душите ни велика милост.

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Устата на праведния ще се поучава на мъдрост и езикът му ще изрече съд.

Радвай се, свещена двуконна колесница; слънце за земната твърд; лъчи, отблясъци от Трислънчевата светлина; за помрачените зрак; благоуханни цветя прекрасни от рая – действително великият и мъдър Атанасий и божественият Кирил; дъсчици за писане на Духа; плочи, изписани от Бога; съсци, от които тече млякото на спасението, украса на мъдростта! Христа умолявайте да дари на душите ни велика милост.

Слава..., глас 8:

Изтъкнатите сред светителите и всесветлите светила на вселената – Атанасий ведно с Кирил - нека с химни, верни, почетем и към Христа възкликнем с радост: „Милосърдни Господи, по молитвите на учителите подай на Твоя народ прощение на греховете и велика милост!“.

И сега..., Богородичен, на същия глас:

Безневестна Дево, Която Бога неизречено зачена по плът, Майко на Всевишния Бог! Просбите на твоите молители приемай, Всечиста, която на всички даряваш очистване от паденията (греховни). Като приемеш нашите молби сега, измоли спасение за всички.

Отпустителен тропар, глас 3. Подобен: Бж҃твенныѧ вѣ́ры:

С трудове за Православието вие просияхте, всяко злославие[40] вие потушихте и украсени с трофеи победители станахте; с благочестието всичко обогатихте, Църквата много украсихте и заслужено намерихте Христа Бога, даряващ чрез вашите молитви на всички ни велика милост.

Слава… И сега… Богородичен, глас 3:

Теб, ходатайстващата за спасението на рода наш възпяваме,

[40] Злосла́вие (ц-сл., грц. κακοδοξία) – „кривоверие“: неправилно учение, ерес.

www.tezaurliturgic.ro

Богородице Дево, защото с плътта, която възприе от теб, твоят Син и наш Бог претърпя страдания на Кръста и ни избави от тлението като Човеколюбец.

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарят на светителя (два пъти).
Слава… И сега… Богородичният.

Първи седален, глас 5. Подобен: **Собезнача́льное сло́во:**

Ливадата със слова от боговдъхновените Писания, водеща ни към благочестието, претърпелия различни изпитания Атанасий ние, верните, нека почетем, както подобава като негови ученици, защото се застъпва за спасението на нашите души.

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен:

Радвай се, Двер Господня непроходима; радвай се, Стена и Покров на прибягващите към теб; радвай се, тихо Пристанище и Дево, непознала брак, родила по плът Твореца свой и Бог; не преставай да се молиш за възпяващите и покланящите се на твоята Рожба.

Втори седален, глас 3. Подобен: **Бж҃твенныѧ вѣ́ры:**

Като божествено седалище на Църквата се показа ти, отче Кириле; защото с твоите дванайсет слова[41] изобличи зломислието на Несторий и Богородица ясно проповяда. Първенецо[42] сред риторите, Христа Бога моли да ни дари велика милост.

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен:

---

[41] Става дума за съчинението „Послание до Несторий“, състоящо се от 12 глави, последната от които съдържа 12 анатеми.

[42] В гр. оригинал: ἔξαρχε от ἔξαρχος. По времето на св. Кирил така се наричали също епископите на големите градски центрове в Римската империя (какъвто бил Александрия).

www.tezaurliturgic.ro

Като всезлатен престол на Царя и разцъфнала райска градина се показа ти, Пречиста Богородице: защото като понесе в утробата си Бога, ти за нас излъчваш аромата на божествените наслади; затуй те проповядваме и величаем всички като истинска Майка на Бога.

Седален след полиелея, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й сп҃се:**

Нека всички с химни да възхвалим Атанасий и Кирил – божествените служители на покланяемата Троица и поборници за вярата, които заслужено потопиха в дълбините на благочестивите понятия обезумялото войнство на непокорните еретици[43].

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен:

Марийо, пречисто вместилище на Владиката, вдигни нас, падналите в пропастта на страшното отчаяние, на греховете и скърбите, защото ти за грешните си спасение, помощ и крепка закрила и ти спасяваш своите раби.

Степенни: 1-ви антифон на глас 4.

Прокимен, глас 4:

Твоите свещеници, Господи, ще се облекат в правда и Твоите светии ще се възрадват. Стих: Устата ми ще изрекат мъдрост и размишленията на сърцето ми – разумност.

Псалом 50

Слава… Глас 2:

По молитвите на учителите...

И сега… Богородичен:

По молитвите на Богородица...

[43] Алюзия с потопяването на фараоновата войска в Червено море (Изх. 14:26-28).

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Помилвай ме, Боже...

Самогласна стихира, глас 6:

Благодатта се изля във вашите устни, преподобни отци, и вие станахте пастири на Христовата Църква, поучавайки словесните овце да вярват в Троица единосъщна, в едно Божество.

Канон на светителя. Акростих без богородичните: Атанасий бе слава на православието. От Теофан.

Глас 8. Песен 1:

Ирмос: Някога Мойсеевият чудотворен жезъл с кръстообразен удар раздели морето и потопи колесниците на фараона, спасявайки беглеца Израил, който пеш премина и възпя с песен Бога.

Припев: Светителю отче Атанасие, моли Бога за нас.

Като принасям хвалебна песен на Атанасий, възхвалявайки добродетелта, похвалата ми по-скоро към Бога се отнася, защото от Него на човеците се даде достохвално множество добродетели, чийто одушевен образ и изразител стана той.

Ти се изпълни с богомъдрие, преподобни, и животът ти светеше по-ярко от слънцето; затова обичайните ни похвали не достигат за теб; но приеми, отче, да бъдеш възпят, макар и не както подобава.

Заслужено съставяме песен за твоята славна памет, Атанасие; но като не сме в състояние да те възпеем по достойнство, молим за прошка и за изобилната благодат на Духа, която да ни бъде дадена чрез теб.

Бидейки юноша, ти обузда вълненията на плътските страсти и в младостта си придоби старчески и твърд раз-

www.tezaurliturgic.ro

ум, блажени Атанасие, защото с любовта към мъдростта управляваше добре всички сетива.

Богородичен: През всички родове за теб се говорят славни неща, Богородице Марийо, която в утробата си вмести Бога Слово, а сама остана чиста. Затова всички ние след Бога те почитаме като наша закрила.

Катавасия, глас 3:

Над сухата земя, родила се от бездната, слънце някога изгря и от двете ѝ страни като стена водата се запря за преминаващия през морето пеш народ, който пееше богоугодно: „Да възпеем Господа, защото славно се прослави!“.

Песен 3:

Ирмос: Христе, Ти, Който премъдро утвърди в начало небесата и основа земята върху водите, утвърди и мене върху камъка на Твоите заповеди, защото никой не е свят, освен Тебе, единствен Човеколюбче.

Ти очисти душата и тялото си от всяка нечистота, Атанасие, и стана храм, достоен за Бога. Затова пълнотата на Троицата почиваше в теб, тайнослужителю всеблажени.

Като намери душата ти, каквато я желаеше – очистена от страстите, благодатта на Утешителя показа явно действието си в нея и те постави, отче, за светило на света, светещо надалеч.

Като светител ти се показа образец за светителство, животът ти бе пример за практическо знание, словото ти, мъдри, очевидно бе образец на съзерцанието, а богословието ти наистина е станало (предмет на) обучение.

Богородичен: По-висша от херувимите и серафимите се яви ти, Богородице: защото едничка ти, Неопетнена, прие в утробата си невместимия Бог. Затова всички верни те облажаваме с химни, Чиста.

www.tezaurliturgic.ro

Катавасия:

Господи, опора на надяващите се на Теб, утвърди Църквата, която придоби с драгоценната Си кръв.

Кондак на св. Атанасий, глас 2. Подобен: Кровéй твоúхъ:

Ти насади догматите на Православието, изсече тръните на злославието, умножи семето на вярата с дъждовете на Духа, преподобни; затова те възпяваме, Атанасие.

Седален, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Пресветли светила на Христовата Църква, богомъдри отци, с вашите учения вие просветихте света, като стопихте ересите на всички злославни[44] и угасихте огнените сливания на богохулниците[45]; затова, като светители Христови, молете се да се спасим.

Слава… И сега… Богородичен:

Всевъзпявана Дево, Майко на Христа Бога, Марийо Богоневесто, непознала брак, застъпнице за верните, Владичице Богородице! Избави от всяка опасност и всякаква беда тия, които с вяра и любов прибягват към твоя покров, едничка Богоневесто.

Песен 4:

Ирмос: Ти си моя крепкост, Господи, Ти си и моя сила, Ти си моя радост и мой Бог, Който без да остави недрата на Отца, посети нашата нищета; затова заедно с пророк Авакум Ти викам: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Живоносното дихание на Христовия Дух, което от висините някога боголепно слезе в горницата и изпълни учениците – то цялото в тебе духна, отче и те яви тринадесети апостол – проповедник на православната вяра.

[44] Вж. бел. 1.

[45] Намек за ереста на Савелий, който сливал двете природи на Иисуса Христа.

www.tezaurliturgic.ro

Разпалван силно от божествена ревност, ти взе участие в събора и още преди да станеш председател[46], в Никея проповядваше единосъщието. Затова Христос те постави за пастиреначалник и учител на Църквата.

След като божественият промисъл ти повери църковното кормило, Атанасие, ти като някаква секира посече всички душевредни брътвежи на еретиците, изкоренявайки ги като тръни, и мъдро отгледа семето на словото, напоявайки го.

Твоят огнен език, о, Атанасие, изгори Ариевото неестествено разделяне и Савелиановото сливане (на ипостасите) – диаметрално противоположни, но еднакво нечестиви злини - и заедно с тях всяка еретическа хула.

Богородичен: Ти си похвала на верните, Безневестна[47]; ти си закрилница, ти си и прибежище, стена и пристан на християните. Ти пред твоя Син принасяш просби, Всенепорочна, и от беди спасяваш тия, които с вяра и любов те признават за чиста Богородица.

Катавасия:

Твоето великолепие, Христе, покри небесата: защото като излезе от Кивота на Твоята светиня[48] – непорочната Ти Майка – Ти се яви в храма на Твоята слава като младенец, носен на ръце, и всичко се изпълни с хвала към Теб.

Песен 5:

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, Светлина неугасима, и покри ме – окаяния - чуждата тъма? Но, моля се, обърни ме отново в светлината на Твоите заповеди и изправи моите пътища.

---

[46] Има се предвид председател на църковна община, т.е. епископ.

[47] Т.е. Невеста, която не е встъпила в брак или не е имала съпружеско сношение. Така се нарича Пресвета Богородица, защото, от една страна, е била сгодена за Йосиф Обручник (дори е наречена негова „жена“ от ангела – Мат. 1:20), а от друга страна, не е имала истински съпружески отношения с него.

[48] Срв. Пс. 131:8 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

Като с благозвучен инструмент Христос говореше с твоя език и ти писмено заклейми идолската ерес, наставлявайки заблудените и обръщайки ги към истинския Бог, отче Атанасие.

Над пагубните ереси, отче, ти възтържествува с думи и писания, като с мъдри доказателства прогонваше от вселената всевъзможните заблуди и по неоспорим начин разясняваше православната вяра, блажени.

След апостолите, отче, Църквата Христова – без надути фрази – имаше щастието да има теб, мъдри Атанасие, за наистина велик учител над учителите, който ясно изложи чистото слово на вярата.

Богородичен: Придобила майчино дръзновение към твоя Син, Всечиста, не пренебрегвай твоята естествена грижа за нас, молим те, защото ние, християните, само теб представяме пред Владиката като благоприятно умилостивение.

Катавасия:

Когато Исаия видя в предобраз превъзнесения на престола Бог, окръжен от ангели на славата, възкликна: „О, окаянят аз! Защото предвидях въплъщаващия се Бог, владеещ над непомръкващата светлина и мира“[49].

Песен 6:

Ирмос: Очисти ме, Спасе, защото много са беззаконията ми и ме изведи от греховната дълбина; към Тебе викнах, чуй ме, Боже на моето спасение.

Сеяч на чуждо семе се оказа Аполинарий (по отношение на) на човешкия дух и ум на човешката природа на Христа, но решително бе изобличен от теб, всеблажени, като безумен и умопобъркан.

От словесните потоци, по-сладки от мед, които чрез твоите

[49] Срв. Ис. 6:1-5; 9:6.

www.tezaurliturgic.ro

устни, преподобни, се изляха от непресъхващия извор на благодатта като струи от чешма, ние, верните, черпим.

Дано всеки, който мъдро се вглъбява в твоите писания, отче, справедливо се удиви, виждайки как бъдещи ереси пророчески са отблъснати от теб предварително.

Богородичен: О, дано по твоите молби, Богородителко чиста, се избавим от страшните прегрешения и достигнем, Всечиста, божествения блясък на неизказано въплътилия се от теб Син Божий.

Катавасия:

Старецът, виждайки с очите си спасението, дошло при човеците от Бога, възкликна към Тебе: „Христе, Ти си Бог мой!“.

Кондак, глас 4. Подобен: Ꙗ҆ви́лсѧ є҆сѝ дне́сь:

Най-велики светители на благочестието и доблестни поборници на Христовата Църква, пазете всички нас, които пеем: „Спаси, Щедри, тия, които с вяра Те почитат!“.

Икос:

С непостижимата Си ръка и неизразима сила, Щедри, Ти направи сега Църквата Си небе и показа наистина светли двете светила – велики и приятни, осияващи света – премъдрия Атанасий заедно с божествения Кирил. И тъй, по техните молби, Спасителю, отстрани нощта и разсей всяка вражеска тъмнина, и озари с трепетната светлина множествата на верните, за да ти викат и възпяват: „Спаси, Щедри, тия, които с вяра Те почитат!“.

Синакстар:

На 18-ия ден от този месец е паметта на светите наши отци Атанасий и Кирил, патриарси Александрийски.

www.tezaurliturgic.ro

Стихове:

Атанасий, макар и мъртъв, смятам го за жив,
защото праведниците са живи, дори когато умрат.
Възпоменание на бягството на Кирил днес празнува
творението, но не на кончината на незабравимия.
На осемнадесети погребаха с почести тялото
на Атанасий.
По техните молитви, Христе Боже,
помилвай и спаси нас. Амин.

Песен 7:

Ирмос: Някога във Вавилон огънят отстъпи в страх пред Божието снизхождане, затова отроците в пещта с радостни стъпки, играейки сякаш на поляна, пееха: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

След като православно проповяда Словото за единочестно и съпрестолно на Отца и единороден Негов Син, отче, на безсмъртието съименник, после учиш, че Духът е сраснат и единосъщен с Родителя и Сина.

Виждайки, че ти си на Трислънчевата Светлина учител, проповедник, свещенослужител, възвестяващ Православието на всички до краищата на земята, родителят на нечестието подбуди изкушенията срещу теб.

Безчет са бедите, които претърпя, блажени, подвизавайки се за благочестието, и също толкова безчетни са венците: ти бе твърд като адамант[50] за биещите, но като магнит привличаше всички към себе си.

Странните догмати, чужди на Църквата Христова, ти прогони, богословствайки за Троица по Ипостаси, но Единица по Божество, на Която пееше: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

[50] Адама́нт може да означава: изключително здрав и лек метал или метална сплав (стомана?), а също така – елмаз, брилянт, диамант.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Към пречистата и пресвята Мария нека викнем: защото чрез нея сега, като от поток на божествената благост, за нас извира благодеянието на свръхразумните дарове; нея с благочестива мисъл сега облажаваме.

Катавасия:

Тебе, Бог-Слово, Който в огъня ороси богословстващите отроци и в чиста Дева се всели, ние славим, пеейки благочестиво: „Благословен е Бог на нашите отци!“.

Песен 8:

Ирмос: Халдейският мъчител седмократно разпали силата на пещта за богопочитателите, но когато ги видя спасени от висшата сила, той викна към Твореца и Избавителя: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

Славно украшение на светителите, светъл стълбе и опоро на Църквата; поборниче за Троицата, златна тръбо на богословието, изкусен законодателю на монашеското житие – Атанасие! Дано с нас празнуваш, подготвяйки свещеници, довеждайки верни хора към Христа вовеки.

Действително на безсмъртието ти бе съименник, защото дейните със слово изпревари, а опитните в словото със строгия живот ги победи; така силните и в двете ти надмина. Затова, просиял с ненадминатата добродетел, безсмъртна памет придоби навеки.

С доблестните си трудове, тайноизвършителю богоизбрани, ти показа още по-блестящо светителството и прогони заблудата с честите си заточения за Троицата; Нея проповядвайки, възклицаваше: „Покланяйте се на Отца, богословствайте Сина, възпявайте Духа във всички векове“.

Богородичен: На непристъпната Светлина си станала жи-

www.tezaurliturgic.ro

лице, Пречиста: защото за намиращите се в тъмнина и сянка си родила Светлина,[51] Която осветява вселената с благодатта на богопознанието и на Която, ние, верните, пеем: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте през всички векове!“.

Катавасия:

Намирайки се в нетърпим огън, юношите - първенци в благочестието, останаха невредими от пламъка и пееха божествен химн: „Всички творения Господни, благославяйте Господа и Го превъзнасяйте във всички векове!“.

Песен 9:

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества тебе величаят.

Животът ти като светкавица блесна, отче, гласът ти проехтя като гръм за всички, над които светеше слънцето: защото от небето ти наистина получи вдъхновение свише. Затова гробът - причинител на забравата, не заличи твоята памет, Атанасие.

Бидейки по-ярко озаряван от Трислънчевата и Трисияйна Светлина сега, световидните отблясъци на Слънцето небесно като ясно огледало изпращай ти на твоите певци, блажени, които са събрани в твое име, дори това, което искат, да е голямо и твърде незаслужено.

Възпяваме и молим те прилежно: за Църквата моли се ти, та чрез Кръста победи на войнството да се дарят, на вярата (ни) православна – сила над ересите тежки, на нас – спасение, а на света (ни) – мир, в твоя памет, Атанасие.

Богородичен: Като родила Спасителя и Избавителя,

[51] Вж. Лук. 1:79.

удостой ме, Пречиста Дево, да получа спасение, като с твое-то застъпничество ме развържеш от връзките на моите грехопадения; защото сега постигаш всичко, което пожелаеш, понеже си носила в обятията (си) Царя на всичко - Несравнимия по благост.

Катавасия:

В сянката и буквата на Закона ние виждаме предобраз, верни: всяко мъжко, отварящо майчина утроба, се посвещава Богу[52]; затова величаем първородното Слово на безначалния Отец, Което се ражда като първороден син на Майка, непознала мъж.

Светилен, глас 2. Подобен: Со оучѧ́нки̑ взы́демъ:

О, блажени Атанасие и вестителю на Бога, Кириле! (Вие) премъдри, се явихте тайнослужители и защитници на пребожествената Троица, сразявайки Арий, а с него и Савелий и после – злочестивия Несторий и заедно с тях – всяка друга заблуда на злочестивите ереси, светители Господни.

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен:

Богомъдри, да възпеем Девата Пречиста – Божията всесвята Планина, Светилник, Стомна и Кивот, Трапеза и Жезъл, и Кадилница, и Престол божествен, и Врата, и Храм, че и Чертог: от нея Бог се въплъти свръхестествено и без промяна, като обожи това, което възприе с неизказано единство.

Хвалитни стихири на 4, глас 1.
Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Елате да празнуваме, всички любители на празника, почитайки паметта на славните учители; защото (те) с божествения Дух съкрушиха високомерието на неудържимите ереси; и с богоречиви поучения подкрепиха Църквата Христова.

Бидейки осиявани ярко от лъчите на Православието, духов-

[52] Вж. Изх. 13:12.

www.tezaurliturgic.ro

ните звезди заблестяха със словата си: единият накара да спре богомерзкото пустословие на Арий, а другият срази Несторий, както и обезумелия Савелий.

Нека с химни да възхвалим свещената двуконна колесница на нашите учители, ревнители за Господа – божествения Кирил, огнения пламък и твърдия Атанасий; бидейки заедно на небесата, те винаги за нас пред Бога се застъпват.

По молитвите на Твоите божествени светители, Христе, посети от висините Твоето избрано стадо, което сред хищни вълци е на паша – дързостта им тяхна съкруши, че дори сега съблазните на ересите не престават.

Слава…, глас 5:

Дойдете, (вие) сонм любители на празника; дойдете, събрание на верните; дойдете, ликове на православните, та с хвалебни песни да увенчаем винаги почитаната двоица наши учители! Защото те енергично прогониха всеки мрак на злите ереси и всяка вражеска заблуда с непобедимата мощ на Духа и озариха света с лъчите на богопознанието, а сега се застъпват за нас, които с вяра честваме тяхната памет.

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

Богородице Дево, ние, верните, те облажаваме и те славим, както подобава - Граде непоколебими, Стена неразрушима, твърда Защитница и прибежище за нашите души.

Велико славословие. Тропар на преподобния.

www.tezaurliturgic.ro

18 януари

СВ. ЙОАКИМ, ПАТРИАРХ ТЪРНОВСКИ*

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, глас 1.
Подобен: **Нб҃ныхъ чинѡ́въ:**

Нека всички верни[53] радостно да облажим и увенчаем със свещени песни архипастира на Христовата Църква, рожбата на България и велико светило, извора на милостта, премъдрия Йоаким. (два пъти)

След като се подвизава на планината Атон като безплътен и ангел в света, Йоакиме, ти стана отпечатък на добродетелите, съсъд на вярата и огледало на свещеното смирение, укрепяван от всеоръжието на Кръста. (два пъти)

Благодатта на божествения Дух се всели в тебе, богомъдри Йоакиме, изявявайки на света славата, която (ти), блажени, с много подвизи наистина придоби на Атон и сетне в България, затуй с усърдие сега те почитаме.

Твоята родина днес радостно почита с божествени химни твоята сияйна и светоносна памет, понеже те спечели за покровител и помощник при много трудни обстоятелства; нея пази незасегната от страшни ереси.

---

* Настоящата служба е съставена на старогръцки от монахиня Филарета от монастира „Св. Богородица Икосифиниса", Гърция, през януари 2011 г. Публикува се за първи път.

[53] Вярващи.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 6:

Отново изгря за нас (денят на) твоята всесвещена памет, всеблажени Йоакиме. Като си спомняме за теб с вяра и любов (ние), православните ликове[54] от душа ти викаме: радвай се, причастниче на небесната светлина и посветен, чрез очистването с добродетелите, в тайните на Троицата; радвай се, ти, който просия по чуден начин чрез изпълнението на добродетелите на Светоименитата планина[55]; радвай се, богоприемни[56], който си поставен на светилника на пастирството на твоя род и родина; радвай се, наследниче на Царството и съжителю на безплътните; заедно с тях се моли, молим те, да дарува Бог велика милост на твоето паство.

И сега…, Богородичен догматик на същия глас:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Паримии на св. Атанасий от същата вечер.

Литийни стихири. Глас 2:

Като велик покровител на България се издигна днес, (ти), богоносни, канейки верните на небесно пиршество, за да разказват с наслада за твоите подвизи, богоугоден живот, милостиня към всички и духовен блясък, с който като всесветло слънце, досточудни Йоакиме, освети Църквата. И тъй като имаш огромно дръзновение пред Човеколюбивия Христос, ограждай твоите раби от съблазните и изкушенията.

---

[54] Хорове.
[55] Света гора.
[56] Прие от Бога.

www.tezaurliturgic.ro

Глас 4:

Като се обогати със силата на Трислънчевото Божество, ти просия в света като утринна звезда, всепети[57] Йоакиме, удивявайки верните[58] с равноангелския ти живот, христоподобно смирение и всяка друга добродетел; поради това, като се удостои с добродетели, с твоите слова просвещаваше душите на тези, които идваха при тебе. И сега като пастир, който стои пред Пастира, измолвай мир за душите ни.

Глас 5:

Въоръжен с всеоръжието на Живоносния Кръст, блажени, ти остави светските неща като тленни и временни и се подвизава дивно на Атон, в безмерно смиреномъдрие и голямо въздържание, като стана образец за монасите и слава за твоята родина, достопочтени Йоакиме; поради това, славни, и Архипастирят Христос те подготви за добър пастир. Него моли, молим те, за мира по света и за спасението на тези, които те почитат.

Слава…, глас 8:

Като приспа всички страсти на плътския разум чрез строго въздържание, ти се показа ръководител на монасите на Светоименната планина, дивни отче преподобни, пастир и едновременно с това богоизбран закрилник на твоята родина и паство, всеславни Йоакиме. Затова се обогати с небесни дарове, със сиянието на дарбите и блясъка на чудесните дела, богоносни и богопрославени, слава на архиереите и похвала за България, която винаги пазеше с твоите молитви невредима от вражеските изкушения и от ересите, за да възпява и почита с вяра твоята винаги почитана памет.

И сега..., Богородичен празничен, на същия глас:

[57] Всепъзпяван.
[58] Т.е. вярващите.

www.tezaurliturgic.ro

Владичице, приеми молитвите на твоите раби и ни избави от всяка нужда и печал.

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Радвай се, правило на въздържанието, свещена украса на православните, утринна звезда за цяла България, която прогонва мрака на ересите; съкровище на любовта, букет на покаянието, украшение на въздържанието и подвига, пречудно огледало на благословението на Духа, всеблажени, всечудни пастирю Йоакиме, всеизряден подражател на Владиката; Него умолявай да дарува на всички нас велика милост.

Стих: Устата ми ще изрече мъдрост и поучението на сърцето ми – разум.

Радвай се, почитано и всечестно чедо на България, по Божие благоволение посветен в тайните на Троицата, правило на добродетелите и истинско съкрушение за бесовете, изпълнен с божествена любов към Царя на всичко, най-свещена опора на Църквата и райски букет, блажени; отче всеспречудни, равночестен на ангелите, светителю Йоакиме, крепило на България; нея пази сега от всякакви неочаквани опасности.

Стих: Устата на праведния ще се поучава на мъдрост и езикът му ще изрече съд.

Радвай се, правило на монасите, водач към небесния чертог, светоносен светилник и благоуханен цвят от рая, свещени Йоакиме; небесен ум, ревностен последовател на преподобните и богоносни (отци) – блажения Антоний, Евтимий и трижди блажения Пахомий; богоносни сътрапезниче на всички древни пастири –Атанасий, Кирил, Златоуст; заедно с тях сега се моли да бъде дадена небесна благодат на тези, които те възпяват.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 8:

Като презря светските наслади и се изпълни с божествена любов, благоразумно се засели в пустинни места, блажени, беседвайки насаме с твоя Владика, чрез въздържание и трудове, и непресъхваща молитва. Поради това Пресветата Троица, след като се засели в твоята пресветла душа, те яви велико слънце за България, удостоявайки те да станеш неин пастир. Затова те молим, светителю Йоакиме, застъпвай се постоянно за душите на твоите раби.

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

Безневестна Дево, Която Бога неизречено зачена по плът, Майко на Всевишния Бог! Просбите на твоите молители приемай, Всечиста, която на всички даряваш очистване от паденията (греховни). Като приемеш нашите молби сега, измоли спасение за всички.

Отпустителен тропар, глас 1.
Подобен: Пꙋсты́нный жи́тель:

Нека почетем с химни, о, верни, рожбата и свещеното украшение на България, славата на пастирите, съкровището на добродетелите – великия и свещен Йоаким. Защото (той) неспирно озарява с духовна светлина тези, които пеят: слава на Христа, Който те прослави; слава на Него, Който те възвеличи; слава на Този, Който ти даде сила да спасяваш всички.

Слава… И сега… Богородичен възкресен:

Когато Гавриил ти възвестяваше, Дево: „Радвай се!“, тогава Владиката на всичко се въплъщаваше в теб, свети Кивоте, както предрече праведният Давид. Ти се яви по-необятна от небесата, носейки своя Създател. Слава на Вселилия се в теб; слава на Произлезлия от теб; слава на Освободилия ни чрез раждането Си от теб!

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃ тропарят на светителя два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й сп҃се:**

Ти озари сърцето си с Христовата божествена светлина, възненавидя насладите, удоволствията и богатството, подвизава се като безплътен по пещери и планини, дивни светителю Йоакиме; поради което стана свещен пастир и най-голям защитник[59] на твоята родина.

Слава… И сега… Богородичен:

Христа Изкупителя и Владиката на всички ти прие, Мариам[60] – истински красив храм, одушевен палат и неръкотворна скиния. Поради това чиновете на безплътните[61] горе непрестанно те облажават и ти се покланят, а ние те възпяваме.

Втори седален, глас 4. Подобен: **Ско́рѡ предварѝ:**

Поради чистота на душата и голямото ти въздържание ти получи на земята сиянието на Троицата, преподобни отче наш; озари монашеските сонмове на Атон и стана велик светител и пазител на твоята родина, блажени Йоакиме славни.

Слава… И сега… Богородичен:

Словото се всели в твоята свята утроба, Пренепорочна Дево, едничка благословена по волята на Отца поради голямо милосърдие и чрез божественото осеняване на Духа, за да спаси от заблуда тези, които някога създаде, като Единствен Човеколюбец.

---

[59] Или: поборник.

[60] Мариам – еврейският вариант на името на Пресвета Богородица; среща се наред с името Мария в гръцкия Нов Завет (Мат. 1:20. Лук. 1:27, 30, 34, 38; 2:5 и др.).

[61] Т.е. ангелските войнства.

www.tezaurliturgic.ro

Седален след полиелея, глас 4.
Подобен: Оу҆дивѝсѧ і҆ѡ́сифъ:

Добре измина на земята пътя на въздържанието, като възлюби Бога от младини, мъдри, и отклони душата си от временните неща; затова и стана причастник[62] на невеществени и свещени дарове и богоносен съобщник в тайните на Троицата, свещени Йоакиме, заради по-добрия избор; и сега се моли да бъде дарувана прошка на тези, които те възпяват.

Слава… И сега… Богородичен:

От твоята свята утроба, Девомайко Мариам, свръхестествено произлезе Христос, Който спасява от тление и от древното проклятие човешкия род, запазвайки те Чиста след раждането, както Той знае, в страшна тайна[63]; затова всички почитаме с вяра това велико чудо и ти викаме непрестанно: Радвай се, Невесто неневестна[64].

Степенни антифони, глас 4.

Антифон 1

От младини много страсти ме борят, но Сам Ти ме защити и спаси, Спасителю мой.

Които мразите Сион, засрамете се от Господа, защото ще изсъхнете, както тревата от огън.

Слава…

Чрез Светия Дух всяка душа се оживява и с чистота се възвисява, просвещава се тайнствено чрез Троичната Единица.

---

[62] Съобщник.

[63] Начинът, по който е станало това свръхестествено раждане – това, че Девицата ражда и става Майка, без да се накърни нейното девство, представлява страшна тайна, която единствено Бог знае.

[64] Т.е. Невеста, която не е встъпила в брак или не е имала съпружеско сношение. Така се нарича Пресвета Богородица, защото, от една страна, е била сгодена за Йосиф Обручник (дори е наречена от ангела негова „жена” – Мат. 1:20), а от друга страна, не е имала истински съпружески отношения с него.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…

От Светия Дух изтичат благодатни струи, напояващи всяка твар за съживление.

Прокимен, глас 4:

Твоите свещеници, Господи, ще се облекат в правда и Твоите светии ще се възрадват.

Стих: Устата ми ще изрекат мъдрост и размишленията на сърцето ми – разумност.

Евангелие на св. Атанасий

Псалом 50.

Слава… По молитвите на светителя, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега… По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Дойдете, всички сонмове на благочестивите, да се съберем днес на духовен празник в чест на нашия пастиреначалник[65], великия защитник и светило на България, богоносния Йоаким, посветен в тайните на вечния живот и началник на хора на преподобните, като просим с неговите свещени молитви да ни даде просвещение и милост.

Канон на светителя, глас 8. Акростих:
Радвай се, българска славо.

Песен 1.

Ирмос: Някога Мойсеевият чудотворен жезъл с кръстообразен удар раздели морето и потопи колесниците на фа-

[65] Началник на пастирите.

www.tezaurliturgic.ro

раона, спасявайки беглеца Израил, който пеш премина и възпя с песен Бога.

Припев: Светителю отче Йоакиме Търновски, моли Бога за нас.

На Христа се моля да ми изпрати благодат, та да възпея боговдъхновено твоя свят живот и небесна слава, която придоби, чудни свети Йоакиме, като богатство и неизчерпаемо съкровище, бидейки още в тяло.

Бидейки поверен още от дете на Твореца и Създателя на всичко, трижди блажени преподобни, сърцето ти се изпълни с божествена любов; поради това всичко счете за смет, както и Павел[66], о, пресвещени Йоакиме.

На планината Атон благоговейно се засели, за да спечелиш единствено Христа Господа, Животворящия Бог, подвизавайки се като пустиннолюбива гургулица, в безмерно въздържание и смирение, о, всевъзпявани Йоакиме.

Богородичен: Когато небесната Светлина се всели в твоята утроба, Пресвета (Богородице), прогони от земята тъмата на всяка заблуда, просвещавайки всички със светлината на благочестието чрез божественото Кръщение; поради това почитаме тайнството.

Песен 3.

Ирмос: Господи, Творецо на свода небесен и Създателю на Църквата, Ти ме утвърди в любовта Си, завършек на желанията и утвърждение на верните, едничък Човеколюбец!

Наистина прогони съня на леността, преподобни, чрез упорито бдение и божествено трезвение, като потъпка ужасните замисли и козни на прелъстителя, непоклатими Йоакиме.

Подвизаващите се като безплътни на Атон спечелиха в твое лице, славни, велик наставник и ръководител, мъдри Йоа-

[66] Вж. Фил. 3:8.

www.tezaurliturgic.ro

киме; защото благодатта на Духа обилно осени твоя страннически[67] живот.

С непрекъснати просби към човеколюбивия Господ ти побърза да поробиш плътта на по-доброто познание на божествения Дух, богоносни Йоакиме, поради което се показа неугасващ светилник.

Богородичен: С твоите благоприятни просби, Пречиста Дево, умолявай сега Господа, Който по непостижим начин нетленно се е родил от теб, да ни избави от всяка скръб и неприятност.

Седален, глас 5. Подобен: Собезначáльное слóво:

Като живя във въздържание и голямо смирение, смъртно порази Велиар[68], (бидейки) предводител[69] на божествената организация на монасите; поради това се удостои да получиш неизказаните блага и повереното от Бога пастирство на твоето паство в България, богоблажени Йоакиме.

Слава… И сега… Богородичен:

Като изпадаме постоянно в тежки болести и нещастия, житейски бури и (неприятни) случки, към тебе прибягваме с вяра, нескверна Дево, която си надежда на смъртните и покровителка на света, за да получим ние, които те възпяваме, спокойствие и помощ от теб.

Песен 4.

Ирмос: Ти си моя крепост, Господи, Ти си моя сила, Ти си мой Бог и моя радост; без да се отделяш от недрата на Отца, Ти посети нашата нищета, затова заедно с пророк Авакум зова: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

---

[67] Т.е. монашески. Монашеският живот се нарича страннически (гр. ξένος βίος), защото, от една страна, за живеещите в света той наистина е странен, непонятен, а от друга – защото самите монаси, особено отшелниците, се скитат (странстват) по пустинни места, без да имат постоянно обиталище.

[68] Дявола.

[69] Или: игумен.

www.tezaurliturgic.ro

Ти умъртви свирепите наслади на плътта, като подчини богоподобно всички вълнения на страстите на закона Христов, всеблажени Йоакиме, чрез подвиг, въздържание, молитва, смирение и сиянието на много добродетели.

Ти живя като наистина безплътен, Йоакиме, отче наш, и по божествен знак на Едничкия наш Бог бе поставен (като) светоносно светило на светилник чрез волеизлиянието на отците, за да пасеш всемъдро паството на твоята родина по благодат.

Като те видяха, блажени, да живееш православно – в любов, милосърдие и свещено въздържание, събранията на отците от България те провъзгласяват за (неин) пастир и закрилник, поборник[70] и избавител, за да ръководиш множествата от вярващи.

Богородичен: Разсей тъмната нощ на изкушенията, бурята на безбройните изпитания и смущението от опасностите, едничка Богородице, веселие за благочестивите, слава на твоите раби и покров на молещите се – на тези, които винаги се покланят на Родилия се от теб.

Песен 5.

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, о, незалязваща Светлина, и мен, окаяния, покри ме чуждата тъма? Но, моля Ти се, обърни ме и отправи стъпките ми към изпълнение на Твоите заповеди.

Повече от слънце твоето светосияние осия всички в света с мислени[71] лъчи от обитаващата в теб светлина, богоносни отче, съсъд на божествената любов и велико съкровище на милостта.

Смятайки всички удоволствия за измет, блажени отче, целият с радост се прилепи до Владиката Христа, като стана

[70] Или: защитник.
[71] Т.е. духовни.

www.tezaurliturgic.ro

образец на твоето паство във всичко, Йоакиме, събеседниче на ангелите.

България, която те отхрани, те прие като божествен подарък и пратеник (а също) и планината Атон, която освети чрез живота си, трижди блажени отче, Йоакиме чудоносни, затова почитаме твоята памет.

Богородичен: Бидейки в най-голяма нужда, към твоя покров и благодат прибягвам, нескверна Дево, свещена украса за душата ми; затова не пренебрегвай твоя молител, достоен за най-голямо съжаление, но подавай свише полезното.

Песен 6.

Ирмос: Молитва ще пролея пред Господа и на Него ще разкажа за моята печал, че със зло се изпълни душата ми и до ада се доближи животът ми, и се моля като Йона: от тление, Боже, изведи ме!

Получи в замяна славата и блясъка на дарбите, блажени отче Йоакиме, прославен достойно от едничкия Владетел на творението, Който винаги възвеличава Своите преподобни и служители.

Укрепяван чрез благодатта на Кръста, с мъжествен дух, без да се уплашиш, ти потъпка козните на видимите и невидими врагове, преподобни отче Йоакиме, затова и бе провъзгласен за велик пастир.

Послужи като свещеник на Твореца в безмерно смирение, трижди блажени, в усилно въздържание и трудове, във всенощни молитви и моления, Йоакиме чудотворче, съкровищница на небесните дарования.

Богородичен: Окаяният аз съм целият нечист от страстите на тялото и душата, като се подчиних на злобата и лошото желание на врага, Пречиста; но коленопреклонно те моля – избави ме от тлението и бъдещата геена.

www.tezaurliturgic.ro

Кондак, глас 2. Подобен: Кровéй твоúхъ стрѹ́ми:

Просветен със свещената Троическа[72] светлина, си станал светило за Църквата и за цяла България, Йоакиме, всеблагоуханен божествен цвят и похвала; нея ограждай с твоите молитви наистина невредима от ереси.

Икос:

Като послуша гласа на Спасителя в Евангелието, усърдно последва Вседържителя, отказвайки се от всичко временно (и) живеейки по пустинни места и дупки, и земни пещери; затова и Възлюбеният от душите (човешки) те постави на висока катедра[73] да пасеш, просвещаваш и облагодетелстваш православното изпълнение[74] в твоята родина, която ограждай с твоите молитви наистина невредима от ереси.

Синаксар:

На 18-ия ден от месец януари честваме блажената памет на светия наш отец Йоаким, патриарх Търновски, който почина в мир в лето Господне 1246-о.

Стихове:

Скачай и играй сега, Българийо,

понеже се обогати с Йоаким, божествената слава.

По неговите свети молитви, Христе Боже, помилуй и спаси нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Дошлите някога от Юдея във Вавилон момци с вяра в (Пресветата) Троица потъпкаха пещния пламък и пееха: „Боже на нашите отци, благословен си!"

---

[72] На Света Троица.

[73] Катедра – седалището на епископ.

[74] Православно (или църковно) изпълнение – вярващите във всяка страна или църква.

www.tezaurliturgic.ro

Показа се непоклатим в бурите (подигнати от) злодееца враг и при всеки неуспех, богомъдри Йоакиме, възвеличавайки Господа в голямо въздържание, подвиг и чистота.

Ти просия, всеблажени, светоносен като светилник в България, като пасеше добродетелно своето божествено паство към пасбищата на горното призвание[75], свещени Йоакиме, затова и достигна святост.

Заселил се в горните жилища на небесния Сион заедно с всички светии, ти предстоиш пред Твореца, възклицавайки радостно, чудни Йоакиме: „Хвала и слава!“.

Богородичен: Чрез твоето безсеменно и пресвято раждане, всевъзпявана Владичице ти въздигна падналата поради коварството на змията (човешка) природа; затова те възпяваме като едничка причина на всички добрини.

Песен 8.

Ирмос: Халдейският мъчител разпали седем пъти по-силно пещта за богопочитателите, но когато ги видя спасени от по-висша Сила, той викна към Твореца и Избавителя: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове!“.

Бляскав като слънце стана, славни, със свещения блясък и необикновеното сияние на божествени добродетели, дивни отче Йоакиме, който се подвизаваше като равноангелен[76] на планината Атон, а след това отново усърдно – и в родината ти, която винаги прославя твоите подвизи.

Във всенощни бдения, стоейки прав и в непрестанни молитви, постоянно умоляваше Твореца за твоето паство, Йоакиме, образец на преподобните; показа се на свръхсъщностната и безначална Троица като най-свещен служител, посветен в тайните й и сияещ с неописуем блясък.

[75] Т.е. небесните пасбища.
[76] Равен на ангелите.

www.tezaurliturgic.ro

Похвалата на светителите и трижди велика слава на Православието, непоклатим стълб, опора на България и покровител в беди – знаменития Йоаким възпяваме непрестанно с богоугодни песни и химни.

Богородичен: Иисуса носеше, свръхестеството и разума, както Словото знае, със съдействието на Духа, Всевъзпявана Владичице; затова в изкушенията изпращаш свише благодат, благословение, мир и всяко благоденствие на тези, които винаги се покланят на твоя наистина пречестен образ.

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества тебе величаят.

Спасителя и Човеколюбеца Иисуса, Който ни избави от тлението, непрестанно моли, Йоакиме, за тези, които те възхваляват – да достигнат божествената радост, да се избавят от геената и бъдещия съд, понеже си слава на верните православни.

Твоето благоуханно като разцъфнал цвят и пресладко име, Йоакиме, е дарувано на всички, които те възпяват в твоята родина България, свети; наистина и на цялата свещена твоя Църква, и на тези, които с православна вяра извършват спомена за твоето успение.

Като равноангелен (ти) се намираш сега с ангелите, богоносни отче наш Йоакиме; с твоите благоприятни молитви дарувай на паството ти крепък мир и помощ, прошка на грехопаденията и умилостивение, наслаждение на горното[77] царство и благодат.

Богородичен: Едничка Богородица и блага, спасение и

[77] Небесното.

www.tezaurliturgic.ro

помощ на благочестивите души, прибежище в бурите, божествено изцеление в болестите и помощник в трудни обстоятелства, избавяй твоите раби от глад, трус, опасности и провал в живота.

Светилен, глас 3. Подобен: Нéбо ѕвѣздáми:

Дойдете всички да почетем великия и мъдър свещеноначалник на България, божествена похвала на подвижниците и пример за добродетели – богоносния Йоаким.

Слава… И сега… Богородичен:

Винаги умолявай прилежно, Дево, Бог Слово, Когото по плът зачена безсеменно и свръхестествено – да избави от геената тези, които с вяра ти се покланят.

Хвалитни стихири на 4, глас 2. Подобен: Є҆гдѧ̀ ѿ дрéвѧ:

В сърцето си се обогати свише с духовна светлина, Йоакиме, от дете се отличаваше с добродетели, голямо въздържание, с превъзходна любов, милосърдие, божествена чистота и благост; затова Създателят те яви наистина велик пастиреначалник[78] и сияен светилник в България. (два пъти)

Като се показа велик в подвига, велик в божествената любов и Христовото смирение, трижди блажени преподобни, (ти) стана украса за светителите, пример и закрилник за паството си, велико убежище и свещен представител в небесните покоища[79], о, богоречиви[80] Йоакиме, украшение за цяла България.

Като остави настрана всяко пристрастие, светско смущение и суета, отче, целият се отдаде на Животодателя Христа, на по-доброто служение, като светеше в света, а особено в твоята България, мъдри; затова прилежно ти викаме: покривай

[78] Началник на пастирите.
[79] Жилища.
[80] Боговдъхновени.

www.tezaurliturgic.ro

ни с твоите молитви, Йоакиме, на ангелите равностоен[81].

Слава…, глас 5:

Изгря днес за нас (денят на) твоята памет, богопочетен отче, която прогонва мрака на страстите и просвещава душите на благочестивите, които почитат с песни твоите славни подвизи, противопоставянето до кръв на греха и на напора на еретиците, мъдри, трижди блажени Йоакиме, слава и знаменита похвала на Църквата; затова, като имаш дръзновение към Господа, изпрати на тези, които те възпяват, благословение свише и велика милост.

И сега… Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

Велико славословие. Тропар на светията.

На Литургията величание:

Радвай се, подвижниче на планината Атон; радвай се, ковчеже с божествени дарования; радвай се, велики пастиреначалниче на България, трижди блажени, досточудни Йоакиме.

Подпис:

Закриляй от невидими врагове, богоносни, твоята рабиня, която изплете[82] тези химни.

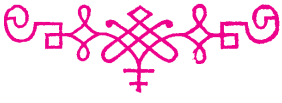

[81] Който стои наравно с ангелите; равносилен, равночестен на ангелите.
[82] Състави.

www.tezaurliturgic.ro

30 януари

СВЕТИ БЛАГОВЕРЕН ЦАР ПЕТЪР БЪЛГАРСКИ*

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, глас 4.
Подобен: **Да́лъ є҆сѝ зна́менїе:**

Дойдете, о, български празниколюбци, сонмове вярващи, да възхвалим прославения наш цар Петър, довереник на Троицата и съобщник на преподобните, който се облече в светия образ[83] и пое по трудния и прискърбен път със силата на нашия Човеколюбив Бог, Който (ни) е създал. (два пъти)

Издигна се високо като слънце над твоята родина чрез благодатта, славни Петре най-свещени, като я упътваше към наистина почитаните пътеки на Евангелието и на мира, надвишаващ (всеки) ум[84]; затова (тя) те величае с тържествени песнопения и песни, славословейки Спасителя, който бляскаво те прослави. (два пъти)

Като си прие помазание за царството чрез Духа, наистина стана за твоя народ стена и укрепление, водач и избавител от видимите и невидими врагове, преподобни Петре досточудни; и като се облече в (монашеския) образ като благоразумен, станал жилище и правило на добродетелите.

---

* Настоящата служба е съставена на старогръцки от монахиня Филарета от монастира „Св. Богородица Икосифиниса", Гърция, през май 2011 г. Публикува се за първи път.

[83] Т.е. приел монашество.

[84] Срв. Фил. 4:7.

www.tezaurliturgic.ro

Гордее се днес България духом и се радва, като възпява твоите добри дела и подвизи, и доблестните страдания, които търпеливо си понесъл за твоя народ, блажени Петре, като (в деня) на твоята памет, свети, възкликва горещо (и казва): ти ме защитавай с твоите молитви и винаги пази.

Слава…, глас 6:

Днес, през зимата, в Църквата Христова в България, по Неговия промисъл настъпи (денят на) твоята памет, о, всеблажени царю Петре, която просвещава сърцата на почитащите я. Като я почитаме и ние със светли сърца и лица, ти викаме тъй: радвай се, пазителю на мира, посветен в тайните на благочестието и страж на православната вяра; радвай се ти, който по вдъхновението на (Светия) Дух си заменил златото, богатството и славата за истинския живот и царството небесно; и сега, като предстоиш с дръзновение през Света Троица, непрестанно се моли за спасението на твоето паство.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Литийни стихири. Глас 1:

Хвали се в Господа и се радва днес, (в деня) на твоята памет, твоята родина, всеблажени, която се гордее (с теб) и (ти) вика: радвай се, мой покой и покров, който ме спасяваш от видими и невидими врагове, трижди щастлив Петре; радвай се (ти), който, преизпълнен с божествен любов, последва Христа чрез монашеското житие[85]; и сега, като възпяваш Света Тро-

[85] Житие в случая означава начин на живот.

www.tezaurliturgic.ro

ица заедно с ангелите, ме пази и защитавай незасегната.

Глас 2:

Държейки скиптъра на царството в ръцете си, ти не помрачи помисъла си, нито се възгордя в ума си, преподобни Петре богомъдри, но стана истински баща за твоя народ, като просия с братолюбие и милосърдие, целомъдрие и любов със силата на Създателя, Който, като те увенча с венец и в небесните селения, дарява на всички ни велика милост.

Глас 3:

Силата на Спасителя се прояви по чуден начин в теб, богоугодни Петре, като те показа победоносец във войни и могъщ сред твоя народ; затова днес (ние) верните от сърце духом облажаваме твоята наистина достойна за удивление и многосветла памет, изпросвайки по твоите молитви мир, умилостивение и велика милост.

Слава…, глас 5:

Дойдете, всички верни, радостно да облажим с песни великия пастир и богодаруван покровител на България като изявител на православните догмати, велико съкровище на добродетелите, слава на царете и съгражданин на подвижниците – чудния Петър, защото той подчини себе си в послушание на Евангелието, като стана верен пример за начин на живот на земята за паството, поверено му от Бога на всички; Него (той) и мóли непрестанно за нашите души.

И сега… Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

Стиховни стихири, глас 1. Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Ти се яви покровител на цяла България и доблестен цар, всеблажени Петре, като запази в мир твоята държава, за да служи на Господа, и поведе хората от твоето паство към небесната родина.

Стих: Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах.

Като разумен и разсъдителен ти приведе при Бога народа на България, о боговенчани Петре, като с благодатта на Духа наистина се подвизаваше добре; затова и се удостои с божествената схима[86], ставайки препрославен пастир.

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост.

Като воюваш във висините заедно с ликовете на безплътните, преподобните и праведните, о, отче Петре, моли се за всички нас, които с вяра тачим твоята памет и със свещени песни благоговейно почитаме твоя всесветъл живот.

Слава…, глас 4:

Възпламенен от неугасимия блясък на благочестието, о, всеблажени Петре, ти се яви голяма светлина за родината си, като просия в дълголетен мир като истински цар и служител на Христа, Който на учениците Си даде мир. Затова, като замени настоящите (неща) с бъдещия живот, със силата на Кръста извървя пътя на монашеския живот, (бидейки) украсен със смирение, въздържание и бдение; и сега с голямо дръзновение се моли на Бога да дарува на твоите певци велика милост.

И сега…, Богородичен, на същия глас:

Вслушай се в молението на Твоите раби, Всенепорочна, и прекрати страшните беди, които връхлитат срещу нас и

[86] Схима – монашеският образ, монашество.

www.tezaurliturgic.ro

ни избави от всяка скръб; защото Тебе имаме за единствена твърда и надеждна опора и Твоето застъпничество придобихме; да не се посрамим, Владичице, като Те призоваваме, но побързай да чуеш молбата на викащите с вяра към теб: „ Радвай се, Владичице, Помощница на всички, Радост и Покров, и Спасение на нашите души!“.

Отпустителен тропар, гл. 3. Подобен: **Бж҃твенныѧ вѣ́ры:**

Изпълнен с божествена благодат, мъдри, трижди блажен Петре, се яви предна твърдина българска като цар и пастир пресвещен, привеждайки верните към благочестието; и сега се моли на Премилосърдната Троица да ни дарува велика милост.

Слава… И сега… Богородичен възкресен, на същия глас:

Теб, ходатайстващата за спасението на рода наш, възпяваме, Богородице Дево, защото с плътта, която възприе от теб, твоят Син и наш Бог претърпя страдания на Кръста и ни избави от тлението като Човеколюбец.

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь тропарят на светията два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ твоѝ сп҃се:**

Като сияйна звезда освети родината си България, мъдри, най-свещени Петре, запазвайки я невредима от врагове и стълкновения; ето защо прие от Бога голям венец и бе причислен към ликовете на безплътните, като ни изпращаш милост.

Слава… И сега… Богородичен:

При гласа на Гавриил в теб, Богоневесто Дево, по непонятен начин, по благостта на добросърдечието на Отца се всели Божието Слово, и с невеществената и божествена

www.tezaurliturgic.ro

светлина на благодатта просвети нашите помрачени души; затова сега те възпяваме.

Втори седален, глас 4. Подобен: Вознесы́йся:

Ти се предаде изцяло на Господа, Който царува през всички векове над цялото творение, мъдри свети Петре, като стана за народа си цар и водач, стена и прибежище от зловредни врагове и като винаги усърдно се молиш, блажени, да бъдат помилвани тези, които те облажават.

Слава… И сега… Богородичен:

Враждебните набези и нападения на видимите и безплътните врагове, Дево отпъди като едничка блага, като закриляш и сгряваш с вяра душите на нас, които ти викаме: „радвай се“ – спасение на благочестивите, която спасяваш човешкия род от дявола и всяка беда.

Седален след Полиелея глас 1.
Подобен: Пусты́нный жи́тель:

Ти последва Бога с благочестив разум и угоди на небесния Владика[87], свети, украси се с истинския мир, с любов и милост, помагайки на бедните, затова се удостои с велика слава; слава на Този, Който бляскаво те прослави, слава на Този, Който те яви велик, слава на Този, Който ни дарува теб, Петре, за незаспиващ страж.

Слава… И сега… Богородичен:

Ние, които прогневихме Бога, те придобихме, Дево, за единствена (наша) закрила и надежда, и подкрепа при всички вражески нападения и тежки житейски бури, Богоневесто, като (ти) пеем гръмко от душа радостния химн: радвай се, Пренепорочна Чиста; радвай се, жилище на Троицата; радвай се (ти), чрез която ние смъртните приехме непостижимия рай.

[87] Т.е. владетел.

www.tezaurliturgic.ro

Степенни – антифон 1, глас 4.

Прокимен, глас 4

Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах.

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост.

Псалом 50.

Евангелие – на св. Константин Велики.

Глас 2: Слава… По молитвите на боговенчания цар, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега… Богородичен: По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилуй ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Като духовна звезда изгря над твоята родина всесветлата ти памет, осветяваща умовете на верните, които с химни почитат твоето всечестно житие[88], чрез което просия в света в любов и милосърдие, истинско правосъдие и всяко въздържание; о боговенчани Петре, съгражданин на ангелите, не забравяй тези, които те почитат.

Канон, глас 4. Акростих: Петре блажени,
нас грижливо пази.

Песен 1.

Ирмос: Ще отворя устата си и ще се изпълни с Духа, и ще излея слово към Царицата Майка, и ще се явя, ведро тържествуващ, и ще възпявам радостен нейните чудеса.

Припев: Благоверни царю Петре, моли Бога за нас.

[88] Виж бел. 3.

www.tezaurliturgic.ro

И на мен, блажени, който дръзва с вяра да те възхвали, дарувай истинския блясък и просвещение, славни Петре, пастир на България, покровител и действително могъщ поборник.

Ти живя, свети, така, както Спасителят показа – във всяко благоприличие и святост, макар и да седеше на престола на твоята родина сред смущения, незабравими Петре.

Прие в сърцето си, блажени, истинския и спасителен блясък на Троицата, Петре всечестни, като пасеше богоугодно народа си по богоначертания път на Създателя.

Богородичен: Ти роди по страшен и свръхестествен начин, Всенепорочна, Безначалното Слово, Което се облече в плът поради милост и божествено добросърдечие; затуй това тайнство славим.

Песен 3.

Ирмос: Твоите песнопевци, Богородице, жив и изобилен Изворе, събрани в хор, духовно утвърди; и в божествената твоя слава ги удостой с венци на славата.

Ти пренебрегна като наистина благоразумен непостоянството на скоропреходните неща и слава, и богатство, и царския венец, блажени, присъединявайки се по благодат към монашеския сонм.

Радостта от мира донесе първо на твоето сърце, мъдри, след това си я пренесе на всички твои поданици, по благодатта на Царуващия над всички, Петре, украса на твоята родина.

Удостои се с велика слава, като действително справедлив цар в България, свети, като изпълни наредбите на истинския наш Бог, Петре, украшение на вярващите.

Богородичен: Умолявай, Дево Пресвета, безначалния Бог, Когото роди непостижимо във времето, да избави твоите раби от всякакви нещастия и изкушения на нечестивия.

www.tezaurliturgic.ro

Седален, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

По божествената благодат на Христа ти стана светило и избавител на България и истински цар, о, Петре всехвални; а после – подражател на монасите и преподобните, като добре извървя подвижническия път; поради което бе удостоен с горното неизречено сияние.

Слава… И сега… Богородичен:

Всевъзпявана Владичице, радост на скърбящите, истинска надежда и помощ след Бога, пази рабите си от неочаквани скърби и всякакви опасности, за да те облажаваме всички, както подобава, като едничка всенепорочна Майка на Животодателя.

Песен 4.

Ирмос: Седящият славно на престола на Божеството, Пребожественият Иисус, дойде на лек облак и с пречистата (Си) длан спаси тия, които викаха: „Слава на Твоята сила, Христе!“.

Въздигайки църкви в родината си, блажени, като богопочетен цар, божествена тръба[89], ти намали вражеските нападения, славни Петре, и запазваше своето паство.

България те придоби за голямо украшение и закрилник, божествен цар и ходатай пред Бога, който се моли да бъде дадена изобилна благодат на тези, които честват твоята памет, всемъдри Петре.

Като се отрече от временните наслади на света, по вдъхновение от Духа, Петре, ти заедно с множествата на отците побеждаваше доблестно и прогонваше всеки демонски набег от сърцето си.

Богородичен: От всяка неочаквана скръб, от борещите ме врагове и от техните навети ме избави, Владичице, като непрестанно пазиш сърцето ми; защото тебе имам за едничка непосрамваща защита.

[89] Букв. рог.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 5.

Ирмос: Изумиха се всички от твоята божествена слава, защото ти, непознала брак Девице, носеше в утробата си Бога на всичко и роди Син, Който е извън времето и Който награждава със спасение всички, които те възпяват.

Ти чу евангелските слова, славни, и прие в сърцето си като почва семето на царството Христово, всевъзпявани Петре, принасяйки Му[90] плодове – твоя благочестив живот.

С подвижническа пот освети по благодат родината си, о богоугодни[91] Петре, защото, като остави преходно богатство и мощта на царството, пое по трудния път на Спасителя.

Като последва Княза на мира[92], действително стана надеждна стена за родината си срещу всички неприятели и варвари, боговенчани Петре; затова тя те облажава с радост и песни.

Богородичен: Девомайко[93], едничка неизкушена от мъж, ти роди неизречено Създателя на творението чрез слизането на Светия Дух, Който спасява нас, земните, от страшната мъка и робството на по-слабия[94].

Песен 6.

Ирмос: Като честваме тоя божествен и всечестен празник на Божията Майка, богомъдри, елате да запляскаме с ръце, славейки Бога, Който се роди от нея.

Твоята родина те величае и с вяра възпява богоугодния[95] и свят живот, който водеше на земята, ставайки почитан образец на твоето паство.

---

[90] Т.е. на Христа.
[91] Букв. богоприемни, т.е. възприет от Бога.
[92] Вж. Ис. 9:6.
[93] Т.е. дева, която става майка, без да се наруши девството й.
[94] Или: по-лошия. Така се нарича Дяволът, защото е по-слаб (и по-лош) от Христа.
[95] Виж бел. 9.

www.tezaurliturgic.ro

Наистина се удостои с велики неизказани дарове от Царя на всичко, трижди блажени Петре, като очисти сърцето си от страстите на измамника и врага.

Показа се украса за царете и украшение за цялата Църква, славни Петре, като с живота си просвети умовете на всички, които дохождаха при теб.

Богородичен: С потоци сълзи умий моята нещастна душа, Владичице, която сега е почернена, от съблазните на змията и безбройните страсти, които ме борят.

Кондак, глас 2. Подобен: **Кровéй твоúхъ стрѹ́ми:**

Всички да възхвалим днес славния Петър – великия закрилник на България и наистина боговенчан цар, като облажаваме неговото боговдъхновено житие и почтен живот, който е водил.

Икос:

Да възхвалим с желание и да възвеличим, великоименития славен Петър – действително велик и трижди блажен, който царува на българския престол в мир и всяка порядъчност, а след това се облече в светата (монашеска) схима и мнозина просвети с блясъка на Духа.

Синаксар:

На тридесетия ден от този месец празнуваме паметта на премъдрия български цар Петър, който по-късно се облече в блажената монашеска схима.

Двустишие:

Камък на вярата бе ти за своята родина,

о, блажени Петре, с възвишения си живот.

По неговите свети молитви, Всевластни Царю, ни пази и помилуй като благ. Амин.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 7.

Ирмос: Богоразумните юноши не се поклониха на творението вместо на Твореца, но като потъпкаха мъжествено заплахата с огън, радостно пееха: „Благословен си Ти, препрославен Господи и Боже на нашите отци!“.

Невеществена роса и благодат от Духа достопочтено прие в сърцето си, о Петре блажени, като стана по благодат велик и непобедим пазител на своята родина; затова те възпяваме.

С приятните си обноски, всехвални, ти всички спечели за пътя на добродетелта, като украси живота си с подвижнически трудове[96], славни Петре, и се изпълни с благодат в безкрайни векове.

Като втори Давид се показа – богоблажен и цар на твоя народ, с голямо целомъдрие, всеблажени, пасейки рабите си към тихото небесно отечество, което направляваше духа ти.

Богородичен: В съдния час, Богоблагодатна, избави всички от осъждането за грехопаденията и от справедливия гняв на твоя Син и Бог, като се молиш за твоите непотребни раби, които винаги ти се покланят.

Песен 8.

Ирмос: Богородичният Син (някога) спаси благочестивите юноши в пещта; Той тогава се яви като предобраз, а сега действително[97], и подбужда цялата вселена да ти пее: „Всички твари, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Носиш кръста в твоите ръце – светия скиптър, чрез който премахна заблудата като богоугоден цар и блажен подвижник, мъдри, трижди блажени Петре, славейки непрестанно Господа, Когото превъзнасяме през всички векове.

---

[96] Букв. обноски.

[97] Т.е. вече не като предобраз, а в телесен вид.

www.tezaurliturgic.ro

С химни, както подобава, те почитаме (в деня) на твоята божествена и пресветла памет, о, Петре свети, убежище наше, като черпим благодат и помощ и славим непрестанно Господа, Когото превъзнасяме през всички векове.

Осветяваш горната твърд заедно с всички от века Христови светии и мъченици, отче наш блажени; затова с желание тържествено честваме твоята памет, която излива благодатни дарове на тези, които с благоговение прибягват към твоята защита.

Богородичен: Ти ни спаси от проклятието на нашата някогашна прамайка[98], всевъзпявана Дево, като по непонятен начин роди във времето Безначалния, изкуплението на смъртните, единствения Цар на славата, Когото превъзнасяме през всички векове.

Песен 9.

Ирмос: Нека радостно да заиграе всеки земнороден, духовно просвещаван; да тържествува естеството на безплътните умове, почитайки свещеното тържество на Божията Майка и да вика: „Радвай се, Всеблажена Богородице, Чиста Приснодево!“.

Възпявайки твоите подвизи и борби, Петре, горещо те молим: избави рабите си от всяка скръб, от изкушенията и нападенията на змея[99]; та всички винаги с веселие да празнуваме твоята всесветла памет.

Твоята смърт, всеблажени Петре, бе скъпа пред Бога и съвършено и пречудно приношение; защото живеейки като безплътен, ти умъртви страстите, наистина намали ересите и укрепи вярващите православни.

Действително вървя по боголюбивия, многожелан и водещ

[98] Т.е. Ева.
[99] Лукавия, сатаната (вж. Откр. 20:2).

www.tezaurliturgic.ro

към горното царство път, Петре; поради което блесна в света като голямо слънце и за боледуващите стана наистина горещ застъпник по благодат.

Като имаш дръзновение пред Бога, Който те прослави, моли се, свети, да даде на тези, които с вяра честват твоята памет, прошка на прегрешенията и божествена благодат, мир, благословение, милост и наслаждение на вечния живот.

Богородичен: Радвай се, Всеблагословена, която телесно вмести безплътния Бог в утробата си чрез слизането на Божествения Дух и Го яви на света за преобразяване и изкупление; избавяй всички твои молители от страстите и скърбите.

Светилен, гл. 4. Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Като предстоиш пред божественото Христово съдилище и престол, като богоносен цар и покровител на твоя народ и съобщник на преподобните, о, всеблажени Петре, изпрати на твоите раби свише богата и изобилна благодат.

Слава… И сега… Богородичен:

Дево, непознала брак, Царице небесна и спасение на света, не забравяй твоите раби, покланящи се с вяра на твоя всечестен образ, който като боготекущ извор излива изцеления и несекващи благодатни дарове.

Хвалитни стихири на 4, глас 4. Подобен: Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:

Стана ти богоизбран цар на България, княз на мира и благостта, като имаше в сърцето си Христа, Владиката и Господа, и истинския Спасител, по Чийто път вървя с голямо усърдие, отхвърляйки измамата на света, тленните и временните (неща), Петре, наше украшение. (два пъти)

Придобил в сърцето си – жилище на добродетелите – спасителния и свещен на Троицата блясък, Петре, ти с божествено усърдие се подвизаваше и надви врага чрез подвижнически трудове и скърбите на тесния път, който е наистина

www.tezaurliturgic.ro

на Господа; Него моли да ни дарува прошка на греховете.

Като се радваш в Господа във вечния чертог и царството небесно и наистина величаеш заедно с множествата ангели и преподобни Троицата, избавяй, богопочетени, славни царю Петре, рабите си от опасности, от изкушенията на човекоубиеца и от бъдещата мъка.

Слава…, глас 8:

Като запази Божия образ ненакърним в сърцето си, богомъдри, ти измина пътя на Спасителя; като царува първо боголюбиво над твоята родина България с добродетел и благоприличие и като се облече след това достопочтено във великия (монашески) образ, (ти) се показа многосветъл светилник на равноангелския живот, блажени Петре; и сега, като се наслаждаваш на неизказаните красоти на горната слава, непрестанно се моли за спасението на нашите души.

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

Владичице, приеми молитвите на твоите раби и ни избави от всяка нужда и печал.

Велико славословие. Тропар на светията.

На литургията, величание:

Божествени Петре, ти бе по богоподобен начин цар, помощник и избавител на родината си, а на монасите – подражател в живота, като се съблече от временните (неща), богоблажени.

Двустишие:

Спасявай, о, Петре, от всякакви скърби
твоята рабиня, която от сърце те възхвали.

www.tezaurliturgic.ro

30 януари

ПРЕПОДОБНИ СЕРГИЙ КЪПИНСКИ*

На вечерната

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, глас 4.
Подобен: **Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:**

Българската рожба и знаменитата похвала, украшението на всички преподобни и морето от чудеса – Сергий, всички вярващи да прославим, чествайки със сърдечно разположение неговата всечестна и всесветла памет, та да получим богато освещение и прошка. (два пъти)

В подвиг просия като най-светла звезда в България, всеблажени Сергие, и озари душите на тези, които с вяра те почитат и просят изобилно твоята божествена благодат, що получи от небето с усилен подвиг, въздържание и молитва, всеблажени чудотворче. (два пъти)

На Троицата принесе като обилен дар твоето пречудно житие, блажени отче Сергие, и получи от Нея благодатта на чудотворството: да лекуваш болести и наистина да прогонваш нечисти духове от тези, които с любов се обръщат към твоето горещо застъпничество.

* Настоящата служба е съставена на старогръцки от монахиня Филарета от монастира „Св. Богородица Икосифиниса", Гърция, през февруари 2012 г. Публикува се за първи път.

www.tezaurliturgic.ro

Почитащите те с песни (в деня) на твоята памет днес, грижливо пази от болести и притеснения житейски с твоето застъпничество, о, Сергие славни, светило и горещ застъпник на България, като избавяш и от бъдещата нетърпима геена, та всички да те прославяме винаги с вяра, както подобава.

Слава…, глас 6:

От дете възлюби Христа и остави всичко, що е в света – родителската обич и всяко сладострастие, като живя в безмерно въздържание, смирение и труд над добродетелите. Поради това Подателят на живота Христос те възвеличи и те яви блестящо светило за намиращите се в мрак, като поучаваш и направляваш към непорочната вяра тези, които се обръщат към теб и чрез свещени чудеса избавяш всички от скърби. Затова и сега, богопочитани Сергие, моли се да дарува Бог на нас, твоите певци, прощение на греховете и наслаждение на вечния живот.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Литийни стихири, глас 1:

Когато неизреченатa и чиста светлина на Троицата те осия, ти изостави света, блажени; като се сбогува с всички свои домашни, като разумен и разсъдителен се засели в пустинни места, богоприемни отче наш Сергие, жилище на добродетелите. Затова и като се удостои с божествени даро-

www.tezaurliturgic.ro

вания, облекчаваше всяка болка, ставайки подражател на милостивия Бог, Който богато прави слънцето да изгрява върху праведни и неправедни. Него умолявай, молим се, да спаси нашите души.

Глас 2:

Облагодатен от детинство, всехвални, като Христов служител и най-истински приятел ти намрази плътта, света и това, що е в света, като предпочете въздържание, душепитателен пост, бдение и всяко злострадание, живеейки само за Господа, нашия Бог, Спасителя на душите ни.

Глас 5:

Озарен от блясъка на Троицата, чрез най-усърдно въздържание ти направи ума (си) владетел над нечистите страсти, отче наш Сергие; затова бидейки още жив, а и след смъртта стана за Църквата извършител на чудеса. Почитайки те светло, тя черпи благодат от твоите почитаеми мощи и от божественото ти застъпничество към Този, Който може да спаси от гибел нашите души.

Слава…, глас 8:

Като запази неповредено това, що е по (Божий) образ, ти, доколкото бе възможно, се издигна към онова, що е по подобие чрез труд над добродетелите, богоприемни Сергие; затова и навсякъде ти се възхищават, а с чудесата, които показваше, ти стана явен в Христа, привличайки мнозина към покаяние. Затова и България, твоята родина, блажени, с вяра чества днес твоята памет, изпросвайки благодат и велика милост.

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

Владичице, приеми молитвите на твоите раби и ни избави от всяка нужда и печал.

www.tezaurliturgic.ro

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Радвай се, българско светило, неугасим светилник на Христовата Църква, образец на въздържанието, правило на добродетелта, навсякъде разнасящ се звън на благочестието, небесен ум, земен ангел, най-верен водач на монашестващите, съкровищница на благодатните дарове на Духа, най-благозвучен орган, небесна арфа, предвъзвестяваща на света величията на вярата; Христа умолявай да дари на тези, които те почитат, велика милост.

Стих: С търпение се уповавах на Господа и Той ми обърна внимание.[100]

Радвай се, светилник на България, наистина незаспиващо око на православните, кладенец на милосърдие, извор на чудодеяния, велико прибежище на скърбящите, съкровище на Троицата, орган на Божествения Дух, безукорна пътека на спасението, небесно правило за подвизаване, Сергие всевъзпявани, наше украшение, на твоята родина избавител и претих пристан; Христа умолявай да дари на тези, които те почитат, велика милост.

Стих: И тури върху камък нозете ми и изправи стъпките ми.

Радвай се, пастирю на България, вдъхновени учителю в подвизаването, уста, изливаща на капки медоточивите звуци на Евангелието на благодатта, всеславни Сергие, единонравен на преподобните, съобщник на безплътните във висините, призоваван и избавящ от страстите[101]; спомни си, прочее, за твоите раби, почитащи с обич твоята достойна за похвали памет, която източва милост, изобилен мир от Жизнодавеца Бога и прощение.

[100] *Пс.* 39:2 (по 70-те).
[101] Или: когото призоваваме и (ни) избавяш от страстите.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 2:

Посветил се от дете на твоя Бог и Спасител, ти подчини плътта на духа, като стана чрез благодатта победител над неудържимия грях и бесовската заблуда, Сергие, отче наш, украшение на България. Затова след светата (си) кончина бе причислен с преподобните отци в нетленния чертог, наслаждавайки се на Трислънчевата Светлина и измолващ за нас благодат и велика милост.

И сега…, Богородичен възкресен, на същия глас:

О, ново чудо, по-велико от всички древни чудеса! Защото кой е чувал за майка, родила без мъж и носеща в обятията си Този, Който държи цялото творение? Божие изволение е Той да се роди, а ти, Пречиста, Го носиш на ръце като Младенец; но имайки пред Него майчинско дръзновение, не преставай да Го молиш за нас, които те почитаме, да ни помилва и да спаси душите ни.

Отпустителен тропар, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Като придоби Благодатта на Духа в душата си, ти остави света и светските наслади и се подвизаваше превъзходно; затова България радостно празнува твоята света памет и с вяра (ти) вика: „О, Сергие богоносни, спасявай твоето стадо!“.

Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарят два пъти. Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й сп҃се:**

На Христа, Който заради нас се въплъти неизречено, истински служител и мъдър прорицател стана, славни, укрепяван от божествената сила, блажени Сергие, като се подвизаваше в пустинята като безплътен; затова не преставай да се молиш за спасението на твоите раби.

Слава… И сега… Богородичен, на същия глас:

В утробата си ти зачена, Дево Пресвета, свръхестествено и надразумно, Божието Слово, Което изкупи човека от проклятието на прамайката[102] и го въведе в рая поради огромната Си благост; затова винаги благославяме безсеменното ти раждане.

Втори седален, глас 4. Подобен: **Вознесы́йсѧ на кр҃тъ:**

Във въздържание и почтено житие на земята ангелски живя, като безстрашно побеждаваше вражеските козни със силата на Кръста, преподобни отче Сергие всехвални, съсъд на божествената благодат; и сега не преставай всички нас да защитаваш от всякакви беди.

Слава… И сега… Богородичен:

Ние, недостойните, Богородице, няма да престанем никога да разгласяваме твоето могъщество, защото ако ти не бе се застъпила, молейки се (за нас), кой би ни избавил от такива беди? Кой би ни опазил досега свободни? Няма да отстъпим от тебе, Владичице, защото ти винаги спасяваш рабите си от всякакви беди.

[102] Ева.

www.tezaurliturgic.ro

Седален след полиелея, глас 5.
Подобен: Собезначáльное слóво:

Като си потъпкал храбро клопките на врага с всеоръжието на Кръста, всеблажени Сергие, си станал жилище на безстрастието, като наистина си просветил редиците на вярващите в България с твоите богоугодни слова и дела; затова те прославяме с химни.

Слава… И сега… Богородичен:

Поради добросърдечие и състрадание Събезначалното на Отца и Духа Слово произлезе от теб, спасявайки този, когото създаде. Него умолявай, Блага, да ни избави от вечната геена при пришествието Му, когато ще съди цялото творение.

Степенни – антифон 1, глас 4. Прокимен, Евангелие (на преподобен).

След това: Псалом 50.

Глас 2: Слава… По молитвите на преподобния, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега… Богородичен: По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилуй ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Облечен в Христовото всеоръжие, по думите на божествения Павел[103], ти се противопостави на греха, като мъжествено победи естеството, Сергие всечестни; затова като получи благодатта на чудотворството от Бога на всички, изцеляваше болящи, освобождаваше бесновати и мнозина приведе към вярата като инструмент на Духа. Умоляваме те: моли се и сега за твоята родина – да се запази невредима.

[103] Вж. *Еф*. 6:11-17.

www.tezaurliturgic.ro

Канон, глас 8. Акростих: Равноангелния Сергий възпявам.

Песен 1.

Ирмос: Някога Мойсеевият чудотворен жезъл с кръстообразен удар раздели морето и потопи колесниците на фараона, спасявайки беглеца Израил, който пеш премина и възпя с песен Бога.

Припев: Преподобни отче наш Сергие Кънински, моли Бога за нас.

Като имаш в изобилие сега, блажени, блясъка на свръхбожествената Троица (и) като се радваш в небесните жилища, очисти ума ми, зле разслабен от страстите, умолявам те, та с песни да те увенчая.

Отличавайки се явно с православие в България, свети, от дете възлюби спасителния път на Евангелието, божествени отче Сергие, и от душа (го) възжела, пренебрегвайки притворния свят.

Крепка бран срещу измамника подигна ти, блажени и неговите клопки и машинации смело разруши чрез божествена вяра и истинско смирение, отче най-свещени Сергие.

Богородичен: Светородителна Богородице Владичице, радост на православните и велико убежище на скърбящите, с твоите молитви избави и спаси тези, които с горещо желание се покланят на твоя образ.

Песен 3.

Ирмос: Творче на небесния свод, Господи и Създателю на Църквата, Ти, Който си край на желанията, опора на верните, утвърди ме в Твоята любов, единствен Човеколюбче.

Най-свещен стълб на България ти стана и проповедник и участник в трислънчевата Светлина чрез много сълзи и добродетелно поведение, Сергие многоблажени, спасително прибежище за всички.

www.tezaurliturgic.ro

С твърдо намерение и православен дух наистина извървя тесния и грапав път с (помощта на) божествената благодат, която обитава изобилно твоето светло сърце, премъдри Сергие.

Неотстъпно се подвизаваше в пустинята като безплътен, богоносни отче Сергие, като удиви всички с твоето житие и многобройни чудеса; затова (в деня) на твоята памет те облажаваме.

Богородичен: Радушно погледни, Дево, на тия, които към теб прибягват, като (ги) избавяш от всякакви болести и страшни житейски обстоятелства, защото ти си наша непосрамваща закрила и прибежище.

Седален, глас 1. Подобен: Подобен: **Пꙋсты́нный жи́тель:**

С трудове на въздържанието и аскетически усилия ти направи душата си, отче, жилище на Духа, извършвайки чудотворства за слава на Всецаря Христа; Него моли непрестанно за нас, които с вяра ти викаме: слава на прославилия те бляскаво; слава на възвеличилия те; слава на вършещия чудеса чрез теб, Сергие.

Слава… И сега… Богородичен:

Чрез Божествения Дух зачена ти Владиката, Който поради благоутробие и състрадание общуваше със смъртните и ни удостои със славата на неизказания рай на сладостта, Пресвета Богородице; затова единогласно с вяра ти викаме: радвай се, Благословена Мариам; радвай се, Царице на ангелите; радвай се, свещено жилище на Бога Слово.

Песен 4.

Ирмос: Ти си моя крепост, Господи, Ти си моя сила, Ти си мой Бог и моя радост; без да се отделяш от недрата на Отца, Ти посети нашата нищета, затова заедно с пророк Авакум зова: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

www.tezaurliturgic.ro

Земните и тленни наслади остави, отче, единствено заради твоя Жених – Всезнаещия и Изкупителя, Въплътилия се поради милост, Сергие треблажени, като се подвизаваше равноангелски и живя непорочно във въздържание и всяко благоприличие.

Като позна наистина пресладкия Божи закон, ти се наслаждаваше на неговата красота и спасителна сладост, отче, като стана целият богоносен и боговиден, о Сергие всеблажени, проповядвайки на България небесните слова, премъдри.

С (помощта на) Бога, Който винаги те укрепяваше, отче, ти вършеше дивни чудеса сред твоите вярващи сънародници, които дохождаха с благоговение и сърдечна любов при теб като при светоносно светило, като при съсъд на благодатта, Сергие.

Богородичен: Мария Богородице, трудно обяснимо чудо и непрестанна наслада на ангелите, (ти) наистина се показа светла лампада и светоносен палат на Владиката, Когото роди непорочно по плът, по божествено благоволение и благостта на Отец.

Песен 5.

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, о, незалязваща Светлина, и мен, окаяния, покри ме чуждата тъма? Но, моля Ти се, обърни ме и отправи стъпките ми към изпълнение на Твоите заповеди.

От нечисти помисли и душевни нечистоти очисти душата си, отче, и я направи чист храм на благоговейно почитаната, непорочна и всесвещена Троица, о, Сергие.

Яви се покровител на православните в твоята родина по благодат, о, Сергие, съсъд на чудесата, деятел на изцерения, прославен безмерно от Благодетеля на всички и довел мнозина до Твореца.

www.tezaurliturgic.ro

Изпълни се с духовни небесни дарования, след като живя добродетелно в обителта си, блажени Сергие; с веселие днес тя, радвайки се, благоговейно почита твоята сияйна и пресветла памет.

Богородичен: Неизчерпаема лечебница е твоят всепочитан образ, който излива изцеления на прихождащите с вяра към твоята благодат, Дево Богородице, закрилница на скърбящите; от които (скърби) избавяй облажаващите те.

Песен 6.

Ирмос: Очисти ме, Спасе, защото много са беззаконията ми и ме изведи от греховната дълбина; към Тебе викнах, чуй ме, Боже на моето спасение.

Тежките телесни и ужасните душевни страсти на прибягващите с вяра към твоя покров изцери, о, Сергие чудни; защото ти си наша опора и закрилник в житейските беди.

Живя дивно в твоята родина България, преподобни, и заблестя като световидна и пресветла звезда, Сергие, защото през целия (си) живот имаше за (своя) Светлина Христа, Който преизпълвал с радост сърцето ти.

Като отхвърли земните и скоропреходни неща, ти стана наистина като врабче, наслаждавайки се на твоя Господ, преподобни отче наш Сергие, стълб на Църквата, украшение на монашествящите.

Богородичен: Ти роди, Богоневесто Мариам, Подателя на живота Христос, Който избавя от тление тези, които вярно те облажават; ето защо всички, радвайки се от сърце, се покланяме на тайнството.

Кондак, глас 2. Подобен: Кровéй твоúхъ стрꙋ́ми:

Подвижническия странен[104] път, блажени, усърдно преми-

[104] Монашеството се нарича „странно“ житие (път), защото е непонятно за повечето хора, живеещи в света.

www.tezaurliturgic.ro

на в живота си, бидейки украсяван свише с твърдо търпение, въздържание и смирение, мъдри преподобни Сергие; затова почитаме твоята памет.

Икос:

Ти възлюби Христа от младини, отче, сбогува се с домашните си и като пое по наистина тесния и грапав път, търпейки скърби, несгоди, лишения, скитайки се, както говори небошествацият[105] Павел, по пустини, заблестя в България като небосветла утринна звезда, с боговдъхновени дела, слова и много чудеса, преподобни мъдри, съгражданино на ангелите; затова почитаме твоята памет.

Синаксар:

На 30-и този месец честваме паметта на преподобния и богоносен наш отец Сергий, който просия в България с подвиг и боголюбиво житие.

Стихове:

Възревнувал по безтелесното житие на ангелите,

към тях се причисли, богоносни Сергие.

По неговите свети молитви и по молитвите на всички днес празнувани светии, Христе Боже, помилуй и спаси нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Еврейските момци дръзновено потъпкаха пламъка в пещта и превърнаха огъня в роса, като викаха: „Господи Боже, благословен си вовеки!“.

Притежавайки небесно знание в сърцето си, блажени отче Сергие, ти се показа сияйна небесна светлина на Евангелието, проповядвайки винаги Неговото снизхождане.

[105] Вж. 2 Кор. 12:2-5.

www.tezaurliturgic.ro

Направи благосклонен, всеблажени, Спасителя на света и Владиката към всички нас, които викаме, Сергие: благословен си, Господи и Боже на отците ни.

Насочвайки целия си стремеж към едничкия Бог, Спасител и Владика, ти се яви наследник на вечния живот, Сергие, който викаш: благословен си, Боже.

Богородичен: Мръсотията на моята окаяна душа очисти, Пречиста Дево, като ме заведеш чист пред твоя Син в часа на бъдещия съд и ме освободиш от ужасите (на мъченията).

Песен 8.

Ирмос: Прославилия се на светата планина и явилия на Мойсей в горящата къпина тайната за Приснодевата Господ възпявайте и превъзнасяйте през всички векове.

Победни венци прие от ръката на Христа, Който те укрепяваше и наистина те поддържаше в подвига, Сергие всеблажени, който презря земните неща и бе посветен в небесните.

Като последва единствено Христа, Който те призова към божествения път на подвига и безстрастието, славни, ти стана велик проповедник на Троицата, о, Сергие богомъдри.

Заблестя ти боговдъхновено в родината си със светлината на безстрастието, със сиянието на добродетелите, отче най-свещени; затова подобаващо почитаме паметта ти през всички векове.

Богородичен: В обятията си носеше Твореца, създал света с Божественото Си Слово и с гърдите си кърмеше с мляко Този, Който със собствената Си ръка непрестанно храни цялото творение, Дево.

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и твоята утроба ста-

www.tezaurliturgic.ro

на по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества тебе величаят.

Ти се устреми към духовния пристан, към нескончаемия живот, свети, като се освети с Благодатта на почитаемия Дух, живеейки като безплътен в усърден подвиг и молитва, усилно бдение и пълно послушание, преподобни Сергие всечудни.

Явно се показа покровител и защитник на православните, готов помощник в беди, божествено прибежище и пристан, поборник за родината си, поръчител за твоята обител, а на тези, които те възпяват – ходатай пред Твореца, Сергие отче богопочетен.

Колко усърдни са суровите ти (аскетически) трудове по Бога! Колко доблестни са свещените ти подвизи! Колко необичайни (са) даровете ти на чудеса на вярата, Сергие, красота на отците! Колко всечестна (е) паметта (ти)! Нея като почитаме с любов, просим твоята защита.

Богородичен: Благодатта посети земните, истината напълно засия, бесовската тъма бе прогонена, нашият род бе спасен, всички бяхме избавени от проклятието чрез твоето зачатие, Дево Пречиста Богородице; затова непрестанно ти се покланяме.

Светилен, глас 3. Подобен: **Нéбо звѣздáми:**

Ревнителят на Словото и почитателят на Троицата, съсъдът на въздържанието и светилото на България – Сергий, нека бъде похвален (в деня) на неговата свещена памет.

Слава… И сега… Богородичен:

Всички смъртни от клетвата изкупи ти, Богородице, чрез твоята божествена Рожба, чудна и пресвята; затова с вяра от сърце сега (те) облажаваме всички.

www.tezaurliturgic.ro

Хвалитни стихири на 4, глас 1. Подобен: Небесныхъ чинъ:

Като отхвърли връзките със земните[106] и преходната слава, с целомъдрен ум, отче, се прилепи към Словото, Което заради нас по плът стана младенец и унищожи чрез Кръста страстите; заради това сега те почитаме. (два пъти)

Богопрославени отче, ти си даден свише за покровител и украшение на България, защото, след като се подвиза като безплътен на земята, справедливо бе прославен, блажени Сергие, с дарбите на чудесата; затова те хвалим.

Приет от Бога довереник в тайните на непристъпната Троица, съкровищница на добродетелите, слава на подвига бе наистина (ти), всечестни отче Сергие, в родината си; с молитвите си към Бога я пази невредима от ереси.

Слава…, глас 5:

Като многосветла звезда изгря на днешния ден твоята памет, отче наш, която осветява цялата Църква с лъчите на твоите подвизи, удивителни чудеса и богоугодното ти житие. Празнувайки я[107] всички, както подобава, облажаваме теб – нашия почитан застъпник, който избавя душите и телата ни от душепагубни скърби; всевъзпявани, божествени Сергие, българска роза, не преставай да се молиш на Спасителя на нашите души при страшното (Му) Пришествие да ни избави от геената.

И сега…, Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

[106] Т.е. хората.
[107] Т.е. твоята памет.

www.tezaurliturgic.ro

Велико славословие. Тропар на светията.

На светата Литургия – апостол и евангелие на преподобен.

Величание:

На височината на добродетелите се изкачи ти с божествено въздържание, равноангелски живот и неумолим подвиг, о, Сергие, трижди блажени, истинска украса за България.

www.tezaurliturgic.ro

11 май

СВ. СВ. РАВНОАПОСТОЛНИ КИРИЛ И МЕТОДИИ*

На вечерната

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на празника 3 и на светиите 5, на глас 2.
Подобен: **Кі́ими похва́льными вѣ́нцы:**

С какви хвалебствени венци да увенчаем богомъдрите учители, гръмките проповедници на Единосъщната Троица, просветили със светлината на Евангелието славянските народи, които седяха в мрака на неведението и смъртната сянка[108]? Чрез тях и ние като дива маслина[109] се присадихме към плодородния корен на православието и приехме от Христа Бога мир и велика милост. (два пъти)

С какви хвалебни песни да облажим богомъдрите учители – пустиннолюбивия Методий, който, пребивавайки в безмълвие, с плодовете на Духа се обогати, и златоречивия Кирил, който, възлюбил мъдростта, небесната премъдрост придоби и на безумните агарянски мъдреци празнословието посрами? Заради тях нашият Бог Христос дари и на нас велика милост.

---

* Тази служба е преведена от: **Минѝа мѣ́сѧцъ маѝй. Кі́евъ.** Въ **тѵ́пографі́и кі́ево-пече́рской ла́вры. ҂аѿчг го́да.** Източник: онлайн „Библиотека святоотеческой литературы“ (http://www.orthlib.ru/).

[108] Срв. Мат. 4:15-16.

[109] Срв. Рим. 11:17.

www.tezaurliturgic.ro

С какви красиви песни да възхвалим богомъдрите учители – Методий, който всички земни красоти презря заради Христовата любов и в ангелския образ за небесния Цар крепко се сражаваше, и Кирил, който от дете избра за своя съжителка премъдростта[110] и дадените (му) от Бога таланти за Негова слава умножи? Като познахме и ние чрез тях вечносъществуващата Троица – Отца и Сина, и Светия Дух – Единия Бог, имаме от Христа Бога велика милост.

С какви духовни песни да възвеличим вас, о преблажени учители, които апостолски се подвизавахте за спасението на людете славяни и за просвещението им в светлината на богопознанието добре се потрудихте? При това, с изнамирането на буквите славянски една затворена врата чрез вас ни се отвори; като влизаме през нея, разбираме тайнството на благовестието Христово и приемаме от Христа Бога мир и велика милост.

Слава…, глас 6:

Дойдете, о, празнуващи празника, с хвалебни песни да възпеем равните по нрав на апостолите, украсата на йерарсите, просветителите и топлите застъпници на славянските народи, и да кажем: радвай се, Кириле, златокована тръба на богословието, който тайната на Светата Троица изясни чрез сравнението със слънцето и така затули хулните агарянски уста; радвай се и ти, Методие, който заедно с него се трудеше и с молитви и знамения му съдействаше! И сега, всеблажени отци, не преставайте да се молите на Христа Бога за нас, които с вяра и любов ви величаем.

И сега…, на празника.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Стиховни стихири, глас 8:

Със светлината на вашия живот вие просияхте като небесни

[110] Срв. Прем. 8:9.

www.tezaurliturgic.ro

звезди на църковния небосклон, равноапостолни учители; с мрежата на вашите наставления множество народи уловихте за Христа; преминахте при непристъпната светлина, където живеете сега с ангелите; помолете се за нас, които празнуваме в Господа вашата свещена памет.

Стих: Твоите свещеници ще се облекат в правда и Твоите светии ще се зарадват[111].

Дойдете, о, празнуващи празника, да възвеличим учителите, равнопрестолни на апостолите и слава на славяните; защото като се освободихме чрез тях от бесовската измама, приехме светлината на благовестието Христово и познахме предвечното Слово, избавяйки се от греховния мрак.

Стих: Устата на праведника изказват премъдрост и езикът му изговаря правда[112].

Богомъдри Кириле и боголюбиви Методие, апостоли, първоучители и верни застъпници на славянската Църква, ревнители по благочестието, сладкогласни органи на Светия Дух, имайки сега велико дръзновение пред Пастиреначалника Христа, молете се за нас, които честваме честната ваша памет, да изведе от развалата нашия живот като многомилостив.

Слава…, на същия глас:

Радвай се, свещена двоице, озарила ни със светлината на богопознанието: Кириле, живоносни изворе на духовна мъдрост, който напои славянските народи, изнемогнали от жажда и Методие, чисто обиталище на молитвата. Молете се прилежно на Христа, Комуто предстоите в слава, та заедно с вас да Го величаем и превъзнасяме през всички векове.

---

[111] Пс. 131:9.
[112] Пс. 36:30.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, на празника.

Отпустителен тропар, глас 4:

Като единонравни на апостолите и учители на славянските страни, Кириле и Методие богомъдри, молете се на Владиката на всичко да утвърди в православие и единомислие славянските народи, да умири света и да спаси нашите души.

Слава…, И сега…, на празника.

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃ тропарят на празника два пъти, Слава…, тропарят на светиите, И сега…, на празника.

Първи седален, глас 3:

Стоейки сега в непристъпна светлина пред живоначалната Троица, Която непрестанно славословят ангелските сили и Която гръмко сред народите проповядвахте, Кириле и Методие, молете се прилежно да дарува опрощение на дълговете и да избави от вечното осъждане тия, които с любов почитат вашата памет.

Слава… И сега… на празника.

Втори седален, глас 3:

Да се радват днес славянските народи, празнувайки свещената памет на богомъдрите учители; защото от тях започна да се извършва на нашия роден славянски език божествената литургия и всичкото църковно богослужение и чрез тях ни се даде неизчерпаем кладенец с вода, течаща за вечен живот. Пиейки от нея, не ще престанем да ви величаем, Кириле и Методие; веселейки се в славата на светиите, молете се прилежно да се спасят нашите души.

Слава… И сега… на празника.

www.tezaurliturgic.ro

Величание:

Величаем ви, свети равноапостолни Методие и Кириле, които просветихте със своите наставления всички славянски страни и ги доведохте при Христа.

Седален след полиелея, глас 4:

Дойдете гръмко да почетем с похвали нашите просветители: защото те нахраниха с манната на богомъдрото учение славянските народи, погиващи от глад за словото Божие, и като със слънчеви лъчи (ги) просветиха с превода на Благовестието[113] на Сина на гърма[114] на техния роден език. Приемайки озарение от тях и ние, нека благодарно въззовем: радвайте се, Кириле и Методие приснославни!

Слава… И сега… на празника.

Степенни - антифон 1, глас 4.

Прокимен, глас 4:

Твоите свещеници ще се облекат в правда и Твоите светии ще се зарадват.

Стих: Устата ми ще изрекат мъдрост и размишленията на сърцето ми – разумност.

Възкресение Христово... Псалом 50.

Глас 2. Слава... По молитвите на светителите, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...

[113] Т.е. Евангелието.
[114] Св. Йоан Богослов. Вж. Марк. 3:17.

www.tezaurliturgic.ro

И следната самогласна стихира, глас 6:

Дойдете, о, празнуващи празника, с хвалебни песни да възпеем равните по нрав на апостолите, украсата на йерарсите, просветителите и топлите застъпници на славянските народи, и да кажем: радвай се, Кириле, златокована тръба на богословието, който тайната на Светата Троица изясни чрез сравнението със слънцето и така затули хулните агарянски уста; радвай се и ти, Методие, който заедно с него се трудеше и с молитви и знамения му съдействаше! И сега, всеблажени отци, не преставайте да се молите на Христа Бога за нас, които с вяра и любов ви величаем.

Канон на празника на 6 и на светиите на 8, глас 3:

Песен 1.

Ирмос: Господ, Който в древност с божествена заповед събра водите в едно и за израилския народ раздели морето – Той е нашият препрославен Бог; Него единствен да възпяваме, защото се прослави.

Припев: Свети равноапостолни Методие и Кириле, молете Бога за нас.

Като не можеше да преминеш водите на светските грижи, преподобни Методие, ти остави всички красоти на този свят и на Единия Бог послужи, като в ангелски образ воюваше срещу невидимите врагове, радостно пеейки: Него единствен да възпяваме, защото се прослави.

Блажени Кириле, ти от пелени се показа избран съд, като се яви чужд на юношеската дързост и възлюби божествената мъдрост; бидейки така просветен с учението на светата Православна Църква, сам стана учител и просветител на мнозина.

Слава… Оросили се с водите на вашите наставления, славянските страни даже до днес принасят благоприятни плодове

www.tezaurliturgic.ro

на Владиката Христа. Заради това светата Църква ви облажава, зовейки: избавете ни от беди, угодници Христови.

И сега… Богородичен: Греховни води заляха душата ми, Владичице и аз затънах в блатото на страстите; към тебе прибягвам, Всенепорочна: успокой вълнението на нечистите помисли и мирен дух ми дари.

Песен 3.

Ирмос: Всевишни Вседържителю, Който от небитие произведе цялото творение, сътворявайки го чрез Словото и усъвършенствайки го чрез Духа, утвърди ме в Твоята любов.

Като чу със сърдечния си слух Господните слова: „Който иска да върви след Мене, да вземе кръста си“[115], ти, преподобни Методие, нарами кръста на иноческото житие и последва Христа; моли Го и мене, хладния, да утвърди в Своята любов.

Този, Който в древност в съновидение показа на Яков стълба, водеща към небето, Той и тебе, свети Кириле, когато още бе отрок, в дивен сън обручи за девицата София: това бе седналата при Неговия престол премъдрост[116], която те утвърди в любовта към Всевишния.

Слава… Този, Който от небитие всичко произведе, Той освети и вас, досточудни отци, от майчина утроба за Свои избрани съдове, за да понесете името Му пред народите[117]; затова, като честваме честната ваша памет, молим ви, Кириле и Методие, да утвърдите нашия колебаещ се ум в изповядването на правата вяра.

И сега… Богородичен: Ти, която донесе мир на света и роди Началника на тишината, укроти вълненията на моите страсти, Чиста, и върху камъка на безстрастието ме утвърди.

---

[115] Вж. Марк. 8:34.
[116] Срв. Прем. 9:4.
[117] Срв. Деян. 9:15.

www.tezaurliturgic.ro

Седален на светиите, глас 4:

Ти сравни със слънце Светата Единосъщна Троица, боговдъхновени Кириле, и рече, че видимото слънце на небето е създадено по образ на Троицата Свята: слънчевият диск подобен е на Бог Отец – без край и без начало; и както от слънчевия диск изхождат светлите лъчи, които земята осветяват, така от Бог Отец ражда се Синът – сиянието на Отца[118], а топлината, оживотворяваща вселената, която се излива от същия диск ведно с лъчите, е подобие на Дух Светий, Който изхожда от Същия Отец. Вниквайки в дивното твое учение, и ние се покланяме на Единия Бог в Троица, като облажаваме твоята памет, досточудни.

Слава… И сега… на празника.

Песен 4.

Ирмос: Ти яви Своята велика любов към нас, Господи, предавайки на смърт Единородния Си Син; затова с благодарност Ти зовем: слава на Твоята сила, Господи.

Ти постави опазването на заповедите като краеъгълен камък и върху него съгради къщата на твоята душа, преподобни Методие, като я направи жилище на Светия Дух; а аз, бидейки жилище на греха, пред теб падам, всеблажени: очисти ме с росата на твоите молитви, за да викам благодарно: слава на Твоята сила, Господи!

„Дай ми да разбера какво е угодно пред Теб, Владико!“, усърдно се молеше ти, блажени Кириле, когато бе изпратен да се учиш заедно с младия цар. Поради това, ведно с външната философия, ти прие свише и дух на премъдрост и страх Божий, а земната мъдрост сметна за нищо, викайки: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Слава… Ти постави любовта към твоя Творец като печат на

[118] Евр. 1:3.

www.tezaurliturgic.ro

сърцето си, всеблажени. Затова и отхвърли земна годеница и славата на света, Кириле, и бягайки като птица от мрежата на ловците, достигна до тихото иноческо пристанище и се облече в ризата на радостта[119], възпявайки с Методий: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

И сега… Богородичен: Като поставих моите беззакония и неправди пред себе си, виждам, че са по-многобройни от морския пясък. Към тебе прибягвам, Всенепорочна: изцери струпеите на моята душа, за да викам, благодарейки, на Родения от теб: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Песен 5.

Ирмос: Когато Исаия видя в предобраз Бога (седнал) на висок престол и издигнат, окръжен от ангели на славата, той извика: „О, окаяният аз, видях въплъщаващия се Бог, незалязващата Светлина и Владиката на света“[120].

Като благоуханна лилия в пустинята разцъфна ти, преподобни Методие, украсявайки душата си с молитви, бдения и пост; като поживя на земята подобно на ангел, сега с ангелите светло съзерцаваш незалязващата Светлина и Владиката на света.

Докато се молеше в пустинята на Този, Който е носен от ангели на славата, нуждата те повика обратно в Цариград, Кириле; там ти бе украсен със свещенически сан, за да показваш пътя на спасението на людете, като ги просвещаваш със светлината на ученето и принасяш безкръвна жертва за всички на незалязващата Светлина и Владиката на света.

Слава… Като неизчерпаем кладенец на премъдрост се яви ти, богоносни Кириле, когато бе изпратен от царя на диспут със сарацините, които хулеха Пресветата Троица; защото те не успяха в мътните води на злоучението да потопят

[119] „Риза на радостта“ се нарича расото според последованието на монашеското пострижение.
[120] Вж. Ис. 6:1-5.

www.tezaurliturgic.ro

теб, озарявания от незалязващата Светлина.

И сега… Богородичен: Бидейки неплодно дърво, как не се боя от страшно посичане, о окаяният аз! По-скоро се обърни към Богоблагодатната, душо моя; защото, ако тя не се застъпи за теб, няма да видиш незалязващата Светлина и Владиката на света.

Песен 6.

Ирмос: Обгърна ме най-дълбока бездна от грехове и изнемогва духът ми; но простри, Владико, Своята силна ръка и както Петър ме спаси, Наставниче[121].

„Ето, естеството Божие е като морска бездна – непостижимо за ума и неизречимо на думи“, рече ти на агаряните, премъдри Кириле; които желаят да преплават тази бездна без светото Евангелие, потъват, защото не знаят да пеят: „Както Петър ни спаси, Наставниче!“.

Затънали в бездната на лъжовната наука[122], агаряните ти дадоха тайно смъртоносна отрова; а Христос, Който в Евангелието рече: „Ако изпиете нещо смъртоносно, няма да ви навреди“[123], те запази невредим и с чест те върна в Цариград. А ти, достойно облажаван от царя и от патриарха, не се превъзнесе и не престана да зовеш: „Както Петър ме спаси, Наставниче!“.

Слава… Както в древност Божественият Дух рече: „Отделете Ми Варнава и Савла за делото, за което съм ги призовал“[124], така и вас, преподобни отци, Той заповяда да бъдете изпратени в славянските страни; тъй людете, които седяха в мрак и смъртна сянка[125] се просветиха със светлината на вашата проповед и викнаха: „Както Петър си ни спасил, Наставниче!“.

---

[121] Срв. Мат. 14:29-30.
[122] Вж. 1 Тим. 6:20.
[123] Вж. Марк. 16:18.
[124] Деян. 13:2.
[125] Срв. Мат. 4:15-16.

www.tezaurliturgic.ro

И сега… Богородичен: Обгърна ме най-дълбока бездна от грехове и съм обхванат от трепет, боейки се от окончателно потъване. Затова ти принасям молба, Пренепорочна: помилвай страстната моя душа, простри ръката си като блага и както твоят Син спаси Петър, така и ти, Наставнице, ме спаси.

Кондак, глас 3:

Нека почетем нашите двама свещени просветители, които станаха за нас извор на богопознание чрез превода на божествените Писания. Като черпим изобилно от него даже до днес, ние облажаваме и вас, Кириле и Методие, които стоите пред престола на Всевишния и се молите горещо за нашите души.

Икос:

Дойдете, верни, да възхвалим просиялите в добродетел проповедници на благочестието, истински стълбове и опора на Църквата, божествени тръби на Христовите догмати – богоносните отци Кирил и Методий; защото те, като прогониха от нас мрака на неверието и подпалиха с огъня на Духа безчестните ереси, чрез превода на Писанието превърнаха славянския род от дива маслина в плодородна и чрез божественото кръщение го приведоха във вярата Христова и изпълниха цялата вселена с множество чудеса. Затова днес стоят като венценосци пред Вседържителя Бога. Нека викнем към тях: Отци божествени и равноапостолни, с вашето застъпничество дарувайте на всички славянски племена твърдост в правата вяра и единомислие, като се молите горещо за нашите души.

На 11-ия ден от този месец е паметта на светите наши отци Методий и Кирил, учителите славянобългарски.

Песен 7.

Ирмос: Трима момци, които преди не се поклониха на златния истукан в персийското капище, сега стоят сред пещта и пеят: „Боже на отците ни, благословен си!“.

www.tezaurliturgic.ro

Пребивавайки насаме с Единия, ти превърна душата си в богонасадена градина, Методие, а после също отиде на апостолска проповед заедно с богомъдрия Кирил и се потруди в славянските страни; там, останали незасегнати от огъня на нечестието, като момците пеехте: „Боже на отците ни, благословен си!“.

Юдеи и сарацини ти надви в пренията, премъдри Кириле, и хазарската страна просвети със светото кръщение, освобождавайки множество пленници и превръщайки солената вода в безводната пустиня в сладка. А спасените от теб люде пееха: „Боже на отците ни, благословен си!“.

Слава… Избрани съдове бяхте вие, отци преподобни, за да понесете името Господно пред народите[126]: поради това и други славянски страни пожелаха да бъдат озарени от светлината на вашата проповед. А вие предпочетохте сладостта от безмълвието да замените с апостолски труд, за да приобщите множествата към Христа и заедно с тях да пеете: „Боже на отците ни, благословен си!“.

И сега… Богородичен: Съд, изпълнен със страсти съм аз, Пресвета Богородице Дево, и от онази последна смърт и от огнената заплаха се боя. Но ти, Пречиста, спаси мене, погиващия, препаши с крепкост духа ми, та като разкъсам греховните окови, с благодарност да ти пея: „Ти, която си родила Избавителя на пленените, благословена си!“.

Песен 8.

Ирмос: С невещественния пламък момците боговидци угасиха вещественния огън и пееха: „Всички творения Господни, благославяйте Господа!“.

Озаряван винаги от невеществената светлина на благодатта, ти прие свещеническия сан, блажени Кириле, и със съ-

[126] Срв. Деян. 9:15.

www.tezaurliturgic.ro

действието на Светия Дух изнамери славянските букви, та просветени с превода на боговдъхновените книги на своя роден език, людете да пеят: „Всички творения Господни, благославяйте Господа!“.

Вие, всехвални отци, първо провъзгласихте гръмко неземните думи на Сина на гърма[127]: „В начало бе Словото“[128] като начало на нашата вяра. Преведохте на славянски език и така сладкогласния Псалтир, с който и досега светата Църква с веселие зове: „Всички творения Господни, благославяйте Господа!“.

Слава… С невеществено съкровище ни обогатихте вие, отци досточудни; защото чрез вас божествената литургия започна да се извършва на славянски език. Бидейки и до днес участници в тази благодат, ние възпяваме Бога, като казваме: „Всички творения Господни, благославяйте Господа!“.

И сега… Богородичен: Окръжи ме огънят на изкушенията и злите напасти, към теб прибягвам, Богородице Дево: не презирай, Чиста, моленията на твоя раб, избави ме от обхваналите ме беди, та благославяйки, да те благославям[129] и превъзнасям твоето име вовеки.

Песен 9.

Ирмос: Теб, неизгарящата къпина и Света Дева, Майка на Светлината и Богородица, надежда на всички нас, величаем.

Кой може подобаващо да те възхвали, всеславни Методие; кой ще преброи твоите подвизи и трудове, които по апостолски предприе за спасението на заблудените люде, Кириле? По-добре ние, които се научихме от вас да славим Вишния Бог на родния си език, в единомислие да величаем и вас заедно с Него.

---

[127] Св. Йоан Богослов. Вж. Марк. 3:17.
[128] Йоан. 1:1.
[129] За този израз вж. Евр. 6:14.

www.tezaurliturgic.ro

Когато ти, блажени Кириле, вече привърши делото и измина попрището, бе известен свише за твоята кончина и тогава радостно запя: „Духът ми се развесели, когато ми казаха: да влезем в дворите Господни“[130]. Това като пожела силно, с душата си се възнесе във висините, където с небесните сили винаги величаеш Единосъщната Троица.

Слава… Като прие епископството на Моравската църква, преподобни Методие, ти предприе много трудове и подвизи да възвестиш светата вяра и претърпя много беди и изгнания; и сега, радвайки се със свети Кирил във висините, молете се за нас, та винаги да ви величаем като наши застъпници и ходатаи.

И сега… Богородичен: На теб, която си по-висша от ангелите и по-почитана от херувимите, се молим: по застъпничеството на светите Кирил и Методий смили се над нашето смирение, изведи ни от греховните дълбини и ни избави от вечното осъждане, та ведно с тях и теб, Майката на Светлината и Богородица, надеждата на всички нас, да величаем.

Светилен:

Учители свети, като празнуваме светло вашата памет, ние ви молим усърдно: утвърдете народите, които обогатихте със съкровищата на благовестието, на камъка на Христовата изповед и запазете в мир нашия живот.

Слава… И сега… на празника.

Хвалитни стихири: на празника 3 и на светиите 3, глас 4.
Подобен: Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:

Кириле и Методие богомъдри, следвайки по стъпките на апостолите, вие единомислено се подбудихте да потърсите заблудените люде и подобно на бързи орли прелетяхте славянските страни, като ги озарихте със светлината на бо-

[130] 3-ти степенни антифони на гл. 1. Срв. Пс. 121:1.

www.tezaurliturgic.ro

гопознанието и приведохте към Иисуса Човеколюбеца и Спасителя на нашите души.

Труженици на Христовото лозе, насадители на благочестието, богоносни отци, вие усърдно потърсихте людете славяни, подобно на загубената драхма, и ги намерихте; а радвайки се с ангелите, ги прие в съкровищницата на вечния живот Човеколюбецът Иисус и Спасителят на нашите души.

Поборници на Светата Троица и наставници на заблудените, които оборихте агарянските хули и посрамихте юдейското нечестие, погрижете се да запазите Църквата, която придобихте с богоугодни трудове и пот, невредима от вражески навети и благоприятна на Иисуса Човеколюбеца и Спасителя на нашите души.

Слава…, глас 6:

Паметта на нашите просветители като честваме благочестиво, нека, люде, благодарно да издигнем глас: радвайте се, светилници пресветли, които озарихте славянските страни със светлината на богопознанието; радвайте се, добри пастири, които пръснатите в дебрите на неверието словесни овци събрахте в едно и приведохте при Пастиреначалника Христа! Величаейки Него, и вас облажаваме.

И сега… на празника.

Велико славословие. Тропар на празника.

www.tezaurliturgic.ro

21 май

СВ. СВ. РАВНОАПОСТОЛНИ ЦАРЕ КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА

На вечернята

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на празника 3 и на светиите 5.
Глас 4, подобен: **Да́лъ є҆сѝ зна́менїе:**

Дал си Ти на нашия цар оръжие най-могъщо – Твоя драгоценен Кръст; с него той царуваше на земята праведно, просия в благочестие и по Твоето милосърдие се удостои с небесното царство. Заедно с него славим Твоя човеколюбив промисъл, Иисусе всесилни, Спасителю на нашите души (два пъти)

Даде Ти, Човеколюбче, като Цар на царете и Господар на господарите на Твоя благочестив служител Соломонова мъдрост, Давидова кротост и апостолско православие. Затова славим Твоя човеколюбив промисъл, Иисусе всесилни, Спасителю на нашите души. (два пъти)

Пръв ти, приснопаметни царю, доброволно подчини багреницата на Христа, Когото позна като Бог и Вседържител, Благодетел на всички, победител над всяко началство и превъзхождащ всяка власт. Затова, христолюбче, царството ти направляваше човеколюбецът Иисус и Спасителят на нашите души.

Слава…, глас 2, от Византиеца:

www.tezaurliturgic.ro

От Божиите богати дарове най-доброто ти получи, царю честити, Константине превелики, и добре просия с тях; защото просветен с лъчите на Пресветия Дух от светителя Силвестър при кръщението, се показа непобедим между царете, като поднесе вселената и царския град в зестра на твоя Творец, богочестиви. Затова, като имаш дръзновение, не преставай да се молиш на Христа Бога да дарува на всички, които честват твоята памет, прошка на съгрешенията и велика милост.

И сега…, на празника.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

На литията стихира на храма и на светиите.

Глас 1:

Твоята памет, равноапостолни Константине, основа и хвала на всичките царе, ние честваме, както подобава: защото като бе просветен с лъчите на Духа, ти направи по-светла цялата Църква Христова, събирайки отвсякъде множествата на верните в пресветлия град Никея. Там бе усмирена надменността на нечестивите, заглъхнаха и оглупяха езиците на еретиците, а редиците на православните ликуваха при разкриването на вярата[131]. Така бе прославен от тях като напълно православен и бе провъзгласен за баща на всички царе, защото пръв получи багреницата от Бога. Затова ние, които вярно честваме твоята памет, ти се молим: изпроси очистване от прегрешенията за нашите души.

Глас 2, от Византиеца:

Ти бе призован не от човеци, а по-скоро, подобно на божествения Павел, имаше призванието свише, от Христа Бога, равноапостолни Константине. Защото като видя на небето кръстния Знак, с него бе уловен ти като превъзходен

[131] Има се предвид съставянето на Никейския символ на вярата – първата част от православния Символ на вярата.

www.tezaurliturgic.ro

улов; с него и се показа непобедим победител над видими и невидими врагове. Затова ние, родените на земята, почитайки достойно твоята памет, те умоляваме като най-усърден ходатай с (твоето) дръзновение да изпросиш за нас просвещение, очистване и велика милост.

Слава…, глас 5:

Украсена с твоето величество, царю, Църквата днес тайнствено се весели и всепочитаната твоя памет благоговейно тачи по достойнство, като вика: „Радвай се, ти, който подражавайки ревностно на Павел, вдигна Кръста Христов и разкъса примките на противника! Радвай се, най-изряден от царете и равен по чест на апостолите! Радвай се, опора на верните и твърдина на царете! Блажени Константине, не пропускай да ходатайстваш за нас към Господа, понеже имаш дръзновение, украсо на царете.

И сега…, на празника или Богородичен.

Стиховни стихири, глас 2: Подобен: Є҆гда̀ ѿ дре́ва:

Пръв от християните цар, от Бога, Константине, прие скиптъра ти; защото на теб ти се разкри спасителният символ, в земята скрит; с него всичките народи покори под нозете на ромеите, като имаше непобедимо оръжие, блажени – животворящия Кръст, с който бе доведен при нашия Бог.

Стих: Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах[132].

Наистина блажено е лоното и осветена е утробата, която те е носила, боговенчани Константине, въжделени от света властителю, радост за християните, слава за ромеите, богатство и поборник за сираци и вдовици, покровител за нуждаещи се и принизени, помощ наистина в скърби и за пленените избава.

[132] Пс. 88:20б-21.

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост[133].

Подбудена от копнеж и любов към Христа, майката на този най-сладък отрок бързешком дойде в светия Сион, на мястото свято, на което се разпъна доброволно нашият Спасител, за да ни спаси; като издигна там Кръста, радвайки се, викаше: „Слава на Този, Който ми дари това, на което се надявах!“.

Слава…, глас 8:

Сияние най-светло, най-западна комета[134], от неверие преминала към вяра в Божеството, ти бе доведен да осветиш народа и града; като видя образа на Кръста на небето, чу (глас) оттам: „С това побеждавай враговете твои“. Като прие така познанието за Духа и бе помазан с елей за свещеник и за цар, ти утвърди Божията Църква, баща на православните царе, а твоят саркофаг излива изцеления. Константине равноапостоле, моли се за нашите души.

И сега…, на празника.

Отпустителен тропар, глас 8:

Като видя образа на Твоя Кръст на небето и като бе призован, подобно на Павел, не от човеци, Твоят апостол сред царете предаде царския град в ръцете Ти, Господи; запазвай го винаги в мир по молитвите на Богородица, единствен Човеколюбче!

Слава… И сега… на празника.

На утренята

На Бг҃ъ гдь тропарят на празника два пъти, Слава…, тропарят на светиите, И сега…, на празника.

Първи седален, глас 3. Подобен: **Бж҃твенныѧ вѣры:**

[133] Пс. 44:8б.

[134] Вероятно се има предвид, че преди да стане едноличен император, св. Константин е управлявал западната част на Римската империя.

www.tezaurliturgic.ro

Като втори Давид се яви ти по нрав, приемайки дар свише – елея на царството на главата си; защото Свръхсъщното Слово и Господ те помаза, славни, с Духа; така получи и царския скиптър, премъдри, който изпросваш за нас велика милост.

Слава… И сега… на празника.

Втори седален, глас 6. Подобен: Ѧ҆гг҃лськїѧ:

Пострадалият на Кръста Творец на слънцето и на творението като светла звезда със звезди от небето те привлече; пръв на тебе и царския скиптър възложи. Затова те възхваляваме, преблагочестиви царю Константине, заедно с богоразумната (ти) майка Елена.

Слава… И сега… на празника.

Седален след полиелея, глас 4. Подобен: Ско́рѡ предварѝ:

Твоята забележителна памет[135], която изгря за нас, боговдъхновени Константине, озарява краищата със светлината на богопознанието. Защото ти се показа благочестив сред царете, като спазваше законите на небесния Цар. Затова с твоите молитви ни избави от изкушения.

Слава… И сега… на празника.

Степенни антифони – антифон 1 на глас 4. Прокимен, глас 4:

Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах.

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост.

Възкресение Христово... Псалом 50.

Слава… Глас 2: По молитвите на боговенчаните царе...

И сега… Богородичен: По молитвите на Богородица...

[135] Т.е. денят, в който се почита паметта на даден светия.

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Помилуй ме, Боже...

И следната самогласна стихира, глас 2:

Днес изгря паметта[136] на благочестивия Константин като миро, което се излива; защото като пожела силно Христа, презря идолите и издигна на земята храм на Разпъналия се заради нас, а на небесата получи венеца на надеждата.

Канон на празника на 6 и на светиите на 8, глас 8:

Песен 1.

Ирмос: Като мина през морето като по суша и избегна египетското зло, израилтянинът викаше: „Да възпеем нашия Избавител и Бог!“.

Припев: Свети равноапостолни царе Константине и Елено, молете Бога за нас.

Единствени небесни Царю, от царуващия сега в мене грях освободи смирената ми душа по молбите на твоите угодници.

Възлюбил горното царство, блажени Константине, ти с чист ум повярва и започна да служиш на Царя и Владиката на всичко.

Слава… Осияна с богоначална светлина, ти наистина остави мрака на незнанието, богоразумна Елено, като започна искрено да служиш на Царя на вековете.

И сега… Богородичен: Ти, която си Двер на божествения Изток, отвори ми дверите на покаянието и от портите на смъртоносния грях ме избави с твоето посредничество, Владичице.

Песен 3.

Ирмос: Творче на небесния свод, Господи и Създателю на Църквата, Ти, Който си край на желанията, опора на верни-

[136] Или: денят.

www.tezaurliturgic.ro

те, утвърди ме в Твоята любов, единствен Човеколюбче.

Ти побърза да получиш небесното въздаяние, богомъдри; затова последва Призовалия те и като остави мрака на бащината ти заблуда, отче, стана светилник с божествения Дух.

Прилепила се към Христа и възложила цялата си надежда на Него, всечестна, ти посети Неговите Свети места, в които Преблагият претърпя пречистите страдания, след като се въплъти.

Слава… Изгаряна от божествено желание, богоблажена, ти намери спасителното оръжие, несломимия трофей, надеждата на християните – честния Кръст, който бе скрит от завист.

И сега… Богородичен: Отпаднал от свещеното гражданство, Пречиста, аз се прилепих към скотовете и станах цял достоен за осъждане; ти, която роди Съдията, ме избави от всяко осъждане и ме спаси.

Кондак и икос на празника.

Седален на светиите, глас 8. Подобен: Премѫдрости:

Насочил сетива към небесата и изучавайки красотата на звездите, от тях тайнствено позна Господа на всичко; а сред тях блесна оръжието на Кръста, на което пишеше: „С това побеждавай и управлявай!“. Така ти отвори душевния си взор, прочете буквите и научи символа, всечестни Константине; моли се на Христа Бога да дари прошка на съгрешенията на тия, които празнуват с любов твоята свята памет.

Слава… И сега… на празника.

Песен 4.

Ирмос: Чух, Господи, тайната на Твоя промисъл, разбрах Твоите дела и прославих Твоето Божество.

Христос Господ те улови свише, Константине, както някога

www.tezaurliturgic.ro

(улови) и Павел, като те научи Него единствения да почиташ за Цар.

С пресветъл звезден знак те озарява Слънцето Христос, блажени, и те показа светилник за намиращите се в тъмнина.

По нрав боголюбива и по божествени дела удивителна бе ти, блажена; затова с вяра те прославяме.

Слава… Ти извади сега наяве скрития от много години божествен трофей на Кръста; с него бяхме спасени и избавени от демонската заблуда.

И сега… Богородичен: Озари моята помрачена от съгрешенията душа, Приснодево, която роди Слънцето на правдата.

Песен 5.

Ирмос: От ранина Те призоваваме, Господи, спаси ни, защото Ти си наш Бог и освен Теб другиго не знаем.

Като търсеше от ранни зори незалязващото Слънце и Владиката, богоразумни царю, ти се изпълни със светлина.

Облечена в любов и пълна състрадателност като в порфира, ти се пресели сега в горния чертог.

Слава… Ти се присъедини към ликовете на безплътните, Елено, като угоди на Бога с добродетелните си дела.

И сега… Богородичен: Дево, очисти душата ми, омърсена от телесни сладости по злия съвет на змията.

Песен 6.

Ирмос: Молитвата си ще излея пред Господа и Нему ще разкажа мъката си, защото душата ми се изпълни с нещастия и животът ми се приближи до преизподнята; затова се моля като Йона: „От тлението ме, Боже, изведи!“.

По необичаен начин ти събра блажения лик на богоносни-

www.tezaurliturgic.ro

те отци, Константине, и чрез тях всички неутвърдени сърца укрепи в славословие на Словото – равно по чест и съпрестолно на Родителя.

Доверила се на живия Господ, Който подава на всички битие, тлетворното служение на мерзките и суетни идоли ти отхвърли, Елено, и прие радостно царството небесно.

Слава… Насочвани от Твоята десница, Слове, царуващите благодарение на Теб избегнаха дълбокия мрак на незнанието и бурята на ужасното безбожие и радостно достигнаха тихия пристан на благочестието.

И сега… Богородичен: Изцели, Отроковице, моето сърце, неизлечимо болно и люто наранено от ухапването на лукавия; удостой ме с изцеление чрез теб и ме спаси с твоето ходатайство, Пречиста, защото на теб се уповавам.

Кондак, глас 3. Подобен: Дѣва днѣсь:

Днес Константин заедно с майка си Елена явяват Кръста – всечестното Дърво, посрама за всички юдеи и оръжие на верните люде[137] срещу враговете, защото заради нас се яви той - велик и страшен във войните Знак.

Икос:

Нека, верни, почетем Константин с майка му Елена, защото като чуха думите на пророка: „С кедър, бор и кипарис“ [138], те разбраха (че се отнасят за) трисъставния Кръст[139], чрез който се извършиха спасителните страдания; доведоха всички юдеи и ги накараха да покажат на хората великото оправдание, скрито по тяхна завист и омраза; и като го намериха, те го показаха. Затова за всички се явиха победоносни, защото носеха непобедимо оръжие – велик и страшен във войните Знак.

---

[137] В оригинала: царе.

[138] Вж. Ис. 60:13.

[139] По предание трите части на Кръста Христов били изработени съответно от кипарис, бор и кедър.

www.tezaurliturgic.ro

Синаксар:

На 21-вия ден от този месец е паметта на светите славни и боговенчани равноапостолни велики царе Константин и Елена.

Стихове:

На земята заедно венец имаха царете,

имат заедно венец и на небето.

С майка си умря на двадесет и първи Константин.

По техните молитви, Христе Боже, помилуй и спаси нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Еврейските отроци дръзновено потъпкаха пламъка в пещта и превърнаха огъня в роса, като викаха: „Господи Боже, благословен си во веки!“.

Спазвайки Твоите повеления, на Твоя закон се подчини Константин. Затова разби редиците на беззаконниците, като Ти викаше, Господи: „Боже, благословен си!“.

Ти ни откри, досточудни[140], заритото поради завист Дърво, което всички нас извлече от гибелния ров и погреба пагубните демони вовеки.

Слава… С божествени дела ти съгради от сърцето си храм на Бога, Елено, и свещени храмове на Него построи там, където претърпя по плът за нас страдания пречисти.

И сега… Богородичен: По своя воля съгрешавам и съм поробен от привички непотребни, но към твоето обичайно милосърдие прибягвам – спаси ме, отчаяния, Богородице Пресвята!

[140] Достоен за удивление.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 8.

Ирмос: Халдейският мъчител седмократно разпали силата на пещта за богопочитателите, но когато ги видя спасени от висшата сила, той викна към Твореца и Избавителя: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го във всички векове!“.

Ти се облече, славни, в милостивост като в багреница и в блага състрадателност – като в хламида[141], бе украсен с венец – със съвършеното разбиране на добродетелите, и като се пресели от земята в небесното царство, викаш: „Свещеници, благославяйте, люде, превъзнасяйте Христа вовеки!“.

Виждайки те да се веселиш в Божиите чертози с твоя син богоразумен, славна Елено, ние величаем Христа, Който ни показа вашия почитан празник – той озарява повече от слънчевите лъчи нас, които вярно пеем: „Люде, превъзнасяйте Христа вовеки!“.

Слава… Колко удивителен бе твоят копнеж и колко божествен бе твоят нрав, славна Елено, похвала на жените! Защото като стигна ти до местата на честните страдания на Владиката на всичко, украси храмове прекрасни, като викаше: „Люде, превъзнасяйте Христа вовеки!“.

И сега… Богородичен: Просвети очите на душата ми, ослепени от множество прегрешения, Богородице; моля те да умириш ума ми и сърцето, смущавано от наслади най-разнообразни и да спасиш мене, който викам: „Свещеници, благославяйте, люде, превъзнасяйте Чистата вовеки!“.

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и Твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските

[141] Плащ или мантия (обикновено при пълководци и царе).

www.tezaurliturgic.ro

войнства и човешките множества Тебе величаят.

Гробът, където лежи твоето свещено и драгоценно тяло, Константине, изпуска божествени сияния и светозарни лъчи на всякакви изцеления за пристъпващите винаги, а прогонва мрака и озарява с незалязваща светлина тези, които те възхваляват.

Завършила свято живота си, сега със светиите живееш, изпълнена с освещение и просвещение, блажена Елено. Затова и винаги изливаш реки от изцеления, които потопяват страстите, а напояват душите ни.

Слава… Пребезначални безсмъртни Царю, Ти удостои с горното царство тези, които някога благочестиво отсъди да царуват на земята и които искрено Те възлюбиха, Господи – светата Елена и великия Константин. По техните молитви всички нас ущедри.

И сега… Богородичен: Дево, ти зачена и роди Царя и Твореца на всичко; и ето, сега стоиш отдясно Нему като царица. Затова те моля: в съдния час ме избави от лявата страна и ме причисли към овците отдясно.

Светилен. Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Вие наистина се показахте като светилници, просветили цялата вселена с благочестието на вярата, боговенчани Константине и славна Елено; с песни славословим възвеличилия ви Христос, дивен в светиите.*

Слава… , друг светилен. Подобен: Оу҆ченикѡ́мъ:

Не от човеци прие царската власт, но от божествената благодат от небесата Константин Велики с майка си; той видя да блести божествения трофей на Кръста и с него погуби неприятелите и разруши измамата на идолите, а в света утвърди православната вяра.

www.tezaurliturgic.ro

И сега… на празника.

Хвалитни стихири: на празника 3 и на светиите 3. Глас 8, подобен: ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

Радвай се, премъдри Константине, извор на православието, напояващ винаги със сладки води цялата земя! Радвай се, корене, от който израсна плод, питаещ Църквата Христова! Радвай се, славни, похвала на краищата (земни), най-пръв от християнските царе! Радвай се, радост на верните!

Царуващият над творението, предвиждайки твоето послушно сърце, премъдри, улови разумно теб, свързания, от неразумието; и като озари разума ти с познанието на благочестието, те показа на света, преславни, светозарен като слънце – струящ с лъчи от божествени дела.

Ти прие Господните учения като избрана почва, всехвална, и роди богати плодове от добродетелни дела, които хранят умовете ни с подражанието на твоя живот, премъдра Елено. Затова тържествувайки, празнуваме днес радостно твоята памет.

С елей на радост преславно Ти *помаза Твоите съучастници*[142] Константин и Елена, Христе, които намразиха заблудата и пожелаха Твоята хубост, Слове, и удостои с Твоето небесно царство тях, които по-рано на земята благочестиво царуваха по Твоята повеля.

Слава…, глас 8. От патриарх Методий:

Царят на царете – Бог, Който украсява достойните с богати дарове, Той Сам те улови от небесата, Константине, със знака на Кръста, както (някога) блажения Павел и ти рече: „С това побеждавай враговете си“. Като Го потърси с твоята богоразумна майка и (Го) намери, както желаеше, ти мощно ги обърна в бягство. И тъй, с нея се моли на единствения

[142] Вж. Пс. 44:8.

www.tezaurliturgic.ro

Човеколюбец за православните люде[143] и христолюбивото войнство и за всички, които вярно честват твоята памет – да се избавим от всеки гняв.

И сега… на празника.

Велико славословие и тропар на празника.

[143] В оригинала: царе.

www.tezaurliturgic.ro

1 юли

ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

Тази служба е отпечатана през 1837 г. под редакцията на Йеромонах Неофит Рилски. Тя е автентичната служба, която се служи в Рилския манастир и по цялата страна през вековете. До момента, в който еп. Партений не я редактира. Той я отпечатва и разпространява, докато е софийски викарий. Така неговата редакция добива по-голяма популярност от тук предложената автентична служба, която се е служила на трите празника на св. Йоан Рилски.

Архимандрит Макарий Чакъров

На великата вечерня

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 8, глас 1.
Подобен: **Небⷭ҇ныхъ чинѡ́въ:**

Възсиялия като пример сред постниците, възпитаника на пустинята, светилника на Средец нека всички верни велегласно да похвалим с песенни слова: радвай се, преблажени, велика славо, която в наши дни се яви!

Между двата живота[144] ти богоугодно постави мерило, разумни отче: защото като разсъди, че Христос Бог е винаги

[144] Светския и монашеския.

www.tezaurliturgic.ro

пребъдващ, остави тленните неща и към Неговия закон усърдно прилепи душата си, блажени Йоане.

Радваш се, виждайки края на твоите трудове, които око не е видяло, нито ухо е чуло; като светла отплата за подвизите си ти получаваш райските хубости, а твоят гроб излива благодат и тялото ти е нетленно.

Цялата си надежда ти възложи на твоя Творец и Бог и сам себе си доведе при Владиката; а Той отваря за теб пазвата Си и те храни с мляко – душепитателните писания и направи наследник на небесното царство теб, отче, който си почитан от всички верни.

Други стихири, глас 4. Подобен: **Зва́нный свы́ше:**

Ти се просвети със зарите на Духа и когато божественото желание наистина докрай те разпали и окрили душата ти да възжелае Неговата любов, тогава пренебрегна плът и кръв и заживя извън света, съединявайки се с Бога в голямо въздържание и безмълвие. И така по твоите молитви се изпълни с блага и заблестя като звезда, Йоане, осветявайки и нашите души.

С божествената благодат ти строши лукавите стрели на бесовете и с божествени поучения разказа на всички за злобата и клопките им; осветяван от божествени сияния, ти стана светозарно светило за монасите и пръв устроител на Рилската пустиня и на болните изкусен и безвъзмезден лекар, бидейки образцов пример на добродетелен живот, отче Йоане.

Чист по душа и тяло, земен ангел и небесен човек, учител на девство, верен образец на въздържание, Йоане, който живееш със своя Владика и Му принасяш непрестанно славословие с ангелите, преподобните и всички мъченици; освободи от люти беди и прегрешения тия, които честват твоята свещена памет, блажени.

www.tezaurliturgic.ro

Достославни[145] отче, ти просвещаваш преславно земята със светлите зари на изцеленията, а прогонваш дълбоката тъма на недъзите; затова те знаем като второ слънце, опора на иноците и наставник на спасяваните от Божествения Дух. И сега честваме твоята светла и спасителна памет, Йоане, като чрез теб получаваме прошка на греховете.

Слава…, глас 8:

Това, що „око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало“, що „Бог е приготвил за ония, които Го обичат“[146] – него ти възжела, боговдъхновени Йоане; мирското смущение възненавидя и при Единия Бог се притече. И сега, като се насищаш винаги с Неговата благодат, моли Го прилежно за спасението на нашите души.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Царят Небесен от човеколюбие на земята се яви и сред човеците живя, защото като прие от чистата Дева плът и произлезе от нея с тази плът, Той пребъдва единствен Син, двойствен по природи, но не и по лица; затова проповядвайки Го като наистина съвършен Бог и съвършен човек, ние изповядваме Христа за наш Бог. Майко, непознала брак, моли Го да помилва нашите души.

Вход. Прокимен за деня. Паримии – на преподобен.

Литийни стихири самогласни, глас 1.

Рилска планино, радостно заиграй, като свикаш околните планини и хълмове, защото твоят жител, който те просвети, но задълго те бе оставил, отново се върна. Веселете се и се радвайте вие, които сте се отрекли от света, защото както някога той остави света, така сега остави града и дойде при вас в пустинята. Нека запляскат с весели ръце христоименитите люде наоколо и всички вкупом да паднем пред ковчега на отеца, целувайки

[145] Достоен за слава.
[146] 1 Кор. 2:9.

www.tezaurliturgic.ro

го с любов и славейки Христа, Който го прослави.

Вярваме, че си чист по душа и тяло, наричаме те „земен ангел“ заради въздържанието и „небесен човек“ заради непрестанното славословие към Бога и въздигането на ума към небесното; защото към него бе привързано желанието ти. Оттам ти прие озарение, преподобни отче, и се обогати с наследяването на небесното царство от Христа Бога.

Слава…, глас 5:

Радвай се, свети, украшение на пустинята, изпълващо с благоухание цялата вселена, планините и хълмовете изпълващо с пение и увенчало цялата Църква! Ти бе съжител на ангелите, като разоряваше бесовските пълчища и тъмата на ересите и всяка лъжа изтреби от корен. Като отхвърли угаждането на плътта, се всели в горните[147] обители, преподобни отче Йоане; моли се на Христа Бога да дарува на душите ни мир и велика милост.

И сега…, Богородичен възкресен, на същия глас:

Ти си храм и врата, палат и царски престол, Дево Всечестна! Чрез теб моят Избавител, Христос Господ, се яви на спящите в тъмнина като Слънце на правдата, желаейки да просвети тези, които създаде с ръката Си по Свой образ; затова, Всевъзпявана, като имаш пред Него майчино дръзновение, непрестанно моли да се спасят нашите души.

Стиховни стихири, глас 8. Подобен: ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

Преподобни отче Йоане, ти остави туй, що е на земята и последва Христа, без да предпочетеш, славни, тленните неща повече от бъдещите; като живя в пустинята като в град, ти погуби демонските пълчища. И кой би могъл да опише, вечнославни, истинския плам на твоята душа към Господа?

[147] Небесните.

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите светии.[148]

Преподобни отче Йоане, ти бе правило и похвала за монасите, наслаждение за православните и светло светило за вселената; защото живеейки в пещера, не се побоя от заплахите на лъжливия враг. О, какво дарование имаше ти, блажени, с което явно потъпка всяка гордост на демоните.

Стих: Блажен оня човек, който се бои от Господа – той силно ще възжелае Неговите заповеди.[149]

Преподобни отче Йоане, ти наистина устреми към Бога душата си, с пост очисти сетивата си, свети, и с непрестанни молитви се удостои с безсмъртния живот, всеблажени. О, преславни, украшение на постниците! Христос с радост те прие в невеществените обители.

Слава…, глас 4:

Възлюбил пустиническия живот и възприел ангелското служение, ти възненавидя света и временната измама и стана за света всесветло светило, съобщник на ангелите и божествено украшение на пустинниците, радост за скърбящите и изцелител на немощните, спасение за верните, които коленичат пред ковчега с мощите ти, преподобни отче. Моли Христа Бога да дарува мир на вселената и велика милост на душите ни.

И сега…, Богородичен, на същия глас:

Дай утеха на твоите раби, Всенепорочна, като прекратиш лютите ни беди и ни избавяш от всяка скръб, защото си едничка наша твърда и несъмнена утеха и твоето застъпничество придобихме; да не се посрамим, Владичице, ние, които те призоваваме; побързай да приемеш молението на тези,

[148] Пс. 115:6.
[149] Пс. 111:1.

www.tezaurliturgic.ro

които с вяра ти викат: „Радвай се, Владичице, помощнице на всички, радост и покров, и спасение на нашите души!“.

Тропар, глас 1:

Основа на покаяние, пример на умиление, образец на утешение и на духовно съвършенство бе твоят равноангелски живот, преподобни, който пребиваваше в молитви, постничество и сълзи. Отче Йоане, моли Христа Бога за нашите души!

Слава… И сега… Богородичен възкресен:

Когато Гавриил ти възвестяваше, Дево: „Радвай се!“, тогава Владиката на всичко се въплъщаваше в теб, свети Кивоте, както предрече праведният Давид. Ти се яви по-необятна от небесата, носейки своя Създател. Слава на Вселилия се в теб; слава на Произлезлия от теб; слава на Освободилия ни чрез раждането Си от теб!

На утренята

На Бг҃ъ гдь тропарят на преподобния два пъти. Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 4. Подобен: Вознесы́йсѧ:

Призива на твоя Господ ти последва, като остави света и всички светски красоти, преблажени Йоане; пустинните неволи усърдно претърпя, бесовските пълчища мъжествено отблъсна; затова твоята памет винаги с песни възхваляваме.

Слава… И сега… Богородичен:

С твоето божествено раждане ти обнови, Чиста, изтлялото от страсти мъртво естество на земнородните и възведе всички от смърт към нетленен живот; затова всички заслужено те възхваляваме, Дево препрославена, както си предрекла.

www.tezaurliturgic.ro

Втори седален, глас 5. Подобен:
Собезначáльное слóво:

Преселник от земята на твоето отечество бе ти, отче, който остави всички земни наслади[150] и се яви стълб, достигащ небесата с височината на добродетелите; като се изкачи на планина, хората наставляваш по пътя към спасението; затова и се пресели в земята на кротките.

Слава… И сега… Богородичен:

Странното тайнство на Девата се яви спасение за света – от нея безсеменно се роди Бог, Който по плът се показа нетленен; Господи, радост на всички, слава на Тебе.

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премудрости:

Пастирското изкуство като възприе и стана стълб и опора на монасите, ти пасеше разумно твоето стадо; защото пожела Христовите божествени учения, в които се просвети, преподобни. Затова и подбуждаше всички към ревност по ангелския живот, за да славят единодушно Бога, богоносни Йоане; моли Христа Бога да дари прошка на греховете на тия, които с любов честват твоята свята памет.

Слава… И сега… Богородичен:

Пречиста Дево, Майко Божия, моля се да изцелиш лютите страсти на моята душа и да дариш прошка на моите прегрешения, които безумно извърших, като оскверних, окаяният, душата и тялото си. Горко ми! Какво ще правя в оня час, когато ангели ще разлъчат душата ми от страстното ми тяло? Бъди ми тогава най-гореща помощница и застъпница, защото теб имам за надежда аз, твоят раб.

[150] Букв. „любострастие“.

www.tezaurliturgic.ro

Степенни: 1-ви антифон на глас 4.
Прокимен, глас 4:

Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите светии.[151]

Стих: Какво да въздам на Господа за всичко, което Той ми е дал?[152]

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на преподобния, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Изгря днес пресветло тържество – твоята честна памет, богомъдри отче Йоане; защото ти от детство се прилепи към Бога и последва Неговите стъпки. Мирското смущение преплава като опасно вълнение и сега царуваш на небесата. А ние, покланяйки се на твоите мощи, вярно славословим от душа Христа, Който ни даде теб за горещ молитвеник пред Бога. Моли Го за нас, които почитаме и вярно празнуваме твоята честна памет – да спаси душите ни.

Канон на преподобния, глас 8:

Песен 1.

Ирмос: Като мина през морето като по суша и избегна египетското зло, израилтянинът викаше: „Да възпеем нашия Избавител и Бог!“.

Припев: Преподобни отче Йоане Рилски, моли Бога за нас.

Начевайки да възпявам твоя честен живот, Йоане, моля

[151] Пс. 115:6.
[152] Пс. 115:3.

www.tezaurliturgic.ro

ти се, направи да изгрее за мен сега разумната светлина на (Този, Който е) Самата Мъдрост и изпълни устата ми с божествена благодат.

Ти се отдалечи с тяло и душа от всичко, що е в света, отче, като наистина избяга от него и се засели в пустинята, наслаждавайки се на боговидението като Мойсей.

Като пи доволно вода от евангелския извор, сега изливаш реки от чудеса от утробата (си), Йоане и напояваш тия, които с вяра прибягват при теб.

Богородичен: Бог Слово слезе в твоята утроба, Дево, като капка, капеща върху земята и обхванатото от пламъка на злобата човешко естество ороси и обнови.

Песен 3.

Ирмос: Ти си утвърждение на прибягващите към Тебе, Господи, Ти си светлина за помрачените и Теб възпява моят дух.

Ти устреми целия си ум към небето, преподобни, без да се грижиш за тленна храна, а се хранеше с ангелски хляб.

С потоците на твоите сълзи ти напои пустинната земя, отче, и без да я обработваш, я направи да ражда плод сланутък.

Като пожела да полетиш към Бога като птица, преподобни, ти си направи гнездо в дърво и там намери облекчение от земните дела.

Богородичен: Умилостиви, Пречиста, твоя Син и Бог към мен, който върша зло, та да не видя лицето Му от мен да се отвръща.

Седален, глас 8. Подобен: Премѫдрости:

Съобщник на иноците стана ти, мъдри и подражател на Антоний в наше време, блажени, защото просвещаваш верните със светлината на чудесата, преподобни, изцеляваш

www.tezaurliturgic.ro

недъгавите и прогонваш бесовете, а Бог те прославя свише, пребогати. Затова ние, всички верни, като се събрахме днес в твоя памет, просим благодат за изцеление от страстите ни и в един глас ти пеем: моли Христа Бога да дари прошка на греховете на тия, които с любов почитат твоята свята памет.

Слава… И сега… Богородичен:

Облак на разумното Слънце, златокован светилник на божествената Светлина, нескверна, неопетнена, всенепорочна Владичице, моля ти се: просвети с лъчите на безстрастието моята душа, помрачена от заслепението на страстите, умий оскверненото ми сърце с потоци на умиление и ме очисти от делата ми със сълзи на покаяние и съкрушение, та с любов да ти зова: Богородице Приснодево, моли Христа Бога да ми даде прошка на прегрешенията, защото теб имам за надежда аз, твоят раб.

Песен 4.

Ирмос: Чух, Господи, тайната на Твоя промисъл, разбрах Твоите дела и прославих Твоето Божество.

Като се изкачи на божествената лествица на добродетелите, отче, ти намери стоящия на нея Бог[153] и си почина от многото си трудове и болки.

Избягали от своята ограда овце те откриха, преподобни отче – теб, добрия пастир, криещ се в планината.

Когато пастирите видяха теб, който по странен начин бе придобил търпение, те проповядваха, зовейки: „Слава на нашия Бог във висините!“.

Богородичен: Пришествието на нашия Бог стана познато чрез теб, безмъжна Майко, защото от твоите пречисти кърви Той възприе човешко естество.

[153] Срв. Бит. 28:12-13.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 5.

Ирмос: От ранина Те призоваваме, Господи, спаси ни, защото Ти си наш Бог и освен Тебе другиго не знаем.

Като слушаха твоите пастирски слова, преподобни, боголюбиви хора идваха да те видят.

Твоята слава събираше хора отдалеч при тебе, отче, защото беше за идващите като глас от пустинята.

Ти се уедини като птица в дървото на Божиите заповеди, където неуморно се молеше на Господа, преблажени.

Богородичен: Ти, която понесе в себе си Бог Слово, за Когото пише в книжния свитък[154], Чиста, запиши и мен в книгата на праведните.

Песен 6.

Ирмос: Очисти ме, Спасе, защото много са беззаконията ми и ме изведи от греховната дълбина; към Тебе викнах, чуй ме, Боже на моето спасение.

Ти се уподоби на Илия Тесвитец, преподобни Йоане, като с малко брашно развеселяваше лицата на тези, които идваха при теб и ги нахранваше до насита, свещени Йоане.

Мнозина оставяха насладите на мирския живот, преподобни, и горещо пожелаваха да живеят с теб, като имаха твоя живот за образец, на който да подражават.

Приел от Бога сила да лекуваш неизцелими страдания, ти на слепи даваш да виждат, на глухи – да чуват, на хроми – да ходят и на разслабени – здраве във всичките им (телесни) части.

Богородичен: Чиста Божия Агнице, родила страшния Лъв и Агнец, Който бе отведен на заколение, без да издаде глас! На

[154] Пс. 39:8.

www.tezaurliturgic.ro

Него се помоли, моя Дево, да вземе беззаконията ми.

Кондак, глас 8. Подобен: Возбра́нной:

Възревнувал по ангелския живот, преподобни, ти остави всичко земно и към Христа се устреми; като се огради с Неговите заповеди, се показа стълб непоклатим от вражеските нападения; затуй ти пеем: радвай се, отче Йоане, светило пресветло!

Икос:

Дойдете, всички верни, да възпеем преблажения Йоан, който в смъртно тяло, преодолявайки естеството, се уподоби по живот на ангелите и заедно с тях ликува на небесата! Той счете за смет всички мирски красоти, за да получи небесните; като се изкачи на планина, както някога великият Мойсей и Илия, и се очисти с пост, се удостои да види светлостта на Троицата не в мрак или във вихрушка, а в светлината на Божията благодат. Затова и светло изпуска лъчи от чудеса и излива от гроба реки от изцеления за верните като жив лечител на недъзи. Затуй му викаме: радвай се, отче Йоане, светило пресветло!

Синаксар:

В 1-ия ден от този месец е паметта на преподобния наш отец Йоан Рилски Чудотворец.

Песен 7.

Ирмос: Дошлите някога от Юдея във Вавилон отроци чрез вярата в Светата Троица потъпкаха огъня в пещта, като пеха: „Боже на отците ни, благословен си!“.

Направил самия себе си жива църква на Вседържителя, преподобни, ти въздигна свещена църква, както и ограда за словесните овци, които пеят на Христа: „Благословен е Бог на нашите отци!“.

www.tezaurliturgic.ro

Умрял за туй, що е в света и разпънал телесните членове, ти живя, богоблажени, както каза Павел: „Сега не аз живея в плът, а в мен живее Христос“ – Спасението на всички.

Нито трудове, нито болести, нито телесна изнемога свръх силите, нито отрудена старост можаха да нарушат правилото на твоята душа, преподобни отче, който чакаше кога ще дойде Владиката.

Богородичен: Неизгаряща къпино[155], Дево, изгори тръните на моите страсти; руно, пълно с роса[156], угаси пламъка на моите грехове, като ми даваш да живея със сладка вода и прогонваш геенския огън.

Песен 8.

Ирмос: Халдейският мъчител седмократно разпали силата на пещта за богопочитателите, но когато ги видя спасени от Висшата сила, той викна към Твореца и Избавителя: „Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го във всички векове!“.

Достигнал дните и годините на Давид[157], познат като пресветло слънце с твоите богоподобни деяния, ти склони на запад и като повика учениците си, първо ги назида и утвърди в Божия страх, известявайки им отплатата за твоите трудове и радостно предаде духа си на Господа.

Живеещата в тебе благодат и след смъртта не остави твоето божествено, чисто и непорочно тяло, но след като ти благообразно заспа (се прояви) с видение: като минаха четиридесет дни, ти сам се яви и заповяда на чедата си да го погребат в земята, откъдето изливаше изцеления.

---

[155] Според православното тълкуване неизгарящият къпинов храст, който Мойсей видял в древност (Изх. гл. 3), е символ (предобраз) на Пресвета Богородица.

[156] Според православното тълкуване руното, пълно с роса, което използвал Гедеон, за да узнае Божията воля (Съд. 6:36-40), е символ (предобраз) на Пресвета Богородица.

[157] Има се предвид, че Давид е живял 70 години или че Давид пише в един от псалмите, че „дните на нашия живот са седемдесет години“ (Пс. 89:10). Косвено указание за това, че преп. Йоан Рилски е починал на 70-годишна възраст (876-946 г.).

www.tezaurliturgic.ro

Твоят храм те пази като скъпоценно съкровище, украсява се с теб и се радва като майка с чедото си, виждайки безбрежното море на твоите чудеса. Защото всеки, налегнат от някакъв недъг, който дойде на гроба ти, скоро получава здраве и прославя Бога, Който те прослави.

Богородичен: Сиянието на твоето девство, Всевъзпявана, свети повече от слънчевата светлина; защото извънвременната Светлина и Творецът на слънцето се всели в утробата ти като в съсъд и от там изгря, като прогони тъмата и просвети целия свят със светлината на богопознанието.

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог се яви в плът на човеците и твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества те величаят.

Когато естественият съюз се разруши[158], ти предаде Богу дух, преподобни, а честното твое тяло бе положено в гроб, като изпълваше с благоухание всички приходящи; защото Бог те прослави с чудеса и знамения, преблажени Йоане.

За тия, които с вяра се стичат при теб, ти си верен и горещ застъпник, който освобождава от всяка злоба и изпълнява прошения, защото Бог те възвеличава като истински Свой раб, Йоане, а хора и добитък изцеляваш от тежки страдания.

С горящо от любов към теб сърце ти принесох песен, Йоане; дарувай ми твоята благодат, като изпълняваш желанието на моето сърце и ме избавиш от всеки недъг и изкушение, а на бъдещия съд ме поселиш в Едемската градина с твоите молитви, изворе на чудеса.

---

[158] Има се предвид разрушаването на съюза между душата и тялото в човешкото естество, т.е. отделянето на душата от тялото, иначе казано – смъртта.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Ти се предочисти по тяло и душа, Дево, като заживя в светая светих и приемаше храна от ангелска ръка; затова, когато за хората дойде времето да се роди Бог, Той се яви, като прие плът от твоите пречисти кърви и те запази девица, каквато беше преди.

Светилен. Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Радвай се, Рилска пустиньо, весели се иноческо съсловие! Елате днес, верни, да окръжим ковчега на преподобния, който излива многоценно миро и с хвалебни песни да извикаме към него, като кажем: Радвай се, рожбо на Средец и добър възпитаник на пустинята!

Слава… И сега… Богородичен:

Нека всички прославим Светата Богородица – едничката непроходима Двер, плодовитата Маслина, Кадилницата от чисто злато, носеща божествения Огън, Стомната с небесна Манна и светоносния Облак.

Хвалитни стихири на 4, глас 4. Подобен: Зва́нный свы́ше:

Ти послуша, всеблажени, думите на Този, Който поради голямата Си милост и необятно добросърдечие пожелала да спаси човешкия род и без да се грижиш за суетните неща, Йоане, скоро остави земята на твоето отечество и съжителството със сродниците, и временното наслаждение и последва стъпките на Христа, нашия Бог; Него моли да спаси и просвети нашите души.

Нищо не можа да те разлъчи от любовта ти към Избавителя Христа, преблажени Йоане – ни светско украшение, ни бащини имоти, ни пристрастие към близки, ни млада възраст, ни суетна слава: всички тях ти счете за нищо и като разпален от жажда елен се завтече след своя Възлюбен и пи от спасителния извор с жива вода на Христа, нашия Бог; Него моли да спаси и просвети нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

Избра те Господ сред светиите като осветен, сред постниците като преподобен и сред угодниците Му като избран и най-верен раб, умножил таланта Му; затова блаженият ти дух се весели сега в радостта на своя Господар, а драгоценното ти тяло лежи пред нас, като излъчва благоуханен аромат, прогонва смрадта на душетленните страсти и изпраща на недъгавите неотслабващи изцеления с благодатта на Христа, нашия Бог; Него моли да спаси и просвети нашите души.

С въздържание ти покори, отче, телесните страсти на разумната душа; украсен с крилете на безстрастието, преподобни, прие благодат от Бога да лекуваш човешките немощи, да прогонваш лукавите духове и да избавяш прибягващите към теб. Затова иноческите ликове те облажават, достославни, съборите на верните се веселят, празнувайки твоята памет и цялото творение почита твоите подвизи, богоблажени Йоане.

Слава…, глас 8:

Христово избрано стадо, събори на верните, новоосветени люде и монашески личе! Елате всички да се стечем на честния празник на преблажения наш отец Йоан, просиял в Рилската пустиня! Ето, пред нас лежи неговото свещено тяло, скъпоценно утвърждение на нашата вяра, истинско украшение на преподобните. Нека се посрамят мъдруванията на еретиците, които не вярват във възкресението! Защото той след смъртта дава зрение, на хромите – да ходят, на слепите – да виждат, прегърбените изправя, разслабените укрепва, бесове прогонва и благоверните царе подкрепя срещу враговете. А с духа си заедно с ангелите стои пред престола на Владиката и винаги се моли Господу за тия, които с вяра и любов почитат неговата всечестна памет.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен:

Твоят покров, Богородице Дево, е духовно лекарство; защото, прибягвайки към него, от душевните недъзи се избавяме.

Велико славословие. Тропар на преподобния.

www.tezaurliturgic.ro

17 юли

СВЕТА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА МАРИНА

На вечерната

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, глас 8.
Подобен: **Ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!**

О, преславно чудо! Девойка нежна и всенепорочна доземи смири високомерието на този, който се хвалеше, че ще заличи земята и небето, побеждавайки неговите козни. О, сила и благодат на Кръста, която явно подкрепи всичката наша немощ! (два пъти)

Прехвална мъченице Марино, нито огънят на мъченията, нито телесните наслади, нито светските радости, нито красотата на младостта те разлъчиха от любовта към Христа – теб, която жадуваше да получиш превишаващата всеки ум красота на твоя божествен Жених; с нея ти се сподоби, богоблажена. (два пъти)

Мъченице Марино всеславна, ти справедливо се посели в небесните обители заедно с девическите чинове и мъченическите войнства; спасявай с твоите молитви тия, които с вяра честват твоята памет и пристъпват вярно към твоя покров и изпроси (за тях) от Бога прошка на съгрешенията и велика милост. (два пъти)

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 2:

С радостен глас и възклицателни псалми да възпеем мъченицата Марина, защото тя повали на земята идолската заблуда и противника враг мъжествено потъпка в краката си; затова и след смъртта си към небесата полетя, увенчавайки главата си с венец и викайки: „За Тебе, Женише мой, копнея и омаяна от Твоята любов, предадох тялото си на огън за Теб; ще се поселя прочее в Твоите вечни селения, където е жилището на тържествуващите“.

И сега… Богородичен догматик, глас 2:

Премина сянката на закона, щом дойде благодатта; както къпината гореше и не изгаряше, така и ти, Дево, роди и девица остана. Вместо огнения стълб изгря Слънцето на правдата и вместо Мойсей дойде Христос – спасението на нашите души.

Литийни стихири самогласни.

Глас 1:

Стъпила върху изповеданието Христово като върху твърд камък, всехвална Марино, ти потопи кръвопиеца враг и получи достоен венец на победата.

Копнеейки за Христа, ти остави света и към небесните войнства се причисли, славна Марино всехвална, като измолваш за нас велика милост.

Слава…, глас 5:

Запленен от твоята девствена красота, Царят на славата Христос като непорочен Жених те сгоди за Себе Си в чист съюз; защото по Своята воля подаде на красотата ти сила срещу врагове и страсти и те яви непобедима, понасяйки мъжествено жестоки изтезания и най-тежки мъчения, увенча те двойно с двоен венец и те постави от дясната Си стра-

www.tezaurliturgic.ro

на като нагиздена царица. Него умолявай, дево мъченице Марина, да даде на твоите певци спасение, живот и велика милост.

И сега… Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

Стиховни стихири, глас 2. Подобен: Є҆гда̀ ѿ дре́ва:

Дойдете, мъчениколюбци, да почетем вярно Христовата невеста – мъченицата Марина, която се подвизаваше непоколебимо за Владиката на всичко; защото украси тялото си с ризата на девството и като златотканен плат прибави към нея кръвта от свещеното мъченичество; така с два венеца се краси и стои сега пред Венцедателя.

Стих: Дивен е Бог в Своите светии, Бог Израилев.[159]

Велика е твоята постъпка, велика и превъзходна е и твоята награда, досточудна[160] Марино! Защото боязливата и немощна (женска) природа потъпка и показа нищожен като врабче невидимия змей, превъзнесената планина, многохитрия ум; затова сега ликуваш с ангелите.

Стих: С търпение се уповавах на Господа и Той ми обърна внимание.[161]

Ти наистина се оказа избрана невяста на Словото, явило се на земята, Марина, която блестиш с красотата на богоугодните дела и изсушаваш с благодатта плевелите на безбожието; затова сега с любов почитаме твоята всесвещена памет и обгръщаме мощехранителницата ти, получавайки от нея изцеление.

---

[159] *Пс.* 67:35.
[160] Достойна за удивление.
[161] *Пс.* 39:2 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 6:

Отдясно на Спасителя застана девица, победителка и мъченица, облечена в непобедимата дреха на добродетелите и украсена с елея на чистотата и кръвта на мъченическия подвиг, която възторжено викаше към Него с лампада в ръка: „Опиянена от аромата на мирото Ти, Христе Боже, се завтекох аз[162], защото изгарям от любов към Теб; не се отделяй от мен, небесни Женихо!“. По нейните молитви ни изпрати Твоите милости, всемогъщи Спасителю.

И сега… Богородичен празничен, глас 6:

Богородице, ти си истинската лоза, от която израсна за нас Плодът на живота; на тебе се молим, Владичице: заедно с апостолите и всички светии застъпвай се да бъдат помилвани душите ни.

Тропар на мъченицата, глас 4:

Твоята агница Марина, Иисусе, зове с висок глас: „Тебе, Женихо мой, обичам, и Тебе като търся, страдам и се съразпъвам, и се спогребвам с Твоето кръщение, и умирам заради Тебе, за да живея с Тебе. Но като жертва непорочна, пожертвала се за Тебе, приеми ме с любов!“. По нейните молитви, Христе Боже наш, спаси душите ни.

Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

[162] Срв. *Песен на песн.* 1:4 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарят два пъти. Слава…, И сега..., Богородичен възкресен на гласа.

Първи седален, глас 4. Подобен: **Скóрѡ предварѝ:**

С гореща любов вражите коварства ти избегна и като влезе в двубой с него, го победи и прие от Бога изобилна благодат да прогонваш губителни болести от верните; затова се моли на Господа за нас, Марино славна.

Слава… И сега… Богородичен, на същия глас:

С божественото твое Детерождение ти обнови, Чиста, поразеното от страстите смъртно естество на земнородните и въздигна всички от смърт към нетленен живот. Затова заслужено те облажаваме, Дево препрославена, както ти предрече.*

Втори седален, глас 5. Подобен: **Собезначáльное слóво:**

Укрепила се с Кръста на твоя Господ, прекрасна дево, ти погуби гордостта на мъчителите, като пострада мъжествено и от Христа прие победни почести, всемъдра мъченице Марино господоименита, която се молиш за нас, почитащите те с любов.*

Слава… И сега… Богородичен:

Стоящите около теб, Богородителко Марийо, богоразумни деви като родственици на царицата бяха доведени при твоя Син, Пречиста, както подобава на жених и на Царя на всемира; Него умолявай за нас, Майко Дево Отроковице.*

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: **Премýдрости**:

Запленен от твоята девствена красота, Царят на славата Христос като непорочен Жених те сгоди за Себе Си в чист съюз; защото по Своята воля подаде на красотата ти сила

www.tezaurliturgic.ro

срещу врагове и страсти и те яви непобедима, понасяйки мъжествено жестоки изтезания и най-тежки мъчения, увенча те двойно с двоен венец и те постави от дясната Си страна като нагиздена царица. Него умолявай, дево мъченице Марина, да даде на твоите певци спасение, живот и велика милост.

Слава… И сега… Богородичен:

Нека да възпеем небесната врата и кивот, всесвятата планина, светлия облак, неизгарящата къпина, словесния рай, Евиното възстановяване[163], великото съкровище на цялата вселена, защото чрез нея се извърши спасението на света и прошката на древните прегрешения. Затова нека викнем към нея: Моли се на твоя Син да дарува прошка на прегрешенията на тия, които благочестиво се покланят на твоята всесвята Рожба.*

Степенни: 1-ви антифон на глас 4. Прокимен, глас 4:

Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговия преподобен.[164]

Стих: Какво да въздам на Господа за всичко, което Той ми е дал?[165]

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на мъченицата, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 2:

---

[163] Със своето послушание и пълна отдаденост на Божията воля Пресвета Богородица поправя грешката (непослушанието) на Ева и чрез раждането на Спасителя я възстановява в предишното блаженство преди грехопадението.

[164] Пс. 115:6.

[165] Пс. 115:3.

www.tezaurliturgic.ro

С радостен глас и възклицателни псалми да възпеем мъченицата Марина, защото тя повали на земята идолската заблуда и противника враг мъжествено потъпка в краката си; затова и след смъртта си към небесата полетя, увенчавайки главата си с венец и викайки: „За Тебе, Женише мой, копнея и омаяна от Твоята любов, предадох тялото си на огън за Теб; ще се поселя прочее в Твоите вечни селения, където е жилището на тържествуващите“.

Канон на мъченицата на 6, глас 8. Акростих: Христовата дева мъченица невеста с песни възпявам. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: Като мина през морето като по суша и избегна египетското зло, израилтянинът викаше: „Да възпеем нашия Избавител и Бог!”.

Припев: Света великомъченице Марина, моли Бога за нас.

Мъченице, ти, която ликуваш в Бога и се изпълваш с Неговите лъчи! По твоите молитви ми изпрати светоносен блясък, девице прекрасна.

Надарена с мъдрост и разум, мъченице Христова, ти разумно и справедливо пренебрегна непостоянството и тлението на скоропреходните неща и се удостои с небесното сияние.

Просейки закрила, към теб дохождам, почитаема мъченице победоносна: с твоите молби ме избави от житейските беди и умири смущението на страстите ми.

Просветено с мъдрост и благодат, съзнанието ти, укрепявано от божествената сила, не се уплаши от заплахите на мъчителите, Марино, мъченице за Спасителя.

Богородичен: Ти показа пътя на живота, Богомайко, зачевайки истинския Живот и раждайки Го по плът, и разкъса връзките на смъртта.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 3.

Ирмос: Никой не е свят като Тебе, Господи, Боже мой, Който въздигаш силата на Твоите верни, Благи, и ни утвърждаваш върху камъка на Твоето изповедание.

Ни огън, ни бичове, ни острие на меч, нито жестокостта на мъчителите, ни смърт, нито свирепството на зверовете те отлъчиха от божествената любов, всеблажена.

Здрава и непоклатима кула във време на изпитание бе ти, всеславна; фундамент на благочестието, поставен върху камъка на вярата, преблажена.

Сред мъчениците дева и сред девите непобедима мъченица бе ти, която се венча за Христа и Той ти даде двоен венец, всеблажена.

Проливайки се, потоците на твоите свети кърви, прекрасна девице, угасиха всичката заблуда на идолите и приведоха множество мъченици при твоя Жених.

Богородичен: Укрепени от благодатта, ние единомислено те славим като Богородица, защото си родила Този, Който на всички дава битие и Който стана плът, и си обновила света.

Седален, глас 4. Подобен: Оудивися Іосифъ:

Мъченице Христова Марино, ние, верните, те възхваляваме, защото със силата на Кръста ти мъжествено с нозе потъпка врага тиранин[166] и за нас стана пример за доблест, като погази цялата сила на врага и получи на главата си, преславна, венец от небесата; умолявай Христа да се спасим всички ние, които честваме твоята памет.

---

[166] Има се предвид вероятно мъчителят на св. Марина Олимврий – управител на източните области на Римската империя по това време (III в.). Обичайна практика е християнските автори да наричат гонителите на Църквата *тирани*, т.е. владетели, чиято власт се основава на насилието, а не на правото.

www.tezaurliturgic.ro

Слава… И сега… Богородичен, самоподобен:

Удиви се Йосиф, виждайки твоето свръхестествено и надвишаващо ума безсеменно зачатие, Богородице, и размисляйки за росата върху руното[167], за неизгарящата в огъня къпина[168] и за разцъфналия Ааронов жезъл[169], твоят обручник и пазител свидетелстваше пред свещениците с думите: „Девата ражда и след раждането пак Дева остава!“.

Песен 4.

Ирмос: Ти си моя крепост, Господи, Ти си моя сила, Ти си мой Бог и моя радост; без да Се отделяш от недрата на Отца, Ти посети нашата нищета, затова заедно с пророк Авакум зова: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Наистина богоугоден бе твоят живот – приятен за ангелите и нетърпим за демонското войнство и за служителите на тяхната свирепост. Защото към Христа ти викаше: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Като се подвиза на земята и претърпя временни болки, всеблажена, сега на небесата получаваш отплата от Владиката в безкрайните векове, славна мъченице, която с ангелите викаш: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Радва се за теб сега девическият лик, весели се съборът на мъчениците, а множеството на благочестивите, събрало се, радостно играе, пеейки на Владиката с непрестанен глас: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Ти цяла си хубава, девойко, и неопетнена, и се яви цялата всенепорочна невеста на Пожелалия красотата на душите; чрез

---

[167] Според православното тълкуване руното, пълно с роса, което използвал Гедеон, за да узнае Божията воля (Съд. 6:36-40), е символ (предобраз) на Пресвета Богородица.

[168] Историята с неизгарящия къпинов храст, който Мойсей видял в пустинята и който символизира Пресвета Богородица, е описана в глава 3 на книга *Изход*.

[169] Историята с разцъфналия жезъл на Аарон, който символизира Пресвета Богородица, е описана в глава 17 на книга *Числа*.

www.tezaurliturgic.ro

огнените мъчения се показа още по-светла, всеблажена, която пееше на Христа: „Слава на Твоята сила, Човеколюбче!“.

Богородичен: Ти единствена остана непорочна и след раждането, защото единствена ти роди ипостасното Слово – съпрестолния Син на Отца, въплътил се от теб, Богоневесто, и Го носиш в обятията си – Него, Който е напълно необятен и държи господството над всичко.

Песен 5.

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, о, незалязваща Светлина, и мен, окаяния, покри ме чуждата тъма? Но, моля Те, обърни ме и отправи стъпките ми към изпълнение на Твоите заповеди.

Бързо ти премина попрището славно на Христовите атлети[170], девойко; защото божественото желание окрили непостоянството на женския пол и показа явно, че *благочестивият разум не се влияе от страданията*[171], мъченице.

Кървавите капки, които се проляха от теб, мъченице, (ти) изтъкаха скъпоценно наметало и риза на непорочно веселие; в тях сега си облечена на небесата, богоразумна, и стоиш пред небесния Жених.

С връзките на твоите молитви, девойко, ти завърза надменената змия и неговата превъзнесена гордост доземи смири; защото Всевидецът знае да изпълни като благ волята на тия, които Му се боят.

Женихът-Слово наистина те украси с божествени венци на

---

[170] Или: *подвижници*.

[171] Или: *благочестивият разум е господар над страданията*. Думите в курсив са неточен цитат от *Четвърта книга Макавейска* 1:7: „*И от много други места бих могъл да ви покажа, че благочестивият помисъл (разум) е господар и владетел над страстите*“ (вж. и ст. 13 и 30). *Четвърта книга Макавейска,* бидейки „апокрифна“, не е сред списъка на каноничните книги на Стария завет. При все това, поради важността на нейното съдържание и включването ѝ в древни ръкописи на превода на Седемдесетте (70-те) тълковници, се издава обикновено след първите три Макавейски книги.

www.tezaurliturgic.ro

превъзходна слава, гледайки те, славна, която заради Него пострада и твърдо понесе и огнения пламък, и болките от изтезанията.

Богородичен: Виждайки очистено чрез твоето девствено раждане, Всенепорочна, човешкото естество от древната клетва, ние славим Родения от теб поради добросърдечие; Него моли, едничка Чиста Дево, за нашето спасение.

Песен 6.

Ирмос: Очисти ме, Спасе, защото много са беззаконията ми и ме изведи от греховната дълбина; към Тебе викнах, чуй ме, Боже на моето спасение.

Ти се показа запазена за Христа и непорочна красавица, всеславна Марино: чист извор и плодородна градина, истинска невяста и рай[172] неприкосновен.

Прекрасна девойка Те последва, Владико, която бързаше за благоуханието на Твоето миро, подражавайки в търпението си на Твоите пречисти и почитаеми страдания.

През мъките мъжествено премина, многострадална мъченице, и шумно погуби със силата на Кръста този, който преди умопомрачително се хвалеше много, о Марино господоименита[173].

Богородичен: Марийо, чисто и всепочитано жилище на Твореца на всичко, подай ми очистващи душата сълзи и чуй молбата ми, Всенепорочна.

---

[172] Или: *градина*.

[173] Господоименит(а), госпожоименит(а) (гр. κυριώνυμος). Речниците предлагат различни значения на думата, сред които: *кръстен на името на Господа, получил името си от Господа, подходящо или уместно наречен, най-важен, доминиращ.* В богослужебните текстове този епитет се използва най-често към Св. Богородица, чието име – Мариам – се тълкува от някои църковни автори като „господарка, госпожа“ (от евр. айа – Господ). Възможно е тук св. Марина да е наречена *господоименита* (или *госпожоименита*), т.к. името ѝ наподобява това на Св. Богородица.

www.tezaurliturgic.ro

Кондак, глас 3. Подобен: Дѣва днѣсь:

Преукрасена с красотата на девството, увенчана с нетленен венец, обагрена с кръвта на мъченичеството, сияеща с чудесата на изцеленията, ти благочестиво прие, мъченице дево Марино, награда за победата на твоето страдание.

Икос:

Когато от ранна детска възраст сърцето ти се възпламени от любов по Жениха Христа, почтена дево мъченице, ти се завтече като кошута, жадуваща за непресъхващи потоци и като опази себе си в страданието, пристигна в наистина нетленната брачна спалня на твоя Създател, славна невесто, нагиздена, преукрасена, венценосна победителка и свещоносна, разкошна, получила нетленен брачен чертог и приела като златно украшение награда за победата на твоето страдание.

Синаксар:

В 17-ия ден от този месец е паметта на света великомъченица Марина.

Стихове:

Ръката на палача те посича с меч, Марина,

ръката на Господа те увенчава с божествена благодат.

На седемнадесети Марина бе обезглавена.

В същия ден е и паметта на светите мъченици Сператий и Вероника.

По техните свети молитви, Христе Боже, помилвай и спаси нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Еврейските момци в пещта дръзновено угасиха пламъка и превърнаха огъня в роса, викайки: „Благословен си, Господи Боже, во веки!“.

www.tezaurliturgic.ro

Светлината непристъпна достойно просвети твоята душа, Марино, и със светли лъчи озари теб, която викаше: „Благословен си, Господи Боже, во веки!“.

Ти се издигна на наистина божествена висота, защото придоби възвишен разум и в светъл брачен чертог се посели, викайки: „Благословен си, Господи Боже, во веки!“.

Ти се показа като истинска невеста на Владиката, богоносна Марино, и като непобедима мъченица викаш към Него: „Благословен си, Господи Боже, во веки!“.

Богородичен: Няма вече княз от Юда, но престана[174], защото от теб неизказано изгря Владиката – надеждата на народите, Когото благославят всички *родове, племена и езици*[175].

Песен 8.

Ирмос: Когато зазвучаха музикални инструменти, безбройно множество се поклони на образа на царя във Вавилон, но тримата отроци не се подчиниха, а възпяваха Господа и Го славословеха во веки.

Възприела твърдо решение, ти с твърдост изтърпя страданията и с победни венци бе увенчана, като пееше: „Пейте на Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Брачен чертог съкровен приготви за теб на небесата, Марино, Женихът на душите – Бог Слово, Когото гледаш и викаш: „Пейте на Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

С разнообразни добродетели украсена, с още по-многобройни дарове се удостои ти и виждайки, че постигна желаното, зовеш: „Пейте на Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

---

[174] Срв. *Бит.* 49:10 (по 70-те): *„Няма да липсва княз от (коляното на) Юда, нито владетел – от чреслата (потомството) му, докато не дойде Приготвеният за него и Той е очакването на народите“.*

[175] Срв. *Дан.* 3:4, 7.

www.tezaurliturgic.ro

Ти, победителко, стана причина за спасение на мнозина и множество мъченици приведе към Христа, пеейки единогласно (с тях): „Пейте на Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Богородичен: Умилостивение[176] ни се даде чрез теб, Богородителко: защото ти едничка плати дълга, като зачена Бога и Владиката на всичко, Пречиста Дево, за спасение на всички.

Песен 9.

Ирмос: Разтрепери се всяка твар, чувайки за неизреченото Божие снизхождение – как Всевишният доброволно се понизи даже до плът и стана човек от девствена утроба; затова ние, верните, те величаем като пречиста Богородица.

Марино, мъченице Христова, ти наистина усърдно пожъна вечния и непреходен живот – насладата в рая, защото премина невредима въртящия се меч[177], светейки отдалеч с мъчеческите си кърви, девойко прекрасна.

Божествената любов изгори всяка мисъл за земното и вещественото и те показа най-непоколебима мъченица, дево, която допреди това светеше със сиянието на девството; затова всички с вяра те облажаваме, всечестна Марино.

От връзките на прегрешенията ме развържи с твоите молитви, невесто избрана, и разкъсай полицата с моите грехове, мъченице, която благолепно стоиш пред твоя Жених – всещедрия Христос, и мъглата на страстите ми разпръсни.

Престана страшната надутост на прелъстителя, защото ето, девойки, забравяйки за женското (си) естество, се подвизаха и открито спечелиха победа срещу него, поправяйки явно сега грешката на прамайката.

---

[176] Или: *очищение, примирение* (с Бога) (гр. ἱλασμός).
[177] Вж. Бит. 3:24.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Зрял живот пожънвам, без да ми вреди дървото на познанието: защото от теб, Всенепорочна, произрасна Христос – Дървото на живота, Който на всички ни показа входа към живота; затова благочестиво те проповядваме като Богородица, Всечиста.

Според гръцкия миней: Светилен, глас 3.
Подобен: **Нéбо звѣздáми:**

Марино, мъченице Господна, прекрасна дево и невесто, избави народа и града си, молейки се горещо Богу да се избавим всички от поквара, гняв и от беди.

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен.

Златоизтъкана кула и дванайсетстенен граде, престол, облян от слънце, седалище на Царя, непостижимо чудо, как Владиката ти с мляко кърмиш![178]

Хвалитни стихири на 4, глас 4. Подобен: **Ꙗ҆́кѡ дóблѧ:**

Да се подложиш на мъчителни страдания, с мъжки дух ти сама прие, всеславна, и олтарите езически на пух и прах разби; и врага тиранин, хвалещ се, че ще постави трона си по-високо от звездите[179], ти посрами, всехвална победителко Марино, а людете просвети. (два пъти)

---

[178] Във връзка с горния светилен (който е написан в по-ново време, в епохата на османското владичество) съществуват няколко обяснения. Според едно от тях някой си грък, гледайки Цариград отдалеч, съставил това песнопение, за да изрази недоумението си как сега царицата на градовете се била превърнала в седалище на владетеля (султана), който пиел от нейното мляко. Съществува и друго предание, че някой от пребиваващите в Цариград архиереи – един от много безименни новомъченици от това време – бил хванат по заповед на султана и осъден на смърт. Като стигнали до мястото на екзекуцията (откъдето се откривала гледка към Константиновия град), той се спрял и изпял горния химн, със следното окончание: „как владиката сега **отвеждаш**“ (имайки предвид себе си). Палачите му приели тези думи като неговата последна молитва, но стоящите наблизо християни ги записали и съхранили, като променили окончанието, така че песнопението да има двойно значение – от една страна, възхвала към Пазителката на Града – Пресвета Богородица - и от друга, израз на мъката им за това в какво се е превърнала някогашната цветуща столица на Християнската империя.

[179] Срв. *Ис.* 14:13: „*А в сърце си думаше: ще възляза на небето, ще издигна престола си по-горе от Божиите звезди…*“. Тези думи се отнасят за Луцифер (Сатаната).

www.tezaurliturgic.ro

Змея - причинител на злините, който някога чрез непослушание съблече Ева, ти чрез Кръста умъртви, мъченице славна, като благочестиво върза с твоите страдания свещени, имайки Христа за сила; Него умолявай да избави от поквара и беди тия, които честват с вяра твоята винаги почитана памет.

Свято множество принесе на Жениха като скъпоценна зестра, победителко най-славна – то по твоите чудеса повярва, що извърши с вяра в Христа, по-силна от наказания, от огън всеизгарящ, от изтезания, показвайки (с това), че Той, девице, от небето по божествен начин победата ти предостави.

Слава…, глас 6:

Страдалчески път измина и на родителската воля не се покори, всепочитана Марино; затова като разумна девица влезе със свещ в ръка в чертога на твоя Господ, а като мъжествена мъченица получи благодат да прогонваш всяка болест от човеците. Но с твоите молитви към Бога избави и нас, които те възпяваме, от душевни страдания.

И сега… Богородичен празничен, на същия глас:

Богородице, ти си истинската лоза, от която израсна за нас Плодът на живота; на тебе се молим, Владичице: заедно с апостолите и всички светии застъпвай се да бъдат помилвани душите ни.

Велико славословие. Тропар на мъченицата.

www.tezaurliturgic.ro

20 юли

СВ. ПРОРОК ИЛИЯ

На великата вечерня

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 8, глас 1.
Подобен: **Небⷭ҇ныхъ чинѡ́въ:**

Милосърдни Слове, Ти, Който на огнена колесница пресели от земята Тесвитеца Илия, по неговите молитви спаси нас, които вярно Те славим и неговата божествена и досточтима памет радостно честваме. (два пъти)

Не в трус, а в тих ветрец Божието присъствие[180] видя ти, богоблажени Илия, което те просвети в древност; а като възседна четириконна колесница, по чуден начин небето прекоси, предизвиквайки удивление, богоблажени. (два пъти)

Нечестивите свещеници закла с нож, небето с дума ти затвори, та дъжд на земята да не завали, от ревност божествена разпален, а Елисей изпълни с двойна благодат от Бога, оставяйки му кожуха твой, Илия мъдри.

Други стихири, глас 2. Самогласни. От архиепископ Йоан:

Две светила изгряха във вселената – всесветлият Илия и Елисей; единият с божествено слово затвори небесните извори, изобличи царя и с огнена колесница на небето се възнесе; другият безплодието на водата развърза и като прие

[180] Гръцката дума, използвана в оригинала – παρουσία – означава и „пришествие“. Според св. отци в тихия ветрец Илия предвидил бъдещото пришествие на Бог Слово.

www.tezaurliturgic.ro

двойна благодат, река Йордан на две раздели. И сега ликуват с ангелите те и за нас се молят да се спасят нашите души.*

Огнена колесница те понесе във въздуха като вихрушка към небето и ти даде огнедишаща чудотворна благодат, тесвитецо Илия, като те направи нетленен – да не видиш смърт, докато не (дойдеш да) проповядваш края на всичко. Затова дойди, като ни наставляваш с делата си преславни.*

Незалязващо светило на църквите, пророче Илия! Разпалван от божествена ревност, ти затвори небесните извори[181], бе хранен от врана[182], изобличи царя и изби свещениците[183]; свали огън от небето и умори двама петдесетника[184]; нахрани вдовицата с елей и шепа брашно и сина ѝ с молитва възкреси[185]; огън разпали във водата[186]; водите на река Йордан премина пеш, с огнена колесница на небето се възнесе и остави двойна благодат на Елисей[187]. Моли се непрестанно на Бога да спаси нашите души.*

Слава…, глас 6. От Византиеца:

Дойдете, всички православни, да се съберем днес във всечестния храм на богоречивите пророци и псаломски да изпеем мелодична песен на нашия Христос Бог, Който ги прослави, и с веселие и радост да възкликнем: Радвай се, великоименити Илия, земни ангеле и небесни човече! Радвай се, Елисее всечестни, който прие от Бога двойна благодат! Радвайте се, горещи застъпници, закрилници и лекари на душите и телата на христолюбивия народ! От всяко вражеско нападение и нещастие и всякакви опасности избавете тия, които с вяра честват вашата празнувана от всички памет.

---

[181] 3 *Царств*. 17:1.
[182] 3 *Царств*. 17:2-6.
[183] 3 *Царств*. 18:17 и сл.
[184] 4 *Царств*. 1:9-12.
[185] 3 *Царств*. 17:10-23.
[186] 3 *Царств*. 18:34 и сл.
[187] 4 *Царств*. 1:6-12.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Литийни стихири самогласни, глас 1. От патриарх Герман:

Ревнителят Илия и господар над страстите небоходец става днес и се посвещава в тайната на всемирното спасение. О, с каква велика слава се удостои летящият високо пророк и превъзходна украса на пророците! Защото със (своите) подвизи той се показа като ангел в плът и безплътен човек. Нека го възпеем и да кажем: Защити ни, мъдри, в съдния ден!

Давидски днес, верни, да почетем с песни Господния пророк и пресветъл ревнител Илия Тесвитец; защото той закова небето с език като желязо и плодородната земя направи безплодна. О, чудо! Тленният човек в нетление се облече и прекосява небесата с огнена колесница, дарявайки с кожуха (си) Елисей с двойна благодат; царе изобличава и непокорния народ с глад изтощава. Посрами всички нечестиви свещеници и възкреси с дума сина на вдовицата. По неговите молитви, Христе Боже наш, запази в мир нашите православни царе и им подари победни трофеи срещу варварите.

Слава…, глас 4. От Арсений:

Ти бе взет с огнена колесница и пренесен в световидна страна, о Тесвитецо Илия. И както посрами нечестивите пророци и свърза небето с дума, така развържи и нашите грехопадения с твоите молитви към Господа и спаси душите ни.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен празничен, на същия глас:

От всякакви беди съхранявай твоите раби, благословена Богородице, за да те прославяме, надежда на нашите души.

Стиховни стихири, глас 8.
Подобен: Ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

Пречудният пророк Илия, просветил ума (си) със светлина, стана целият божествен; виждайки неправедния съд на нечестивия цар, той негодува, затова му съобщава, че е отхвърлен от Божия съд, също и царицата като немилостива и златолюбива предава на Божия съд[188]. Но по молитвите на Твоя пророк Илия, Христе, спаси всички нас като милосърден.*

Стих: Мойсей и Аарон сред свещениците Му и Самуил — сред призоваващите името Му.[189]

„Докога, Господи, пътят на нечестивите ще преуспява, рече ти, пророче. - Ти насади и те се вкорениха и родиха плод на беззаконие; наистина и те самите зле погинаха в своето нечестие. Ще викнат към Теб и няма да (ги) чуеш. Защо си ми показал нечестието на законопрестъпните съдии?“*

Стих: Ти си свещеник навеки по чина Мелхиседеков.[190]

Досточтими сред пророците, велики Илия, с твоите молитви избавяй от беди, скърби и люти напасти празнуващите твоето честно възхождане (на небето); та ние, христоименитите люде[191], винаги да почитаме и облажаваме теб, преславни пророче.*

Слава…, глас 6:

Пророче и проповедниче Христов, ти никога не се отде-

[188] 3 *Царств*. 21 гл.
[189] *Пс*. 98:6, по 70-те.
[190] *Пс*. 109:4.
[191] Т.е. носещите Христовото име, християните.

www.tezaurliturgic.ro

ляш от престола на Величието и все пак винаги посещаваш всеки боледуващ. Служейки във висините, ти благославяш вселената и навсякъде си прославян. Изпросвай умилостивение за нашите души.

И сега…, Богородичен възкресен, на същия глас:

Моят Творец и Избавител Христос Господ произлезе от Твоята утроба, о Пречиста, и в мен – човека - се облече и от древното проклятие освободи Адам; затова Теб, Всечиста, като Божия Майка и истинска Дева непрестанно възпяваме с ангелския поздрав: „Радвай се, Владичице, закрила, покров и спасение на нашите души!“.

Тропар, глас 4:

Ангелът в плът, основата на пророците, вторият предтеча на Христовото пришествие, славният Илия изпраща свише благодатта на Елисей да прогонва болести и да очиства прокажени. Затова и дава изцеление на ония, които го почитат.

Слава…, И сега…, Богородичен възкресен

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез Тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно Кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь тропарят на пророка два пъти, Слава…, И сега…, Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: Гро́бъ тво́й сп҃се:

На огнена колесница като на ветрени криле качи се ти, божествени пророче, и към небесата преславен път поемаш

www.tezaurliturgic.ro

днес, изпращайки отгоре двойна благодат и кожуха си на Елисей.*

Слава… И сега… Богородичен:

Всички, що с любов прибягваме към твоята благост, знаем, че си Майка Божия, наистина Девица и след раждането била; ти си наша закрила, в теб грешните придобихме в изкушенията спасение, едничка всенепорочна.

Втори седален, глас 3:

Твоят храм божествен изобилно дава на всички изцеления, пречудни пророче; с предивния Елисей молете се заедно на Христа да изпрати мир за света и велика милост на людете, които ви почитат.*

Слава… И сега… Богородичен:

Кой където спасение намира, там с право и прибягва; и кой друг, ако не ти, Богородице, си такова пристанище, запазващо нашите души?*

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премудрости:

На Премъдростта любител, ти, всепочитани пророче, изобличи неправедния цар, който вършеше неправда явно и убеди го да възкликне: „Наистина един е Бог – Който Илия проповядва!“[192]. А също и Иезавел изобличи за присвояването (на имота) и златолюбието[193]. Пророче и предтече на Христовото пришествие, Илия великоименити, моли се на Христа Бога да даде прошка на греховете на тия, които вярно славят твоето възшествие (на небето).*

Слава… И сега… Богородичен:

Всички родове човешки те облажаваме като дева и едничка

[192] Вж. 3 *Царств*. 18:39.
[193] Вж. 3 *Царств*. гл. 21.

www.tezaurliturgic.ro

измежду жените, която безсеменно роди Бога по плът; защото в теб се всели огънят на Божеството и ти хранеше с мляко като младенец Твореца и Господа. Затова ангелският и човешкият род достойно славим твоето пресвято раждане и единогласно те възпяваме: моли се на Христа Бога да дари прошка на греховете на тия, които с вяра се покланят на твоята пресвята Рожба.*

Степенни антифони – антифон 1 на глас 4.
Прокимен, глас 4:

Ти си свещеник навеки по чина Мелхиседеков.

Стих: Рече Господ на моя Господ: „Седни от дясната Ми страна, докле туря Твоите врагове подножие на нозете Ти“.

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на пророка, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже... ... И следната самогласна стихира, глас 4:

На огнена колесница, на облак бе взет и в светла страна се пресели ти, Тесвитецо Илия, след като посрами гнусните пророци. Ти, който с дума свърза небето, развържи и нашите съгрешения с твоите молитви към Господа и спаси душите ни.

Канон на пророка, от монах Йоан, глас 2. Акростих (без богородичните): Възпявам, танцувайки, чудесата на Илия.

Песен 1.

Ирмос: Да пеем победна песен на Господа, Който в древност упъти народа през морето, а потопи в него фараона с

www.tezaurliturgic.ro

цялото му войнство, защото се прослави.

Припев: Свети пророче Илия, моли Бога за нас.

Пожелали заслужено да възпеем огнедишащата сила на Илиевите чудеса, храбростта на (този) огнеобразен и драгоценен език на Духа, ние се събрахме.

Прости, богоносни, и недоумението и неблагозвучието на нашия беден език премахни и проясни чрез действието на Духа в теб, за да възпеем твоите чудеса.

На тия, що се покоряват на Твоите благопочитани повеления, Слове, Ти позволяваш (да вършат) свръхестествени дела и чрез Духа (им) подчиняваш портите на дъжда, като така словото им утвърждаваш.

Богородичен: Да пеем победна песен на Господа, Който от Дева се роди и света обнови, и чрез нея божествен живот ни дари, защото се прослави.*

Песен 3.

Ирмос: На камъка на вярата ме утвърди и разшири устата ми срещу враговете ми; затова се развесели духът ми, когато пея: няма свят като нашия Бог, нито праведен освен Тебе, Господи!

Колко превъзходен Угостител е Този, Който чрез врани ти устройваше пищно угощение, пророче[194] – Този, Който Сам насища всяко живо същество с благоволение! Към Него всички викаме: Ти си нашият Бог и няма свят освен Тебе, Господи!

Благодарност на Благодетеля и Попечителя, Който по Своята неизказана грижа направи така, че взаимно да се хранят вдовица и пророк![195] Към Него всички викаме: Ти си наши-

[194] Вж. 3 *Царств*. 17:2-6.
[195] Вж. 3 *Царств*. 17:8-16.

www.tezaurliturgic.ro

ят Бог и няма свят освен Тебе, Господи!

Заключил дъждовните облаци, ти от остатъците направи непрестанно да вали храна на гладуващата жена в Сарепта[196]. Затова и викаше: „Няма свят освен Тебе, Господи!“.

Богородичен: Ти едничка повече от всички от века (хора) се удостои с велики и свръхестествени дела: защото прие в утробата си Бога, Когото цялото творение не може да вмести, и Му даде плът. Затова всички те почитаме като Богородица.

Седален, глас 8. Подобен: Премѫдрости:

Извора на чудеса, украсата на пророците, всички верни с песни да възхвалим Тесвитеца Илия: по плът бидейки той безсмъртен още, като мъртъв уверява във възкресението от мъртвите. Затуй, получил дръзновение пред Бога, дава изцеления на тия, що с вяра просят и моли се усърдно на Христа да даде прошка на съгрешенията на тия, що с любов празнуват неговата свята памет.*

Слава… И сега… Богородичен:

В множество беди изпаднах аз от видими и невидими врагове, обхванат от бурята на моите безчислени съгрешения; и като към гореща застъпница и мой покров прибягвам към пристанището на твоята благост, Чиста. Затова, Богородице Пречиста, моли се усърдно на Въплътилия се безсеменно от теб за всички твои раби, които непрестанно ти се молят, като Го молиш винаги да дава прошка на съгрешенията на тия, които достойно възпяват твоята слава.*

[196] Вж. 3 *Царств*. 17:10-16.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 4.

Ирмос: Чух, Господи, тайната на Твоя промисъл и прославих непостижимата Ти сила, Човеколюбче.

Ти очевидно се показа изкоренител на злобата и насадител на добродетелта, затова те почитаме, пророче.

Заради смъртта на момчето (си) вдовицата, която те хранеше, пророче, те обсипа с тежки думи и към възкресяването му те подтикна[197].

Изобрази ти явно славата на Троицата, когато с трикратно вдъхване върна детето живо на майка му[198].

Колко се разпали, горейки с божествен плам и ревност, о пророче, изобличавайки царя, който вършеше беззакония.*

Богородичен: Молим те, Чиста, която безсеменно зачена Бога: моли се винаги за твоите раби.*

Песен 5.

Ирмос: Подателю на светлината и Творче на вековете, Господи! Напътствай ни в светлината на Твоите повеления, защото освен Тебе друг бог не знаем.

Отеческият закон, Илия, те показа като истинен вещител, чудотворец, който изменя природните стихии и свещена жертва изгаря с вода[199].

Като служител на истината, преподобни, ти превъзходно посрами пророците на гнусното безчестие, всеблажени Илия, като явно изобрази силата на Троицата[200].

---

[197] Вж. 3 *Царств*. 17:17-18.
[198] Вж. 3 *Царств*. 17:19-23.
[199] Вж. 3 *Царств*. 18:31-38.
[200] Има се предвид, че Илия заповядал на присъстващите да облеят три пъти жертвеника с вода.

www.tezaurliturgic.ro

Като свещенодействаше на Словото на благодатта, Илия, ти закла нечестивите свещеници с твоите невинни ръце, облечен в ревност като в дълга до нозете дреха.

Богородичен: Към теб, родилата Христа, Твореца на всичко, ние викаме: „Радвай се, Чиста, радвай се ти, която ни яви Светлината; радвай се ти, която вмести невместимия Бог!“.

Песен 6.

Ирмос: Обкръжи ме най-дълбока бездна от прегрешения, но като пророк Йона се моля: „Господи, Господи, изведи от поквара живота ми!“.

Образец на богобоязливост и най-чист живот, насадител на чистота бе ти, богоносни Илия, боговдъхновени подражателю на ангелите.

Яростта на жената пророкоубийца те уплаши, боговдъхновени Илия, и обърна в бягство теб, който получи (власт) да връзваш и развързваш дъждовете[201].

Преклонил колена и издигнал духовен взор към висините, с молба свещена развърза ти (небето) и напои с дъжд земните бразди.

Богородичен: Къпината в Синай, която говореше, без да изгаря от огъня, те предизобразява, Майко Приснодево Безневестна, Богородице Марийо.

Кондак, глас 2. Самоподобен: Прро́че и҆ прови́дче:

Пророче и предзрителю на великите дела на нашия Бог, великоименити Илия, който с думата си спря дъждовните облаци: моли се за нас на единствения Човеколюбец.

[201] Вж. 3 *Царств*. 19:1-4.

www.tezaurliturgic.ro

Икос:

Виждайки голямото беззаконие на човеците и Божието безкрайно човеколюбие, пророк Илия се смущаваше и негодуваше, и безмилостни слова към Милостивия отправи. „Разгневи се, той извика, на тези, които Те отхвърлят, най-праведни Съдия!“. Но никак не подтикна сърцето на Благия да накаже тези, които Го отхвърлиха; защото винаги от всекиго очаква покаяние единственият Човеколюбец.

Синаксар:

На 20-ия ден от този месец извършваме помен за огненото възшествие на небесата на светия славен пророк Илия Тесвитец[202].

Стихове:

Задържа дъжда този, който три пъти свали огън долу[203], раздели водата (на Йордан) Илия, бързайки нагоре[204].

С колесница беше грабнат ти около двайсетия (ден), коннико Илия.

По неговите свети молитви, Боже, помилуй нас. Амин.

Песен 7.

Ирмос: Горящата къпина на планината и прохладната пещ халдейска явно те предизобразяват, Богоневесто; защото божествения невещественен Огън във веществената (си) утроба прие, без да изгориш. Затова на Родилия се от тебе пеем: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

---

[202] Тесвитец – така е наречен св. пророк Илия в Свещеното Писание (напр. 3 *Царств*. 17:1). Прозвището му произлиза от родното му място – гр. Тесва (Тезвия) в Галаад, който традиционно се свързва с дн. Ал-Истив, на 12 км северно от р. Явок.

[203] Вж. 3 *Царств*. 17:34-38; 4 *Царств*. 1:9-12.

[204] Вж. 4 *Царств*. 2:8.

www.tezaurliturgic.ro

Облечен чудно с божествената подкрепителна сила, боговдъхновени Илия, ти с едно хранене за четирийсет дни измина дългия път[205]. Така в Хорив танцувайки, пееше: „Благословен е Бог на нашите отци!“.

Полъх от тих вятър ти показа Господа, Илия, ревнителю за Вседържителя Бога, не бурен вятър, нито трус, нито огън страшен[206]. Затова на кроткия Иисус пеем: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

С боговидение и пророчески дар като великия Мойсей се удостои ти, боговдъхновени Илия, помазвайки чрез Духа пророци и царе; и като стана очевидец на Христовата слава на Тавор, пееш: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Богородичен: В последните тия дни[207] ти свръхестествено роди безсеменно по плът, Пречиста, безначалния и предвечен Господ – Сина, Мъдростта и Силата на Отца, за обновление на земните. Затова към Родилия се от тебе викаме: „Благословен е Бог на нашите отци!“.*

Песен 8.

Ирмос: Разпаленият безмерно неукротим огън се уплаши и отстъпи от непорочните тела на отроците, съобразни на душите им; а когато вечноживият пламък се обезсили, чу се непрестанна песен: „Всички дела възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Хубава награда си намери Ахав – пълното унищожение на своя род, изобличен от пророка, като възмездие за несправедливото убийство[208]; а Тесвитецът с огнена мисъл възпяваше песен на Подателя на живота: „Всички дела възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

---

[205] Вж. 3 *Царств*. 19:8.
[206] Вж. 3 *Царств*. 19:11-12.
[207] Срв. *Евр*. 1:2.
[208] Вж. 3 *Царств*. гл. 21.

www.tezaurliturgic.ro

Слезе за теб, Илия, като изряден Божи служител огън от небето, който изгори два пъти по петдесет от твоите гонители[209]; затова на Притежаващия вечния живот боголепно възпяваше песента: „Всички дела възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Понеже беше насадител на чистота Христос, пребожественият Потомък на Девицата, те посвети в тайната на божественото въплъщение и на Тавор ти показа непостижимата светлина на Божеството в Своята плът[210], а ти възклицаваше: „Всички дела възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Богородичен: Всеобхватна бе утробата на Божията Майка – като прие Словото, овеществено по плът, от нея съединено ипостасно в земен образ, тя се показа като Божи град, в който Всевишният благоволи да живее. Нему пеем: „Всички дела възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.*

Песен 9.

Ирмос: Благословена, всечиста Богородице, която яви Звездата, предхождаща слънцето[211] и която неизказано даде плът на Бога, дошъл при нас телесно от девическа утроба, ние те величаем.

Като извървя своя земен път, без да се огъне пред човеци и с кожуха (си) премина през йорданските води[212], въздушният колар Тесвитец извърши странно пътешествие небесно чрез Духа.

Изгарян от ревност по благочестието, Тесвитецът бе взет на огнена колесница, като хвърли кожуха (си) на Елисей, от

[209] Вж. 4 *Царств.* 1:9-12.
[210] Вж. *Лук.* 9:28-31.
[211] Христос понякога е наричан в Свещеното Писание *„утринна звезда“* – вж. *Откр.* 2:18; 22:16; срв. 2 *Петр.* 1:19.
[212] Вж. 4 *Царств.* 2:8.

www.tezaurliturgic.ro

когото не можа да се скрие и заедно с него му остави двойна божествената благодат[213].

Тесвитецът – явен боговидец, заедно с Мойсей вижда на Тавор това, което *око не е видяло, ухо не е чуло, и сърцето на земните хора не е помисляло*[214] – въплътения Господ Вседържител.

Богородичен: Богородице, ти, която премахна древното сурово осъждане и въздигна прамайката, която стана причина за сближаването на нашия род с Бога, която си мост към Твореца, ние те величаем.

Светилен, глас 3. Подобен: **Свѣте неизмѣнный:**

Светлината, Която те показа небошествен водач на огнена квадрига[215], Илия, никак не те погълна; защото с глинен език ти огън свали долу и пресуши дъждовете.

Слава… , друг светилен:

Към небесната окръжност ти с огнената колесница се възнесе; и сега, бидейки до Светлината близо и наглеждайки тия, що вярно честват твоята памет, духовна светлина ни давай.*

И сега… Богородичен:

Дево, ти, която роди Светлината, умолявай с молитвите си твоя Син, Богородице, да се смили и спаси от вечния мрак мен, който се уповавам на твоята свещена помощ.

Хвалитни стихири на 6. Глас 8,
подобен: **Что̀ ва́съ нарече́мъ:**

Когато ти, боговдъхновени пророче, с добродетели по Бога и чист живот бе приет от Него, получи власт и творението по твое усмотрение изменяше, портите на дъжда по твоя

[213] Вж. 4 *Царств*. 2:9-14.
[214] Срв. 1 *Кор*. 2:9.
[215] Колесница с впряг от 4 коня.

www.tezaurliturgic.ro

воля заключи, огън от небето свали и враговете погуби. Моли се да се спасят нашите души.

Горейки от ревност по Господа, ти открито изобличи беззаконните царе и с жар умъртви нечестивите свещеници; по чуден начин ти запали огън с вода, храна неръкотворна ти достави и Йорданските води с кожуха си премина. Моли се да се спасят нашите души.

Когато ти, пророче, наистина показа на земята небесния живот, обогатявайки се с ипостасния[216] живот, умрелия ти възкреси с дъха си, оставайки все още по-силен от смъртта[217]; на огнена колесница се качи, въздигайки се нависоко. Моли се да се спасят нашите души.

Други стихири, глас 1, самогласни. От патриарх Герман:

Ревностният Илия и победителят над страстите днес се носи във въздуха, първият посветен в тайната на всемирното спасение. О, с каква удивителна слава се удостои летящият към небето пророк, превъзходната украса на пророците! Защото със своите храбри дела той се яви като ангел в плът и безплътен човек. И тъй, като го хвалим, нека да речем: Застъпи се за нас, мъдри, в съдния ден!

С духовни песни всички да възхвалим пророците Христови: защото Тесвитецът Илия стана небесен пътешественик, а с кожуха (му) Елисей двойна благодат прие от Бога. Те се явиха като светли светилници на вселената, молещи се непрестанно за нашите души.

Нека днес, верни, давидски почетем с песни Господния пророк: Тесвитеца Илия и пресветлия ревнител. С думата (си) той небето като кожа запечата и плодовитата земя направи я безплодна. О, преславно чудо! Земен човек не даде

[216] Или: истинския.

[217] Има се предвид както възкресяването сина на вдовицата в Сарепта Сидонска, така и това, че св. пророк Илия все още не е вкусил смърт, т.е. не е победен от нея.

www.tezaurliturgic.ro

на небето дъжд да завали. О, чудо! Тленен човек в нетление се облече и на колесница огнена към небесата се завтече; с кожуха (си) той двойна благодат на Елисей дари, царете изобличи и непокорния народ с глад мореше, нечестивите свещеници всички ги посрами и сина на вдовицата с дума възкреси. По неговите молби, Христе Боже наш, запази в мир отечеството наше и ни дарувай победи и надмощие над враговете.

Слава…, глас 8:

Пророческите върхове и всесветли светилници на вселената нека с песни да почетем, верни, Илия и Елисей, и към Христа да възкликнем радостно: „Благоутробни Господи, подай на людете Си, по молитвите на Твоите пророци, прошка на греховете и велика милост!“.

И сега… Богородичен празничен:

Владичице, приеми молитвите на Твоите раби и ни избави от всякакви нужди и скърби.

Велико славословие. Тропар на празника.

www.tezaurliturgic.ro

18 август

УСПЕНИЕ НА ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

Тази служба е отпечатана през 1837 г. под редакцията на Йеромонах Неофит Рилски. Тя е автентичната служба, която се служи в Рилския манастир и по цялата страна през вековете. До момента, в който еп. Партений не я редактира. Той я отпечатва и разпространява, докато е софийски викарий. Така неговата редакция добива по-голяма популярност от тук предложената автентична служба, която се е служила на трите празника на св. Йоан Рилски.

Архимандрит Макарий Чакъров

Намира се на с. 152

www.tezaurliturgic.ro

3 септември

СВЕТИ ТЕРВЕЛ*, ПРЪВ БЪЛГАРСКИ ЦАР**

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, глас 1.
Подобен: **Всехва́льнїи мⷱ҇ницы:**

Всеблажени Тервеле мъдри, ти стана за България велико светило и поборник и пръв цар, като украси и просветли душата си с божествено благочестие в Духа, славни. Затова моли се да бъдат дарувани мир и велика милост на тези, които те почитат. (два пъти)

Богомъдри Тервеле прочути, ти пренебрегна всичко като измет, с вяра се присъедини към божествения сонм на монасите и приучи сърцето си към божествена любов подобно на безплътен, о, славни. Затова моли се за тези, които те възпяват, да бъдат дарени с благословение и велика милост. (два пъти)

Трижди блажени Тервеле крепки, (ти) бе за народа си велик застъпник и защитник, вечносветещо светило, извор на състрадание и море от милост, като подражаваше на

---

* В службата е предпочетен вариантът на името Тервел (вместо Тривелий), тъй като той е придобил гражданственост у нас.
** Настоящата служба е съставена на старогръцки от монахиня Филарета от монастира „Св. Богородица Икосифиниса", Гърция, през април 2010 г.

www.tezaurliturgic.ro

Христа, нашия Бог; Него моли да дарува на душите ни мир и веселие.

Паството ти в България, свети, ведро празнува с псалми твоята вечно почитана памет и тържествува с божествени мелодии, като почита теб, блажени Тервеле, велик поборник, който непрестанно раздаваш благословение и велика милост.

Слава…, глас 8:

Апостолски живя на земята като пръв и богодаруван цар на българската земя, Тервеле всечудни, просиял в правда и мъжество, и всяка друга добродетел, увеличавайки таланта на живота по Бога. Защото, като възненавидя земното богатство, с готовност се оттегли и с радост пристъпи към монашеския образ. И сега, живеейки в горното[218] свръхестествено и свръхразумно царство, моли се като любещ баща твоето паство да бъде запазено невредимо от всякакви ереси.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Царят Небесен от човеколюбие на земята се яви и сред човеците живя, защото като прие от чистата Дева плът и произлезе от нея с тази плът, Той пребъдва единствен Син, двойствен по природи, но не и по лица; затова, проповядвайки Го като наистина съвършен Бог и съвършен човек, ние изповядваме Христа за наш Бог. Майко, непознала брак, моли Го да помилва нашите души.

Вход. Паримии на св. Константин и Елена (21 май)

На литиите – стихира на храма и на светията. Глас 1:

Ти от младини се посвети на Твореца, Царя и Владиката на вековете, с благочестиви дела украси душата си като боговенчан цар, като се показа, блажени Тервеле, баща на

[218] Т.е. небесното.

www.tezaurliturgic.ro

бедни, онеправдани и страдащи. Затова днес твоят народ, радвайки се в Господа, изпросва от сърце велика милост по твоите молитви.

Глас 3:

Като живя евангелски на земята в благодат, подражавайки на Спасителя, ти стана свещен началник на твоето паство с болки и несгоди от нечестивия, о, боговенчани добропобедни Тервеле, похвала на царството. И сега, като предстоиш с редиците на светиите пред трона на непоносимата Божия слава[219], пази от опасности твоите раби, които почитат паметта ти.

Глас 5:

Като светоносна утринна звезда изгря за света, о, всеславни Тервеле, като просвети душите на намиращите се в мрака на безбожието с евангелските увещания и с наистина светия си живот, сред богатство и слава, като воин Христов; Него моли сега дръзновено за спасението на рабите си.

Слава…, глас 5:

Имайки Христа за обитател в душата си, ти живя в този свят като пришълец и странник, Тервеле, предвождайки непрестанно народа си и отблъсквайки доблестно варварските пълчища с непобедимото оръжие на Кръста, както някога великият Константин, и прилепвайки се о Бога, Който прие издигането на ръцете ти[220] и чрез тебе дарува на всички ни велика милост.

И сега… Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните,

[219] Тук по описателен начин е преведено словосъчетанието «θρόνῳ τῷ ἀστέκτῳ παριστάμενος». Има се предвид това, че Божията слава не може да бъде понесена от слабото човешко естество.

[220] Има се предвид въздигането на ръцете при молитва според древния обичай (срв. 1 Тим. 2:8).

www.tezaurliturgic.ro

както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

Стиховни стихири, глас 2.
Подобен: Є҆гда̀ ѿ дре́ва:

За пръв цар от Бога бе даден на България (ти), мъдри Тервеле, за да просвещаваш всички, които идват при теб и да посадиш светото слово в сърцата на твоите чада, които те обичат, свети. Затова и ние радостно те възхваляваме, като просим благодат и небесен мир.

Стих: Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах.

Като извървя, отче, наистина тесния божествен евангелски път, подкрепян от благодатта на божествения Дух, и като закопня неизказано за небесната светлина, ти остави суетата на двореца, обличайки се във великия подвижнически и прекрасен (монашески) образ, мъдри Тервеле блажени.

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост.

Днес цяла България тачи с песни твоята памет и пречуден живот, божествени Тервеле свети, и с душевна радост вика: „радвай се“ на теб, нейния горещ застъпник и молитвеник при всякакви болки и нападения на видими и невидими врагове.

Слава…, глас 4:

Богоприемни[221] Тервеле, ти се показа като Христов воин и пазител на Неговите закони, пръв цар и гордост на България, като отблъсна далеч от нея вражеските пълчища и печалните несгоди чрез безмерни милостини и богоподражателно състрадание. Затова днес твоят народ с благодарно сърце празнува многосветлата ти памет, следвайки живота ти и изпросвайки божественото ти застъпничество пред Спасителя на нашите души.

[221] Т.е. възприет от Бога, богоугоден.

www.tezaurliturgic.ro

И сега… Богородичен празничен, на същия глас:

От всякакви опасности пази твоите раби, благословена Богородице, за да те славим, надеждо за нашите души.

Отпустителен тропар, гл. 3. Подобен: **Бж҃твенныѧ вѣ́ры:**

Велика гордост на България, пръв неин цар и избавител бе ти, Тервеле славни; като украси живота си с подвизи, ти се удостои с небесното царство. Затова се моли, всеславни, на Христа Бога да ни дарува велика милост.

Слава… И сега… Богородичен възкресен, на същия глас:

Теб, ходатайстващата за спасението на рода наш, възпяваме, Богородице Дево, защото с плътта, която възприе от теб, твоят Син и наш Бог претърпя страдания на Кръста и ни избави от тлението като Човеколюбец.

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь тропарят на светията два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й сп҃се:**

Като си послужи богомъдро като воин на Царя Христа, ти се показа светило и поборник на паството си, отблъсвайки редиците на безбожните варвари, о, Тервеле, и го отведе към широтата на свободата[222] и на благоустроената[223] държава, затова те възхваляваме.

Слава… И сега… Богородичен:

Действително си по-високо от небесните ангелски войнства, Дево, понеже носеше в обятията си Владиката и Господа, и неизказано кърмеше с мляко Този, Който храни

[222] Букв. облекчението.
[223] Букв. притежаваща добри закони.

www.tezaurliturgic.ro

всяка душа и творение със (Своето) слово[224]; затова ти се покланяме.

Втори седален, глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Великият поборник на България, който добре прие царство свише, божественият Тервел нека бъде почетен сега с химни и незамлъкващи песни и нека бъде увенчан с наистина благовонни цветя. Защото ходатайства пред Твореца за нашите души.

Слава… И сега… Богородичен:

По волята на Отца при тебе, Дево чиста Мариам, от висините дойде Гавриил и извика: „Радвай се!“. Тогава Бог Слово се въплъти неизменно, безсеменно и свръхестествено в твоята света утроба и възсъздаде нашата някога паднала природа.

Седален, след полиелея, гл. 3. Подобен: Красотѣ дѣвства:

Като живя, Тервеле, свят живот сред големи скърби, ти стана образец за народа си и известна похвала; затова и цяла България с вяра величае твоето честно име, като вика: „От всяка нужда ме пази, богоносни отче, с твоите молитви!”.

Слава… И сега… Богородичен:

Неописуемият Бог и Господ възприе човешки образ, Пречиста, като се смили състрадателно над това свое създание и от тебе, Владичице, изгря, като най-велико слънце, прогонващо всенечестивия и скверен мрак на идолите с истинското светосияние на божественото възкресение.

[224] Или: храни всяка душа и творение с разум.

www.tezaurliturgic.ro

Степенни – антифон 1, глас 4.
Прокимен, глас 4

Издигнах избраника измежду народа, намерих Моя раб Давид, със светия Си елей го помазах.

Стих: Затова, Боже, Твоят Бог Те помаза с елей на радост.

Евангелие – на св. Константин Велики.

Псалом 50.

Глас 2: Слава… По молитвите на боговенчания цар, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега… Богородичен: По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилуй ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Днес Христовата Църква в България като твое стадо благоговейно почита твоя живот, подвижническо житие[225] и помощта (която оказа) към народа си в нерадостни времена, Тервеле богоугодни; нея пази от опасности, ереси и скърби като любещ баща.

Канон, глас 4. Акростих: „Похвала на богоносния Тервел“.

Песен 1.

Ирмос: Ще отворя устата си и ще се изпълни с Духа, и ще излея слово към Царицата Майка, и ще се явя, ведро тържествуващ, и ще възпявам радостен нейните чудеса.

Припев: Свети благоверни Тервеле, моли Бога за нас.

Едничкия Владетел и всеблаг Господар умолявай, блажени Тервеле, моля те, да ми изпрати небесна благодат, та да

[225] Т.е. начин на живот.

www.tezaurliturgic.ro

увенчая с похвали твоя свят живот.

Приеми сега словесната похвала на твоите раби, трижди блажени Тервеле, всепобеждаващ царю, и подай свише благословение на душите на призоваващите твоето велико име.

С пот и скърби, и при трудни обстоятелства, като постави своите душевни основи в Христа, ти стана велик светилник и водач, Тервеле славни, досточудни.

Богородичен: Светлоименита Владичице, одушевено вместилище на светлината, просвети сега с невеществено просветление потъмнелите от много грехове души и укорителния мрак отдалечи.

Песен 3.

Ирмос: Твоите песнопевци, Богородице, жив и изобилен Изворе, събрани в хор, духовно утвърди; и в божествената твоя слава ги удостой с венци на славата.

Страната на българите се усили и бе избавена от всеки гняв при твоето царуване, славни Тервеле мъдри; затова сега радостно почита с любов твоето успение.

Твоята родина, блажени, която някога избави от беди, се весели сега (в деня) на наистина светлоносната ти памет, Тервеле, и с благодарна душа прославя твоя живот.

Всред светски грижи, всякакви обстоятелства и светска суета ти бе устремен към божествения пристан; затова твърдо се подвизаваше като воин на Твореца.

Богородичен: Пречиста Дево, моли човеколюбивия Бог, Когото си родила, да избави твоите раби от болести и нещастия, за да славим тебе – най-висшето творение.

www.tezaurliturgic.ro

Седален, гл. 3. Подобен: Бж҃твенныѧ вѣры:

Имайки свят живот, ти се показа велика опора за родината си, богоблажени Тервеле; и като извървял пътя си в подвиг, бе причислен към чиновете на преподобните; заедно с тях се застъпвай пред прославилия те Господ да дари на всички прошка на грехопаденията.

Слава… И сега… Богородичен:

Със слизането на Божествения Дух Единосъщното Слово стана плът в твоята утроба, Богоневесто, за да обожи възприетото (от Бога) смъртно естество и да избави от проклятието всички, които те почитат и облажават, Дево, що едничка роди ни радостта.

Песен 4.

Ирмос: Седящият славно на престола на Божеството, Пребожественият Иисус, дойде на лек облак и с пречистата (Си) длан спаси тия, които викаха: „Слава на Твоята сила, Христе!“.

Още от дете ти свято посвети себе си на Владиката на творението, богоразумни, и се украсяваше с божествено благочестие – добродетелите на предците (ти), Тервеле, и стана почитано вместилище на благодатта.

Наблюдавайки блясъка на небесната красота, изцяло се привърза към Царя на всичко и наш Бог; чрез усъвършенстване в добродетелите стана велик поборник за своя народ, о, Тервеле.

Ти бе стена на България срещу враговете, о, Тервеле, прогонвайки надалеч варварските пълчища с благодатта на живоносния знак[226], който подкрепяше твоята душа и мисъл, всеблажени.

[226] Т.е. кръста.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Просветли със светлината на покаянието моето окаяно сърце, помрачено от злите навети на изкусителя и ми давай радост, Девомайко, която носеше в себе си Благия и Човеколюбеца.

Песен 5.

Ирмос: Изумиха се всички от твоята божествена слава, защото ти, непознала брак Девице, носеше в утробата си Бога на всичко и роди Син, Който е извън времето и Който награждава със спасение всички, които те възпяват.

Като светоносно и най-приятно утро изгря ти за родината си, блажени, по промисъла на Животодателя и Човеколюбеца Бог, Който някога издигна великия Мойсей за пребожествен водач на Своя народ.

Зверове опасни – варварските пълчища ти някога прогони далеч от родината си, без никак да се поколебаеш, блажени; затова се показа като славен воин и Божи служител, Тервеле.

Днес цяла България се радва, отправяйки похвала към Господ (в деня) на твоята памет, Тервеле, и празнува тайнствено, като с любов възпява блестящите ти битки.

Богородичен: Безсеменно зачена най-светия от светиите за благодеяние на човеците и ни освободи от праотеческото проклятие, Майко Божия; затова се покланяме на твоето неизказано Детерождение.

Песен 6.

Ирмос: Като честваме тоя божествен и всечестен празник на Божията Майка, богомъдри, елате да запляскаме с ръце, славейки Бога, Който се роди от нея.

Наистина великият поборник, българската похвала и гордост, божественият Тервел, нека бъден възхвален днес, защото има дръзновение пред Човеколюбеца.

www.tezaurliturgic.ro

Сияейки със свещена светлина, ти изостави всичко временно и тленно и се присъедини благоразумно с любов към монашеските редици, блажени Тервеле.

Целият твой народ днес почита и величае твоята пречудна памет и с копнеж като на баща сега ти пее победни песни, мъдри Тервеле.

Богородичен: Приеми потока от сълзите ми и прогони всяка тъга от сърцето ми, Дево, като ме пазиш в благоразумие и покайно настроение, Богоблагодатна.

Кондак, глас 2. Подобен: Ꙗ҆ви́лсѧ є҆сѝ дне́сь:

Ти се яви пръв кесар на България, несломим божествен темел и светилник на святост чрез съвършенството на добродетелите, преподобни отче, богомъдри Тервеле.

Икос:

Дойдете да облажим днес този велик и светоносен, най-несломим стълб на българската земя и славен пълководец в битките на народа, като възпяваме неговите успехи, милосърдие и всяка друга добродетел, чрез които се показа наследник на истинското царство, стоящ пред Царя на всичко, Бога. Затова с уста и сърце всички да извикаме към него: „Радвай се, преподобни отче, богомъдри Тервеле!“.

Синаксар:

На 3-ия ден от този месец честваме паметта на първия цар на българската земя свети Тервел, който по-късно се усъвършенства в ангелския монашески образ, в мир и богоприятно житие.

Двустишие:

Като измина добре евангелския път,

сега на небето живееш, о, Тервеле.

www.tezaurliturgic.ro

По неговите свети молитви, Христе Боже, нека бъдем спасени всички при Твоето второ пришествие, амин.

Песен 7.

Ирмос: Богомъдрите юноши не се поклониха на творението вместо на Твореца, но като потъпкаха мъжествено заплахата с огън, радостно пееха: „Благословен си Ти, препрославен Господи и Боже на нашите отци!“.

Чрез твоето застъпничество блика изобилна благодат за онези, които идват при тебе като при настойник и баща, Тервеле славни – гордост на народа си, когото запазвай невредим от скърби и всякакви ереси.

Ти бе подкрепа на намиращите се в тежко положение и в страшна нужда, свети, като подражател на Христа, всеблажени Тервеле, затова се удостои да се причислиш към всечестния чин на монасите.

Нависоко ти държа порива на сърцето си с божествена любов и добротворство, като не се стремеше към суета, богатство и чест, о, дивни Тервеле, защитниче на православните.

Богородичен: В твоята утроба, Владичице, ти носеше Всевишния по Негово благоволение, поради голямо добросърдечие, оставайки чиста Девица след страшното и надвишаващо разума раждане, благословена Мариам.

Песен 8.

Ирмос: Богородичният Син (някога) спаси благочестивите юноши в пещта; Той тогава се яви като предобраз, а сега действително[227] и подбужда цялата вселена да ти пее: „Всички твари, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

[227] Т.е. вече не като предобраз, а в телесен вид.

www.tezaurliturgic.ro

За да постигнеш горното[228] и единствено истинско царство, ти понесе всякакви страдания и като възжела благословеното и единствено блажено постническо житие, с вяра презря скърбите, божествени Тервеле.

В надмирните[229] свещени селения на истинския блясък ти прие победния венец от живоносната ръка на Царя на всичко, блажени Тервеле, заедно с всички светии в слава, които Го превъзнасят във вековете.

С готовност положи душата си за твоето паство като истински богомъдър цар, славни Тервеле, като отблъсна враговете с божествената благодат и като славеше милостивия Бог, дарувал ти такава сила.

Богородичен: Треперя от онзи страшен час на Второто пришествие, понеже съм изпълнен с мрак и суета, о, Богородице Дево, помощнице на верните; затова ме обърни към непрестанно божествено упражняване в добродетелите и ме спаси.

Песен 9.

Ирмос: Нека радостно да заиграе всеки земнороден, духовно просвещаван; да тържествува естеството на безплътните умове, почитайки свещеното тържество на Божията Майка и да вика: „Радвай се, Всеблажена Богородице, Чиста Приснодево!“.

Да застанем благоговейно всички (ние) множества от вярващи и да облажим богоблажения, който ни освободи от мъките на агарянските злини и от всеки друг гняв, и с готовност да извикаме: „Радвай се, блажени отче Тервеле!“.

С молитвите си направи Христос да погледне милостиво на твоята родина, мъдри, като я пази невредима и незасегната

[228] Т.е. небесното.
[229] Т.е. надсветовните.

www.tezaurliturgic.ro

от тежки обстоятелства, от еретици и от всяка скръб; защото ние, православните множества, те придобихме за велик избавител, Тервеле.

Днес над България изгря твоята светла памет, мъдри, която прогони мрака на неверието и суетата, Тервеле, винаги блажени отче наш; като я почитаме[230], ти викаме: „Радвай се, честни покровителю на твоя народ!".

Богородичен: Пречудно прибежище и помощ на света, Приснодево, запази тия, които ти се покланят, от зли ереси и от всеки друг гняв, та да ти викаме с любов: „Радвай се, надеждо и помощ на вярващите!".

Светилен, гл. 4. Подобен: Жены̀ ᲂу҆слы́шите:

Целия си живот и грижите за рода ти с усърдие възложи, блажени, на Царя на творението, като украси с благодат акропола[231] на твоята душа, Тервеле всехвални; затова радостно почитаме твоята свещена памет.

Слава… И сега… Богородичен:

Христос, многомилостивият и всесъстрадателен Господ, се всели неизречено в твоята утроба, Дево, и по всички краища на земята те яви Богородица, всечестна и свръхсветла посредница[232] на тия, които непрестанно ти викат архангелското[233]: „Радвай се".

Хвалитни стихири на 4, глас 1.
Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Нека всички да възхвалим с песни богопочетения и богодаруван Тервел велики, цар на българската земя и от Бога

[230] Т.е. паметта.
[231] Укрепена част на града, разположена обикновено на най-високото му място; бастион, цитадела.
[232] Или: застъпница.
[233] Т.е. думите на поздрава на архангел Гавриил.

www.tezaurliturgic.ro

застъпник, който непрестанно с дръзновение се моли за спасението на нашите души. (два пъти)

Осветен от светлината на непристъпната Троица, трижди блажени, ти се показа блестящо светило в света, вършейки свято и праведно доблестни дела за твоя народ, който усърдно прибягва към твоята помощ, богоблажени Тервеле свети.

Спасявай от всякакви душевни и телесни болести онези, които с вяра честват твоята божествена памет и с желание възхваляват твоите блестящи подвизи, (както) и родината ти от всяко нападение, о всехвални Тервеле.

Слава…, глас 5:

Изгря днес като пролет в Църквата и особено за родината ти твоето всепразнично успение, трижди блажени Тервеле богомъдри. Защото като срази неверниците с Христовата власт, ти осигури мир на народа си и разпален от божествена любов, се посвети Богу като благоразумен и блажен воин, приемайки най-праведна кончина в смирение и богоугодна старост. И сега, като се наслаждаваш на небесната слава заедно с безплътните ангели, дарувай на онези, които те възпяват, истинно благоразумие и вечен живот.

И сега… Богородичен празничен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, надеждна защита и прибежище за нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

Велико славословие. Тропар на светията.

На св. Литургия: апостол, евангелие и причастен на св. Константин Велики (21 май)

Величания:

Радвай се, о, свещени Тервеле, славно чедо, хранителю и покровителю на България; радвай се ти, който съчета в едно царска слава и монашеска схима.

Радва се твоята родина България, която прие богатство – твоето честно застъпничество; нея запазвай, блажени отче Тервеле, невредима от страшни беди и врагове.

Двустишие:

Покажи и на мен, о, богоносни, пътеката,

водеща горе – към божествената светлина.

www.tezaurliturgic.ro

17 септември

СВЕТА МЪЧЕНИЦА СОФИЯ И ТРИТЕ Ѝ ДЪЩЕРИ: ВЯРА, НАДЕЖДА И ЛЮБОВ

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 6, на празника 3, глас 1.
Подобен: **Нбⷭ҇ныхъ чинѡ́въ:**

Кръстът се въздига и демоните биват прогонени, разбойникът отваря вратата на Едем, смъртта бива умъртвена и сега опустя, а Христос се възвеличава. Затова радвайте се, всички земнородни: проклятието се прекрати.*

Дойдете, всички боголюбци, и виждайки честния Кръст издигнат, нека заедно възвеличим и прославим единия Избавител и Бог, като викнем: „Ти, Който се разпъна на кръстното Дърво, не пренебрегвай нас, които Ти се молим!“.*

Подслаждайки горчивата вода в древност, Мойсей избави Израил, предначертавайки образа на Кръста; а ние, всички верни, които винаги божествено го изобразяваме тайнствено в сърцата си, с неговата сила се спасяваме.*

Други стихири на мъчениците, глас 4.
Подобен: **Да́лъ є҆сѝ зна́менїе:**

Девите отроковици, съединени от закона на естеството и явно укрепвани от любовта (си) към Създателя, оковите на

www.tezaurliturgic.ro

заблудата с вяра разкъсаха и като потъпкаха мъжествено немощния враг, с венци на победата се украсиха светло и възрадвани се поселиха в умозримия брачен чертог.

Всехвалната Вяра, славната Любов и богомъдрата Надежда – съименнички на най-светлите добродетели, като атлети повалиха лукавия, измамил с коварство прамайката (Ева) и като се обожиха, станаха жителки на рая, (където) за всички се молят.

И огъня презряха, и мъки многообразни, дори смъртта всечестните (девици), защото търсеха с вяра красотата на Жениха най-прекрасен; украсени с изтезания различни, с Него се и съчетаха Софиините рожби – Вяра и Надежда, и Любов. Чрез тях, Господи, освободи ни от беди.

Слава… И сега… на празника, глас 1. Самогласен:

Посаденото на Лобното място Дърво на истинския живот, на което *Царят на вековете извърши спасение посред земята*[234], днес се въздига и освещава краищата на света и храмът на Възкресението се обновява. Радват се ангелите на небесата и веселят се човеците на земята, зовейки като Давид така: „*Превъзнасяйте Господа, нашия Бог, и се покланяйте на подножието на нозете Му, понеже свят е*[235] Този, Който дава на света велика милост!“.

Стиховни стихири, глас 2. Подобен: Дóме ἐνφρáдовъ:

С боготворящата вода и Твоята кръв, Слове, Църквата светло се краси като невеста, възпявайки славата на Кръста.*

Стих: Превъзнасяйте Господа, нашия Бог, и се покланяйте на подножието на нозете Му, защото е свято.

Въздигайки копието с Кръста, гвоздеите и останалото, с което живоносното Христово тяло бе приковано, нека им се поклоним.*

[234] Вж. *Пс.* 73:12, по 70-те.
[235] Вж. *Пс.* 98:5, по 70-те.

www.tezaurliturgic.ro

Стих: Бог е нашият цар преди вековете, извърши спасение посред земята.

Когато Мойсей обръщаше в бягство Амалик, издигайки кръстообразно ръце, изобразяваше пречистото Христово страдание (на Кръста).*

Слава… И сега… на празника, глас 1:

Когато даваше благословение на внуците си, патриарх Яков кръстоса ръцете си върху главите им[236], предизобразявайки Твоя Кръст, Христе. Този (Кръст) ние днес, Спасителю, издигаме, като зовем: „Дай на христолюбивите царе победи, както някога на Константин!“.

Тропар на мъчениците, глас 1:

Агнета словесни, чрез мъчения достигнахте Агнеца и Пастиря Христос и запазихте вярата. Затова днес с радостни души честваме вашата памет, досточудни, и Христа величаем.*

Друг тропар, глас 1:

Заради болките на светиите, пострадали за Тебе, смили се, Господи, и всичките наши болести изцери, Човеколюбче, молим Те.

Слава… И сега…

Тропар на празника, глас 1: Спасѝ, гдⷭ҇и, лю́ди твоѧ̑:

Спаси, Господи, Твоя народ и благослови наследието Си, като даряваш на православните християни победи над враговете и запазваш с Кръста Си Твоето общество.

[236] Вж. *Бит.* 48:13-14.

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарят на празника два пъти. Слава… на мъчениците, И сега… на празника.

Първи седален, глас 2. Подобен: **Бл҃гоу̀тро́бїѧ сꙋ́щи:**

Когато Ти, Владико Христе, се разпъна, силата и властта на смъртта бяха разрушени, цялата тирания на врага бе потъпкана и ние, които някога умряхме чрез дървото на непослушанието, бяхме съживени чрез кръстното Дърво; затова възпяваме Твоите страдания.*

Слава… И сега… същото.

Втори седален, глас 4. Подобен: **Ско́рѡ предварѝ:**

В твоя чест, трижди блажен подателю на живота, Кръсте, людете празнуват на духовно пиршество заедно с безплътните ликове; редиците на архиереите благоговейно те възпяват, множествата на монасите и постниците се покланят и всички заедно Христа разпнатия славим.

Слава… И сега… същото.

Канон на празника с ирмоса на 8 и на мъчениците на 4, глас 1. Акростих: Софиините пресияйни и светли чеда възпявам. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: Твоята крепка десница боголепно в сила се прослави, Безсмъртни, защото всемогъщо сломи противника и за израилтяните проправи нов път по морското дъно.

Припев: Свети мъченици, молете Бога за нас.

Дарувай ми осияване с Твоята надмирна[237] и неизказана премъдрост, Владико Христе, та да възпея Твоите прекрасни и славни мъченици – Софиините рожби.

[237] Превишаваща света, свръхсветовна.

www.tezaurliturgic.ro

Твоето име бе наистина украса за живота ти, богоразумна; защото като премина целия си живот в любов към мъдростта, славна София, ти засия с изяществото на мъдростта.

Твоят всеблажен плод, равночислен на свръхбожествената Троица, просия в мъченически подвиг за Нея, всемъдра София, съименнице на божествената Премъдрост.

Слава… Очистили чрез добродетелта тялото и душата, чрез мъченичеството (си) трите деви отроковици – Вяра, Надежда и славната Любов – бяха доведени при Тебе, небесния Жених Христос.

И сега… Богородичен: Този, Който преди бе умозрим в Божий образ, възприе целия мой образ и го обнови, вселявайки се в твоята утроба, Пречиста. Затова, Богородице, всички верни те славим.

Песен 3.

Ирмос: Ти, Който единствен знаеш слабостта на човешката природа и снизхождайки към нея, прие (човешки) образ! Препаши ме със сила свише, за да Ти викам: „Свят е одушевеният Храм[238] на Твоята неизказана слава, Човеколюбче!“.

Като чуха Христовия глас, призоваващ към безсмъртен и безстрастен живот, венценосните деви мъченици (го) последваха, за да Ти викат: „Свят е одушевеният Храм на Твоята неизказана слава, Човеколюбче!“.

Христос, както беше обещал, ви дарува твърдост, когато мъченически бяхте изправени пред съдилището, изпълни ви с боговдъхновена мъдрост и ви яви светли и победоносни мъченици, блестящи с благодатта на девството.

Подвизавайки се мъжествено, деви, вие сега смирихте самонадеяния враг и съкрушихте неговата гордост и този, който

[238] Тук под „одушевен храм“ Божий най-вероятно се има предвид Света Богородица.

www.tezaurliturgic.ro

преди се хвалеше, че ще заличи морето, удавихте в потоците на вашите кърви.

Слава… Богато изпълнени с небесната мъдрост Христова, трите дъщери на избраната и благоразумна София посрамиха надменността и необузданото буйство на тираните, изричайки божествени учения.

И сега… Богородичен: Ти роди свято най-светия от всички светии – Христа, свято селение на светинята, Който сред светии почива и Комуто викаме: „Свят е одушевеният Храм на Твоята неизказана слава, Човеколюбче!“.

Кондак на мъчениците, глас 1. Подобен: Ли́къ а҆́гг҃лскїй:

На почтената София като най-свещени клонки Вяра, Надежда и Любов се показаха. Те посрамиха елинската мъдрост[239] с благодат и като пострадаха, явиха се победоносни и бяха увенчани с нетленен венец от Владиката на всички – Христос.

Седален, глас 1. Подобен: Ли́къ а҆́гг҃лскїй:

Агнета словесни на Агнеца и Пастиря (Христос), на огън и люти мъки бяхте предадени и се явихте равночестни на ангелите. Затова всички с радостни сърца празнуваме вашата свещена памет, деви богомъдри.

Слава… И сега… на празника. По същия подобен.

Оръжието на Кръста някога в битки се показа на благочестивия цар Константин непобедима победа над враговете заради вярата; от него треперят противните сили – то бе и на верните спасение, и на Павел похвала[240].

[239] Т.е. обърнаха езическата мъдрост в безумие. Срв. 1 *Кор.* 1:20; 3:18; *Ис.* 5:21.
[240] Вж. *Гал.* 6:14.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 4.

Ирмос: С прозорливи очи Авакум Те видя като планина, осенена с Божията благодат, от която Светият Израилев ще произлезе за наше спасение и обновление.

Укрепени от божествената благодат, добропобедните Вяра, Любов и Надежда мъжествено посрамиха заплахите на тираните; бидейки предадени на всесъжение, всемъдрите отидоха при Жениха Христа.

Оградили се с всеоръжието на Кръста, светите Вяра, Любов и Надежда можаха да понесат безстрашно раните от мъченията, съпротивлявайки се твърдо до кръв на греха.

Със силата на Троицата и копнежа си към Нея бяха укрепени Вяра, Любов и Надежда и така всечестните девици, равни по брой на Свещената Троица, можаха да понесат все по-нарастващите болки от мъченията.

Чрез оръжието на Кръста момичета нежни посрамиха надутата гордост на нечестивия и повалиха публично този, който преди без мяра се хвалеше, че цялата вселена ще завладее.

Слава… Тричислени факли на мъдростта сияйни: Вяра, Любов и Надежда, осветявани видимо от лъчите на Троицата, светят ясно в църквите за наше спасение и защита.

И сега… Богородичен: Всевъзпявана Богородице (която си), по-свята от всички светии! Избавителят и Подателят на живота Господ, Който бе очакването на народите и спасението на верните, от теб изгря за спасение на нас, които те възпяваме.

Песен 5.

Ирмос: Със сиянието на Твоето пришествие, Христе, Ти просвети краищата на света и ги освети с Твоя Кръст; просвети със светлината на Твоето богопознание и сърцата на тия, които православно Те възпяват.

www.tezaurliturgic.ro

Трите богоносни деви мъките понесоха с непоколебима мисъл и говорейки тайни от божествената мъдрост, посрамиха владетеля, съединени от вярата и естеството.

Весели се прамайката, виждайки прелъстителя, който в древност от Едем я прогони, победен от жени богоразумни: Надежда, Вяра и Любов – Софиините рожби.

Слава… Отровните ласкателства на тиранина избегнаха и болките от мъченията доброволно понесоха като благочестиви отроковици, разпалени от любов към Теб, Христе, и от Твоята божествена обич.

И сега… Богородичен: Виждайки те, Богородице Дево, небесните сили се веселят, а с тях и човешките множества се радват, защото чрез твоето раждане те се съединиха, затова заслужено славим.

Песен 6.

Ирмос: Най-дълбока бездна ни погълна и няма кой да ни избави, станахме като овци на заколение; спаси Твоите люде, Боже наш, защото Ти си сила и обновление на немощните.

Радостни трите отроковици възложиха надеждите си в Твоите пречисти длани, Владико, почетени и превъзнасяни трижди блажените с числото на Троицата.

Сияещи с красотата на девството, те се украсиха и с диадемата на мъченичеството и (така) достойно приеха свише двоен венец от Христа – всещедрия Подател на живота.

Слава… В Твоя храм, Владико, царуващия над всички, бяха доведени девствени драгоценни съкровища, за да станат съобщници на Твоето царство: защото Ти си за тях и светлина, и веселие.

И сега… Богородичен: Радват се за теб, Дево Пречиста, прародителите на нашия род, получили чрез теб обратно

www.tezaurliturgic.ro

Едем, който чрез непослушанието загубиха. Защото ти си чиста и преди раждането, и след него.

Кондак на празника, глас 4. Подобен: Вознесы́йся:

Христе Боже, Който доброволно се издигна на Кръста, дай на едноименното Твое ново общество Твоите милости — развесели чрез силата Си православните християни, като им даваш победи над противниците и Твоята помощ им бъде оръжие на мир и несломим трофей[241].

Икос:

Какво прочетохте и научихте, че пише на галатяните този, който бе издигнат даже до трето небе в рая и чу неизказани и божествени думи, които човешките езици не могат да изрекат, о любители на Писанията? „Да не бъде, казва, да се хваля (с нещо друго), освен с Кръста на Господа, на който Той, като пострада, уби страстите“. Затова и ние твърдо държим Кръста Господен като похвала за всички, защото това дърво за нас е средство за спасение, оръжие на мир и несломим трофей.

Синаксар:

На 17-ия ден от този месец е паметта на Света мъченица София и трите и дъщери Вяра, Надежда и Любов.

Песен 7.

Ирмос: Ние, верните, Те приемаме за духовна пещ, Богородице, защото както (някога) спаси тримата отроци, така в Твоята утроба целия ме обнови превъзнесеният и препрославен, достоен за похвала Бог на нашите отци.

Ясно осиявани от трисияйната единна благодат, девите раз-

[241] Паметник на мястото, на което враговете са обърнати в бягство, паметник на победата (издиган обикновено от неприятелските доспехи на мястото, на което неприятелят е започнал отстъплението).

www.tezaurliturgic.ro

сеяха демонската тъмна нощ, като богословстваха за триипостасната Светлина и пееха: „Достоен за похвала и препрославен е Бог на нашите отци“.

Душите ваши, свещеносни (деви), в небесните чертози са, където с ангелите днес весело танцуват, съзерцавайки вечната Слава и пеейки: „Достоен за похвала и препрославен е Бог на нашите отци“.

Слава… Показали твърд отпор като отроците (във Вавилон), богоносните (деви) мъжествено стъпкаха огъня; защото, бидейки равни на тях по брой, те придобиха и същия разум, прославяйки винаги достойния за похвала Бог на нашите отци.

И сега… Богородичен: Ти даваш, Чиста, прошка на прегрешенията на тия, които с вяра те възпяват, избавяйки ги от изкушения и всякакви беди; защото теб, Богоневесто, сега сме придобили за прибежище, че ти в ръцете си носеше достойния за похвала Бог на нашите отци.

Песен 8.

Ирмос: В пещта като в горнило отроците Израилеви блестяха по-чисти от злато с красотата на благочестието, пеейки: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа, пейте и превъзнасяйте Го във всички векове!“.

Богоосияваните девици Вяра, Надежда, Любов блестяха по-чисти от злато с красотата на благочестието, казвайки: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа, пейте и превъзнасяйте Го във всички векове!“.

Нека, верни, да възпеем сияйните девици, които явно чрез мъчението просияха и да кажем: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа, пейте и превъзнасяйте Го във всички векове!“.

www.tezaurliturgic.ro

Слава… Мощехранителниците на мъчениците винаги изливат обилно, доволно и богато поток от изцеления на тези, които викат: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа, пейте и превъзнасяйте Го във всички векове!“.

И сега… Богородичен: Ти, Чиста, бе света земя, родила животворен клас – Христос, причина на живота вечен, Комуто вси зовем: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа, пейте и превъзнасяйте Го във всички векове!“.

Песен 9.

Ирмос: Горящата, но неизгаряща къпина бе предобраз на твоето пречисто раждане; затова сега се молим да угасиш яростната пещ на изкушенията, та да те славим непрестанно, Богородице.

Осиявани с трислънчев блясък и изпълвани сега с божествено сияние, Вяра, Надежда и Любов, които сте съименници на добродетелите и сте кръстени на тях, утвърдете ни с вяра, надежда и любов.

О, страстотерпици непобедими, умоляваме ви: молете се непрестанно Силата, Която е свише, сега да укроти обхваналата ни буря на ереста и да подаде единомислие на верните, добри деви.

Слава… Преминали бързо нощта на живота, достигнахте, всемъдри, незалязващия ден, където мъченически се веселите и хвалите с благодатта девството, удостоени с нетленното божествено царство.

И сега… Богородичен: О, как Девица роди вечното и ипостасно Слово, сиянието на ипостаста на Отца, нашия Благодетел и Господ, Който се въплъти от нея! Него достойно величаем.

www.tezaurliturgic.ro

Светилен на празника, глас 3. Подобен: Оу҆ченикѡ́мъ:

Кръстът е пазител на цялата вселена; Кръстът е красотата на Църквата; Кръстът е могъщество за царете; Кръстът е за верните опора; Кръстът е за ангелите слава, а за демоните – рана.

Слава… И сега… същото.

Според гръцкия миней: Светилен на мъчениците, глас 3. Подобен: Нѐбо звѣзда́ми:

Трите отроковици, разпалвани от ревностна любов към Троицата, съименнички на трите добродетели – Надежда, Вяра и Любов, пренебрегнаха мъченията.

Слава… И сега… Богородичен, по същия глас и подобен.

Твореца на вековете и Владиката на ангелите, Когото си родила, Дево, умолявай да постави твоите слуги от Своята десна страна.

Стиховни стихири, глас 6. Подобен: Тридне́вен:

Да се поклоним на мястото, гдето стояха Христовите нозе, издигайки трижди блажения Кръст, на който се проля кръвта на Владиката, излял за света възкресение.

Стих: Превъзнасяйте Господа, нашия Бог, и се покланяйте на подножието на нозете Му, защото е свято.

Умъртвили страстите на плътта и на духа, богоразумни, нека побързаме да се издигнем от земните неща към небесния покой с издигането на Кръста, като така се разпънем с Владиката Христа.

Стих: Бог е наш Цар преди вековете, Той извърши спасение посред земята.

От божествените ребра на Спасителя явно потече живоно-

www.tezaurliturgic.ro

сен извор, напояващ душите на тия, които с вяра се покланят на Неговите божествени страдания, Кръст и Възкресение.

Слава… И сега… на празника, глас 2:

Дойдете, всички народи, да се поклоним на благословеното Дърво, чрез което настана вечна правда; защото този, който чрез дърво измами праотеца ни Адам, чрез Кръста е подмамен; и с падение неудържимо низвергнат пада този, който с насилие държеше царското създание. Чрез Божията кръв змийската отрова се отмива и снема се проклятието от справедливото осъждане, когато Праведникът бе осъден от неправедния съд. Защото тъй подобаваше – чрез Дърво[242] да се изцери раната, получена от дърво[243] и страстите[244], които Безстрастният претърпя на Дърво, да унищожат страстите на осъдения[245]. Но слава, Христе Царю, на Твоя премъдър промисъл за нас, чрез който Ти спаси всички като благ и Човеколюбец.

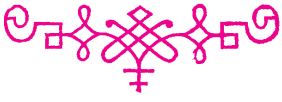

[242] Т.е. Кръста.
[243] Дървото на познанието.
[244] Т.е. страданията.
[245] Т.е. Адам.

www.tezaurliturgic.ro

14 октомври

ПРЕПОДОБНАТА НАША МАЙКА ПАРАСКЕВА (ПЕТКА)

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 8, глас 6. Подобен: **Всѐ ѿло́жше:**

С добродетели и съзерцание ти изгря, Параскево, на небосклона като постница вярна, с пресветли и славни зари еретическия мрак прогонваш и с вяра и любов прилежните към твоите поучения просвещаваш. Затова честваме с любов твоя светоносен празник; моли се дръзновено на Христа за нашите души.(два пъти)

С постнически трудове ти твоята душа въоръжи, надиганията на плътта изсуши, ума си жилище на Божествената Троица направи и се издигна, о Параскево славна, там, гдето е нетлението и покоят на праведните; с тях сега се радваш и в слава пред Христа стоиш, молеща се дръзновено на Христа за нашите души. (два пъти)

Със струите на твоите божествени сълзи, Параскево, ти потопи цялото бесовско опълчение, защото е немощно, а с твоите всегдашни и силни молитвени пориви към Бога гордата му надменност събори наземи и се въздигна до благолепните обители небесни. В тях с ангелите заживя и пред

www.tezaurliturgic.ro

Христа стоиш: моли се дръзновено за нашите души.

Други стихири, по същия глас и подобен:

Живеейки и след смъртта, блажена Параскево, ти посещаваш всички, които с вяра прибягват към твоя ковчег: от люти страдания винаги (ги) закриляш и от беди (ги) избавяш; с твоите молитви пращаш изцеления и спасяваш от бесовски нападения тия, които почитат твоята свята памет, като просиш от Бога да (им) дари прошка на прегрешенията.

Земен ангел на земята се яви, като живот на безплътна в земно тяло (ни) показа: избягала далеч от баща и майка, ти с Христа се съедини – Жениха твой; живеейки в небесния чертог, богоневесто, в Каликратия имаш крепко обиталище[246], където даваш изцеления на тия, които с вяра към теб прибягват и за всички изливаш благодатта на чудесата.

В древност Бог прати на израилтяните манна от небето като дъжд, а днес които носят твоето почитано име, имат двойно повече пшеница, за да раздадат на бедните. Удостой и нас сега, преподобна Параскево, в деня на твоята памет да приемем благодатта на Небесния Хляб[247] в благодарност за твоите чудеса, та да получим радост в душите и спасение на твоята свята памет.

Слава…, глас 1:

Като угаси с потоци сълзи разпалванията на плътските страсти и запали огъня на божественото желание, ти се озари от безсмъртието на Царя Христа; с Него се и съчета и с Него в духовния чертог влезе сега, хубава дево Параскево; моли се за нашите души.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

---

[246] Вероятно се има предвид, че след намирането им мощите на преподобната били положени в църквата „Свети Апостоли“ в родния ѝ град Епиват, област Каликратия.
[247] Срв. *Йоан.* 6:49-51, 57-58.

www.tezaurliturgic.ro

Нека да възпеем тази, която е слава за целия свят, просияла от човеците и родила Владиката, небесната врата – Дева Мария, песен на безплътните сили и украшение на верните, защото тя стана небе и храм на Божеството. Разрушавайки преградата на враждата, тя донесе мир и отвори царството; имайки я за основа на вярата, ние имаме за наш помощник родения от нея Господ. И тъй, дерзайте, люде Божии, дерзайте, защото Той ще победи враговете като всесилен.

Вход. Прокимен за деня. Паримии – на преподобен.

Стиховни стихири, глас 4. Подобен: **Зва́нный свы́ше:**

Разпалена от божествена любов[248], преподобна майко Параскево, възненавидяла всички суети на измамния живот, ти последва Христа с горещо желание за Духа, като умъртви плътското мъдруване с въздържание, истинско умиление и съвършено смирение и прие от Бога дар на неизказани чудотворства; Него моли да спаси и просвети нашите души.

Стих: Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите преподобни.

Като възжела ангелския живот, преподобна майко Параскево, ти счете този мимолетен живот за сън; подвизавайки се във въздържание, усърдна молитва, пост, бдение, спане на гола земя и чистота, ти стана пречист съсъд на Божествения Дух и прие от Бога дар (да вършиш) сияйни и неизказани чудеса. Него моли, всеблажена майко, да спаси и просвети нашите души.

Стих: Блажени са всички, които се боят от Господа, които ходят в пътищата Му.

Ти отхвърли всичко в тоз тукашен живот – измамен, краткотраен и скоропреходен и с непрестанно умиление, съвършено смирение и прилежна молитва угаси пламъка на

[248] Срв. Песн. 2:5.

www.tezaurliturgic.ro

страстния огън, достигна безплътните чинове и с открито лице гледаш Божията слава; Него моли, преподобна Параскево, да спаси и просвети нашите души.

Слава…, глас 2:

От добър корен като нар израсна ти, Параскево, която възлюби Христа от детство и бе отгледана повече с благодат, отколкото с мляко; стоейки на камък, ти изнури плътта си и като се издигна към Бога с разум, ти стана Христова обител – от себе си направи жилище на Господа, затова с небесните ликуваш. Моли да се спасят нашите души.

И сега…, Богородичен празничен:

Всичкото си упование на тебе възлагам, Майко Божия, запази ме под твоя покров.

Тропар, глас 4:

Обикнала пустинническото и безмълвно житие и усърдно последвала твоя Жених Христа, понесла от младост благото Му иго и въоръжила се мъжествено с кръстния знак против безплътните врагове, ти, достойна за слава Параскево, угаси въглените на страстите чрез постнически подвизи, молитви и струи от сълзи; и сега като стоиш в чертога небесен пред Христа заедно с разумните девици[249], моли Го за нас, които честваме твоята почитана памет.

Слава… И сега… Богородичен:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно Кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

[249] Срв. *Мат.* 25:1-10.

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь тропарят на светицата два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 4. Подобен: Скорѡ предварѝ:

Като възлюби Жениха Твореца и Бога, ти смъртния жених остави, честна Параскево, и радвайки се, претърпя постнически подвизи; затова и увенчана с венци, в божествения чертог се възкачи, изпросвайки за всички прошка на греховете.

Слава… И сега… Богородичен:

Дево всенепорочна, която роди Свръхсъщностния Бог, Него непрестанно моли с преподобната да даде преди края прошка на прегрешенията и изправяне на живота на нас, които с вяра и любов те възпяват, както подобава, едничка всевъзпявана.

Втори седален, глас 1:

Непорочната и честна агница тайнствено се съчета с Господа в честен живот, като украси себе си с богодарувана красота. Затова и прие благодат да върши изцеления, лекувайки страданията на прибягващите при нея с духовна сила.

Слава… И сега… Богородичен:

Майко Божия, която наистина и след раждането се оказа девица, ние всички, които с любов прибягваме към твоята благост, ти се молим; защото теб имаме ние, грешните, за застъпница, теб придобихме за спасение в беди, едничка всенепорочна.

Величание:

Облажаваме те, преподобна майко Параскево и почитаме твоята света памет, защото ти се молиш за нас на Христа, нашия Бог.

www.tezaurliturgic.ro

Седален след полиелея, глас 8:

Предизбрана от Бога, преподобна майко Параскево, като избегна житейските бури и светския метеж на страстните помисли, ти достигна до пристанището на живота и с ангелите песнословиш Избавителя Христа Бога; моли Го непрестанно за нас да дарува благодат и милост на тия, които с любов честват твоята свята памет.

Слава… И сега… Богородичен.

Радвай се ти, която от ангел прие радостната вест за целия свят! Радвай се ти, която роди Твореца и Господа! Радвай се ти, която се сподоби да станеш Майка Божия!

Степенни: 1-ви антифон на глас 4. Прокимен, глас 4:

Дивен е Бог в Своите светии, Бог Израилев[250].

Стих: В църквите благославяйте Бога, Господа — от изворите на Израиля[251].

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на преподобната, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира глас 8:

Нека всеки език започне да хвали красивата Христова невеста, чистата гълъбица, позлатена от Светия Дух; защото тя възлюби пустинния живот, стана събеседница на ангелите и девствена похвала; нея ангелите възхвалиха и човешките родове я облажаваме и възпяваме: „Радвай се (ти), която си за-

[250] *Пс.* 67:35.
[251] *Пс.* 67:27.

www.tezaurliturgic.ro

стъпница на намиращите се в беди и пристанище на връхлетените от бури, преблажена Параскево! Защото последва своя Жених Христа, Който на всички дава велика милост“.

Канон на преподобната, глас 8:

Песен 1.

Ирмос: Като преминаваше пеш по морското дъно като по сухо и виждаше своя гонител фараона да потъва, Израил извика: „Да възпеем Бога с победна песен!“.

Припев: Преподобна майко Параскево, моли Бога за нас.

С твоите молитви, преподобна Параскево, прогони мрака от моя разум, за да възпея с песни твоята славна, светоносна и блажена памет.

Като река, устремила се от Сион, славна Параскево, ти напои добре с божествени струи сонмовете на верните, викайки: „Да възпеем Господа с нова песен“.

Озарила душата си божествени сияния, Параскево, ти сладострастието на плътта изгори с огъня на въздържанието, пеейки истинна песен на Христа.

Богородичен: Със светлите лъчи на твоя Син, Богородице, просвети омрачената ми душа и с твоите ходатайства укроти вълнението на страстите.

Песен 3.

Ирмос: Никой не е свят като Тебе, Господи Боже мой, Който въздигаш силата на Твоите верни, Благий, и ни утвърждаваш върху камъка на Твоето изповедание.

Ти се изпълни, мъдра майко Параскево, с Божествения Дух и които се обръщаха към теб, ти хранеше богато със сладостта на благочестието, със слово за живот.

www.tezaurliturgic.ro

С поученията от божественото сияние ти всичко просвети, блажена Параскево, като прогони цялата еретическа злоба, възпявайки Подателя на живота Христос: „Свят си, Господи!“.

На планината на божествените добродетели се изкачи, Параскево, и като влезе в облака на виденията, се съедини с Бога, приемайки разумните скрижали на благодатния закон.[252]

Богородичен: Ето стълбата, която Яков някога видя издигната, на която стоеше Бог[253], се оказа ти, Светоносна, Чиста, като пребиваваше в девство.

Седален, глас 4:

Ти се яви, преподобна Параскево, като второ слънце за Църквата, озарявайки я с мълниите на твоите чудеса и просвещавайки тия, които с вяра ти викат: „Радвай се, похвала на постниците и украса на девиците!“.

Слава… И сега… Богородичен:

Простри твоите пречисти ръце, Дево Майко и покрий тия, които се уповават на теб и викат на твоя Син: „На всички подай, Христе, Твоите милости!“.

Песен 4.

Ирмос: „Христос е моя сила, Бог и Господ“ – благоговейно пее светата Църква с чист разум, празнувайки в Господа.

Очистила себе си с пост, преподобна Параскево, ти цяла се изпълни със светлина, цяла се показа боговместима и цяла се яви съобщница на Духа.

След като люто умори с глад злото вълнение на младостта, блажена Параскево, и претърпя постнически страдания, сега с чиста съвест се веселиш в Господа.

---

[252] Алюзия с приемането на скрижалите (каменни плочи) на Завета от Мойсей. Вж. *Изх.* 25:12 и сл.
[253] Вж. *Бит.* 28:12 и сл.

www.tezaurliturgic.ro

Просияла с твоите приживе подвизи, ти се показа, славна, наострена като Христов меч, разсичащ бесовските хитрости, укрепявана от Божествения Дух.

Богородичен: Всесветъл светилник, божествена трапеза, Божие обиталище, кивот и жезъл, от който произрасна на света Христос, се показа ти, Майко Дево.

Песен 5.

Ирмос: Моля Те, Благий, да просветиш с Твоята божествена светлина душите на тези, които на ранина Те призовават, Слово Божие, та да Те познават като истински Бог, призоваващ ги от греховния мрак.

С твоите светоносни отблясъци, Параскево, ти разпръсна мрачната еретическа тъма; и бидейки озарена от светлината на богопознанието, просвещаваш краищата на света.

Имайки те всички за застъпница, достойно те славим, Параскево; защото се яви събеседница на ангелите и украса на девиците, майко преподобна.

Ти се яви, майко Параскево, светозарна пътеводителка на заблудените, на колебаещите се – наставница и на люшкащите се в беди – твърдост и стена непоклатима.

Богородичен: Красотата на Яков, която Бог възлюби и в която избра да се всели, слава на земните и прибежище на грешащите се яви ти, Богородице.

Песен 6.

Ирмос: Като гледам морето на живота да се вълнува от бурите на изкушенията, аз прибягвам към Твоето тихо пристанище и Ти викам: „Изведи от тлението моя живот, Многомилостиви!“.

Сияеш като слънце с богозарни лъчи, преблажена Параске-

www.tezaurliturgic.ro

во, изпращайки чудеса на тия, които хвалят твоите постнически трудове и дивни подвизи.

Хвалейки достойно Пречистата Владичица Богородица с твоя език, богоразумна Параскево, и възпявайки я със светозарни слова, ти мъдро намазваш с благоухание сърцата на сонмовете на верните.

Изписаното всепочитано и свято изображение с любов целуваш, а безбожните писания изтребваш и техните безбожни и богомерзки постановления заплюваш и проповядваш чест и поклонение на Христовия образ.

Богородичен: Бог, Който всичко устрои по Свое желание и всичко крепи, на твоите ръце се държи, Пречиста – с описуемо тяло Този, Който по божественото Си същество е неописуем.

Кондак, глас 6:

Светата застъпница на падналите в беда, всечестната Параскева нека всички да възпеем благочестиво, защото като изостави тленното житие, тя получи нетленен живот навеки; затова намери и слава, и благодат чудотворна, по Божия повеля.

Икос:

Дойдете, постническо съсловие; дойдете, радетели за чистотата; дойдете, празниколюбци[254] от всяка възраст, та с духовни песни да възхвалим пустиннолюбивата гургулица, похвалата на постниците, украсата на девиците, украшението на безмълвниците, утешителката на печалните, посетителката на болните и бързата помощница на тия, които са в беда – богоразумната Параскева, която за всички излива изцеления; защото тя намери благодат по Божие повеление.

[254] Букв. „любители на празника“, т.е. празнуващи празника.

www.tezaurliturgic.ro

Синаксар:

В 14-ия ден от този месец е паметта на преподобната наша майка Параскева (Петка).

Песен 7.

Ирмос: Ангелът направи росоносна пещта за благочестивите отроци, но Божието повеление, изгарящо халдеите, накара мъчителя да вика: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Изпълнявайки словото на Жениха Христа, ти с неотклонно желание Го последва, господоименита[255] Параскева, като викаше: „Благословен е Бог на нашите отци!“.

Тленните красоти пренебрегна ти, преподобна Параскево, като гледаше към въздаянието, което е там[256] и получи слава неувяхваща, Божията красота и веселие.

С реките от твоите медоточиви слова, Параскево, ти изпълваш с божествено веселие душите на хората, които славословят с песни препрославения Бог.

Богородичен: Над тебе, Дево Майко, се извърши велико тайнство: Синът Божий се въплъти от твоята утроба и на всички се яви; Нему с веселие да пеем: „Боже, на отците, благословен си!“.

Песен 8.

Ирмос: От пламъка Ти източи роса за благочестивите и с вода изгори жертвата на праведника, защото вършиш всичко по Своя воля, Боже, и Тебе превъзнасяме във всички векове.

По закона на Отца, като носеше истинно отеческия закон, всеблажена, ти заплюваше бесовските лица, а целуваше

[255] Наречена на името на Господа.
[256] Т.е. в бъдещия вечен живот.

www.tezaurliturgic.ro

образа на Господа, който Той прие, явявайки се в света от Дева Отроковица; Него превъзнасяме вовеки.

Божествен ум и сладкогласна гусла на Пресветия Дух, сладкопоен славей, най-висша похвала на верните, стълб и мъдро утвърждение на Православието, образец в Църквата, слава на монахините и украшение на всички преподобни стана ти, която възпяваш Христа вовеки.

Ковчеже с миро на Пресветия Дух се показа ти, майко, разливайки мирото на твоите ароматни и мъдри поучения, които премахват зловонното тление на заблудата и с нрава си, Параскево, изпълваш с благоухание честната Църква, като зовеш непрестанно: „С песни Те превъзнасяме, Христе, вовеки“.

Богородичен: Божията тучна планина, която в древност праотецът Давид пророчески възпя и изтълкува, се оказа ти, Дево; защото от тебе се откъсна краеъгълният камък Христос, който съкруши идолската сила; Него непрестанно възпяваме и превъзнасяме вовеки.

Песен 9.

Ирмос: За човеците е невъзможно да видят Бога, към Когото и ангелските чинове не дръзват да погледнат, но чрез теб, Всечиста, въплътеното Слово стана видимо за човеците. Като Го възвеличаваме, заедно с небесните войнства ние и тебе облажаваме.

Не можейки да те гледа как помагаш на Христовата Църква, човекоубиецът повдигна изкушения против теб; ти обаче остана непреклонна и доблестно се възпротиви на безплътните врагове, покланяйки се на Христовия образ, богоразумна Параскево.

Украсена с неизказана доблест, богомъдра, и изпъстрена с най-светли сияния, ти радостно стоиш, преблажена, пред

www.tezaurliturgic.ro

престола на Създателя Бога, където е гласът на празнуващите, богоразумна Параскево.

Със своите подвизи ти прие заслужена почест и венец; като ликуваш сега заедно с ангелите на небесата, гдето е пророческият и апостолският сонм и наистина голямото мъченическо войнство и гдето е ликът на патриарсите, поменавай и нас, майко Параскево.

Богородичен: Като помагаш на верните люде в битките, Богородителко, дай на нашето войнство победи срещу противниците, запазвайки го от всяко вражеско нападение, та като възпяваме твоя Син, да величаем тебе, невстъпилата в брак чиста Майка на Бога Слово.

Светилен. Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Възпявайки те с песни, Параскево, ти се яви в Църквата като божествена светлина, озарявайки я с красотата на светлото твое лице, прекрасна невесто Христова; за всички нас Него непрестанно моли.

Слава… И сега… Богородичен:

Даруваната ми някога риза при банята на кръщението аз, окаяният, оскверних със страстно блудство и се ужасявам, размишлявайки наистина за часа на божествения Съд. Дево Всенепорочна, застани тогава при мен и ме избави от страшната заплаха.

Хвалитни стихири на 4, глас 8.
Подобен: Ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

Елате, всички богоразумни от далечна земя, докоснете се до ковчега на преподобната, принесете от душа своите прошения и получете избавление от различни страдания; а други – прошка на грехове и възвръщане към Бога, и всичко, което е полезно за нашето спасение. (два пъти)

www.tezaurliturgic.ro

Като пое по пътя на поста и избегна житейските бури, славна Параскево, ти влезе светоносна заедно с мъдрите деви в дворите на твоя Господ; и като стана Негова невеста, подаваш изцеления на прибягващите към теб и от душевни недъзи ги избавяш с твоите молитви към Бога.

Като се укрепи с надежда и вяра в Христа и отхвърли родителските имоти, ти с безплътните ликуваш, преподобна майко Параскево славна. Затова изцеления изливаш след смъртта: твоите мощи се оказаха изпълнени с всякакво благоухание, каквото Христос ти дарува, защото ти Го възлюби, защото ти силно Го пожела и Той те прослави, преподобна.

Слава…, глас 8:

Родина, род, имоти ти остави, Параскево, и като намрази всичкото нечестие, що е в света, Едного Бога ти възлюби и Нему с пост се обручи и стана жилище на Дух Светий, като от Неговата светлина се просвети; моли Го да спаси нашите души.

И сега…, Богородичен празничен:

Владичице, приеми молитвите на Твоите раби и ни избави от всякакви нужди и скърби.

Велико славословие. Тропар на преподобната.

www.tezaurliturgic.ro

18 октомври

СВЕТА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА ЗЛАТА МЪГЛЕНСКА

На вечернята

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 8, глас 1, самогласни:

Страдалнице Христова, Злато всехвална, радвай се, богоблажена, която мъжествено победи свирепството на мъчителите; защото ни ласкателни слова, ни заплахата от мъки, ни тежки побои, ни тъмница те отлъчиха от Христа, но доблестно претърпя всички страдания заради твоя възлюбен Христос; моли Му се сега да дарува на душите ни мир и велика милост. (два пъти)

Като светла звезда светло светиш на твоето отечество, Злато всеславна, увенчана с божествения венец на мъченичеството, понеже търпеливо понесе най-свирепи мъчения даже до кръв заради твоя възлюбен Христос, Който те причисли към небесните ангели; моли Му се сега да дарува на душите ни мир и велика милост. (два пъти)

Мъченице Злато всечестна! Ти благодушно изповяда Владиката Христа и заради Него от безбожни и скверни (люде) претърпя най-тежки мъчения и смърт и затова прие победен венец на славата от твоя възлюбен Христос, нашия Бог; Него моли сега да дарува на душите ни мир и велика милост.

www.tezaurliturgic.ro

Други стихири, глас 2:

Когато с вражески нападения агарянското владичество бе наложено над цялата сръбска страна и (хората) се покланяха на безбожната заблуда, тогава ти по божествен знак, с усърдно сърце и гореща вяра се отдели за свръхестествен подвиг. Като заплю вражеските козни, дръзновено изповяда Христа Господа.

С язви, рани и скърби ти придоби царството Христово, славна великомъченице, понеже като облагодати душата си със свещената вероизповед, притъпи злобата на враговете си, забравяйки явно за немощта на женската душа и като пострада законно, получи вечна слава.

Като бе изпитана търпеливо в мъки като в огнена пещ, страдалнице Злато, ти наистина заблестя божествено, повече от злато и се яви съобщница в свещените страдания на Този, Който заради нас прие плът; затова вечно се радваш с Него на небесата.

Слава…, глас 6:

Дойдете, всички почитатели на мъченицата, с песни и пеене да възпеем многострадалната девица Злата, която не се подмами от ласкателните думи, нито се уплаши от суровите заплахи на нечестивите турци, нито се разколеба от молбите на своите родители и сестри, които с плач я уговаряха да се отрече от Христа. Но тя не се отказа от спасителното име на Христа, истинския Бог (а рече): „Вие вече не сте ми родители, нито сестри! Мой Баща е Господ Иисус Христос, моя Майка – Богородица, а братя и сестри са ми всички небесни светии“. Така тя доброволно се принесе като чиста и съвършена жертва и се всели в Царството Небесно.

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее

www.tezaurliturgic.ro

твоето пречисто раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Литийни стихири самогласни, глас 6:

Златозарната девица, страдалницата Христова нека да възхвалим, както подобава, като кажем: О, Злато богоблажена, на златото съименница! Ти имаше златозарна душа, а с храбростта си всичко позлати, понеже за Христа и за Неговия Кръст доброволно сама себе си предаде на мъчения и с доблестен нрав претърпя всички непоносими тежести на мъките. Затова моли за спасението на нашите души Христос, нашия Бог, Който ти дарува непрестанна слава!

Пречудна девице, Злато многострадална! Ти наистина крепко пребори със слово и дело цялата вражеска сила, доблестно изповяда Христа пред нечестивите турци и прие нетленен венец от Господнята ръка. Затова и ние, които благочестиво празнуваме твоята честна и свята памет, те молим: моли Христа Бога за спасението на нашите души!

Слава…, глас 4:

С подвизи на въздържание и мъченически страдания украсена, ти се постара да угодиш на твоя Избавител и въжделен Любим, богоразумна Злато; укрепявана от Светия Дух, пребори свирепството на мъчителите и засия като най-светла звезда, позлатена от златовидния блясък на твоята вероизповед. Затова сега те облажаваме и празнуваме днес твоето свято посичане.

И сега…, Богородичен на същия глас:

www.tezaurliturgic.ro

Пресвета Владичице Богородице, не презирай твоите раби, но погледни на съгрешилите хора; дай утеха на всички, които са в нужда и са налегнати от беди, съкруши вълненията на варварите и спаси нас, твоите верни раби, които те хвалят.

Стиховни стихири, глас 3:

Кротка гълъбице на Владиката, позлатена със светлината на девството, украсена с мъченически страдания, не забравяй нас, честващите с любов твоята свята памет.

Стих: Дивен е Бог в Своите светии, Бог Израилев.[257]

Укрепявана от невидимата Христова сила, ти противостоя на най-свирепите мъчители, чиято вяра поруга, затова сега се вселяваш в небесните чертози.

Стих: В църквите благославяйте Бога, Господа — от изворите на Израиля[258].

О, неизказана и безчовечна жестокост! Тялото ти люто разсичаха с меч, а ти с търпелива душа всичко понесе и като жертвено заколение се принесе на Христа.

Слава…, глас 1, самогласен:

Когато безбожният мъчител те понуди на брак, ти заяви открито: „Аз вярвам в Христа и само Него познавам като мой Жених. Никога няма да поискам да се отрека от Него, дори да отсечете и раздробите цялото ми тяло“. Заради това ти викаме: Страдалнице света, Злато богоблажена, моли се винаги на Господа да съхрани нашето отечество, а на душите ни да дарува мир и велика милост.

И сега…, Богородичен възкресен на същия глас:

---

[257] *Пс.* 67:35.
[258] *Пс.* 67:27.

www.tezaurliturgic.ro

Ето, изпълни се пророчеството на Исаия: Ти роди, бидейки Девица и след раждането остана Дева, каквато бе преди; защото Родилият се бе Бог и така претвори наново естеството; о, Богомайко, не отхвърляй молитвите на твоите раби, които ти се принасят в твоя храм, но носейки в обятията си Добросърдечния, смили се над твоите раби и се моли да се спасят нашите души.

Тропар на мъченицата, глас 4:

С твоето доблестно търпение ти ужаси беззаконните мъчители, предпочитайки по-скоро с готовност да умреш за Христа, отколкото да живееш в позор без Кръста, великомъченице Злато богоизбрана; твоята смърт озари верните със светлина и облече мъчителите в срам. А ние с вяра ти зовем: моли се непрестанно на Христа Бога за всички нас!

Друг тропар, глас 3:

Златен съсъд на девството и чиста Господна невеста ти се яви, Злато, прекрасна девойко, защото като запази непорочно чистотата си, ти богомъдро за Христа се подвизава; славна мъченице, моли твоя Жених да ни дарува велика милост.]

Слава… И сега… Богородичен възкресен, глас 4:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь, тропарят на мъченицата два пъти.
Слава… И сега… Богородичен възкресен.

Първи седален, глас 1:

Възпитана в Божиите слова, от младини възлюби ти Христа, вечно течащия Извор на любовта, и заради Него претърпя болките на мъченията, опалвана с огън, разсичана с меч и раздробявана, богоблажена Злато, на девиците похвала.

Слава… И сега… Богородичен, на същия глас:

Теб, Пренепорочна (която стана), свръхразумно и неизразимо Божия Родителка, ние, наскърбяваните, те облажаваме непрестанно и те славим като (наша) могъща застъпница.

Втори седален, глас 3:

Препасана със сила свише, ти запази душата си чиста, доброволно понесе болките на мъченията и с кървите си изтъка порфира; и понеже остана чиста докрай, Христос те обручи за Себе Си, богоразумна Злато, девице досточудна.

Слава… И сега… Богородичен:

С ликовете на девиците ликуваш, достохвална и блажена Злато, като възклицаваш към Богомайката Дева: „Благословен е Плодът на твоята утроба, Пречиста“.

Полиелей. Величание на св. Злата:

Величаем те, страдалнице Христова, света Злато, и почитаме твоите честни страдания, които за Христа понесе.

Седален след полиелея, глас 4:

Осияна от божествената светлина на добродетелите и пре-

www.tezaurliturgic.ro

възходната красота на девството, ти се украси с мъченически венец, като наистина се прилепи с вяра към Владиката на всичко Христос и стана Негова избрана невеста, великомъченице Злато приснопаметна.

Слава… И сега… Богородичен:

Просвети със светлината на покаянието мен, помрачения от леност, Всенепорочна, и отвори устата ми, за да те възпявам, величая и славя, Приснодево, Владичице Пренепорочна.

Степенни: 1-ви антифон на глас 4. Прокимен, глас 4:

Дивен е Бог в Своите светии, Бог Израилев.

Стих: В църквите благославяйте Бога Господа — от изворите на Израиля.

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на мъченицата, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Изпълнена с любов към Христа, към Него, Когото усърдно възжела, ти побърза и Той ти даде сила да изтърпиш и най-свирепите мъчения с лекота; затова теб нито красотата на младостта, нито цветът на хубостта, нито молбите и сълзите на твоите родители и сродници можаха да те отлъчат от Христа, Когото възлюби и Чиято невеста стана. Моли Го, великомъченице Злато, да спаси нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

Канон на великомъченицата, глас 4. Акростих: Кротката агница Злата ще възпея. А в богородичните и седалния: Прот. Мирко.

Песен 1.

Ирмос: Да пеем победна песен на Господа, Който преславно потопи фараона в морето, защото се прослави.

Припев: Света великомъченице Злато, моли Бога за нас.

Боже, Който си благодатно течащ Извор, прати ми капки мъдрост, та да мога достойно да възпея Твоята страдалница Злата всезлатна.

От райската храна бе прогонена прамайката (Ева), подмамена от хитростите на лукавия, а Злата се поруга над него и сега се вселява в небесния чертог.

Окаяният мъчител предава на смърт достойната за похвала Злата, но човеколюбецът Христос ѝ дарува вечен живот и нетленен венец.

Богородичен: Изпрати помощта си на твоя недостоен раб, Дево Владичице, и като вразумиш това божествено начинание, от недостоен ме направи достоен.

Песен 3.

Ирмос: Ти си утвърждение на надяващите се на Теб в православната Твоя вяра, Господи; утвърди ни като Човеколюбец.

С твърд ум доблестно понесе рани и с богоразумни слова изобличи лъжата на безбожните, всеславна Злато.

Въоръжена с Христовия кръст, ти се укрепи духом и победи свирепството на мъчителите, всехвална Злато.

Ти се украси с порфира, изтъкана от твоите кърви, многострадална Злато, като претърпя посичане и разчленяване на цялото ти тяло.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Раждайки Създателя на всичко, Дево, ти се яви по-чтима от ангелите; затова те моля, Чиста: освети ума ми и просвети сърцето ми, като прогониш облака на страстите.

Седален, глас 2:

Облака на страстите отхвърли, тленното и временното отмина със забрава, в страданията лукавия посрами, затова и при Твореца ти отиде, украсена светло, понеже Го послуша, богоразумна Злато; моли Го да дари прошка на греховете на тия, които с любов честват светата твоя памет.

Слава… И сега… Богородичен. На същия глас:

Ти за всички се яви врата към Светлината, Всенепорочна, като за тия, които са в тъмнина, направи да изгрее неописуемата Светлина, описана по плът – Христа, Слънцето на правдата; с Неговите лъчи Злата се украси сега и придоби славата на мъчениците.

Песен 4.

Ирмос: Чух, Боже, вест за Тебе и се уплаших, познах делата Ти и се изумих, Господи, защото с хвала за Тебе изпълни се земята.

Насладите на младостта не те усладиха, всечестна Злато, нито цветът на хубостта, прекрасна дево, когато за Христа се венча.

Ти стана Христова агница, само Него възлюби и самата себе си Му се принесе като чиста жертва.

„Готова съм с радост да понеса всякакви мъки заради любовта към моя Христос“, викаше ти към мъчителите, Злато всехвална.

Богородичен: Пречиста, която роди Агнеца, Пастира и Избавителя, моли Го винаги да избави от беди твоите раби,

www.tezaurliturgic.ro

които с вяра призовават името ти; защото освен теб, Владичице, друга застъпница нямаме.

Песен 5.

Ирмос: Ти, Който придоби нас, избраните люде, с Твоята кръв, Господи, дай ни Твоя мир, като съхраняваш стадото Си в единомислие.

Коварният мъчител те подлагаше на най-свирепи мъчения, а ти, мъченице, мъжествено претърпя всичко заради любовта към твоя Христос.

Играе днес село Слатина[259], тържествува и цялата Мъгленска страна, която те възпита и се красят с твоята честна памет, многострадална Злато.

Пред Царя на силите днес бляскаво стоиш, облечена в багреница, обагрена от твоите кърви, Злато и към небесните ангели си причислена; затова те молим: моли Бога за нас.

Богородичен: Молим те прилежно, всемилостива Владичице, моли Родилия се от теб да ни избави от люти скърби, варварска заплаха и всяко вражеско нападение.

Песен 6.

Ирмос: Както си избавил пророк Йона от кита, Христе Боже, така и мен изведи от дълбината на прегрешенията и ме спаси, едничък Човеколюбче.

Утвърдена на камъка на Христовите заповеди, ти победи нечестивците, потъпка всички хитрости на лукавия и заради това сега царуваш светло с твоя Жених Христос в неописуемите чертози.

---

[259] Слатина или Слатино (на гръцки: Χρυσή, Хрисѝ) е село в Егейска Македония, дн. Гърция. В близост до него са развалините на средновековната крепост и град Мъглен, седалище на някогашната Мъгленска епархия (дн. Леринска, Преспанска и Еордейска епархия към Вселенската патриаршия).

www.tezaurliturgic.ro

Пренебрегнала наслаждението със земна храна, ти се сподоби с небесна трапеза, Злато всеславна, и като бе посечена с меч, заедно с мъдрите девици влезе при Жениха Христа.

Отсичане на телесни части, обгаряне с огън и всички болки на мъченията доблестно претърпя, затова и прие отплата, Злато досточудна, която се обогати с мъченическа слава.

Богородичен: Тази, която световидно сияе със светлите лъчи на девството като лилия сред тръни, одушевеният чертог на Владиката – пречистата и боголепна Богородица Дева се слави.

Кондак, глас 1:

Страшна и преславна бе твоята твърдост, с която всички удиви и безчовечните мъчители победи, и като божествена гълъбица на Владиката със златовидните криле на твоята вероизповед към Христа полетя, богоразумна Злато.

Друг кондак, глас 4:

Позлатена от Всесветия Дух, ти запази чистотата си нетленна за Христа и превъзмогна в подвига си естеството, девойко мъченице Злато досточудна!]

Икос:

Блестейки със светли отблясъци, венчала се законно за Христа, ти извървя пътя на мъченичеството и укрепявана от божествените учения, презря скверната агарянска вяра; бидейки избрана, се отправи усърдно към Владиката и Бога, на Когото и стана благовонна жертва и окрилена със златовидните криле на твоята вероизповед към Христа, полетя, богоразумна Злато.

Синаксар:

В 18-ия ден от този месец е паметта на Светата великомъченица Злата Мъгленска.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 7.

Ирмос: Нека възпеем Този, Който запази невредими момците в пещта и угаси огъня и да кажем: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Ти поправи падението на Адам и Ева, като съкруши силата на врага и с мъжествен дух ясно изповяда пред всички Христа Бога, и с твърдите си слова посрами противника, пеейки радостно: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Ти показа божествено търпение, златоименита мъченице, и с твърдия си дух надмогна женската немощ и като повали дързостта на мъчителите, пееше: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Украсена с красотата на твоето мъченичество, всехвална Злато, сияеща със светлината на девството, ти стоиш бляскаво пред твоя Жених Христос, пеейки весело: „Благословен си, Боже на нашите отци!“.

Богородичен: Гавриил ти донесе наяве радост от небесата и ти благовести, Чиста, като рече: „Бог ще дойде по плът от теб за спасението на тия, които ти пеят с любов: „Благословена си ти между жените и благословен е плодът на твоята утроба!“.

Песен 8.

Ирмос: Ти, Христе, Който всичко носиш с непристъпната Си сила, си оросил Твоите свети момци в пламъка, които пееха: „Благославяйте всички творения Господни, Господа!“.

Когато Христос, Богът на всичко, те видя да се сражаваш открито заради вярата и правдата, Злато, те изпълни с мъжествен разум и сила и увенча с победен венец теб, която възкликваше: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа!“.

www.tezaurliturgic.ro

Оградена с оръжието на Кръста, разпалвана от Христовата любов, ти принесе на Владиката Христа потоци от кръв и влезе в небесния чертог, като възкликваше: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа!“.

Ти запази чиста своята вяра даже докрай, всечестна Злато, затова на темето ти бе сплетен прекрасен венец на правдата, понеже ти до края възкликваше: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа!“.

Богородичен: Ти премахна, Чиста, клетвата на закона и осъждането на смърт, като роди Христа – Унищожителя на смъртта, Който на всички обилно даде благословение.

Песен 9.

Ирмос: Теб, Преславната Невеста и Всесвета Богородица, родила Твореца на всички невидими и видими твари, с песни величаем.

Ти посрами безбожното надигане на мъчителите, с кървавия си подвиг удави древната лукава змия и победоносно полетя към небето, приснопаметна Злато.

Облечена в одежда, украсена от твоите кърви, в багреницата на Владиката, ти успя да разрушиш вражеската свирепост, прехвална Злато, укрепявана от Кръста на Владиката и благодатта.

Твоята чиста младост и твоята скъпоценна кръв ти пожертва чрез ръцете на пребеззаконни мъчители и като най-сладък плод принесе на Бога.

Богородичен: Чиста Богородице, ти си облак лек, на който Господ Вседържител седна, дойде в мъгленската Слатина и направи търпеливата в мъченията Злата (Свой) светилник.

www.tezaurliturgic.ro

Светилен:

Със своята светлина, великомъченице, ти победи помрачението на безбожните мъчители, затова след края на твоето голямо страдание прие и голямо наследство: слава, която никога не преминава, преславна Злато.

Слава… И сега… Богородичен:

Със светлите лъчи на девството ти световидно сияеш като лилия сред тръни, Дево Майко Всесвята; затова на теб, Благата, се моля: дай ми прошка на съгрешенията и ме изпълни с душевна сладост.

Хвалитни стихири на 4, глас 4:

Сияеща със светлината на девството и вкусила от сладката Христова любов, ти побърза към Този, за Когото копнееше – Спасителя Христа, Твореца на всичко и Бог, украсена с красотата на мъченичеството, великоименита Злато; затова сега пред Него стоиш като пред свой Жених.

Като презря заблудата на нечестивите турци, ти пренебрегна техните ласкателства и дръзновено изповяда единия Бог и Господ Иисус Христос и съкруши нечестието на мъчителите, показвайки божествено търпение, всехвална Злато.

Ти надмогна женската немощ с твърдия си дух, имайки Бога за свой помощник в страданията и чрез тях се яви непоколебим стълб на добродетелта, жилище на благочестието и мъжеството и хранилище на целомъдрието, всеблажена Злато.

Доблестно пострада ти, досточудна Злато, съименнице на чистото злато, и мъчителската дързост съкруши, имайки несломима подкрепа: силата на твоя Христос, която ти съдействаше. Той отвори небесните врата и прие твоята всенепорочна душа; затова всички те облажаваме.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, глас 5:

Дойдете днес, всички христоносци, с хубави хвалебни песни да възпеем богоразумната Злата Мъгленска, която не взе ни копие, ни щит, но Честния Кръст Христов и с несъмнена вяра отиде на подвиг; със своите златни криле, осияни от лъчите на Духа, тя полетя и в небесните божествени жилища наистина се пресели. Затова нека с умиление възкликнем: „Прехвална страдалнице, поменавай нас, които честваме с вяра твоята славна памет!“.

И сега…, Богородичен, на същия глас:

Нека побързаме, верни, към образа на Божията Майка и молейки се с вяра, да възкликнем към нея: „Владичице, помилвай твоето наследство и го избави от всички врагове по молитвите на твоята угодница Злата!“.

Велико славословие. Тропар на мъчеництата.

www.tezaurliturgic.ro

19 октомври

ПРЕПОДОБНИЯТ НАШ ОТЕЦ ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

Тази служба е отпечатана през 1837 г. под редакцията на Йеромонах Неофит Рилски. Тя е автентичната служба, която се служи в Рилския манастир и по цялата страна през вековете. До момента, в който еп. Партений не я редактира. Той я отпечатва и разпространява, докато е софийски викарий. Така неговата редакция добива по-голяма популярност от тук предложената автентична служба, която се е служила на трите празника на св. Йоан Рилски.

Архимандрит Макарий Чакъров

Намира се на с. 152.

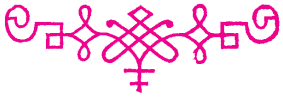

www.tezaurliturgic.ro

26 октомври

СВ. ВЕЛИКОМЪЧЕНИК ДИМИТЪР СОЛУНСКИ МИРОТОЧИВИ И ВЪЗПОМЕНАНИЕ НА СТРАШНОТО ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ

На великата вечерня

На́ Гдⷭ҇и, воззва́хъ: стихири на 8, глас 2.
Подобен: **Є҆гда̀ ѿ дре́ва:**

Като светла звезда ти всякога светиш над твоето отечество, славни мъчениче Димитре, защото винаги го закриляш от вражески разорения и го избавяш от страдания и всякакви бури. Затова то радостно се обръща към теб, блажени, като чества твоята годишна памет и с вяра и любов възпява Господа, Който те прослави.* (два пъти)

Свети мъчениче Димитре, страстотерпецо[260] Христов, с чудесата си светиш в света като слънце. Затова в деня на твоята памет се наслаждаваме всички на твоите необикновени чудеса, блажени, празнувайки ги с вяра. И тъй, понеже имаш дръзновение, моли се на Господа да спаси от гибел и скърби твоите раби.*

С копия прободен бе в ребрата заради Спасителя, прободен

[260] Страстотерпец (слав.) – който търпи страдания; мъченик.

www.tezaurliturgic.ro

на Кръста в ребрата; защото с любов ти подражаваше на Неговите рани, страстотерпецо Димитре, и яви пред всички твоето свидетелство непобедимо. Затова гонителят падна поразен, приемайки твърдостта на твоята вероизповед, страдалецо Христов.*

Други стихири, глас 8. Подобен: ѿ преслáвнагѡ чꙋдесѐ!

О, преславно чудо! И небето, и земята от радост днес са озарени в деня на паметта на мъченика Димитър. От ангелите той с похвали бива увенчаван и от хората песнопения приема. О, как се бори той! Как добре се подвиза! Чрез него победи Христос и падна коварният враг! (два пъти)

О, преславно чудо! С лъчите на чудесата по-светло от слънце сияе винаги Димитър по земните краища, осветяван от непомръкваща светлина, наслаждавайки се на незалязващата Светлина. Блясъците му отблъснаха варварските облаци, прогониха недъзите и победиха демоните.

О, преславно чудо! Прободен с копия за Христа, трижди блаженият Димитър всеки път се показваше за враговете двуостър меч, който посича вражеската гордост и смирява демонската надменност. Към него нека въззовем: „Свети Димитре, закриляй нас, които честваме твоята винаги почитана памет!“.

Слава…, глас 6. От Византиеца:

Днес ни събира всемирното тържество на страстотерпеца. Дойдете, любители на празниците, да почетем весело неговата памет и да кажем: „Радвай се ти, който чрез вярата разкъса ризата на нечестието и се облече в мъжеството на Духа! Радвай се ти, който осуети замислите на беззаконните с дадената ти от Бога сила. Радвай се ти, който с прободените (си) с копие телесни членове духовно ни изобрази блаженото страдание на Христа!“. Него моли, украсо на страдалците Димитре, да ни избави от видими и невидими врагове и да спаси нашите души.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен догматик на гласа:

Кой няма да Те облажи, Пресвета Дево? И кой не ще възпее Твоето пречисто Детерождение? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от Тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти; бидейки Бог по естество, заради нас стана човек по естество, но не разделян в две лица, а познаван в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Вход. Прокимен за деня. Паримии.

Литийни стихири самогласни, глас 1.
От патриарх Анатолий:

Нека този ден да украсим със сладки песнопения и да възгласим подвизите на мъченика: защото тук пред нас лежи за добра похвала великият Димитър. Понеже като сломи мъжествено насилието на тираните, с готовност се устреми към арената и след като славно спечели награда, умолява Спасителя да спаси нашите души.

Глас 2. От патриарх Герман:

В надмирните селения Христос Бог прие, мъдри мъчениче Димитре, твоя непорочен дух: защото ти стана поборник за Троицата, борейки се мъжествено на арената като твърд елмаз; и като бе прободен с копия в пречистите ребра по подражание на Прободения на Дърво за спасението на целия свят, ти получи силата (да вършиш) чудеса, изобилно давайки на хората изцеления. Затова заслужено празнуваме днес твоето успение, като славим прославилия те Господ.

Слава…, глас 5. Подобен: Вострѹбимъ:

Нека с вяра и любов се съберем, да възкликнем празнично и всички да запляскаме с ръце на това тържество на нашия първоначалник! Небесните войнства да се веселят за този,

www.tezaurliturgic.ro

който бе прободен с копие заради Прободения Цар Господ и който гордостта на Лий дръзновено съкруши. Земята и небето да се удивяват на преславните знамения на светлия светилник! Младите заслужено да възхваляват този, който обузда младостта, който е опора в старостта и защитник в беди; нищите – своя обогатител, пътуващите – своя ръководител, воините – своя съратник, плаващите в море – своя спътник, а с всички (тях) като се молим на твърдия закрилник на град Солун, тъй да кажем: „Преславни Димитре, побързай и ни избави от всяка нужда и по твоите молитви спаси рабите си!“.*

И сега…, Богородичен, на същия глас.
От патриарх Герман:

Нека затръбим с песенна тръба, защото Царицата на всичко, Майката Дева се навежда свише и увенчава с благословения тия, които я възпяват. Люде, съберете се и запляскайте с ръце, пеейки химни на Царицата, родила Царя, Който благоволи човеколюбиво да освободи държаните по-рано от смъртта. Пастири и учители, съберете се да възхвалим Пречистата Майка на Добрия Пастир! Като възхвалим с богогласни песни златосияйния Светилник, светоносния Облак, по-пространната от небесата, одушевения Кивот, огневидния Престол на Владиката, златния Съсъд, вместил манната, затворената Врата, през която (влезе) Словото, Прибежището на всички християни, нека кажем тъй: „Палате на Словото, удостой нас, смирените, с небесното царство; понеже няма нищо невъзможно за твоето ходатайство!“.*

Стиховни стихири за земетресението, самогласни, глас 2.
От Симеон Дивногорец:

Когато земята се смущава в страх пред Твоя гняв, Господи, хълмовете и планините се тресат; погледни обаче с благосърдно око на нас и не се прогневявай яростно на нас, а се смили над делата на Твоите ръце и ни освободи от

www.tezaurliturgic.ro

страшната заплаха на земетресението като благ и човеколюбец.

На глас 6. Стих: Ти погледна към земята и я разтресе.[261]

Страшен си Ти, Господи и кой ще устои пред Твоя праведен гняв? Или кой с молитва ще Те уговори? Или кой ще Те трогне, Благий, за съгрешилите и изгубили надежда люде? Небесните полкове: ангелите, началата и властите, престолите, господствата, херувимите и серафимите за нас Ти викат: „Свят, свят, свят си Ти, Господи! Не презирай делата на Твоите ръце, Благий, по благостта на Твоето сърце спаси града, намиращ се в беда!“.

Стих: Ти разтърси земята и я поколеба.[262]

Ниневийците поради своите съгрешения чуха заплахата да бъдат затрупани при земетресение; но чрез знамението с посредника – „възкресението“ на Йона[263] от кита – покаянието (им) бе чуто (от Бога). Както се смили над тях и ги прие заради вопъла на Твоя народ заедно с младенците и добитъка, така и нас, подложените на вразумителни наказания, пощади и помилуй заради тридневното (Ти) възкресение.

Слава…, глас 8. От патриарх Анатолий:

Твоята пребожествена и непорочна душа, приснопаметни Димитре, обитава небесния Йерусалим, чиито стени са издигнати от пречистите ръце на невидимия Бог. А твоето всепочитано и многострадално тяло обитава този славен земен храм – неизчерпаема съкровищница на чудеса, защитаваща от болести; като прибягваме към нея, получаваме

[261] *Пс.* 103:32а (по превода на 70-те).

[262] *Пс.* 59:4а (по превода на 70-те).

[263] Срв. с книгата на пророк Йона; *Мат.* 12:39-41. Тук фигуративно Йона е изобразен като посредник за ниневийците (както Христос е посредник между Бога и хората), понеже те се покаяли вследствие на неговата проповед и градът им бил запазен. А тридневното пребиване на пророка в китовата утроба е предобраз на Христовото възкресение от мъртвите.

www.tezaurliturgic.ro

изцеления. Запази от нападения на врагове града, който те величае, всехвални, понеже имаш дръзновение към прославилия те Христа!

И сега…, Богородичен възкресен, на същия глас:

Непознала брак Девице, Която неизказано зачена Бога по плът, Майко на Всевишния Бог! Приеми молбите на твоите раби, Всенепорочна, която на всички даваш очистване от прегрешенията; като приемаш сега нашите моления, моли се за спасението на всички нас.

Тропар на св. Димитър, глас 3:

Вселената те придоби, страдалецо, за велик защитник в беди, езическите народи побеждаващ. Затова, както съкруши надменността на Лий и окуражи Нестор на арената (за подвиг), тъй, свети Димитре, Христа Бога моли да ни дарува велика милост.

Слава… И сега… на земетресението, глас 8:

Ти, Който поглеждаш към земята и я правиш да се тресе, избави ни от страшната заплаха на труса, Христе Боже наш, и ни изпрати свише Твоите богати милости по молитвите на Богородица, едничък Човеколюбче[264]!

На утренята

На Бг҃ъ гдь тропар на св. Димитър два пъти. Слава… И сега… на земетресението.

Първи седален, глас 4. Подобен: Ꙗвѝлсѧ є҆сѝ днѣ́сь:

Днес с благочестива мисъл ние честваме празника на страстотерпеца Димитър, защото той непрестанно се моли на Христа да даде на всички мир и милост.*

[264] В славянските минеи вместо „едничък Човеколюбче“ се чете: „и ни спаси“.

www.tezaurliturgic.ro

Слава… И сега… Богородичен:

Горещата Застъпница на тия, които са в беди и наша Помощница и Примирителка с Бога, чрез която се избавихме от гибел – Богородица - ние, верните, облажаваме.*

Втори седален, глас 4. Подобен: Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Денят на паметта ти, славни мъчениче Димитре, озари днес Църквата Христова и събра всички достойно да възхвалят теб, богоразумни, като истински воин и унищожител на враговете. Затова с твоите молитви ни избави от изкушения.

Слава… И сега… Богородичен:

Възпяваме те, Божия Невесто, Майко на Христа Бога, и славим твоето непостижимо раждане: чрез него ние се избавихме от дяволската заблуда и всякакви беди, Владичице Богородице, и с вяра викаме: „Помилуй твоето стадо, едничка Всевъзпявана!“.*

Величание:

Величаем те, страстотерпче свети Димитре, и почитаме твоите драгоценни страдания, които за Христа понесе.

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премꙋдрости:

Сияния на чудеса изпускаш ти като лъчи и като звезда пресветла краищата на земята просвещаваш. Радостно благоухаеш като втори рай, душите веселиш и недъзите преустановяваш. Затова заслужено те възпяваме, всеблажени, и с любов почитаме честната твоя памет, страстотерпче Димитре; моли Христа Бога да дарува прошка на греховете на тия, които с любов честват твоята света памет!*

Слава… И сега… Богородичен:

Всички човешки родове те облажаваме, защото ти един-

www.tezaurliturgic.ro

ствена между жените като Девица безсеменно роди Бога по плът: Огънят на Божеството се всели в теб и ти кърмеше като младенец Твореца и Господа. Затова ангелският и човешкият род достойно славим твоето пресвято раждане, като викаме единогласно: „Моли Христа Бога да дарува прошка на съгрешенията на тия, които с вяра се покланят на твоята Пресвята Рожба!“.*

Степенни: 1-ви антифон на глас 4. Прокимен, глас 4:

Дивен е Бог в Своите светии, Бог Израилев.[265]

Стих: На светиите, които обитават Неговата земя, Господ дивно яви всички Свои желания.[266]

Псалом 50

Глас 2. Слава... По молитвите на мъченика, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

И сега... По молитвите на Богородица, Милостиви, очисти множеството мои прегрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Днес ни събира всемирното тържество на страстотерпеца. Дойдете, любители на празниците, да почетем весело неговата памет и да кажем: „Радвай се ти, който чрез вярата разкъса ризата на нечестието и се облече в мъжеството на Духа! Радвай се ти, който осуети замислите на беззаконните с дадената ти от Бога сила. Радвай се ти, който с прободените (си) с копие телесни членове духовно ни изобрази блаженото страдание на Христа!“. Него моли, украсо на страдалците Димитре, да ни избави от видими и невидими врагове и да спаси нашите души.

---

[265] *Пс.* 67:35.
[266] *Пс.* 15:3 (по превода на 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

Канон на св. Димитър, глас 4. Акростих: Към добропобедния Димитър ще говоря. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: По дъното на Червено море премина със сухи стъпала старият Израил[267] и чрез кръстообразно извисените ръце на Мойсей в пустинята обърна в бягство войнството на Амалик.

Припев: Свети великомъчениче Димитре, моли Бога за нас.

Увенчан с божествения венец на мъченичеството, при Бога ти танцуваш, осветляван от лъчите, идещи от Него и изпълвайки се с (Неговата) светлина, приснопаметни мъчениче Димитре.

Владиката те прие, блажени, като истински свидетел[268] на Истината, който се подвизаваше храбро до кръв и показа непоколебима твърдост пред мъчителите.

Изобретателя на злото ти събори на земята, блажени Димитре, като го уби с мъченическото си копие, укрепяван от силата на божествената благост, превишаваща разума.

Богородичен: Този, Който като Бог съществуваше преди без майка, стана без баща подобен нам, като прие от теб, Богородице Всехвална, плът в единство[269], превишаващо и словото, и разума.

Песен 3.

Ирмос: Весели се за Теб Твоята Църква, Христе, като зове: „Ти си моя сила, Господи, прибежище и утвърждение!“.

---

[267] Старият Израил – на Закона (Стария завет) – са израилтяните по плът (т.е. евреите), а новият Израил – на благодатта (Новия завет) – са християните.

[268] На гръцки „мъченик“ (μάρτυς) означава „свидетел“.

[269] Има се предвид единството между божествената и човешката природа в Иисус Христос.

www.tezaurliturgic.ro

Заповедта на тираните ти счете за нищожна; защото пред всичко предпочете Словото Божие, страстотерпче.

Световиден светилник, светещ с божествена светлина, стана ти в скинията на свидетелството, мъчениче страстотерпче Димитре.

В твое лице твоят град придоби свещен и дивен източник на изцеления и съкровище, което не може да бъде ограбено и така с всяко веселие се обогати.*

Богородичен: Желаейки да излекува повредения образ на човеците, Човеколюбецът се облече в него чрез теб, Пречиста, оставайки такъв, какъвто бе[270].

Кондак на земетресението, глас 6. Подобен: Ѿ́же ѡ҆ на́съ:

Избави всички нас от тежкото земетресение, Господи, и от непоносимото наказание за нашите грехове. Пощади, Господи, Твоите православни люде, които придоби с Твоята кръв, Владико; и не погубвай града чрез страшен трус, защото освен Теб друг бог ние не знаем. Но издигни глас към тези, които Те възпяват: „Щом Аз съм с вас, никой не може да е против вас!“.*

Седален на мъченика, глас 4. Подобен: Ѹ҆диви́сѧ і҆ѡ́сифъ:

Към доблестния страдалец и смелия воин на Царя на всички – Христа, нека извикаме с песен: „Радвай се, украшение и красота на мъчениците! Радвай се, светла звезда на Църквата, стена и пристанище на прибягващите към теб, славни великомъчениче Димитре! Спасявай от всяка вражеска вреда и всякакви беди тия, които те възпяват!“.*

Слава… И сега… на земетресението, на същия глас.
Подобен: Вознесы́йсѧ:

Ти не презря, дълготърпеливи Владико, тия, които бяха съ-

[270] Т.е. станал човек, без да престане да бъде Бог.

www.tezaurliturgic.ro

грешили много пред Теб, но милостиво ги наказа, за да ги вразумиш; с Твоя божествен взор Ти потресе земята, но никак не засегна всички Твои раби, поради великото Ти милосърдие. Затова с благодарни гласове Те славословим и със страх Те славим.*

Песен 4.

Ирмос: След като Те видя издигнат на Кръста, о Слънце на правдата, Църквата започна своя път, като (Ти) пееше достойно: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Като видя как ти победи лъжата на нечестието, Всевишното Слово Божие (те) увенча със слава, Димитре, който пееше: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Направляван от живоносната Длан, ти скоро достигна тихото пристанище, където сега радостно възклицаваш, Димитре: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Като въздигна победен паметник срещу заблудата, ти получи победна диадема на правдата, Димитре, и възкликваш към своя Творец: „Слава на Твоята сила, Господи!“.

Богородичен: Колко по-свещена от всички творения се удостои да станеш едничка ти, Майко Божия: защото като Го роди, ти просвети света с благодатта на богопознанието.

Песен 5.

Ирмос: Ти, Господи, моя светлина, дойде в света, обръщайки от тъмнината на незнанието към светата Светлина тия, които с вяра Те възпяват.

Като прие огъня на божествения копнеж в сърцето (си), ти угаси огъня на безбожното безумие на идолопоклонството, славни Димитре.

Бъди ти наш избавител от беди, Димитре, като покриваш с молитвите си тия, които с вяра и любов те възхваляват.

www.tezaurliturgic.ro

Тия, които с вяра бързат към твоя храм, Димитре, скоро се избавят от болести и душегубни страсти.

Богородичен: Словото Божие, единосъщно на Отца, става твой единосъщен Син, Богомайко, по начин, превишаващ разума и словото.

Песен 6.

Ирмос: „Ще Ти принеса жертва с глас на хвала“ – вика към Тебе, Господи, Църквата, очистена от бесовската нечистота чрез кръвта, изтекла милостиво от Твоите ребра.

Събрахме се единогласно да възпеем, всеблажени Димитре, твоята светоносна памет, пълна с чудеса и благодатни дарования на светия и почитаем Дух.

С твоите ходатайства развържи въжетата на моите съгрешения, Димитре, понеже като непобедим мъченик имаш дръзновение пред Владиката и ми бъди прибежище и покров!

Богородичен: Когато Женихът те намери непорочна всред трънните като най-чист крин и долинен цвят, Богомайко, Словото в твоята утроба се всели.

Кондак, глас 2. Самоподобен Кровéй твоúхъ стрꙋ́ми:

Със струите на твоите кърви, Димитре, Бог обагри Църквата — Той ти даде сила непобедима, Той пази твоя град невредим, защото ти си негова опора.

Икос:

Нека всички верни, събрали се тук, единогласно почетем този велик Христов воин и мъченик, като с песни и химни призоваваме Владиката и Твореца на вселената: „Избави ни от бедствието на земетресението, Човеколюбче, по молитвите на Богородица и на всички свети мъченици. Понеже ние на Теб се надяваме да се избавим от опасности и скърби, защото Ти си нашата опора!“.

www.tezaurliturgic.ro

Синаксар:

В 26-ия ден от този месец е паметта на светия великомъченик Димитър Солунски Мироточиви и възпоменание на страшното земетресение.

Песен 7.

Ирмос: Отроците Авраамови, хвърлени в персийската пещ и разпалвани повече от любовта към благочестието, отколкото от пламъка, викаха: „Благословен си в храма на Твоята слава, Господи!“.

Осиян от божествената слава и благодат, мъчениче страстотерпче, ти блестиш световидно и просвещаваш тия, които викат: „Благословен си в храма на Твоята слава, Господи!“.

Украсен с кръвта си като с багреница, славни, и вместо скиптър – с кръст в ръка, с Христа царуваш ти сега и викаш: „Благословен си в храма на Твоята слава, Господи!“.

Богородичен: Прославена, просветена, Майко Дево, защити всички, които те почитат като истинска Богородица; защото ти си благословена между жените, Владичице!

Песен 8.

Ирмос: Като простря ръцете си, Даниил затвори челюстите на лъвовете в рова; а отроците-подвижници на благочестието, препасани с добродетели, угасиха огнената сила и викаха: „Благославяйте, всички творения Господни, Господа!“.

Препасан с несъкрушимата сила на Христа, ти помрачи цялото безумие и хитрост на врага, славни мъчениче Димитре, и като стана победоносец, викаше: „Благославяйте, всички творения, Господа!“.

Показал мъченическа твърдост, ти придоби мъченическа слава, Димитре; умит със светата баня, която не се замър-

www.tezaurliturgic.ro

сява от новите пристъпи на греха, пробождан с копие, ти викаше: „Благославяйте, всички творения, Господа!“.

Множеството твои чудни дела, славни, показва на всички свръхразумния дар, който ти даде Христос; а благодатта на изцеленията явно проповядва за твоята неизказана благодат на нас, които викаме: „Благославяйте, всички творения, Господа!“.

Богородичен: Нека с песни да възпеем едничката във всички родове Дева Майка и чиста Богородица; защото тя стана причина за нашето спасение, като роди Изкупителя на света – Словото, Комуто викаме: „Благославяйте, всички творения, Господа!“.

Песен 9.

Ирмос: Крайъгълен камък бе отсечен не с (човешка) ръка от тебе, Дево, непокътнатата Планина – (Той бе) Христос, Който събра разделените естества; затова, Богородице, с веселие те величаем.

Разкъсай веригите на прегрешенията на тия, които те възпяват, страстотерпче, спри нападенията на страстите, премахни смущенията на ересите и успокой бурята на изкушенията с твоите молитви.

Насочи твоето свещено паство, венценосни мъчениче Димитре, към правите пътеки на царството небесно, към спасителното пасбище, към вечната страна.

Моли се на Господа – Подателя на живота и Царя на силите, да получим венци на славата и да достигнем небесното царство ние, които те възпяваме, мъчениче Димитре!*

Богородичен: Ние, всички верни, Дево, убедено те венчаем с похвали, почитайки те за корен, източник и причина на нетлението; понеже ти роди ипостасното Безсмъртие.

www.tezaurliturgic.ro

Светилен, глас 3. Подобен: Свѣте неизмѣнный:

Ти въоръжи Нестор с кръст, Димитре и чрез него съкруши надменността на Лий. На арената като Христос с копие разтвори своите ребра; с тях стадото си ти пази!*

Слава… И сега… на земетресението:

Господи, Ти, Който поглеждаш от небето на земята и я привеждаш в трепет! Избави ни от трусове по молитвите на Богородица, която даде застъпница за християните.

Хвалитни стихири на 6, глас 4. Подобен: Ꙗ́кѡ до́блѧ:

Бидейки прободен, ти с копията си порази врага и го направи мъртъв и бездействен. От неговата злоба ни избави, свети Димитре, като винаги ни укрепяваш срещу мъчителните страсти с твоите свещени молитви и с божествен страх смекчаваш сърцата и душите наши.*

Ние те познаваме, светий, като река, изпълнена с духовни води, затова те молим: свещено ороси с твоята велика милост нашите изнемощели от страсти и престъпления души, умий намиращите се в сквернота и ги избави от премногото беди и вечното мъчение.*

Ти се яви като най-светла звезда, славни Димитре, като със сиянията на чудесата си просвещаваш винаги земята, а с молитвите си разсейваш тъмната мъгла от нашите души; изцели и недъзите на тия, които от любов честват твоята памет, на мъчениците слава и похвала.*

Други стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ, по́стникѡвъ:

Дойди при нас, мъчениче Христов, които се нуждаем от твоето милостиво посещение, и избави потиснатите от заплахите на тиранина и страшното бушуване на ереста[271]; за-

[271] Очевидно тук става дума за иконоборческата ерес и притесненията на православните от страна на императора иконоборец (наречен „тиранин“).

www.tezaurliturgic.ro

ради това сме гонени и като пленници и голи непрестанно се скитаме и бродим от място на място, по пещери и планини. Съжали се, всехвални, и дай облекчение, прекрати бурята и угаси негодуванието срещу нас, молейки се на Бога, Който дава на света велика милост.

Ти ни бе даден като крепостна стена, която не се бои от вражеска обсада, Димитре; ти прекратяваш варварските набези и симптомите на всички болести; на твоя град ти стана опора непоклатима, основа неразрушима, покровител, заселник и защитник; него, намиращия се сега в страшна опасност и силно притеснение, запази с твоите молитви, всеблажени, молейки се на Христа, Който дава на света велика милост.

Ликът на страстотерпците ни се явява, събрал всяка добродетел; затова достойно наследиха те насладата с нетленния и блажен живот. Сред тях се открояваш ти, Димитре чудни, който се хвалиш и гордееш, че подобно на Христа и ти бе прободен с копия; проси усърдно да се избавим от беди и тежки обстоятелства ние, които те почитаме, молейки се горещо на Този, Който дава на света велика милост.

Слава… самогласна, глас 4. От Андрей Йерусалимски:

Наследилия с копия благодатта на пронизаните с копие спасителни ребра, от които Спасителят ни излива струи, носещи живот и нетление – Димитър - нека почетем; премъдрия в поученията и венценосеца сред мъчениците, който с кръв завърши пътя на подвига и с чудеса просия по цялата вселена; ревностния последовател на Владиката и състрадателния нищелюбец, предводителя на солунчаните при много и чести тежки опасности. Като възхваляваме неговата годишна памет, ние прославяме Христа Бога, Който заради него дава на всички изцеления.

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, Богородичен:

Майко на Христа Бога, която роди Твореца на всичко, избави ни от нашите беди, та всички да ти викаме: „Радвай се, едничка закрила на нашите души!“.

Велико славословие. Тропар на великомъченика.

www.tezaurliturgic.ro

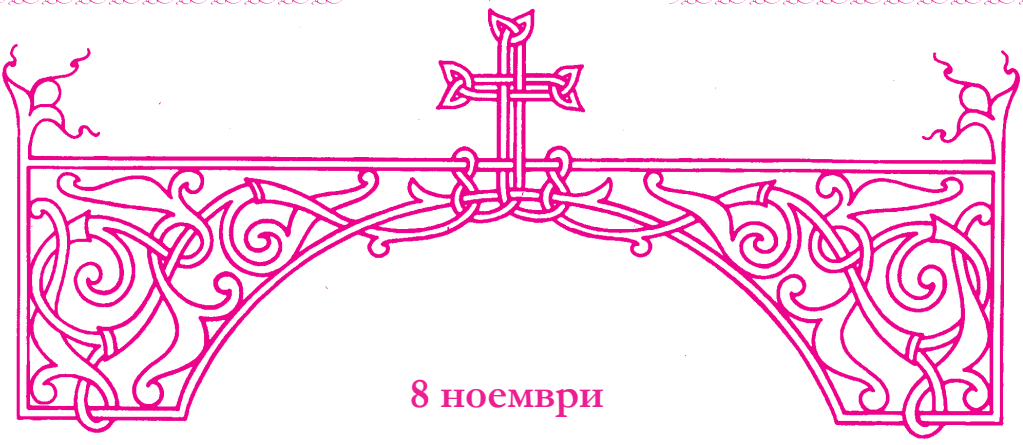

8 ноември

СЪБОР НА АРХИСТРАТИЗИТЕ МИХАИЛ И ГАВРИИЛ И ДРУГИТЕ БЕЗПЛЪТНИ СИЛИ

На великата вечерня

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8, глас 4.
Подобен: **Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:**

Пред трислънчевото Божество най-светъл предстател, Михаиле архистратиже, заедно с горните сили издигаш радостен глас: свят си, Отче; свят си, събезначални Слове; свят си и (Ти), Свети Душе – една слава, едно царство и естество, едно божество и сила. (два пъти)

И видът ти е огнен, и красотата ти (е) чудна, Михаиле първоангеле: с невещественото (си) естество преминаваш краищата, изпълнявайки повеленията на Твореца на всичко, Чиято сила в твоята мощ се познава и Който прави извор на изцеления твоя храм, почитан със святото ти име. (два пъти)

Ти, Господи, Който, според Писанието, правиш ангелите Си ветрове и служителите Си – огнен пламък, между Твоите архангелски полкове си явил за началник архистратига Михаил; на Твоите заповеди той се подчинява, Слове, и със страх възглася трисветата песен на Твоята слава.

www.tezaurliturgic.ro

Предвечният ум те постави като втора светлина, Гавриле; ти отразяваш божествените лъчи към цялата вселена и ни откриваш предвечната и божествена, наистина велика тайна: Безтелесният приема тяло в девствена утроба и става човек, за да спаси човека.

Стоейки пред престола на трислънчевото Божество и изобилно осияван с божествените лъчи, непрестанно струящи оттам, избави от мрака на страстите и просвети тия, които на земята радостно ликуват и те възхваляват, Гавриле архистратиже, молитвениче за душите ни.

Агарянските свирепства, връхлитащи често твоето стадо, ти съкруши, раздорите в Църквата ти прекрати, бурята на безмерните изкушения укроти, от беди и опасности избави тия, които те почитат с любов и прибягват под твоя покров, Гавриле архистратиже, молитвениче за нашите души.

Слава… глас 6: от Византиеца:

Сърадвайте се с нас, всички ангелски чиноначалия, защото вашият предводител и наш покровител – великият архистратиг освещава днешния ден, като преславно се явява в своя свещен храм. Затова възпявайки го, както подобава, нека да извикаме: покрий ни с покрова на твоите крила, превелики архангеле Михаиле.

И сега ... глас същият, Богородичен:

Сърадвайте се с нас, всички ликове (хорове) на девствениците, защото нашата закрилница, ходатайка, покровителка и велико прибежище в днешния ден в своя свещен и божествен храм скърбящите утешава. Затова, възпявайки я, както подобава, нека да извикаме: покрий ни с твоя божествен покров, Пречиста Владичице Богородице.

Вход, Свѣте тихїй. Прокимен на деня. Паримии.

www.tezaurliturgic.ro

Литийни стихири, самогласни.

Глас 1, Киприянова:

Архистратизи на разумните сили, вие, които непрестанно стоите пред престола на Владиката, молете се на Господа да дарува мир на света, а на душите ни – велика милост.

Глас 2, Студитова:

Като стоите начело на невещественото естество на разумните сили и озарявате вселената с лъчите на трислънчевата слава, вие, архистратизи, с непрестанен глас възпявате трисветата песен; затова молете се да се спасят нашите души.

Слава… глас 4:

С огнени устни те възпяват херувимите, Христе Боже, и с безтелесни уста безспир те славослови архангелският хор; архистратигът на горните сили Михаил непрестанно принася на Твоята слава победна песен; той днес ни озари за светло тържество, та достойно да запеем като псалом трисветата песен с тленните си устни, защото всичко се изпълни с Твоето хваление и даряваш на света чрез него велика милост.

И сега ... глас същият, Богородичен:
от Георги Никомидийски:

Днес боговместимият Храм – Богородица - в храма Господен се въвежда и Захария я посреща; днес светая светих се радва и хорът на ангелите тайнствено тържествува; празнувайки и ние днес с тях, нека с Гавриил да извикаме: радвай се, благодатна, с теб е Господ, Който има велика милост.

Стиховни стихири, глас 1. Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Ангелски да тържествуваме в света и на Бога, Който се носи на престола на славата, гръмко да изпеем песента: свят си,

www.tezaurliturgic.ro

Отче небесни; свято си, съвечно Слово; свят си и Ти, Душе Всесвети.

Стих: Ти правиш Ангелите Си ветрове и служителите Си – огнен пламък.

Между небесните си първи, стоейки в слава, с голямо дръзновение пред страшния престол, очевидецо на неизразимото, Михаиле архистратиже, молим те, с твоите молитви спаси от беди и изкушения нас, които сме в нужда.

Стих: Благославяй, душо моя, Господа; Господи, Боже наш, ти си твърде възвеличен.

Сред безплътните ангели си пръв служител, очевидец и посветен в божественото сияние, Михаиле архистратиже, спаси нас, които честваме благочестиво годишната ти памет и пеем на Троицата с вяра.

Слава… И сега… глас 8. От монах Йоан:

Като военачалник, преден боец и водач на ангелите, архистратиже, освободи от всяка нужда, скръб, болест и страшни грехове тия, които искрено възпяват и молят, славни, теб, който като невещественен ясно виждаш Невеществения и си осияван от непристъпната светлина на славата на Владиката; защото Той човеколюбиво заради нас прие плът от Девица, желаейки да спаси човешкия род.

Отпустителен тропар, глас 4:

Архистратизи на небесните войнства, ние, недостойните, винаги ви молим с вашите молитви да ни оградите с покрова на невеществената ваша слава, като пазите нас, които усърдно коленичим пред вас и викаме: избавете ни от беди, защото сте предводители на небесните сили.

Слава… И сега… Богородичен:

www.tezaurliturgic.ro

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно Кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

На утренята

На Бг҃ъ гдⷭ҇ь тропарят на архангелите два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й, сп҃се:**

Стоящи винаги пред страшния престол и със светлите зари на трислънчевото Божество осиявани, пресветли молитвеници, просветете ни, като прогонвате греховния мрак от нас, които светло празнуваме вашия събор и прилежно се молете да се избавим от беди.

Слава... глас 1. Подобен: **Ли́къ а҆гг҃льскі́й.**

Имайки за свой архистратиг божествения Михаил, ангелският лик с него на Светата Троица пение принася, защото от небитие със слово Създателят на всичко войнствата на огнезрачните чинове създаде.

И сега... Богородичен:

Упование на християните, Дево Пресвята, ти роди свръхразумно и неизречимо Бога; моли Го непрестанно с небесните сили да даде прошка на греховете и изправление на живота на нас, които с вяра и любов винаги те славим.

Втори седален, глас 2. Подобен: **Є҆гда̀ снизше́лъ є҆сѝ:**

Сред ангелските полкове най-старши си ти, Михаиле архистратиже, моли небесния Цар да съкруши гордостта на земните тирани и като имащ дръзновение пред огнезрачния престол, моли се непрестанно за нас, твоите раби.

www.tezaurliturgic.ro

Слава… глас 4: Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Многооки херувими и серафими, войнства архангелски служители, ведно с власти, престоли, господства, ангели и сили, и началства, непрестанно умоляват Теб, нашия Творец, Бог и Владетел: не презирай молението на съгрешилите Ти люде, Христе многомилостиви.

И сега... Богородичен:

Дево всенепорочна, родила свръхестествено Бог, Него, ведно с безплътните, моли за опрощение на прегрешенията и изправление на живота преди края на нас, които с вяра и любов те възпяваме, както подобава, едничка Всевъзпявана.

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премꙋ́дрости:

На небесните чинове наставник, на божествената слава служител достоен, по заповед на твоя Устроител, на християните ходатай за спасение, с невеществената твоя слава земните приглеждаш. Затуй, както подобава, възхваляваме те всички и възпяваме днес божественото твое тържество, Михаиле архистратиже; моли се на Христа Бога прошка на греховете да дари на тези, които с любов празнуват твоето тържество.

Слава… глас 4: Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Ангелските чинове със страх предстоят пред Твоя престол, Владико Христе Боже, и просвещавани винаги със зарите (които идват) оттам, песен на Теб непрестанно възпяват; по техните свети молитви дари мир на света, а на душите ни – велика милост.

И сега... Богородичен:

Чиста и всенепорочна Дево Майко, непознала мъж, ти едничка във времето роди извънвременния Божий Син и Слово; ведно с безплътните почитани небесни сили моли Го да

www.tezaurliturgic.ro

дарува нам очищение на греховете ни и голяма милост.

Степенни антифони, глас 4. Антифон 1

От младини много страсти ме борят, но Сам Ти ме защити и спаси, Спасителю мой.

Които мразите Сион, засрамете се от Господа, защото ще изсъхнете, както тревата от огън.

Слава…

Чрез Светия Дух всяка душа се оживява и с чистота се възвисява, просвещава се тайнствено чрез Троичната Единица.

И сега…

От Светия Дух изтичат благодатни струи, напояващи всяка твар за съживление.

Прокимен, глас 4:

Ти правиш ангелите Си ветрове, и служителите Си – огнен пламък.

Стих: Благославяй, душо моя, Господа! Господи, Боже мой, Ти си дивно велик.

Всѧ́кое дыха́нїе: Ѳ҃ꙋлїе матѳе́а, зача́ло ѿв.

Псалом 50.

Слава… По молитвите на архангелите, Милостиви, заличи множеството мои съгрешения. И сега… По молитвите на Богородица, Милостиви, заличи множеството мои съгрешения.

Стих: Помилвай ме, Боже...
И следната самогласна стихира, глас 6:

Ангелите Ти, Христе, предстоящи с трепет пред престола

www.tezaurliturgic.ro

на величието (Ти) и осиявани винаги от Твоя светлоструй, Твои песнопевци във висините и служители на Твоето намерение, изпращани от Теб – те дават просвещение на нашите души.

Канон на св. безплътни сили, от преп. Йоан Дамаскин
Глас 8.

Песен 1.

Ирмос: Да възпеем, люде, чудния наш Бог, Който избави Израил от робството, пеейки и възгласяйки победната песен: Ще пеем на Теб, Едничкия Владика.

Припев: Свети архангели и ангели, молете Бога за нас.

Нека всички верни да възпеем Троицата несътворена, ръководеща невеществените редици на небесните хорове и да викнем: Свят, свят, свят си, Боже Вседържителю.

Ти положи за начало на Своите творения безплътното естество на ангелите, Творче, което окръжава пречистия Ти престол и възглася: Свят, свят, свят си, Боже Вседържителю.

Радвай се, Гавриеле, тайновидец на Божието въплъщение, и (ти) Михаиле, предстоятел на невеществените полкове, непрестанно възгласящи: Свят, свят, свят си, Боже Вседържителю.

Богородичен: Треперя поради тайнството на Твоето (божествено) снизхождение, Христе, защото, бидейки по естество Бог, прие да се родиш като човек от Дева, за да спасиш света от делата на врага.

Катавасия:

Ще отворя устата си и ще се изпълни с Дух, и слово ще изригна към Майката Царица, ведро тържествуващ, и с радост ще възпея нейното въведение (в храма).

www.tezaurliturgic.ro

Песен 3.

Ирмос: Всели в сърцата на рабите Си Твоя страх, Господи, и бъди опора за нас, които истински Те призоваваме.

С мощта Си Ти, Безсмъртни, постави Сили, които изпълняват Твоята всесвята воля, стоейки винаги пред Теб във висините.

Посветените в тайната на Твоето въчеловечване и на честното Ти възкресение, началниците на Ангелите, Христе, приеми, когато Те призовават за нас.

Ти постави за хранители на човеците ангели и ги показа служители на спасението на Твоите слуги, Христе, като милосърден.

Богородичен: Неизказано зачена Ти Господа Спасителя, Богоневесто, Който избавя от нещастията нас, които истинно те призоваваме.

Катавасия:

Твоите химнопевци, Богородице, жив и неизчерпаем Изворе, събрани в хор, духовно утвърди и в твоето всечестно въведение (в храма) удостой с венци на славата.

Седален, глас 8. Подобен: Повелѣнное:

Небесни началници, който стоите най-отпред пред високия и страшен престол на божествената слава, Михаиле и Гавриие архистратизи, чиноначалници на ангелите и всички безплътни (сили), служители на Владиката! Като се молите непрестанно за света, изпросете прошка на прегрешенията ни и да намерим милост и благодат в съдния ден.

Слава… И сега… Богородичен:

Богоблагодатна, чиста и благословена, заедно с небесните сили – архангелите и всички безплътни, непрестанно моли

www.tezaurliturgic.ro

Този, Който поради щедростта на Своето добросърдечие се роди от теб, милостиво да ни даде преди края опрощение на греховете и изправление на живота, за да намерим милост.

Песен 4.

Ирмос: Възседна като коне Твоите апостоли, Господи, и в ръце взе техните юзди; и Твоята езда донесе спасение за тия, които с вяра пеят: Слава на Твоята сила, Господи!

Възседна като коне ангелите, Човеколюбче, и в ръце взе техните юзди; и Твоята езда донесе спасение за тия, които непрестанно викат: Слава на Твоята сила, Господи!

Твоята добродетел, Човеколюбче, покрива ангелите, а земните краища се изпълниха с Твоето славно, божествено хваление, Безначални; затуй земята заедно с ангелите Ти вика: Слава на Твоята сила, Господи!

Ти излезе (от Отца) за спасението на Своите люде, Щедри, повика любимите Си (небесни) Сили и Твоето пришествие, Христе, стана веселие за тия, които с вяра Ти викат: Слава на Твоята сила, Господи!

Богородичен: Ти свръхестествено стана Дева и Майка, Всечиста, защото роди Христа – Бога и човека, Комуто със страх викат ангелските чинове: Слава на Твоята сила, Господи!

Катавасия:

Неизследимият Божи план – Твоето въплъщение, Всевишни, от Девица – пророк Авакум, като разбра, извика: Слава на Твоята сила, Господи!

Песен 5

Ирмос: Поради мрака на незнанието постоянно се скитам по опасен за душата път, но Ти, Господи, ме упъти на пъте-

www.tezaurliturgic.ro

ката на Твоите заповеди, като ме насочваш със светлината на Твоя разум.

С непоклатимо желание винаги устремени към висотата – към Теб, Христе, завършека на всички желания, ангелските сили Те славят непрестанно.

Ти създаде ангелите Си по Свой образ, Непостижими, и ги направи духовни по природа и нетленни по Твоята благодат химнопевци на величието Ти, Христе.

Ти запази служителите Си неподатливи на зло чрез близостта им до Теб, Христе, защото си Извор на благо и правиш благи тия, които достойно Ти служат.

Богородичен: Умъртвената от мерзки страсти моя душа оживи, Всенепорочна, Която роди Пазителя на живота, и ме насочи по пътеката на вечния и блажен живот.

Катавасия:

Изумиха се всички при твоето свещено въведение; защото ти, невкусилата брак Девица, влезе вътре в Божия храм като най-чист Храм и обдаряваш с мир всички, които Те възпяват.

Песен 6.

Ирмос: Йона в (утробата на) кита Ти, Господи, съвсем сам остави; и както го избави от тлението, така спаси и мен – уловения от вражеските мрежи.

По божествен начин Ти, Господи, със слово създаде от небитие естеството на небесните, безсмъртни войнства, като ги направи световидни.

Свещени участници в Божието хваление сте вие, о безплътни, граждани на небесната и наистина божествена Скиния, които служите достойно на Твореца.

www.tezaurliturgic.ro

Чиновете на безплътните умове Те хвалят непрестанно, пребезначални Сине Божи, и Те славословят като Творец и Създател на цялата вселена.

Богородичен: Пречиста, Ти се сподоби да люлееш на обятията си Този, Който от вечност седи с Отца във висините; Него, Чиста, умилостивявай за нас, твоите раби.

Катавасия:

Като празнуваме тоя божествен и всечестен празник на Божията Майка, елате да запляскаме с ръце, богомъдри, да славим Бога, Който се роди от нея.

Кондак, глас 2.

Архистратизи Божии, служители на божествената слава, началници на ангелите и наставници на човеците, изпросете полезното за нас и велика милост като военачалници на безплътните (сили).

Икос

Ти рече в Твоите писания, Човеколюбче, че множество ангели се радват на небето за един каещ се човек, Безсмъртни. Затова и ние, които сме в беззакония, Безгрешни и единчък Сърцеведче, всеки ден дръзваме да Те помолим като добросърдечен да се смилиш и изпратиш на недостойните съкрушение, като ни даваш опрощение, Владико: защото за всички нас се молят военачалниците на безплътните (сили).

Синаксар:

На осмия ден от месец ноември празнуваме събора на светите архистратизи (началници на небесното войнство) Михаил и Гавриил и другите безплътни сили. По техните молитви, Христе Боже наш, помилуй и спаси нас! Амин.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 7.

Ирмос: Еврейските отроци дръзновено потъпкаха пламъка в пещта и превърнаха огъня в роса, като викаха: Благословен си, Господи Боже, во веки!

Ти, Щедри, яви невещественото естество на Твоите ангели като светлини, които непрестанно се изпълват с неизказаната (Твоя) светлина и викат: Благословен си, Боже, во веки!

Десетки хиляди служещи ангели стоят непрестанно пред Теб, без да могат да понесат вида на лицето (Ти) и възклицават: Благословен си, Господи Боже!

С Твоето ипостасно Слово Ти, Боже, създаде ангелското множество и като го освети с божествения Дух, научи го да богословства за Троицата вовеки.

Троичен: Размишлявайки за трите ипостаси – Отец и Син и Дух, славим неописуемото същество, като викаме: Благословен си, Господи Боже, вовеки!

Катавасия:

Богоразумните (отроци) не служиха на творението вместо на Твореца, но като потъпкаха мъжествено огнената заплаха, радваха се и пееха: Благословен си Ти, всевъзпяван Господ и Бог на нашите отци.

Песен 8.

Ирмос: Прославилия се на светата планина и явилия на Мойсей в горящата къпина тайната за Приснодевата Господ възпявайте и превъзнасяйте през всички векове.

Нека възревнуваме за живота на ангелите и да издигнем мислите си нагоре, та заедно с тях да възпеем Господа, пеейки и превъзнасяйки Го във всички векове.

www.tezaurliturgic.ro

Участници в небесния хор, събрани край престола на славата и кръжащи винаги около Бога, ангелите пеят и Го превъзнасят през всички векове.

Троичен: На Троицата, Която прави ангелите, непрестанно служещи във висините, пламъци на невещественния Огън, се покланяме и Я славословим през всички векове.

Богородичен: Този, пред Когото на небето трепетно стоят множества ангели и архангели, Ти се удостои да носиш на обятия, Богородице; моли Го да се спасят тия, които Го славословят през всички векове.

Катавасия:

Чуй, Отроковице, Дево чиста – нека каже Гавриил – древния и истинен план на Всевишния и бъди готова да приемеш Бога; защото чрез теб Невместимият ще заживее сред човеците. Затова и радостен ще викна: Благославяйте всички дела Господни, Господа![*]

Песен 9.

Ирмос: Ти надмина пределите на естеството, зачевайки Създателя и Господа и стана Врата за спасението на света, Богородице, затова непрестанно Те величаем.

Христе, Който неизказано съедини земните с небесните и от ангели и човеци устрои една Църква, ние непрестанно Те величаем.

Ангели и архангели, престоли, власти и господства, начала и сили, херувими и серафими, заедно с Богородица за света се молете.

Михаиле и Гавриле, вие се проявявате като покровители

[*] Така е според гръцкия и църковнославянския миней (вж. службата за Въведение Богородично, ирмоса на песен 9 от първия канон). У нас обаче тази катавасия се пее на Благовещение, а вместо нея – „Всяк земнородний“.

www.tezaurliturgic.ro

на всички, посетете почитащите с любов вашата празнична памет и спасявайте от всякакви опасности възпяващите ви вярно.

Богородичен: Радвай се, света Богоневесто; радвай се ти, която роди Светлината на света за верните; радвай се, стена и покрове на всички нас; Бога като благодетел за нас непрестанно моли.

Катавасия:

Никаква скверна ръка да не се докосне до Богородица, защото тя е одушевен Божий кивот, а устите на верните немлъкващо да я възпяват с ангелски глас и радостно да възклицават: Наистина си по-висша от всички, Дево чиста![*]

Светилен. Подобен: Дꙋ҃хомъ во ст҃и́лищи:

Над огнените слуги началство си приел от Отца на светлините, архистратиже Михаиле; затова, сияейки по-светло с Неговата слава, ти стоиш пред пречистия престол като пръв от невеществените чинове.

Слава… Подобен: Со оу҆ченики҃:

Над невеществените сили, архангели, ангели, господства, престоли и начала поставен си от Бога за началник, божествени архистратиже, Михаиле преславни; като стоиш пред непристъпния престол, покрий, запази, съхрани и спаси всички, които с вяра те почитат, покровителю на света.

И сега… Богородичен:

По-почитана си от славните херувими и несравнимо по-славна от страшните серафими, Всевъзпявана, и от всички свети ангели си по-свята, Пречиста, защото Творе-

[*] Така е според гръцкия и църковнославянския миней (вж. службата за Въведение Богородично, ирмоса на песен 8 от първия канон). У нас обаче тази катавасия се пее на Благовещение, а вместо нея – „Отроци благочестивия“.

www.tezaurliturgic.ro

ца на всички, Богородице, неизказано роди по плът. Моли Го да даде на твоите раби опрощение на прегрешенията.

Хвалитни стихири на 4, глас 1. **Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:**

На небесните полкове като предводител и на земните люде крепък закрилник, защитник и избавител, те възпяваме с вяра, Михаиле архистратиже, като те молим да ни избавиш от всяка пагубна болка.

Началникът на горните божествени сили днес призовава човешките ликове (хорове) да съставят с ангелите единен светъл празник на техния божествен събор и вкупом да запеят на Бога трисветата песен.

Под покрова на твоите божествени криле прибягващите с вяра, Михаиле, божествени уме, пази и покривай през целия живот; и в смъртния час, архангеле, се застъпи като най-благосклонен помощник на всички нас.

Глас 4. от Ефрем Карииски:

С трислънчевите лъчи на божествената светлина осиявани, вие, архистратизи, озарявате невеществените чиноначалия; облечени в бяла светлина, вие огъня на непристъпното Божество във висините отразявате в света. Затова и непрестанно с пламенни уста пеете трисветата песен: Свят, свят, свят си, Боже наш, слава на Тебе.]*

Слава…, глас 5.

Там, гдето сияе твоята благодат, дяволската сила се прогонва, защото падналият Денница не търпи да гледа твоята светлина. Затова те молим: с твоето ходатайство угаси неговите огненосни стрели, насочени срещу нас и ни избавяй от съблазните му, Михаиле архистратиже, достоен за похвала.

---

* Тази стихира е взета от църковнославянския миней; в гръцкия миней – където тя е записана към литийните стихири – първите 3 подобни стихири се пеят на 4.

www.tezaurliturgic.ro

И сега… Богородичен:

Облажаваме те, Богородице Дево, и те славим ние, верните, както подобава: град непоколебим, стена непристъпна, твърда застъпница и прибежище за нашите души.

Велико славословие. Тропар на архангелите.

www.tezaurliturgic.ro

13 ноември

СВ. ЙОАН ЗЛАТОУСТ, АРХИЕПИСКОП КОНСТАНТИНОПОЛСКИ

На великата вечерня

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8, глас 4.
Подобен: **Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:**

Златокованата тръба, боговдъхновения инструмент, неизчерпаемото море на догматите, опората на Църквата, небесния ум, бездната на мъдростта, кратера* изцяло златен, разливащ реки от медоточни поучения и напояващ творението с песни да възпеем. (три пъти)

Звездата непомръкваща, осветяваща цялата земя с лъчите на поученията, проповедника на покаянието, гъбата изцяло златна, отмахваща влагата на страшното отчаяние и разхлаждаща изнурените от грехове сърца, златоречивия Йоан заслужено да почетем. (три пъти)

Земният ангел и небесният човек, сладкопойната и многогласна лястовица, съкровището на добродетелите, нерушимата скала, образецът на верните, подражателят на мъчени-

* Кратер (гр. κρατήρ, от глагола κεράννυμι, „смесвам“) – керамичен съд (във формата на голяма чаша), характерен за Древна Гърция и предназначен за смесване на вино и вода.

www.tezaurliturgic.ro

ците, равностоятелят на светите ангели, равният по нрав на апостолите – с песни да бъде възвеличен Златоуст. (два пъти)

Слава… глас 6:

Преподобни, трижди блажени, светейши отче, добри пастирю и на Архипастиря Христа ученИче, който положи душата си за овцете! Сам и сега, всехвални Йоане Златоусте, с твоите молитви изпроси да ни дарува велика милост.

И сега ... глас същият, Богородичен:

Кой няма да Те нарече блажена, Пресвета Дево? Кой не ще възпее Твоето необикновено раждане? Защото Единородният Син, възсиял от Отца извън времето, Той Същият от Тебе, Чиста, произлезе и неизказано се въплъти: бидейки по естество Бог, стана по естество човек заради нас – не разделен на две лица, а познат ни в две неслитни естества. Него моли, Чиста, Всеблажена, да помилва нашите души.

Вход, Свѣте тихїй, прокимен на деня. Паримии.

Литийни стихири, самогласни.

Глас 1, от патриарх Анатолий:

Светилниче Йоане, златосияйна уста, украшение от боготворящи добродетели и обиталище на тайноначални Писания! Ти стана чисто съкровище на Пречистия Свети Дух, поради което зарадва цялата Църква със своето съществено, спасително слово. И тъй като придоби дръзновение у Бога, наслаждавайки се на горното* наследство, моли се за нас, отче светейши.

На същия глас:

Благодатта се изля в твоите устни, преподобни отче Йоане Златоусте, затова Бог те постави за архиерей на Неговите

*Небесното.

www.tezaurliturgic.ro

люде – да пасеш паството Му в преподобие и праведност. Затова, препасан с меча на Силния, ти разсече брътвежите на ересите. И сега1 не преставай да се молиш за мира в света и спасението на душите ни.

Слава... глас 4. От патриарх Герман:

Подобаваше на царствения град да има за (свой) архиерей Йоан като някаква царска украса и златокована тръба, която оглася всички краища със спасителните догмати и подбужда всички към общо сражение с богоподобаващи песни. Нека извикаме към него: златоречиви Златоусте, моли Христа Бога да спаси душите ни.

И сега ... Богородичен:

Ние, разтърсваните от житейски бури, чиста Богородице, те придобихме за стена, тих пристан и укрепление; затова се молим: напъти ни и ни спаси.

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дꙋйсѧ:

Радвай се, златозарен и приятен, на Църквата боговдъхновен инструмент, език, описващ ни човеколюбиво различните начини за покаяние, златовидни уме, златоуста лястовице, гълъбице псаломска*, украсена със златистия блясък на добродетелите, златовиден ручей, изливащ води, уста божествена, поръчителстваща за божественото човеколюбие! Христа непрестанно моли да изпрати на душите ни голяма милост.

Стих: Устата ми ще изрече мъдрост и поучението на сърцето ми – разум.

Радвай се, баща на сираците, най-бърза помощ на онеправданите, подаяние на нищите, храна на гладните, поправяне на съгрешаващите; непогрешим и уважаван лекар на души-

* Вж. Пс. 67:14, по 70-те.

www.tezaurliturgic.ro

те, точно изложение на високото богословие, изяснение на Писанията на Духа; най-сполучлив закон, най-точно правило, съзерцание и деяние – върховете на мъдростта! Христа непрестанно моли да изпрати на душите ни голяма милост.

Стих: Устата на праведния ще се поучава на мъдрост и езикът му ще изрече съд.

„Радвай се“, възкликва Църквата на своя жених, Златоусте! Ти, който просия по целия свят повече от слънчевите лъчи с добродетели и бисерни слова, по-мъдър от мъдрите и по-висок от риторите, поборник за истинните догмати, изобличител на лъжата, учител на покаянието. Радвай се, най-тихо море от знания, който, според великия Павел, наследи устата и ума на Христа; Него непрестанно моли да даде на душите ни голяма милост.

Слава... глас 6:

Като златогласна тръба се показа ти, златоречиви Златоусте, златно обработвайки сърцата на верните със своите учения, за които златно се потруди; защото гласът на твоите учения, преподобни отче, пророчески* се разнесе и просвети краищата на целия свят.

И сега... Богородичен:

Творецът и Избавителят мой Христос Господ от Твоята утроба, Пречиста, произлезе, в мен (човека) се облече и от древното проклятие освободи Адам; затова, Всечиста, като Божия Майка и истинска Дева непрестанно те зовем с ангелския поздрав: радвай се, Владичице, защита, покров и спасение на нашите души.

* Т.е. според пророка. Вж. Пс. 18:5.

www.tezaurliturgic.ro

Отпустителен тропар, глас 8:

Благодатта, блеснала от твоите уста като огнен пламък, огря вселената, внесе в света съкровища на несребролюбие, показа ни височината на смиреномъдрието. Но, отче Йоане Златоусте, като ни възпитаваш със своите слова, моли се на Словото – Христа Бога – за спасението на нашите души.

Слава… И сега… Богородичен:

Ти, Който заради нас се роди от Дева и разпятие претърпя, Благий, обезоръжи със смърт смъртта и възкресение яви като Бог, не презирай тия, които създал си с Твоята ръка; яви човеколюбието Си, Милостиви, и приеми родилата Те Богородица, молеща се за нас и спаси, Спасителю наш, отчаяните люде.

На утрената

На Бг҃ъ гдь҃ тропарят на светителя два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 2. Подобен: **Ли́къ а҆гг҃льскїй:**

Като златовидна звезда за земните светло възсия ти, всеблажени Йоане Златоусте, просвещавайки краищата със зарите на твоите слова. Затова днес, когато празнуваме твоята памет, просим за прошка на всички грехове.

Слава... И сега... Богородичен:

Безневестна, чиста Богородице Дево, едничка закрила и покров на верните, избави от беди, скърби и жестоки опасности всички, които уповават на теб, Отроковице и спаси душите ни с твоите божествени молитви.

Втори седален, глас 5. Подобен: **Собезнача́льное сло́во:**

Ливадата със слова от боговдъхновените Писания, водеща ни към покаянието, претърпелия безброй изкушения Злато-

www.tezaurliturgic.ro

уст, верни, нека почетем, както подобава, защото се учим от него; той се моли Господу за спасението на нашите души.

Слава... И сега... Богородичен:

Страшното чудо на зачатието (ти) и неизречимият начин на бременността (ти) в теб станаха известни, Чиста Приснодево; ума ми ужасява и мисълта ми удивлява твоята слава, Богородице, която над всички се простира за спасение на нашите души.

Седален след полиелея, глас 8. Подобен: Премѹдрости:

Като духовно съкровище се яви ти, с твоите божествени слова, блажени Златоусте, защото като осия наистина краищата на света, спасително богатство раздаде на всички, наставлявайки людете към покаяние. Затова, като измина попрището на твоя живот, приснопаметни Йоане Златоусте, стоиш пред престола на Всевишния; моли се на Христа Бога да дари прошка на греховете на тия, които с любов празнуват твоята свята памет.

Слава... И сега... Богородичен:

Нека възпеем небесната врата и кивот, пресветата планина, светлия облак, неизгарящата къпина, словесния рай, повторната Ева, великото съкровище за цялата вселена, защото чрез нея се извърши спасението на света и опрощението съгрешенията на древните. Затова ѝ викаме: моли се на твоя Син да дарува прошка на греховете на тия, които благочестиво се покланят на твоята всесвета Рожба.

Степенни антифони, глас 4. Антифон 1

От младини много страсти ме борят, но Сам Ти ме защити и спаси, Спасителю мой.

Които мразите Сион, засрамете се от Господа, защото ще изсъхнете, както тревата от огън.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…

Чрез Светия Дух всяка душа се оживява и с чистота се възвисява, просвещава се тайнствено чрез Троичната Единица.

И сега…

От Светия Дух изтичат благодатни струи, напояващи всяка твар за съживление.

Прокимен, глас 4:

Устата ми ще изрекат мъдрост и размислите на сърцето ми – нещо разумно.

Стих: Чуйте това, всички народи, послушайте всички, които живеете по вселената.

Псалом 50.

Глас 2. Слава...

Днес ликуват духовно събранията на архиереите, чествайки с нас твоята памет, светителю преподобни Златоусте, светило на Църквата.

И сега... По молитвите на Богородица…

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Благодатта се изля в твоите устни, преподобни отче, и ти стана пастир на Христовата Църква, поучавайки словесните овце на вяра в Троицата единосъщна в едно Божество.

Канон на св. Йоан Златоуст, глас 8.
Акростих: Възпявам те, златна уста на Духа. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: Някога Моисеевият чудотворен жезъл с кръстообра-

www.tezaurliturgic.ro

зен удар раздели морето и потопи колесниците на фараона, спасявайки беглеца Израил, който пеш премина и възпя с песен Бога.

Припев: Светителю отче Йоане Златоусте, моли Бога за нас.

Най-пламенен проповедник на покаянието бе ти, Златоусте! Моли се на Бога, отче, да се покая от все сърце и с твоето състрадание (Го) умолявай да изцери раните от старите (ми) прегрешения.

Като прие, отче, цялото сияние на Светия Дух, ти се показа, преподобни, като всесветъл стълб, предвождащ Църквата и като светъл облак, осеняващ редиците на православните, всеблажени.

Предизбран от Христа за учител, с (твоя) златовиден език и богоразумна мисъл ти, Златоусте, който явяваш Бога, стана богат извор на божествени учения, защото се показа като Божия река, пълна с водите на Духа.

Богородичен: Украсена с многоразличната благодат, Богоблагодатна, ти свръхразумно и неизречимо роди станалото плът поради неизказано благоутробие Слово на Отца, и остана чиста девица, Благословена.

Катавасия:

Ще отворя устата си и ще се изпълни с Дух, и слово ще изригна към Майката Царица, ведро тържествуващ, и с радост ще възпея нейното въведение (в храма).

Песен 3.

Ирмос: Христе, Ти, Който премъдро утвърди в начало небесата и основа земята върху водите, утвърди и мене върху камъка на Твоите заповеди, защото никой не е свят, освен Тебе, единствен Човеколюбче.

www.tezaurliturgic.ro

Като се обогати с ум Христов с твоя чист живот, Златоусте, ти стана спомощник, ръководител и проповедник на спасението на човеците, изливайки спасителни учения, боговдъхновени.

Като се обогати от неприкосновените съкровища на Духа, като почерпи от изворите на спасението непресъхващия извор на поученията, ти напои цялото лице на Църквата, преподобни отче.

Буренясалите ниви на душите ти, Златоусте, премъдро обработи със словата (си), несъмнено очисти и ги показа плодоносни, напоявайки ги с небесен дъжд, боговъзприети.

Богородичен: Никакъв позор и сквернота няма в теб, Дево, а се оказа обиталище на небесни добродетели; защото в теб се всели цялата святост на добродетелите, Всенепорочна.

Катавасия:

Твоите химнопевци, Богородице, жив и неизчерпаем Изворе, събрани в хор, духовно утвърди и в твоето всечестно въведение (в храма) удостой с венци на славата.

Седален, глас 8. Подобен: Премѹдрости:

Почерпил от неизказаната мъдрост като боговидец богати знания, ти за всички съхрани струите на Православието, веселящи божествено сърцата на верните и потопяващи заслужено ученията на неверните. И тъй, чрез (тези) двете, трудейки се за благочестието, ти се показа непобедим защитник на Троицата, Йоане Златоусте. Моли Христа Бога да дарува прошка на греховете на тия, които с любов празнуват твоята света памет.

Слава… По същия подобен:

Познал мъдростта свише и благодатта на Божиите слова, за всички просия като злато в горнило и проповядва Света

www.tezaurliturgic.ro

Троица като Единица, като със словата си прониза заблудата на сребролюбието. Затова, изобличил пламенно царицата, ти несправедливо бе прогонен от паството си, Йоане Златоусте. Моли Христа Бога да дарува прошка на греховете на тия, които с любов празнуват твоята света памет.

И сега... Богородичен:

Спомняйки си, моя душо, за геенския пламък и горене, за плача и риданието там, за твърде окаяната и горчива разлъка от дела и сонма на светиите, ужаси се, въздъхни и се потруди да заличиш със сълзи на умиление полиците на множеството твои дългове, имайки за непосрамваща помощница едничката Чиста, чрез която се дава прошка на тия, които православно я славят като Богородица.

Песен 4.

Ирмос: Ти си моя крепкост, Господи, Ти си и моя сила, Ти си моя радост и мой Бог, Който, без да остави недрата на Отца, посети нашата нищета; затова заедно с пророк Авакум Ти викам: Слава на Твоята сила, Човеколюбче!

Христос, Който като благ промисля за всички със Своя промисъл, ни даде друг равен по нрав на апостолите – теб, проповедника на небесното тайноводство и божествения тълкувател на горните* тайни, всеблажени Йоане Златоусте.

Нека почетем златозарния и златословесен Йоан, който всички позлати със златовидните лъчи на (своето) учение и радва света със (своя) език по-светъл от злато, преизпълнен със светлина и източващ божествена благодат.

Станал цял Божие обиталище, ти цял се показа инструмент на Духа, разнасящ боговдъхновената мелодия на добродетелите и основите на спасението и показващ красотата на небесното царство, всеблажени Йоане Златоусте.

* Небесните.

www.tezaurliturgic.ro

Ти, всеблажени, проповядва Божието добросърдечие, като посочваше начините за покаяние, като най-добре и пълно поучаваше (за това) как да избягваме злото и съставяше наставления за прекрасни дела, всепочитани отче Златоусте.

Богородичен: След Бога теб придобихме за закрила, защото ти, Всенепорочна, стана Майка на Бога, Твореца и Създателя, Който прие нашия (човешки) образ и като го спаси от тлението и смъртта, го прослави с божествена слава.

Катавасия:

Неизследимия Божи план – Твоето въплъщение, Всевишни, от Девица – пророк Авакум, като разбра, извика: Слава на Твоята сила, Господи!

Песен 5.

Ирмос: Защо отхвърли ме от Своето лице, Светлина неугасима, и покри ме – окаяния - чуждата тъма? Но моля се, обърни ме отново в светлината на Твоите заповеди и изправи моите пътища.

Всички те познаваме като най-световиден светилник на Църквата и като спасител на душите, сграбчващ ги от смъртоносното гърло и насочващ ги към вечния живот, възпявани отче.

Оградил се с оръжията на благочестието и с душевно мъжество, ти, пресвещени, разбиваш редиците на еретиците, а радостно нареждаш славно ликовете на православните чрез свръзката на Духа.

Устата ти са напълнени като фиали* с божествени аромати и веселят вселената с духовни благоухания, с мирото на тайновъведителните смисли и с красотата на твоите слова, премъдри.

* Фиала (гр. φιάλη) – ниска чаша, използвана за възлияния на течности при жертвоприношения.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Всички човешки родове те облажават, Чиста, защото зачена Бога – Създателя, Твореца и Господа, а разумните чинове на безплътните те прославят като Божия Майка.

Катавасия:

Изумиха се всички при твоето свещено въведение; защото ти, невкусилата брак Девица, влезе вътре в Божия храм като най-чист Храм и обдаряваш с мир всички, които Те възпяват.

Песен 6.

Ирмос: Очисти ме, Спасе, защото много са беззаконията ми и ме изведи от греховната дълбина; към Тебе викнах, чуй ме, Боже на моето спасение.

С духовна мъдрост ти обогати целия свят, светителю, ставайки богат раздавач на словото, защото върху устните ти се изля свише богата благодат.

Гласът ти се разнесе по цялата земя като светкавица, Златоусте, а силата на думите ти като гръмогласна тръба огласи всички краища на вселената.

Облечен в изтъкания свише хитон на добродетелите, всеблажени, и украсен с блясъка на словата, ти се яви изкусна опора на истината.

Богородичен: Човеколюбецът, Който с вседържителна сила носи всичко, се облича от теб, Всенепорочна Дево, в немощна плът за благото на човеците.

Катавасия:

Като празнуваме тоя божествен и всечестен празник на Божията Майка, елате да запляскаме с ръце, богомъдри, да славим Бога, Който се роди от нея.

www.tezaurliturgic.ro

Кондак, глас 6. Подобен: Є҆же ѡ҆ на́съ и҆спо́лнивъ:

Приел си от небесата божествената благодат и с твоите уста учиш всички да се покланят на Единия Бог в Троица, Йоане Златоусте, всеблажени, преподобни, заслужено те хвалим: ти си наставник, защото изясняваш божествените неща.

Икос:

Пред Твореца на всичко прекланям коляно, към предвечното Слово протягам ръка, молейки за дар слово, за да възпея преподобния, когото Той възвеличи. Защото Живеещият вовеки рече чрез пророка: Ще прославя онези, които с вяра ме прославят. Затова Този, Който в древност въздигна Самуил, сега прослави светителя. Понеже търгувайки добре с поверения му талант, той го върна с печалба на Царя, затова и Свръхестественият го превъзвиси. Заради него аз, недостойният, моля да ми бъде дадено слово, за да мога благочестиво да го възпея: защото е наставник на всички (земни) краища, който изяснява божествените неща.

Синаксар:

На 13-ия ден от месец ноември е паметта на светия наш отец Йоан, архиепископ Константинополски, Златоуст. Златният Йоан затвори уста, но вместо нея ни остави книгите си. Около тринадесети замлъкнаха златните уста. По молитвите на Златоречивия, Христе Боже наш, помилуй и спаси нас! Амин.

Песен 7.

Ирмос: Някога във Вавилон огънят отстъпи в страх пред Божието снизхождане, затова отроците в пещта с радостни стъпки, играейки сякаш на поляна, пееха: Благословен си, Боже на нашите отци.

Посветен в бездната на Божията благост и милосърдие, ти се яви поръчител за спасението на тия, които горещо се кают

www.tezaurliturgic.ro

и от цяла душа викат към Господа: Благословен си, Боже на нашите отци.

С твоите учения, Златоусте, ти направляваш всеки разум и най-състрадателно лекуваш душевните болести, а с тези, които напредват добре, радвайки се, пееш: Благословен си, Боже на нашите отци.

Ти се възвиси, всеблажени, бидейки избран, преподобен, незлобив, свещеник на Всевишния, бляскаво облечен в правда, затова с веселие викаш: Благословен си, Боже на нашите отци.

Богородичен: Пречиста, ти зачена Бога и Господа, Който е над всичко, Който благоволи да спаси човешкия род от тлението на смъртта; възпявайки Го заслужено, викаме: Благословен си, Боже на нашите отци.

Катавасия:

Богоразумните (отроци) не служиха на творението вместо на Твореца, но като потъпкаха мъжествено огнената заплаха, радваха се и пееха: благословен си Ти, всевъзпяван Господ и Бог на нашите отци.

Песен 8.

Ирмос: Халдейският мъчител седемкратно разпали силата на пещта за богопочитателите, но когато ги видя спасени от висшата сила, той викна към Твореца и Избавителя: Отроци, благославяйте, свещеници, възпявайте, люде, превъзнасяйте Го през всички векове.

Ние, които разумно изучаваме твоите слова, Златоусте, биваме посветени в свещеното богословие и извличаме ползата от доброто, а отбягваме вредата от злото. Защото ти стана общ устроител на спасението и възгласяш: Превъзнасяйте Христа вовеки.

www.tezaurliturgic.ro

Умолявай непрестанно за нас Владиката, отче Златоусте, като използваш (твоето) най-състрадателно дръзновение и милостива и човеколюбива любов; защото теб поставяме пред нас с вяра за (наш) посредник пред Спасителя, закрилник и най-горещ застъпник, богоразумни светителю, всеблажени Йоане.

Ти прояви младежко упорство и непреклонен дух към царете, вършещи неправда, преподобни, ставайки пламенен закрилник на онеправданите и баща на сираците и вдовиците, затова с чувство на любов възгласяш: Превъзнасяйте Христа вовеки.

Богородичен: С телесни предобрази и разнообразни загадки*, със символични и знаменателни проявления богоречивите (пророци) предвъзвестиха твоето свръхестествено и чудесно детерождение, Дево; затова възрадвани, благочестно те възпяваме, превъзнасяйки Христа през всички векове.

Катавасия:

Чуй, Отроковице, Дево чиста – нека каже Гавриил древния и истинен план на Всевишния - и бъди готова да приемеш Бога; защото чрез теб Невместимият ще заживее сред човеците. Затова и радостен ще викна: Благославяйте всички дела Господни, Господа.*

Песен 9.

Ирмос: Изуми се небето и ужасиха се краищата на земята от това, че Бог Се яви в плът на човеците и Твоята утроба стана по-широка от небесата; затова, Богородице, ангелските войнства и човешките множества Тебе величаят.

Като се наслаждаваш на истинския живот, за който според

* Или: по загадъчен начин.

* Така е според гръцкия и църковнославянския миней (вж. службата за Въведение Богородично, ирмоса на песен 8 от първия канон). У нас обаче тази катавасия се пее на Благовещение, а вместо нея – „Отроци благочестивия“.

www.tezaurliturgic.ro

силите си се подвиза на земята, отче, отличавайки се с ангелски живот и придобивайки Христов език и спокойна уста, непрестанно се моли, богоречиви, да се спасят тия, които с вяра във висша степен те облажават.

Твоите слова, трижди блажени, са слова за живот, които ни съдействат да получим нескончаемия живот; защото Христос те яви като пълноводен извор и река, изливаща потоци божествени учения, като буен поток на истинска наслада, като ручей на опрощение и блестящ проповедник на покаяние.

Ти, архиерею, се показа пресветъл посредник между Бога и човеците; защото се яви богосветъл светилник на благочестието и стана наставник на божествената милостиня; затова, Златослове, със сърдечна любов сега заслужено те величаем.

Богородичен: Чиста, препрославена Майко Божия, спасявай тия, които с любов те възпяват, като милостиво разпръскваш множеството изкушения; защото като родила Бога, ти можеш и безпрепятствено постигаш всичко, което искаш да извършиш, Дево; затова всички те величаем.

Катавасия:

Никаква скверна ръка да не се докосне до Богородица, защото тя е одушевен Божий кивот, а устите на верните незамлъкващо да я възпяват с ангелски глас и радостно да възклицават: Наистина си по-висша от всички, Дево чиста.*

Светилен. Подобен: Дх҃омъ во ст҃и́лищи:

Със словата твои златозарни, отче Златоусте, Църквата Христова свети и блести, а на верните душите се радват извънредно, като почитат твоята всесвета памет; ти за всички се показа към спасението водач и на покаянието проповедник.

* Така е според гръцкия и църковнославянския миней (вж. службата за Въведение Богородично, ирмоса на песен 9 от първия канон). У нас обаче тази катавасия се пее на Благовещение, а вместо нея – „Всяк земнородний“.

www.tezaurliturgic.ro

Слава…, друг. Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Нека всички да възхвалим премъдрия Йоан – най-гръмогласния проповедник на покаянието, съкровището на бедните, златната и богоречива уста на Църквата, изяснението на Писанията – защото от него сме утвърдени.

И сега… Богородичен:

Дево всенепорочна, Госпожо моя и Владичице, твоя Син умолявай със славния Златоуст да се избавят от всякакви изпитания тия, които те възпяват и всички те да се удостоят с вечните блага; ти можеш всичко, каквото пожелаеш.

Хвалитни стихири на 4, глас 4.
Подобен: Да́лъ є҆сѝ зна́менїе:

Ти бе най-почетен съсъд на Божествения Дух и най-свещен пастир, земен ангел и църковен стълб, стълба към догматите, поръчител за грешните, божествена утеха на каещите се, грижовник за нищите и утешение за сираците, Йоане Златоусте, молитвениче за душите ни.

Ти стана многосветло слънце, озаряващо вселената със словата си, най-светла звезда и ярка свещ, огнена факла, привличаща непрестанно обрулваните от житейското море към претихото пристанище на спасението по благодат, златословни Златоусте, молитвениче за душите ни.

Земен ангел и небесен човек, сладкопоен славей, река, пълна със словесни води, облак, който върху всички нас богато излива дъжда на разума, учител на спасението и помощник в покаянието наистина бе ти, Йоане Златоусте.

Изгонен несправедливо от твоето паство, преподобни отче, ти позна и скърби, и горчиви заточения, при които се удостои с блажена кончина като доблестен подвижник, побеждавайки многокознения (враг). Затова Христос те увенча с

www.tezaurliturgic.ro

диадемата на победата, Йоане Златоусте, молитвениче за душите ни.

Слава…, глас 8. От патриарх Анатолий:

Украсил Божията Църква със златни слова и богогласни поучения, ти събра за нея духовно богатство – твоите богодарувани думи. Затова, като сплете венец от неувяхващи цветя с песните (си), тя го поднася на твоята свещена памет, богомъдри Йоане, целия от злато по душа и език. Но понеже имаш дръзновение, преподобни, моли се за нашите души.

И сега… Богородичен:

Владичице, приеми молитвите на твоите раби и ни избави от всяка нужда и печал.

Велико славословие. Тропар на светителя.

www.tezaurliturgic.ro

6 декември

СВ. НИКОЛАЙ, АРХИЕПИСКОП МИРЛИКИЙСКИ, ЧУДОТВОРЕЦ

На великата вечерня

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 8, глас 2.
Подобен: **Є҆гда̀ ѿ дре́ва тѧ̀:**

Живял телесно в (град) Мира, ти се показа наистина като миро, помазан с невеществено миро, светителю Христов свети Николае; с миро намазваш лицата на тия, които с вяра и любов честват винаги твоята всехвална памет, отче, и с твоето към Господа застъпничество ги избавяш от беди, опасности и скърби.

Съименник на победата, ти наистина за верния народ си мощна победа в изкушенията, свети Николае, истински Христов служителю; защото бързо се притичваш (на помощ) на тия, които отвсякъде те призовават и с любов и вяра прибягват под твоя покров; явяваш им се нощ и ден и ги спасяваш от изкушения и напасти.

Ти се яви насън на цар Константин и на Авлавий и като ги сплаши, тъй им рече: „Пуснете бързо от тъмницата тия, що държите затворени несправедливо – невинни са и не

www.tezaurliturgic.ro

заслужават беззаконно смъртно наказание; ако обаче не ме послушаш, ще подам оплакване срещу теб, царю, в молитва към Господа!“.

Велик и горещ застъпник на намиращите се в беди си ти, славни свети Николае, свещени проповедниче Христов – и на тия, що са на земята, и на плаващите близо и далеч, като най-състрадателен и могъщ ходатай; затова, след като се събрахме (тук), велегласно ти зовем: Ходатайствай пред Господа да се избавим от всяка напаст!

Други стихири, на същия глас.
Подобен: **Кі́ими похва́льными:**

С какви хвалебствени венци да увенчаем светителя, който е по плът в (град) Мира, а духовно достига всички, които искрено обичат него, утешителя на страдащите, прибежището на всички, които са в беди, стълба на благочестието, поборника на верните, чрез когото сломи надменността на враговете Христос, Който има велика милост. (два пъти)

С какви мелодични песнопения да възхвалим светителя, противника на нечестието и защитника на благочестието, първостоятеля на Църквата, великия застъпник и учител, посрамващ всички неправославни, пламенния борец против Арий и негов победител, чрез когото сломи надменността на еретиците Христос, Който има велика милост.

С какви пророчески песни да възхвалим светителя, предвиждащ далечните неща, който ги предвъзвестява ясно и предсказва като настоящи; обикалящия цялата вселена и избавящия всички онеправдани; явилия се в съновидение на богомъдрия цар и избавилия вързаните преди неправедното заколение; богатия на велика милост?

Слава.... глас 6:

Украшението на светителите и похвалата на отците, изво-

www.tezaurliturgic.ro

ра на чудеса и великия застъпник на верните, о любители на празника, като се събрахме (тук), с похвални песни да възпеем, възгласяйки: Радвай се, пазителю и достопочтими предстоятелю, и непоклатими стълбе на гражданите на (град) Мира. Радвай се, светило всесветло, просвещаващо краищата на света с чудеса. Радвай се, божествена радост на скърбящите и на онеправдаваните покровител най-горещ. И сега, всеблажени Николае, не преставай да се молиш на Христа Бога за тия, които с вяра и любов почитат винаги твоята радостна и всепразнична памет.

И сега..., на предпразненството, глас 6:

Готви се, пещера, защото Агницата идва, носейки в утробата си плод – Христа; ясли, приемайте Този, Който със слово освободи нас, родените на земята, от безсловесното действие. Пастири, които нощувате на полето, станете свидетели на страшното чудо; мъдреци от Персия, злато, ливан и смирна на Царя поднесете, защото се яви Господ от Девицата Майка. Пред Него като се наведе рабски, Майката се поклони и се обърна към Лежащия в обятията й: „Как бе посят Ти в мен? Или как бе насаден в мен, Изкупителю и Боже мой?“.

Вход, Свѣте тихій. Прокимен на деня. Паримии.

Литийни стихири, самогласни. Глас 2:

Като образец за вяра и пример за кротост те показа за твоето паство Христос Бог, светителю Николае; защото, като благоухаеш с миро в (град) Мира, ти сияеш светло с твоите божествени подвизи, закрилниче на сираци и вдовици. Затова не преставай да се молиш за спасението на нашите души.

На същия глас:

Отче Николае, ковчегът с твоите мощи, изпълнен с миро, закриля (град) Мира; понеже и осъдените без съд затвор-

www.tezaurliturgic.ro

ници ти от смърт, окови и затвор освободи, като в сънно видение на царя се яви. Но и сега, както тогава и винаги, във видение се яви, ходатайствайки за нашите души.

Слава... глас 6:

Хубаво, добри и верни рабе[272]; хубаво, труженичe на лозето Христово, ти и теготата на деня претърпя, и дадения ти талант умножи, и не завидя на дошлите след теб[273]. Затова небесната врата е отворена за теб: влез в радостта на Господаря си и се моли за нас, свети Николае.

И сега... на предпразненството, на същия глас:

Тържествувай, Сионе, весели се, Йерусалиме! Граде на Христа Бога, приеми Създателя, Който се вмества в пещера и в ясли. Отворете ми портата, та като вляза през нея, да видя увит в пелени като младенец Този, Който с дланта Си държи творението. Него – Подателя на живота, Господа, спасяващ човешкия род – ангелите възпяват с непрестанни гласове.*

Стиховни стихири, глас 5. Подобен: Ра́дуйся:

Радвай се, свещена главо, чиста обител на добродетелите, божествен образец на пребожественото свещенство, велик пастирю, пресветъл факел, носещ името на победата, снизхождащ състрадателно към молещите се; който се скланяш към моленията на немощните; избавител винаги готов, спасителен страж на всички, които с вяра честват твоята всеславна памет! Христа непрестанно моли, всеблажени, да изпрати велика милост.

Стих: Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите светии.

[272] Вж. Мат. 25:21.
[273] Вж. Мат. 20:1-12.

www.tezaurliturgic.ro

Радвай се, най-свещени уме, чисто жилище на Троицата, стълбе на Църквата, опора на верните, помощ на изтерзаните, звезда, разсейваща винаги с лъчите на благоприятните молитви мрака на изкушенията и скърбите, светителю Николае! Пристанище претихо, в което прибягват намиращите се в опасност от житейските бури и се спасяват! Христа непрестанно моли да изпрати на душите ни велика милост.

Стих: Свещениците Ти, Господи, ще се облекат в правда и светиите Ти ще се зарадват.

Радвай се ти, който с божествена ревност бе изпълнен и обречените несправедливо на смърт със страшната своя намеса и посещения насън от лукаво обвинение избави, Николае; извор, източващ в (град) Мира богато миро и напояващ душите, а прогонващ зловонието на страстите; нож, отрязващ плевелите на заблудата; лопата, развяваща подобните на плява учения на Арий! Христа непрестанно моли да изпрати на душите ни велика милост.

Слава... глас 6:

Човече Божий и верни слуго, свещенослужителю на Господа, мъжо, изпълнен с (духовни) желания, избран съсъде, стълбе и крепило на Църквата, наследниче на Царството, не преставай да призоваваш за нас Господа.

И сега... на предпразненството, на същия глас:

Безневестна Дево, откъде идваш? Кой е твоят родител и коя е твоята майка? Как в обятията си носиш Твореца? Как утробата ти не се повреди? На земята над теб виждаме да се извършват велики, странни и вдъхващи страхопочитание тайнства, Пресвета! Затова подготвяме достоен за тебе дълг: от земята – пещера, а небето молим да даде звезда; мъдреци излизат от земния изток до запад, за да видят как Спасението на смъртните суче мляко като младенец.

www.tezaurliturgic.ro

Отпустителен тропар, глас 4:

Образец за вяра и пример за кротост, учител по въздържание за Твоето паство те показаха наистина делата ти, отче свещеноначалниче Николае. Затова със смирението си ти се възвиси, а с нищетата си се обогати; моли Христа Бога да се спасят нашите души!

Слава… И сега… Богородичен:

От века скритото и непостижимо за ангелите тайнство, чрез тебе, Богородице, се откри на живеещите на земята – Бог се въплъти в неслитно съединение на двете естества и прие доброволно кръст заради нас; така Той възкреси първосъздадения Адам и спаси от смърт нашите души.

На утренята:

На Бг҃ъ гдь тропарят на светителя два пъти.
Слава… И сега… Богородичен.

Първи седален, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й:**

Като живя чувствено в (град) Мира, ти се яви невеществено помазан с духовно миро, светителю отче Николае. Затова с ароматите на чудесата си изпълни света, проливайки винаги течащо миро с твоите благоухаещи на миро слова и с твоята памет.*

Слава...

Озаряваш земята с лъчите на твоите чудеса, мъдри Николае, и подбуждаш всеки език към слава и хвала на Този, Който те прослави на земята. Него моли да се избавят от всяка нужда тия, които с вяра и любов почитат паметта ти, сред отците избран.

И сега... Богородичен:

www.tezaurliturgic.ro

Твореца, Бога и Създателя на всичко в утробата си ти, Всенепорочна Чиста, от Божествения Дух зачена и без разкъсване роди. Него ние като славим, тебе, Дево ще възпеем, защото си палат на Царя на царете и защита на света.*

Втори седален, глас 4. Подобен: Ꙗ҆ви́лсѧ є҆сѝ дне́сь:

Ти, блажени, си на верните защита, като ги закриляш и пазиш, и от всяка скръб явно избавяш, преподобни Николае, на светителите най-хубава похвала и слава.

Слава... Подобен: Премꙋ́дрости:

Като почерпи от Извора на чудесата - Господа, ти за всички верни източваш медени води, отче мъдри; защото на истинския Пастир словата ти спази като пастир и проповедник на вярата. Затова, намерил дръзновение пред Него, човеци ти от смърт спаси, светителю блажени Николае. Моли Христа Бога да даде прошка на греховете на тия, които с любов почитат святата ти памет.*

И сега... Богородичен:

Като паднах в тинята греховна и нямам твърдо място, на което да застана, бедствам, потопен от бурята на прегрешенията. Но като родила Словото, Едничкия Човеколюбец, обърни внимание на мене, своя раб, непознала мъж Богородице, и избави ме от всеки грях и душегубна страст, и всяка злоба на лукавия убиец; на Христа Бога се моли за прощение на греховете ми, защото тебе имам за надежда, аз, твоят раб.*

Седален след полиелея, глас 5.
Подобен: Собезнача́льное сло́во:

Премъдрия светител – богоносния Николай, нека всички верни благочестиво да възхвалим, защото е горещ от Бога помощник и защитник в скърби и беди; той на Господа се

моли за тия, които с вяра честват и възпяват божествената му памет.*

Слава... глас 4. Подобен: Скóрѡ предварѝ:

Като най-горещ защитник на Църквата Христова се яви ти, Николае, разрушавайки с дръзновение безбожните учения на ересите и бе провъзгласен за всички като образец за Православие, ходатайстващ за всички, които следват твоите божествени учения и наставления.

И сега... Богородичен:

Скоро приеми, Владичице, нашите молби и ги принеси на Твоя Син и Бог, Господарке Всенепорочна! Прекрати несгодите на тия, които към теб прибягват, съкруши коварствата и събори дързостта на безбожниците, които се опълчват срещу твоите раби, Всечиста.

Степенни антифони, глас 4.

Антифон 1

От младини много страсти ме борят, но Сам Ти ме защити и спаси, Спасителю мой.

Които мразите Сион, засрамете се от Господа, защото ще изсъхнете, както тревата от огън.

Слава…

Чрез Светия Дух всяка душа се оживява и с чистота се възвисява, просвещава се тайнствено чрез Троичната Единица.

И сега…

От Светия Дух изтичат благодатни струи, напояващи всяка твар за съживление.

www.tezaurliturgic.ro

Прокимен, глас 4:

Скъпа е в очите на Господа смъртта на Неговите светии.

Стих: Какво да въздам на Господа за всичко, което Той ми даде?

Всѧ́кое дыха́нїе: Евангелие според Йоан, зачало 36 (Йоан. 10:9-16):

Рече Господ на юдеите, които бяха дошли при Него: Аз съм вратата...

Псалом 50.

Глас 2. Слава... По молитвите на светителя…

И сега... По молитвите на Богородица…

Стих: Помилвай ме, Боже... И следната самогласна стихира, глас 6:

Наследниче Божий, съпричастниче Христов, служителю Господен, свети Николае! Каквото е името ти, такова е и житието ти: защото ти просия със старчески разум, светлостта на лицето ти свидетелстваше за незлобието на душата ти, а немногословието потвърждаваше кротостта ти. Животът ти бе славен и успението ти – със светиите; моли се за нашите души!

Канон на св. Николай, Глас 2. Акростих: Теб, Николае, възпявам с божествено пение. От Теофан.

Песен 1.

Ирмос: Превъзхождащата Божия сила някога повали в морската дълбина фараонската войска, а сега въплътилото се Слово унищожи зловредния грях; Той е преславният Господ, Който славно се прослави.

Припев: Светителю отче Николае, моли Бога за нас.

www.tezaurliturgic.ro

Застанал си венценосец до Христовия престол заедно с ангелските войнства, премъдри Николае; дарувай ми просвещение, което озарява омрачението на душата ми, та радвайки се, да възхваля твоята памет, всеблажени.

Господ, Който прославя всички, които Него прославят, те даде за прибежище на верните – да избавяш от изкушения тия, които прибягват към твоя покров, Николае, и те призоват с вяра и любов, всевъзпявани.

Богородичен: Влагайки ми желание да стана равен на Създателя, всезлобната змия ме похити като пленник. Но чрез теб, Всечиста, аз бях повикан обратно и истински обожен: защото ти, Богомайко, роди Този, Който обожи мен.

Катавасия:

Христос се ражда – славете Го! Христос слиза от небесата – посрещнете Го! Христос е на земята – възвисете се! Пей на Господа, цяла земьо, и с веселие Го възпейте, люде, защото се прослави!

Песен 3.

Ирмос: Като лилия разцъфтя пустинята – безплодната църква на езичниците – при Твоето пришествие, Господи; в нея се утвърди и моето сърце.

Блажени Николае, ти като стана истински ученик на Владиката, спасяваш прибягващите при теб от тежки беди и горчива смърт.

Бъди милостив към рабите Си, дарявайки (им) прошка на греховете като благ, чрез ходатайството на Твоя служител Николай към Теб, Многомилостиви.

Богородичен: Успокой вълнението на страстите ми и направлявай живота ми, Пресвета Владичице, която роди Христа – Този, в Когото се утвърди сърцето ми.

www.tezaurliturgic.ro

Катавасия:

Към Сина, роден нетленно преди вековете от Отца и въплътил се безсеменно в последните дни от Дева – Христа Бога - нека викнем: „Ти въздигна нашето достойнство; свят си, Господи!“.

Седален, глас 8. Подобен: Премудрости:

Изкачил се на височината на добродетелите и оттам озарил се с божествените сияния на чудесата, отче, ти наистина се яви пресветъл пастир за света, а в напастите за нас си застъпник непобедим; затова, преславно побеждавайки врага, ти прогони лъжата и спаси хора от смърт, Николае; моли Христа Бога да дарува прошка на греховете на тия, които с любов почитат твоята свята памет.*

Слава... По същия подобен:

Пълноводна река от изцеления и непресъхващ източник на чудеса те показа, Николае, Бездната на милостта: защото измъчваните жестоко от тежки недъзи и изпитваните страшно от житейски несполуки наистина намират целебно лекарство от всяка скръб – твоята гореща защита. Затова ти викаме: „Моли се на Христа Бога да дарува прошка на съгрешенията на тия, които с любов почитат твоята свята памет!“.

И сега... Богородичен:

Всички човешки родове те облажаваме като Дева и единствена между жените, безсеменно родила Бога по плът; защото огънят на Божеството се всели в теб и Ти кърми като младенец Твореца и Господа. Затова ние, ангелският и човешкият род, достойно славим твоето пречисто Детераждане и единогласно викаме към теб: Моли Христа Бога да дарува прошка на съгрешенията на тия, които с вяра се покланят на твоята Пресвята Рожба!*

www.tezaurliturgic.ro

Песен 4.

Ирмос: Ти дойде от Девата не като ходатай, нито като ангел, но Сам, Господи, се въплъти и спаси цялото ми естество; затова Ти викам:„Слава на Твоята сила, Господи!

След като се приобщи чисто с лъчите на Духа, ти стана светоносен, просвещавайки краищата на света, като идваш на помощ на всички и спасяваш всички, които с вяра прибягват към теб.

Както някога се яви, преподобни, и избави юношата от смърт, тъй и сега ме спаси от всяка превратност и от изкушения и опасности, всеблажени.

Ти, всеблажени, заблестя със сиянието на добродетелите, като стана превъзходен подражател на твоя Владика; и спасяваш тия, които с благоговение и любов те призовават и славят.

Богородичен: Владиката и Господарят слезе върху теб, за да се въплъти и да спаси мен, целия човек. Затова ти викам: Радвай се, всенепорочна Богородице!

Катавасия:

Ти произрасна, Христе, като младочка и цвят от Йесеевия корен[274]; дойде, Всехвални, от гъсто залесена планина[275], когато се въплъти от непознала мъж Дева, невеществени Боже. Слава на Твоята сила, Господи!

Песен 5.

Ирмос: Просвещение за намиращите се в тъмнина, спасение за отчаяните (си Ти) Христе, Спасителю мой! Към Теб от ранина се стремя, Царю на света: просвети ме с Твоето сияние, защото освен Тебе друг бог не зная.

---

[274] Вж. Ис. 11:1 сл. (по 70-те).
[275] Вж. Авак. 3:3 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

Ти се просвети, трижди блажени, с богоугоден живот и като се притече на помощ, спаси осъдените несправедливо на смърт, които викаха към Владиката Христа: „Освен Тебе друг бог не знаем!“.

Покрий ме с твоята защита, преподобни служителю Христов всесвещени, който сега на небесата съзерцаваш вечната слава и се наслаждаваш на пресветлите сияния на неизказания божествен блясък.

Богородичен: За да потърсиш Твоя образ, погребан от страстите, Ти, Спасителю, тайно от небесните сили се въплъти от Дева и се яви на тия, които Ти викат: „Освен Тебе друг бог не знаем!“.

Катавасия:

Като Бог на мира и Отец на милосърдиет, Ти ни прати Вестителя[276] на великия Твой замисъл[277], Който ни дарява мир. Затова, приведени към светлината на богопознанието, посрещайки зората след нощта, ние Те славословим, Човеколюбче.

Песен 6.

Ирмос: Валяйки се в греховната бездна, призовавам Твоята неизследима бездна на милосърдие: от тлението ме, Боже, изведи.

На твоето теме, Николае, заслужено бе поставен венец на победа; и тъй, като превъзходен победител, спаси тия, които те призовават.

Яви се, блажени, и спаси в пристанището на божествената воля мен, умъртвения от грехопаденията и потопяван от вълненията на страстите.

---

[276] Букв. „Ангела“.

[277] Вж. Ис. 9:6 (по 70-те), където на гръцки е: „μεγάλης βουλῆς ἄγγελος“.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: На теб възложих надеждите за моето спасение, Майко Приснодево, и теб имам за защитница в живота твърда и непоколебима.

Катавасия

От утробата си морският звяр изхвърли като младенец Йона цял, какъвто го погълна, а Словото, вселявайки се в Девата и възприемайки плът, мина през нея, опазвайки я нетленна, защото бидейки Сам неподвластен на изтление, Той и Родилата Го съхрани невредима.

Кондак, глас 3. Подобен: Дѣва днѣсь:

В (град) Мира, свети, ти се прослави като свещенодеец, защото като изпълни Христовото Евангелие, положи душата си за твоите люде, преподобни, и спаси от смърт невинните. Заради това се освети като велик тайноведец на Божията благодат.

Икос:

Да възпеем, люде, сега с песни светителя, пастиря и учителя в (град) Мира, та с неговите ходатайствени молитви да се просветим. Защото ето, той се показа целият чист, непорочен по дух, принасяйки на Христа жертва чиста, искрена и благоприятна Богу, като свещеник, очистен по душа и тяло; затова наистина е защитник на Църквата и неин поборник като велик тайноведец на Божията благодат.

Синаксар:

В 6-ия ден от месец декември празнуваме паметта на светия наш отец Николай, архиепископ Мирликийски, чудотворец. Бидейки велик застъпник на земята, Николай, макар и напуснал земята, пламенно се застъпва за нас. В шестия (ден) настъпи краят на живота на Николай. По неговите свети молитви, Христе Боже наш, помилуй и спаси нас! Амин.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 7.

Ирмос: На златния образ, поставен в полето Деир, тримата Твои отроци не се поклониха и пренебрегнаха безбожната повеля; хвърлени в огъня, оросявани, те пееха: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Попаднах върху острието на изкушенията и тежко се нараних; и от унинието поразен, до адовите порти аз се доближих; спаси ме с твоето застъпничество, блажени, и ме вдигни да пея: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Ти, който си озаряван от невеществените лъчи на незалязващата светлина! Избави измъчващите се в мрака на скърбите и ги упъти към просветлението на радостта, за да пеят: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Богородичен: Дево, Божия Родителко, умолявай Твоя Син и Бог Христа да освободи със Своята драгоценна кръв предалите се на тежки грехопадения и на измамите на змията, та да пеят: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Катавасия:

Отроците, възпитани в благочестие, пренебрегвайки нечестивата повеля, не се уплашиха от застрашителния огън, но стоейки сред пламъка, пееха: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Песен 8.

Ирмос: Слезлия в огнената пещ при еврейските отроци и превърналия пламъка в роса Бог възпявайте, всички творения, като Господ, и превъзнасяйте през всички векове.

Като благ и състрадателен, блажени, освободи намиращите се в дълбината на изкушенията от обхваналите ги тежки беди, като с твоето застъпничество пред Спасителя Христа им дариш избавление, служителю на свещените тайни.

www.tezaurliturgic.ro

Богомъдри, ти, който въвеждаш в надвишаващите разума тайни и си служител и верен първосвещеник на светиите и небесните (сили), изпроси прошка на съгрешенията от нашия Спасител, учителю на свещените тайни[278].

Богородичен: Изнемогва умът ми сега, изпаднал в дълбините на безчестието, защото отвсякъде съм обхванат от различни пороци; но ти ме, Дево, изцели и облечи със светлината на безстрастието.

Катавасия:

Оросяващата пещ показа образа на свръхестественото чудо, защото не изгаря юношите, които прие – така, както и огънят на Божеството не изгори утробата на Девата, в която влезе. Затова да запеем песен: „Цялото творение да благославя Господа и да Го превъзнася във всички векове!“.

Песен 9.

Ирмос: Синът на безначалния Родител, Бог и Господ, въплъщавайки се от Девата, ни се яви, за да просвети помрачените и да събере разпръснатите; затова те величаем, всесвета Богородице.

Осветяван със светилниците на благодатта и явно станал светило на благочестието, богомъдри, ти спасяваш тия, които са в изкушения, избавяш намиращите се в морските дълбини и по чуден начин храниш гладуващите, всеблажени.

Намирайки се сега в сладостния рай и ясно виждайки неизказаната слава, наглеждай от небесните сводове твоите певци, като ги избавяш от страсти, богоносни, всеблажени.

Богородичен: Ти, Богомайко чиста, роди Премъдростта и Силата, и Ипостасното Слово на Отца; от Твоята пречиста

[278] В оригинала: Ἱεροφάντα (от ἱεροφάντης), буквално: „върховни жрецо“ = pontifex maximus у римляните.

www.tezaurliturgic.ro

кръв Тя си съгради храм[279] и с него чрез съединението се съчета неразривно.

Катавасия:

Тайнство странно и преславно виждам – пещерата е небе, а Девата – херувимски престол; яслите са вместилище, където легна невместимият Христос Бог, Когото в песни величаем.

Светилен. Подобен: Жены̀ оу̑слы́шите:

Великия архипастир и светител, Мирликийския предстоятел Николай всички ние възхваляваме; защото той мнозина мъже, обречени несправедливо на смърт, спаси и във видение се яви насън на царя и на Авлавий, отменяйки несправедливата присъда.

Слава…

Господ много те прослави с чудеса и приживе, и след смъртта, светителю Николае: защото кой не ще бъде чут, ако от цялата си вяра само призове твоето свято име, и не ще намери в теб горещ защитник?

И сега… Богородичен:

Дево, която роди ипостасната Мъдрост и надвишаващото всяка същност Слово, и Лекаря на всички, изцели тежките и хронични язви и рани на душата ми и пресечи непристойните помисли на сърцето ми.

Хвалитни стихири на 6, глас 1. Самогласни:

Взирайки се неотклонно към височината на познанието и видял тайнствено дълбината на премъдростта, с твоите учения ти обогати света, отче. Моли се винаги за нас на Христа, светителю Николае.*

[279] Вж. Притч. 9:1.

www.tezaurliturgic.ro

Човече Божий и верни служителю, разпоредниче на Неговите тайни, мъжо, изпълнен с (духовни) желания, стълбе одушевен и вдъхновен образец! Църквата в град Мира с благоговение те прие като божествено съкровище и молитвеник за нашите души.*

Други стихири, на същия глас.
Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Трижди блажени Николае, ти облиташ като птичка от небесното ангелско гнездо цветята на Църквата и винаги викаш към Бога за всички нас, които сме в нужди от опасности и изкушения и ни избавяш с твоето ходатайство.

Богоносни отче, ти направи още по-светла красотата на свещената одежда с практическите добродетели! Затова и за нас извършваш свещено дивни дела, свещенодеецо на славни чудеса, който ни избавяш от страшни беди.

Като обхождаш красотите на невидимия свят, ти, свети, забеляза привеждащата в трепет слава на светиите. Затова и ни възвестяваш небесните слова за онези вечно живи съзерцания, най-свещени отче.

Като се яви насън на благочестивия цар и на затворниците, ти, отче, ги избави от смърт. Непрестанно ходатайствай, та с твоите молитви да се избавим сега от изкушения, опасности и страдания ние, които заслужено те възхваляваме.

Слава…, глас 5:

Нека затръбим с песенна тръба, нека заиграем празнично и ликуваме радостно в деня на годишния празник на богоносния отец! Царе и князе, съберете се и възпейте този, който със страшно видение насън убеди царя да пусне тримата без вина задържани воеводи! Пастири и учители, съберете се да възхвалим пастира, равен по ревност на Добрия пастир. Тези, които са в недъзи (да възхвалят) - лекаря; които

www.tezaurliturgic.ro

са в опасност – избавителя; грешните – застъпника, нищите – съкровището; които са в скърби – утешителя; пътешестващите – спътника; които са в море – кормчията и всички ние, възхвалявайки великия светител, който с горещо усърдие навсякъде се притичва (на помощ), нека кажем тъй: „Пресвети Николае, побързай и ни избави от надигналата се беда и с молитвите си спаси твоето паство!“.

И сега…, на същия глас. Богородичен,
от патриарх Герман:

Нека затръбим с песенна тръба, защото Царицата на всичко, Майката Дева се навежда свише и увенчава с благословения тия, които я възпяват. Люде, съберете се и запляскайте с ръце, пеейки химни на Царицата, родила Царя, Който благоволи човеколюбиво да освободи държаните по-рано от смъртта. Пастири и учители, съберете се да възхвалим Пречистата Майка на Добрия пастир! Като възхвалим с богогласни песни златосияйния Светилник, светоносния Облак, по-пространната от небесата, одушевения Кивот, огневидния Престол на Владиката, златния Съсъд, вместил манната, затворената Врата, през която (влезе) Словото, Прибежището на всички християни, нека кажем тъй: „Палате на Словото, удостой нас, смирените, с небесното царство; понеже няма нищо невъзможно за твоето ходатайство!“.

Велико славословие. Тропар на светителя.

www.tezaurliturgic.ro

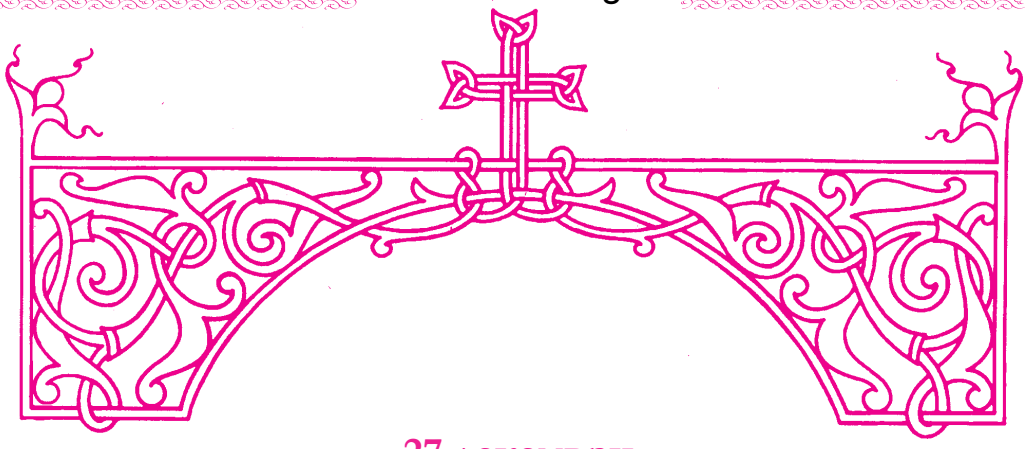

27 декември

СВ. ПЪРВОМЪЧЕНИК И АРХИДЯКОН СТЕФАН И ПРЕП. ТЕОДОР НАЧЕРТАНИ, ИЗПОВЕДНИК

На вечернята

На Гдⷭ҇и, воззва́хъ, стихири на 6. На апостола, глас 4.
Подобен: **Ꙗ҆́кѡ до́блѧ:**

Благодатта на Духа просвети твоя разум, Стефане, и на вид те показа като ангел, защото вътрешното ти сияние се пренесе и на тялото и извади наяве блясъка на душата ти за тия, които те гледаха; чрез тази (благодат) ти се удостои да видиш и (божествената) светлина, когато небесата по чуден начин се разтвориха пред теб, начало и славо на мъчениците.

Стъпала и стълби за небесно изкачване станаха за теб хвърлените камъни (по теб); изкачвайки се по тях, ти видя Господа да стои отдясно на Отца и със Своята живоносна десница да ти подава венец, съответстващ на името ти[280]; до Него като победител ти застана и като първенец сред страдалците.

Просиял с личби, чудеса и знания, на беззаконните събра-

[280] Стефан (Στέφανος) на гръцки означава „венец“.

www.tezaurliturgic.ro

нието[281] ти посрами; а когато те хвърляха камъни по теб да те убият, ти се молеше за прошка на твоите убийци, подражавайки на гласа на Спасителя[282], в Чиито ръце предаде пресвещения си дух, Стефане.

Стихири на преподобния. По същия глас и подобен:

Към несгодите на странничеството[283] ти се прибавиха несгодите на заточението, преподобни, заради суровостта на този, който незаконно зае законния престол и разоряваше тежко законите на вярата, и който свали пречистата икона на Спасителя; него ти посрами с божествената благодат, угодниче Христов.

Ни стража, ни лишения, нито непрогледна тъмнина, ни рани, ни бичуване можаха да те отделят, Теодоре, от обичта (ти) към Христа; ни болест тежка, дълга и непоносима; нито недоядане, богоречиви; но (всичко) непоколебимо претърпя, като гледаше към въздаянието за твоите болки.

Вместо скръб – отрада, вместо болките – наслада, вместо тъмнината – блясък ти дари справедливият Подвигоположник[284]; вместо начертанието[285] върху лицето ти, божествени, Той в книгата на живота те записа; към Църквата на първородните във висините ти бе причислен и изпълнен с радост към ангелското тържество пристъпи.

---

[281] Букв. „синедриона“ (гр. τὸ συνέδριον).

[282] Вж. Лук. 23:34

[283] Странничество (ξενιτεία) или отстраняване от света е „безвъзвратно изоставяне на всичко, което в родното място ни пречи в стремежа към благочестие“ („Лествица“, стъпало 3, 1).

[284] Подвигоположник (Ἀθλοθέτης) – в Древна Гърция - началникът и съдията на състезанията; в християнството думата се използва като епитет на Христос – Началника и Съдията на духовните състезания (подвизи) – борбите за вярата.

[285] Заради верността си към почитането на св. икони св. Теодор и брат му Теофан били наказани от иконоборческите власти, като на лицата им били изписани с нажежено желязо (начертани) оскърбителни стихове. Оттам и прозвището на двамата – Начертани.

www.tezaurliturgic.ro

Слава… на св. Стефан, глас 2. От патр. Анатолий:

На Царя и Владиката на всичко, родил се на земята, венец[286] пресветъл се поднася – не от драгоценни камъни изготвен, а от собствените кърви украсен. Но о, мъчениколюбци, наберете цветя от песни и дойдете главите си да украсим и като възпеем с химни, нека кажем: „Първомъчениче на Христа Бога, с мъдрост озарил душата (си) и с благодат, изпроси ни мир и велика милост!“.

И сега... на празника, на същия глас:

Велико и преславно чудо се извърши днес: Девицата ражда и девството ѝ не се повреждa; Словото се въплъщава и не се разлъчва от Отца; ангелите с пастирите славословят. Да викнем и ние заедно с тях: „Слава във висините Богу и на земята – мир!“.

Стиховни стихири, глас 1. Подобен: Нб҃ныхъ чинѡ́въ:

Тоз, Който възсия от Отца преди вековете и пребивава винаги като Син в Бащиното лоно, а след това, в последно време, седна в обятията на Майка като на престол, Комуто сега се покланят ангели, пастири и мъдреци, нека да възпеем.

Стих: Рече Господ на моя Господ: „Седни от дясната Ми страна, докле туря Твоите врагове подножие на нозете Ти“.

Да се съберем във Витлеем, верни, и да видим как Творецът на всичко в ясли лежи и как дошлите от Халдейската земя Му принасят хубав трисъставен дар – като на Цар, като на Бог и като на Такъв, Който заради нас ще стане тридневен мъртвец.

Стих: От утроба преди Денница Аз Те родих, кле се Господ и не ще се разкае.

---

[286] В случая се получава непреводима игра на думи: „Στέφανος“ означава и венец, и името Стефан.

www.tezaurliturgic.ro

Ти се роди в пещерата от Дева; и войнства ангелски внезапно се явиха, които пееха: „Слава във висините на Тебе, Боже, Който в рабски образ се роди и обнови света в утробата на Девата и непозналата мъж Майка.

Слава... на св. Стефан, глас 6. От патр. Анатолий:

Пръв сред мъчениците и дяконите бе ти, блажени Стефане, украшение на страдалците, похвала на верните, слава на праведните. Като стоиш пред престола на Царя на всичко – Христос, моли се за тия, които празнуват твоята благоговейно почитана памет – да получат очистване от прегрешенията и да се удостоят с небесното царство.

И сега... на празника, на същия глас. От патр. Герман:

Днес ликуват всички ангели на небето и човеците се радват, тържествува цялото творение заради родилия се във Витлеем Спасител и Господ, че е прекратена всяка идолска заблуда – царува Христос вовеки!

Отпустителен тропар на св. Стефан, глас 4.
Подобен: Скóрѡ предварѝ:

С царска диадема бе увенчана твоята глава заради страданията, що претърпя за Христа Бога, първострадални мъчениче; изобличил безумието на юдеите, ти видя твоя Спасител отдясно на Отца. Него, прочее, умолявай винаги за нашите души!

Друг тропар, на същия глас:

С добрия подвиг ти се подвиза, първомъчениче и апостоле Христов, и нечестието на мъчителите изобличи; убит с камъни от беззаконните ръце, ти прие венец от небесната Десница и викаше към Бога, думайки: „О, Господи, не им зачитай тоя грях!“.*

Отпустителен тропар на св. Теодор, глас 8:

Наставниче в Православието, учителю на благочестие и

www.tezaurliturgic.ro

чистота, светилниче на вселената, боговдъхновена украсо за монасите, Теодоре премъдри, с поученията си ти всички просвети, лиро на Духа; моли Христа Бога за спасението на душите ни.

Отпустителен тропар на празника, глас 4:

Твоето Рождество, Христе Боже наш, озари света със светлината на познанието: в него служителите на звездите от звезда се учеха да се кланят на Теб, Слънцето на правдата, и да познават Теб – Изтока (дошъл) от висините[287] ; Господи, слава на Тебе!

На утренята

На Бг҃ъ гдь҃, тропарят на празника веднъж и на апостола веднъж. Слава… на преподобния, И сега… на празника.

Първи седален, глас 3. Подобен: **Дв҃а днесь:**

От безсеменно зачатие се ражда Избавителят и влъхвите идват да се поклонят на Живота; човеци и ангели славословят, а пещерата и яслите дарове поднасят, възпявайки родилия се Младенец, предвечния Бог.*

Слава... И сега... същото.

Втори седален, глас 4. Подобен: **Оудивисѧ іѡсифъ:**

Как се вмества в утроба напълно Невместимият? Как е в майчините ръце Този, Който е в недрата на Отца[288] ? Всичко (стана) тъй, както знае, както пожела и както благоволи: Безплътният по Своя воля се въплъти. Заради нас ТОЗИ, КОЙТО Е,[289]стана това, което не бе, и без да отстъпи от естеството Си, взе участие в нашия състав: с две естества се роди Христос, желаейки да напълни горния свят.*

---

[287] Вж. Лук. 1:78.
[288] Вж. Йоан. 1:18.
[289] Използвано е божественото Име от Изх. 3:14 – слав. сѣй.

www.tezaurliturgic.ro

Слава... И сега... същото.

Канон на празника, от св. Козма Маюмски.

Глас 1. Песен 1.

Ирмос-Катавасия: Христос се ражда – славете Го! Христос слиза от небесата – посрещнете Го! Христос е на земята – възвисете се! Пей на Господа, цяла земьо, и с веселие Го възпейте, люде, защото се прослави!

Припев: Слава Тебе, Боже наш, слава Тебе.

Създаденият по образ Божи човек се подложи на тление заради престъплението и цял погина, лишавайки се от по-добрия божествен живот, но премъдрият Създател го обнови отново, защото се прослави.

Като видя погиващ човека, когото създаде с ръцете Си, Творецът слиза, прекланяйки небесата и приема цялото му същество, въплъщавайки се истинно от божествената и чиста Дева, защото се прослави.

Премъдростта, Словото и Силата, Синът и Сиянието на Отца по естество - Христос Бог, тайно от силите - както небесните, тъй и земните - се въчовечи и отново ни обнови, защото се прослави.

Канон на първомъченика от св. Йоан Дамаскин.

Глас 5. Песен 1.

Ирмос: Христос, Който съкрушава в битки с могъща ръка, погуби коне и ездачи в Червено море и спаси Израиля, който пее победна песен.

Припев: Свети първомъчениче и архидяконе Стефане, моли Бога за нас.

Елате да увенчаем славно с венец от химни първомъченика на Христовата Църква и увенчани с божествената благодат

www.tezaurliturgic.ro

на Стефан, победна песен да възпеем.

Заслужено Стефан стана първи дякон и закрилник на вдовиците, защото имаше кроткия дух и въздигащото смирение на Учителя (идващо) от любовта.

Ти бе заслужено повикан в помощ на Христовите апостоли, Стефане, носещ името „венец“ и, послужил като верен дякон, чрез кръвта (си) премина там, където е Христос.

Богородичен: Ти, Христе, заради човеците се облече в човешка плът от Дева и като младенец лежеше в пелени повит; а Твоят първомъченик съблича човешката си плът, затрупан от хвърлените камъни.

Песен 3. На празника.

Ирмос-Катавасия: Към Сина, роден нетленно преди вековете от Отца и въплътил се безсеменно в последните дни от Дева – Христа Бога - нека викнем: „Ти въздигна нашето достойнство; свят си, Господи!“.

Създаденият от земна пръст Адам, който чрез Божественото вдъхване стана причастен на нетленния живот, но чрез излъгването на жената падна в тлението, виждайки сега Христа, роден от Жена, зове: „Свят си Ти, Който заради мене стана като мен, Господи!“.

Приемайки образа на изваяния от земна пръст човек и обличайки се в немощната плът, Ти ѝ сподели божественото естество; ставайки смъртен, Ти остана Бог и въздигна нашия рог; свят си Ти, Господи!

Весели се, Витлееме, царствен граде на Иудините воеводства, защото Пастирът Израилев, носен на херувимски рамене - Христос, явно от тебе произлезе и въздигайки нашия рог[290], се възцари над всички.

[290] Думата „Рог“ тук е използвана в своето библейско, метафорично значение на „ сила, власт, могъщество“. Срв. пс. 74:5-6, 11; Лук. 1:69.“.

www.tezaurliturgic.ro

На първомъченика.

Ирмос: Чрез Твоята заповед Ти постави земята върху нищо и без опора я въздигна, макар и с неудържима тежест, Христе; утвърди и Твоята Църква върху непоклатимия камък на Твоите заповеди, единствен Благий и Човеколюбче.

Като воин Христов Стефан законно се опълчи на богоубийците и облечен в Неговата непобедима сила, възтържествува над цялото богохулно учение на беззаконниците.

Пламнал от ревност по Христовата любов и съблякъл се (готов) за борба[291] за вярата, изпълнен с Божествен Дух, първомъченикът пред всички засвидетелства богоутвърдената проповед на рибарите.

Като проповедник на наистина съкровения божествен живот, сякаш забравил за настоящия (живот), първомъченикът доблестно избра смъртта и на дело изяви пред всички ясно победоносната истина.

Богородичен: Заради нас Владиката, снизхождайки, влезе в пещерата на живота, а предводителят на мъчениците Стефан от човешката нечистота излиза, воден от своя копнеж по Владиката.

Кондак, глас 3:

Днес Девата ражда Свръхестествения и земята поднася пещера на Непристъпния, ангелите с пастирите славословят, а мъдреците със звездата пътешестват, защото заради нас като Младенец се роди предвечният Бог.

Икос:

Витлеем отвори Едем, елате да видим! Скритата наслада открихме – елате да получим райските дарове в пещерата. Там се яви Корен ненапоен, даряващ опрощение; там се оказа

[291] Фигуративен израз, напомнящ за борците, които преди състезание съблича дрехите си.

www.tezaurliturgic.ro

Кладенец неизкопан, от Когото в древност Давид пожела да пие. Там Девата роди Младенеца и веднага утоли жаждата на Адам и на Давид. Затова нека побързаме и отидем там, където като Младенец се роди предвечният Бог.

Седален на първомъченика, глас 1. Подобен: **Гро́бъ тво́й:**

Апостоле Христов, от дяконите пръв, първомъчениче мъдри, връх на мъчениците, със страданията свои ти освети краищата на света, а с чудесата си просвети човешките души; от всякакви опасности избавяй почитащите те, всехвални Стефане!

Слава... седален на преподобния, глас 3.
Подобен: **Бж҃твенныѧ вѣ́ры:**

С дръзновена уста, претърпявайки страдания, Теодоре, ти мъжествено посрами дързостта на тиранина; с издълбано лице заради всесвещената икона Христова ти свидетелстваше на всички да я почитат и прославят, като измолваш за нас велика милост.

И сега... Богородичен:

Виждайки безсеменното раждане, Всенепорочната се удивляваше и думаше на своята Рожба: „Чедо безначално, макар с човешки вид покрито, но събитията проповядват, че си Бог, събезначален на безначалния Отец, Който на всички ни подаваш велика милост“.*

Песен 4. На празника.

Ирмос-Катавасия: Ти произрасна, Христе, от Девата като младочка и цвят от Йесеевия корен[292]; дойде, Всехвални, от гъсто залесена планина[293], когато се въплъти от непознала мъж, невеществени Боже. Слава на Твоята сила, Господи!

[292] Вж. Ис. 11:1 сл. (по 70-те).
[293] Вж. Авак. 3:3 (по 70-те).

www.tezaurliturgic.ro

О, Христе, Когото в древност Йаков пророкува като Очакване на народите, Ти възсия от Иудиното коляно и дойде да отнемеш могъществото на Дамаск и плячката на Самария, превръщайки заблудата в боголепна вяра. Слава на Твоята сила, Господи!

Възсиявайки като Звезда от Йаков, о Владико, Ти изпълни с радост звездобройците, мъдрите тълкуватели на словата на древния прорицател Валаам, доведени при Тебе като начатък от езическите народи и открито ги прие, когато Ти принесоха приятни дарове.

Ти слезе в Девическата утроба като дъжд върху руно, Христе, и като капки, падащи на земята; Етиопия и Тарсис, Аравийските острови, владетелите на Сава и Мидия паднаха пред Теб, Спасителю; слава на Твоята сила, Господи!

На първомъченика.

Ирмос: Постигайки с пророческия взор божественото Твое принизяване[294] , Христе, Авакум с трепет викаше към Теб: „За спасение на Своя народ и да спасиш Твоите помазаници си дошъл“.

Като клеветник и неправеден съдия, и баща на лъжата се показва човекоубиецът, Стефане, но сам се събаря, като примките опъва срещу себе си.

По ангелското усърдие възревнувал и с ангелски вид светло украсен, ти гледаш божествената слава и нейното сияние.*

Като пръв от мъчениците венценосецът Стефан проправи за нас пътя към входа на мъченичеството и сега празнува, увенчаван с мъченически венец.

Богородичен: Ти, Христе, просия от Девата като Слънце и

[294] В гръцкия текст е употребена думата κένωσιν, а в славянския превод изстощаніе. На български трябва да се разбира като понизяване, смиряване, умаляване на Бога, Който снизхожда от Своето божествено достойнство и става Човек.

www.tezaurliturgic.ro

с Твоето сияние обгръщаш славната памет на първомъченика, изгряла с Теб като утринна звезда.

Песен 5. На празника.

Ирмос-Катавасия: Като Бог на мира и Отец на милосърдието Ти ни прати Вестителя[295] на великия Твой замисъл[296], Който ни дарява мир. Затова, приведени към светлината на богопознанието, посрещайки зората след нощта, ние Те славословим, Човеколюбче.

Ти бе вписан сред робите на кесаря, подчинявайки се на неговото повеление, а нас – робите - освободи от врага и греха; обеднявайки изцяло подобно нам, Христе, Ти обоготвори нашата пръст чрез единението и общението Си с нея.

Ето, Девата зачена, както бе казано в древност, и роди въчовечилия се Бог и пребъдва Дева; примирени чрез Нея с Бога, ние, грешните, както подобава, с вяра я възпяваме като истинска Богородица.

На първомъченика.

Ирмос: Към Теб, Облечения в светлина като в дреха, отрано устремен съм и зова: „Христе, просвети помрачената ми душа като единствен милосърден!“.

Засия като ангел Твоят първомъченик, Христе, и стана повисш от небесните сводове, преизпълен с неизказаната (Твоя) слава, Човеколюбче.

Колко ненадминато е дръзновението на божествената ревност на първомъченика: защото мъжествено се опълчи до кръв на богоубийците.

Порой (слова) от богоречивата уста изстреля първомъченикът към човекоубийците, а те към него – камъни безброй; като победител той се увенчава.

[295] Букв. „Ангела“.
[296] Вж. Ис. 9:6 (по 70-те), където на гръцки е: „μεγάλης βουλῆς ἄγγελος“.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Дошлия от непознала мъж Майка първомъченикът видя да стои при неподвижното Божество и слава на Отца в небесата.

Песен 6. На празника.

Ирмос-Катавасия: От утробата си морският звяр изхвърли като младенец Йона цял, какъвто го погълна, а Словото, вселявайки се в Девата и възприемайки плът, мина през нея, опазвайки я нетленна, защото бидейки Сам неподвластен на изтление, Той и родилата Го съхрани невредима.

Дойде в плът Христос, нашият Бог, Когото Отец от утробата Си ражда преди утринната звезда; Този, Който управлява пречистите небесни сили, лежи сега в яслите на безсловесни и се повива с пелени, но така разкъсва заплетените греховни мрежи.

Младенец се роди от естеството на Адам и на верните се даде Син, но Той е и Отец, и Владетел на бъдещия век, и се нарича Ангел на Великия Съвет; това е крепкият Бог, Който в Своя власт държи цялото творение.

На първомъченика.

Ирмос: Укроти, Владико Христе, бушуващите бурни и душепагубни вълни на страстите и от тлението ме изведи като милосърден.

Славният чиноначалник на мъчениците Стефан, верни, по благодат преминал законите на естеството, бива озаряван от божествената слава.

Постъпвайки като най-превъзходен подражател на Твоите скъпоценни страдания, Владико Христе, Стефан се отплаща на убийците (си) с благослов.

Запази непричастни към кръвопролитни деяния Твоите певци, Христе, и с наследството на първомъченика ги удостой като милосърден.

www.tezaurliturgic.ro

Богородичен: Твоето раждане, Владико Христе, стана начатък на всемирното спасение и основа за боголепното изповедание на мъчениците.

Кондак на първомъченика, глас 3. Подобен: Дѣва днѣсь:

Вчера Владиката дойде при нас в плът, днес Неговият раб излиза от плътта. Вчера Царуващият се роди по плът, а днес убиват Неговия раб с камъни: за Него и умира божественият първомъченик Стефан.

Икос

Като светла звезда с раждането на Христа днес изгрява първомъченикът Стефан; той осиява и осветява всички земни краища, а помрачава единствено нечестието на юдеите: изобличавайки ги с мъдри слова, беседвайки от Писанията и убеждавайки ги, че роденият от Девата Иисус е Самият Син Божий, посрамва тяхното нечестиво злодейство божественият първомъченик Стефан.

Синаксар

В 27-ия ден от този месец честваме паметта на светия апостол, първомъченик и архидякон Стефан, един от седемте дякони. В същия ден честваме и паметта на преподобния наш отец Теодор Начертани, брат на химнописеца Теофан. По техните свети молитви, Христе Боже наш, помилуй и спаси нас! Амин.

Песен 7. На празника.

Ирмос-Катавасия: Отроците, възпитани в благочестие, пренебрегвайки нечестивата повеля, не се уплашиха от застрашителния огън, но, стоейки сред пламъка, пееха: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Пастирите на полето се удостоиха с поразително светоносно явление, защото славата Господня ги озари и ангел из-

www.tezaurliturgic.ro

вика: „Запейте, защото се роди Христос! Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

Внезапно, заедно с думите на ангела, небесните войнства запяха: „Слава във висините Богу, на земята мир, между човеците благоволение: възсия Христос. Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

„Какви са тия слова – рекоха пастирите. – Да идем и видим божествения Христос!“. Пристигайки във Витлеем, те Му се поклониха заедно с родилата Го, пеейки: „Благословен си, Боже, на нашите отци!“.

На първомъченика.

Ирмос: Превъзнасяният Господ на отците угаси пламъка и ороси отроците, които стройно пееха: „Благословен си, Боже!“.

С камъните украсен като с пъстри и хубави цветя, сам себе си принесе, Стефане, на Животодателя Христа, пеейки: „Благословен си!“.

Колко непобедимо е противодействието на Савел, който преди гонеше Христовите последователи, а сега води народите към Христа вовеки.

Скърцайки кръвожадно със зъби като хищни зверове, беззаконниците погубиха Стефан, който вдъхновено пееше: „Боже, благословен си!“.

Бидейки издигнат от Светия Дух, Стефане, ти по неизказан начин си видял Сина и Родителя, викайки към Троицата: „Боже, благословен си!“.

Богородичен: На Теб, възсиялия от божествена чиста Девица, като на Цар се принася одушевен венец, който вдъхновено Ти пее: „Боже, благословен си!“.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 8. На празника.

Ирмос-Катавасия: Оросяващата пещ показа образа на свръхестественото чудо, защото не изгаря юношите, които прие – така, както и огънят на Божеството не изгори утробата на Девата, в която влезе. Затова нека запеем песен: „Цялото творение да благославя Господа и Го превъзнася във всички векове!“.

Дъщерята Вавилонска някога взе от Сион пленените Давидови чеда, но сега сама изпраща своите деца – мъдреците - с дарове, за да молят приелата в себе си Бога Давидова дъщеря. Затова нека запеем песен: „Цялото творение да благославя Господа и Го превъзнася във всички векове!“.

Инструментите не засвириха плачевни песни, защото чедата на Сион не пееха в чуждата земя, но възсиявайки от Витлеем, Христос разрушава всяко Вавилонско заблуждение и музикален звън; затова нека запеем песен: „Цялото творение да благославя Господа и Го превъзнася във всички векове!“.

Вавилон завладя царството и плененото богатство на Сион, а Христос привлича към Сион вавилонските съкровища и царе звездобройци чрез пътеводната звезда. Затова нека запеем песен: „Цялото творение да благославя Господа и Го превъзнася във всички векове!“.

На първомъченика.

Ирмос: Отроците в пещта с песен на всемирно ликуване пееха на Тебе - Всесъздателя: „Всички творения, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Осветявани мислено от славата на Стефан, елате да запеем на въплътилия се Бог: „Всички творения, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Христос ти се яви в Отеческата слава, като ясно ти посочи наградата за страданията; затова възклицаваше: „Възпявай-

www.tezaurliturgic.ro

те Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

На теб, като победител над безаконната заблуда, бе изплетен страдалчески венец, Стефане; затова възклицаваше: „Възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Устрои нам хороигране раждането на Владиката и паметта на първомъченика; затова нека непрестанно възпяваме Господа и Го превъзнасяме през всички векове.

Богородичен: Тебе, Дево, която свръх разума богомъжно Господа роди чрез слово и остана дева, всички творения благославяме и превъзнасяме през всички векове.

Песен 9. На празника.

Ирмос-Катавасия: Тайнство странно и преславно виждам – пещерата е небе, а Девата – херувимски престол; яслите са вместилище, където легна невместимият Христос Бог, Когото в песни величаем.

Виждайки особеното движение на непознатата нова звезда, явила се неотдавна и светеща по-ярко от небесните светила, мъдреците разбраха, че във Витлеем на земята се е родил Царят Христос за нашето спасение.

„Къде е новороденият царствен Младенец, Чиято звезда се яви? – питаха мъдреците. – Къде е, понеже дойдохме да Му се поклоним?“. Тогава безумният богоборец Ирод се смути и в яростта си реши да убие Христа.

Ирод разпита за точното време на явяването на звездата, под чието водителство във Витлеем мъдреците се поклониха на Христа с дарове; насочени към отечеството си от нея, те оставиха подигран жестокия детеубиец.

www.tezaurliturgic.ro

На първомъченика.

Ирмос: Ликувай, Исаия! Девата зачена в утробата и роди Син Емануил, Бог и Човек, Изток е името Му; Него величаейки, Девата възхваляваме.

Похвалите за теб, Стефане, надвишават всяко установление и безспорно побеждават всяко слово; защото човешкият ум не е в състояние да ти изплете венец от похвални слова, какъвто заслужаваш.

О, блажен е твоят глас, Стефане, който гръмко произнесе тези слова: „Владико Христе, не им зачитай този грях, сторен по незнание; но като Бог и Създател приеми духа ми като най-благоуханна жертва!“.

Ти прие наградата за твоите страдания – венеца на победата от десницата на Вседържителя; и сега, всеблажени, като стоиш пред Царя на всичко, увенчай със слава и благодат твоите певци!

Богородичен: Синът, Който е извън времето откъм Отца, приема от Девата по плът началото на Своето съществуване във времето; затова Христовият подражател Стефан получава сега началото на вечния живот.

Светилен, на първомъченика.
Подобен: Дꙋ́хомъ во ст҃и́лищи:

На апостолите похвала и на мъчениците слава, ти видя пребезначалното Слово да стои отдясно на Отца и лицето ти се изпълни с неописуема светлина; и като се украси с венец от хвърлени камъни, прие божествена кончина.*

Слава… И сега… Светилен на празника.
Подобен: Жены̀ оу҆слы́шите:

Ти прие да станеш Младенец и бе положен в ясли; а звездата призова трима мъдреци; пастирите на чудото се удивиха

www.tezaurliturgic.ro

и бързо отидоха да видят въплътилия се Бог; а ангелските ликове се учудваха и „Слава във висините“ пееха.*

Хвалитни стихири на 6, самогласни.

Глас 1. От Киприян:

Нека сплетем, верни, на първострадалеца страдалчески венец от словесни цветя; защото той приготви пътя на мъчениците и радостно извика: „Ето, виждам небесата отворени и Сина Божий да стои отдясно на невидимия Отец!“.

Глас 2. От патр. Анатолий:

Ти се облече в святост, блажени Стефане, първи мъчениче и първи дяконе, съжителю на ангелите; ходатайствай и се моли за нас на Спасителя Господа, безгрешния.

Глас 2:

Пръв от дяконите, пръв и от мъчениците се оказа ти, всесвети Стефане, защото стана път за светиите и мнозина мъченици при Господа приведе. Затова небето се отвори пред теб и ти видя Бога; Него умолявай да се спасят нашите души.

Глас 2:

Нека достойно почетем първомъченика и доблестен Христов угодник, първодякон Стефан; защото той, застанал посред беззаконници, видя Сина отдясно на Отца.

Глас 4. От св. Йоан Дамаскин:

Стефане славни, небесни жителю, угодниче Христов блажени, за нашите души ти се помоли.

Глас 4:

Стефан, доброто начало на мъчениците, изпълнен с благо-

www.tezaurliturgic.ro

дат и сила, вършеше големи знамения и чудеса сред народа. Той бе убит с камъни от беззаконни люде, но лицето му заблестя като ангел и той видя славата на Тебе, въплътилия се заради нас (Христе), отдясно на Силата и бе взет на небесата от Духа на благодатта. Затова стана съжител на ангелските ликове и се моли за спасението на нашите души.

Слава…, глас 5. От Киприян:

Първомъчениче, апостоле и първодяконе, врата на мъчениците, слава на праведниците, похвала на апостолите; застанал сред съдилището, ти видя небесата отворени и Сина Божий, стоящ отдясно на невидимия Отец; затова лицето ти заблестя като ангел и ти радостно извика за хвърлящите камъни по теб: „Не им зачитай този грях!“. И сега изпроси за тия, които от любов те възхваляват, очистване на греховете и велика милост.

И сега…, на същия глас. Богородичен.
От св. Йоан Дамаскин:

Непостижимо е тайнството, извършвано днес във Витлеем: невидимият става видим; Безплътният се въплъщава; Словото се материализира и ТОЗИ, КОЙТО Е,[297] става това, което не бе; Девица ражда Младенец в пещера, Който е Творецът на природата; яслите се превръщат в небесен престол; животните изобразяват херувимска стража; пастирите се дивят; мъдреците принасят дарове; ангелите възпяват: „Слава във висините Богу и на земята мир, защото сред човеците благоволи неизменно Емануил!“.

[297] Използвано е божественото Име от Изх. 3:14 – грц. ὁ Ὢν, слав. сѣй.

www.tezaurliturgic.ro

Велико славословие. Тропар на мъченика.

(Ако службата по някаква причина не е празнична и след утренята няма литургия се продължава със стиховните стихири.)

На стиховните - стихири на празника.
Глас 1, подобен: Ѧ҆гг҃лскїѧ:

Настана празник – радост за цялото творение и небесата с нас се радват: в яслите Творецът от Девата се въплъщава и във Витлеем Иудейски Младенец бе видян преславен. Люде, нека кажем: „Благословен си, Боже наш, Който се раждаш, слава на Тебе!“.

Стих: От утроба преди Денница Аз Те родих, кле се Господ и не ще се разкае.

Ти дойде на земята, въплътил се от Дева, та земните небесни да направиш и бидейки предвечно Слово, бе видян като Младенец, доведе мъдреци от Персия за Твое поклонение, Щедри. С тях ние викаме: „Благословен си, Боже наш, Който се раждаш, слава на Тебе!“.

Стих: Рече Господ на моя Господ: „Седни от дясната Ми страна, докле туря Твоите врагове подножие на нозете Ти“.

Младенец заради нас, Иисусе, се яви, възсиял преди вековете от Отца, желаейки да обновиш всички човеци, състарили се в престъпления. Затова всички благодарно Ти викаме: „Благословен си, Боже наш, Който се раждаш, слава на Тебе!“.

Слава…, на първомъченика. Глас 8. От Киприян:

Радвай се в Господа, венценосче Стефане, подражателю на Владиката! Защото ти стана първомъченик за Христа, нашия Цар и унищожи заблудата на беззаконните юдеи; моли се за нас на Господа!

www.tezaurliturgic.ro

И сега…, на празника. На същия глас.
От св. Йоан Дамаскин:

Как да изрека това велико тайнство? Безплътният се въплъщава, Словото се материализира, Невидимият става видим, Неосезаемият става осезаем, а Безначалният приема начало: Синът Божий става син човешки; Иисус Христос е същият вчера и днес, и вовеки[298] .*

[298] Евр.13:8.

www.tezaurliturgic.ro

ПРИЛОЖЕНИЕ

КАНОН НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА*

Глас 4

Акростих без ирмосите: Вместилище на радостта, на теб едничка подобава да се радваш, Йосиф.

Творение на Йосиф Песнописец

Песен 1.

Ирмос: Ще отворя устата си и ще се изпълни с Духа, и ще излея слово към Царицата Майка, и ще се явя, ведро тържествуващ, и ще възпявам радостен нейните чудеса.

Припев: Пресвета Богорице, спаси ни.

Когато великият Архангел гледаше теб, Чиста – одушевената Христова книга, запечатана от Духа – възкликна: Радвай се вместилище на радостта, чрез която ще бъде премахнато проклятието на прамайката (Ева).

Радвай се, Дево Богоневесто, (която си) поправяне на (падението на) Адам, умъртвяване на ада; радвай се, Всенепорочна, палат на Едничкия Цар; радвай се, огнен престол, на Вседържителя.

*Прилагаме тук „акатистния“ канон на Пресвета Богородица, тъй като той се дава като първи (Богородичен) канон на утренята в някои светийски служби (например на св. Марина, 17 юли).

www.tezaurliturgic.ro

Радвай се ти, от която единствено произрасна неувяхващата Роза; радвай се ти, която роди ароматната ябълка, благоухание на Царя на всичко[299]. Радвай се, непознала брак, спасение на света.

Радвай се, съкровище на чистота, която ни въздигна от падението; радвай се, Владичице, благоуханен крине, който ароматизира верните, кадило благовонно, миро многоценно.

Песен 3.

Ирмос: Твоите песнопевци, Богородице, жив и изобилен Изворе, събрани в хор, духовно утвърди; и в божествената твоя слава ги удостой с венци на славата.

Ти, която като неорана нива направи да израсте Божественият Клас, радвай се, одушевена трапезо, вместила в себе си Хляба на живота; радвай се, Владичице, извор непресъхващ на жива вода.

Радвай се, юнице, която роди непорочния Телец на верните; радвай се, Агнице, заченала Божия Агнец, Който взе върху Си греховете на целия свят; радвай се, топло очистилище[300].

Радвай се, светла зора, която единствена носеше слънцето Христа, жилище на светлината; радвай се ти, която разпръсна тъмнината и напълно прогони мрачните бесове.

Единствена врата, през която само Словото премина, радвай се, Владичице, която с раждането си (на Христа) стро-

---

[299] Според тълкуването на о. Епифаний Теодоропулос изразът „благоухание на Царя на всичко“ може да се отнася както за Господ Иисус Христос (който вариант той предпочита), така и за Пресвета Богородица.

[300] Очистилище (умилостивилище) – златна плоча (капак) върху ковчега на завета, на която имало два херувима с разперени крила (Изх. 25:16-21; Лев. 16:2). Там Бог се явявал и говорел на Израилевия народ. Очистилището (умилостивилището) било поръсвано с кръвта на жертвените животни за очистване греховете на народа (Лев. 16:10-16). Пресвета Богородица е наречена така, понеже: а) чрез нея Бог се явил на хората и им говорил и б) чрез кръвта, която Господ взел от нея, Той станал жертва за нашите грехове, станал „умилостивение“ (срв. 1 Йоан. 1:7; 2:2).

www.tezaurliturgic.ro

ши ключалките и портите на ада; радвай се, Всевъзпявана, божествен вход на спасяваните.

Песен 4.

Ирмос: Седящият славно на престола на Божеството, Пребожественият Иисус дойде на лек облак и с пречистата (Си) длан спаси тия, които викаха: „Слава на Твоята сила, Христе!“.

С песенни гласове и с вяра ти викаме, Всевъзпявана: „Радвай се тучна планина, гъста и твърда[301] (като сирене) в Духа; радвай се, свещниче и стомно с манна, която услажда чувствата на благочестивите!“.

Радвай се, Пречиста Владичице, очистилище на света; радвай се, стълба, издигаща по благодат всички от земята; радвай се, мост, който превеждаш от смърт към живот всички, които те възпяват.

По-висока от небесата, радвай се, Пречиста, която носеше в утробата си без болки основата на земята; радвай се, мида[302], обагрила с кръвта си божествената багреница на Царя на силите.

Радвай се, Владичице, която наистина роди Законодателя, очистил даром беззаконията на всички; непонятна дълбина, неизказана висота, непознала брак, чрез която ние се обожихме.

Възпяваме теб, изплелата за света неръкотворен венец, и ти зовем: „Радвай се, Дево, която си пазителка на всички и ограждение, утвърждение и свещено прибежище!“.

Песен 5.

Ирмос: Изумиха се всички от твоята божествена слава, за-

[301] Или: „висока“. Изразът е взет от Пс. 67:16 (по превода на 70-те), където се отнася за планината Сион до Йерусалим.
[302] В оригинала: κογχύλη. Има се предвид Murex brandaris или Murex purpurea – вид мида, от чиито жлези в древност произвеждали пурпурната боя.

www.tezaurliturgic.ro

щото ти, непознала брак Девице, носеше в утробата си Бога на всичко и роди Син, Който е извън времето и Който награждава със спасение всички, които те възпяват.

Радвай се, Пренепорочна, която роди Пътя на живота, която спаси света от потопа на греха; радвай се, Богоневесто, слухът и словата за теб ни изпълват с трепет; радвай се, жилище на Владиката на творението.

Радвай се, Пречиста, сила и укрепление на човеците; радвай се, свято място на славата (Божия), умъртвяване на ада, чертог всесветъл; радвай се, радост на Ангелите, радвай се, помощ на тия, които с вяра ти се молят.

Радвай се, Владичице, огнеобразна колеснице на Словото, одушевен рай, посред който се намира Дървото на живота – Господ; сладостта Му оживотворява причастяващите се с вяра (с Него), които бяха подвластни на тлението.

Укрепявани от твоята сила, с вяра ти зовем: „Радвай се, граде на Царя на всичко, за който ясно се говореха преславни и забележителни неща[303]; радвай се, несечена планина[304] и неизмерима дълбина.

Радвай се, Пречиста, пространно селение на Словото, мида, която произведе божествения Бисер[305]; радвай се, Всечудна, примирение с Бога на всички, които те облажават, Богородице.

---

[303] Вж. Пс. 86:3, по 70-те: „Преславни неща се говореха за тебе, граде Божий“. Разбира се, тези псаломски слова се отнасяли са светия град Йерусалим, но той е предобраз на Пресвета Богородица. Както в Йерусалим се намирал единственият Храм на истинския Бог, така и Пресвета Богородица станала сама Храм Божий, вмествайки в себе си Бог Слово.

[304] Вж. Дан. 2:34-35. Камъкът, откъснал се от планината без участието на човешка ръка, е Христос, а самата планина – Пресвета Богородица.

[305] Срв. Мат. 13:45-46, където Христос уподобява Себе Си на скъпоценен бисер.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 6.

Ирмос: Като честваме тоя божествен и всечестен празник на Божията Майка, богомъдри, елате да запляскаме с ръце, славейки Бога, Който се роди от нея.

Брачен чертог на Словото неосквернен, причина за обожението на всички, радвай се, Пречиста, проповед на пророците; радвай се, украшение на апостолите.

От теб произтече роса, която угаси пламъка на многобожието; затова ти викаме: „Радвай се, Дево, оросено руно, което Гедеон предвидя!“[306].

Ето, викаме ти: „Радвай се!“. Бъди пристанище и убежище[307] за нас, които плаваме в морето (бурно) на всички скърби и съблазни на врага.

Причина за радостта, изпълни с благодат мисълта ни, за да викаме към теб: „Радвай се, неизгаряща къпино[308], всесветли облаче[309], осеняващ непрестанно верните!“.

---

[306] Вж. Съд. 6:37 и сл.

[307] В оригинала: ὁρμητήριον – опорен пункт, укрепено място, откъдето се предприемат военни операции, база.

[308] Мойсей, намирайки се в подножието на планината Хорив, забелязал пламъци в един къпинов храст. Приближил се и видял, че „къпината гори в огън, но не изгаря“ (Изх. 3:2). Тази къпина предизобразява Пресвета Богородица, която макар и да приела в себе си страшния огън на Божеството, при все това по чудесен и свръхестествен начин не изгоряла.

[309] При изхода (излизането) на израилтяните от Египет Бог ги покривал и предпазвал през деня с облак, който им показвал и пътя, който трябвало да извървят, а през нощта ги осветявал с „огнен стълб“ (Изх. 13:21). Също така в Стария Завет Бог („славата Господня“) често се явявал във вид на облак (Изх. 16:10; 24:15-16 и др.). Този облак бил видим знак (проявление) на Божията слава, на Божието присъствие. Пресвета Богородица е несравнимо по-висша от старозаветния облак, защото чрез нея Сам Бог изгрял в света в телесен вид. Тя закриля със сянката си вярващите и с примера и молитвите си ги води към новата Обетована земя – горния Йерусалим, Небесното царство.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 7.

Ирмос: Богомъдрите юноши не се поклониха на творението вместо на Твореца, но като потъпкаха мъжествено заплахата с огън, радостно пееха: „Благословен си Ти, препрославен Господи и Боже на нашите отци!“.

Възпяваме те и зовем (към теб): „Радвай се, (божествена) колеснице на духовното Слънце (Христос); истинска лоза, от която произрасна зрял грозд“; от него се излива вино, което весели душите[310] на тези, които те славят.

Радвай се, Богоневесто, родила Лекаря на човеците, тайнствен жезъл, от който процъфтя[311] неувяхващ цвят; радвай се, Владичице, чрез която се изпълваме с радост и наследяваме живот.

Дори красноречив език не може те възпя, Владичице, понеже се издигна по-високо от серафимите, раждайки Царя Христос; Него моли да избави сега от всяка вреда тези, които с вяра ти се покланят.

Облажавайки те, хвалят краищата на земята и към тебе викат: „Радвай се, свитък[312], на който с Божия пръст се изписа Словото, Чиста!“. Моли Го, Богородице, да запише в Книгата на живота твоите раби.

Ние, твоите раби, се молим и прекланяме коляното на сърцето си: наклони ухото си, Чиста и спаси нас, които сме заливани от скърби, и запази твоя град от всеки вражески плен, Богородице.

---

[310] Срв. Пс. 103:15.

[311] В Стария Завет изсъхналият жезъл на Аарон по чудотворен начин „бе покарал, напъпил, цъфнал и родил миндали“ (Числ. 17:8). Това чудо било предобраз на раждането на Господ от Пресвета Богородица, която, макар да била девица, родила Син.

[312] Пророк Исаия получил от Бога заповед да вземе един голям свитък и да напише в него пророчество за това, което ще се случи (Ис. 8:1). Химнопевецът нарича Пресвета Богородица „свитък“ (книга), в който с Божия пръст, а не с човешка ръка е изписан Бог Слово (Синът).

www.tezaurliturgic.ro

Песен 8.

Ирмос: Богородичният Син (някога) спаси благочестивите юноши в пещта; Той тогава се яви като предобраз, а сега действително[313] и подбужда цялата вселена да ти пее: „Всички твари, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Ти прие в утробата си Словото, носеше (в обятията си) Носещия всичко, с мляко хранеше Този, Който с (едно) движение храни цялата вселена, Чиста; на Него пеем: „Всички твари, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

Мойсей позна в къпината великото тайнство на твоето раждане; юношите, стоейки посред огъня, без да изгорят, го предизобразиха още по-ясно, Чиста, Свята Дево; затова те възпяваме през всички векове.

Ние, които преди бяхме оголени поради измамата (на сатаната)[314], чрез твоето раждане се облякохме в одеждата на нетлението; които седяхме в тъмата на прегрешенията, видяхме светлина, Дево – жилище на Светлината; затова те възпяваме през всички векове.

Чрез теб мъртви оживяват, понеже ти роди ипостасния Живот; немите преди стават многоречиви, прокажени се очистват, болести се прогонват, множеството въздушни духове са победени, Дево, на човеците спасение.

Ти, която роди Спасението на света, чрез Когото се издигнахме от земята на небето, радвай се, Всеблагословена, покров, опора, стена и твърдиня на тия, що ти пеят, Чиста: „Всички твари, възпявайте Господа и Го превъзнасяйте през всички векове!“.

---

[313] Т.е. вече не като предобраз, а в телесен вид.
[314] Вж. Бит. 3:7.

www.tezaurliturgic.ro

Песен 9.

Ирмос: Нека радостно да заиграе всеки земнороден, духовно просвещаван; да тържествува естеството на безплътните умове, почитайки свещеното тържество на Божията Майка и да вика: „Радвай се, Всеблажена Богородице, Чиста Приснодево!“.

От изкушения, варварски плен и всяка друга напаст, спохождаща съгрешаващите човеци, поради множеството прегрешения ни избави, Дево, за да ти викаме: „Радвай се!“ ние, верните, които чрез теб станахме съпричастни на вечната радост.

Ти се показа като наше просвещение и утвърждение, затова ти зовем: „Радвай се, незалязваща звезда, която въвежда в света великото Слънце; радвай се, Чиста, отворила заключения Едем; радвай се, огнени стълбе, въвеждащ човешкия род в горния (небесния) живот!“.

Да застанем благоговейно в дома на нашия Бог и да се провикнем: „Радвай се, Владичице на света; радвай се, Марие, господарке на всички нас; радвай се, едничка между жените непорочна и красива; радвай се, съсъде, приел несекващото миро, излято върху теб!“.

Радвай се, Приснодево – гълъбице, родила Милостивия; радвай се, похвала на всички преподобни, увенчаване (венец) на подвижниците; радвай се, божествено украшение на всички праведни и на нас, верните, спасение!

Пожали, Боже, Твоето наследство, пренебрегвайки сега всички наши грехове, по молитвите на безсеменно родилата Те на земята, Христе, Който поради велика милост поиска да приемеш несвойствен Тебе[315] образ.

[315] Т.е. човешки образ.